

[25] 23. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	148 500	149 351
1950/51 (statsliggaren s. 453)	148 500	
1951/52 (förslag)	148 500	

I anslutning till förslag av vetenskapsakademien bör detta reservationsanslag för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 148 500 kronor.

[26] 24. Statens etnografiska museum: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	96 500	91 221
1950/51 (statsliggaren s. 454)	97 200	
1951/52 (förslag)	100 400	

Vetenskapsakademien har på framställning av *museiföreståndaren* för nästa budgetår föreslagit följande förändringar i fråga om detta förslagsanslag, nämligen:

- 1) uppflyttning av en ordinarie och en extra ordinarie museibiträdets-tjänst från 11 till 15 lönegraden;
- 2) uppflyttning av en vaktmästartjänst från Ce 9 till Ce 11;
- 3) inrättande av en tjänst som värmeledningsskötare, tillika reparatör, i Ce 11 i stället för en arvodesbefattning (arvode 3 240 kronor jämte fri bostad om 2 rum och kök).

Departementschefen. De under 1) och 2) ovan angivna förslagen om lönegradsuppflyttning för en ordinarie och två extra ordinarie tjänster vid etnografiska museet kan jag icke tillstyrka. Däremot förordar jag — i anslutning till av chefen för civildepartementet i bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor framlagt förslag om löne reglering för viss lägre museipersonal — att en tjänst såsom museivakt i Ce 9 ombildas till en tjänst såsom hantverkare i Ce 10.

Beträffande den nuvarande eldarbefattningen, som är förenad med ett arvode om 3 240 kronor för år jämte förmånen av fri bostad om 2 rum och kök — vilken bostad, därest den icke vore tjänstebostad, skulle enligt uppgift från byggnadsstyrelsen betinga en hyra av 750 kronor för år — har vetenskapsakademien hemställt om befattningens ombildning till en extra ordinarie tjänst såsom värmeledningsskötare i Ce 11. Med hänsyn till att innehavaren av denna befattning icke har heltidstjänstgöring vid museets fasta maskinanläggning utan vissa perioder sysselsättes med annat arbete

inom museet, omfattas befattningen icke av den löne reglering för personalen vid vissa av de fasta maskinanläggningarna inom civilförvaltningen m. m., varom chefen för civildepartementet framlagt förslag i den nyssnämnda bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor. Jag förordar därför befattningens bibehållande såsom arvodesbefattning men tillstyrker den förändringen, att befattningen förenas med ett arvode motsvarande lönen i 9 löneklassen å löneplan nr 1 i statens löneplansförordning. I samband härmed bör bostadsförmånen upphöra och befattningshavaren i fortsättningen betala den hyra för bostaden ifråga, som av byggnadsstyrelsen bestämmes.

Utöver de nu angivna tjänsteförändringarna kan jag icke tillstyrka någon ändring beträffande tjänsterna vid etnografiska museet.

Medelsbehovet för nästa budgetår under de olika avlöningsposterna bör i anslutning till vad jag anfört uppskattas på följande sätt. Ordinarieposten bör uppföras med oförändrat belopp. Icke-ordinarieposten bör ökas dels med 300 kronor i anledning av museivaktstjänstens ombildning till en tjänst såsom hantverkare och dels med 2 400 kronor i anledning av arvodeshöjningen för eldarbefattningen. Härutöver bör icke-ordinarieposten uppräknas med 500 kronor med hänsyn till löneklassuppflyttningar. Sammanlagt bör alltså denna post höjas med 3 200 kronor till 53 200 kronor. Posten till rörligt tillägg torde böra uppföras med oförändrat belopp. Anslaget i dess helhet bör alltså höjas med 3 200 kronor till 100 400 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	38 300
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	53 200
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	8 900
Summa kronor	100 400

b) till *Statens etnografiska museum: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 100 400 kronor.

[27] 25. Statens etnografiska museum: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	36 200	39 801
1950/51 (statsliggaren s. 454)	38 200	
1951/52 (förslag)	37 000	

Av detta förslagsanslag disponeras nu under anslagsposten till expenser 18 800 kronor till övriga expenser. Av detta belopp äro 2 000 kronor avsedda till bestridande av kostnaderna för vissa nyanskaffningar, som i sin helhet beräknats kosta 3 450 kronor.

På förslag av *museiföreståndaren* har *vetenskapsakademien* för nästa budgetår hemställt om en anslagshöjning med 1 650 kronor. Akademien har därvid räknat med att till fullföljande av nyssnämnda nyanskaffningar skulle — i stället för nuvarande belopp 2 000 kronor — anvisas 1 450 kronor. Till anskaffande av nya rullgardiner samt lagning av äldre sådana m. m. har beräknats en anslagsökning av 2 200 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka den föreslagna höjningen av detta anslag med i runt tal 1 700 kronor. Å andra sidan vill jag med hänsyn till vad i ärendet anförts om behovet av medel till vissa nyanskaffningar m. m. icke föreslå den nedräkning av anslaget med 2 000 kronor, som egentligen skulle föranledas av bortfallet av ett engångsbelopp, som nu ingår i anslaget. Jag föreslår för nästa budgetår anvisande av 37 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 1 200 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum*: Omkostnader för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[28] **26. Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 000	5 225
1950/51 (statsliggaren s. 454)	5 000	
1951/52 (förslag)	5 000	

På förslag av *museiföreståndaren* har *vetenskapsakademien* för nästa budgetår hemställt om en höjning av detta reservationsanslag med 1 900 kronor. Av höjningen avses 900 kronor till förstärkning av anslagsposten till ordnande, vård och förkovran av samlingarna (nu 4 750 kronor) samt 1 000 kronor till en ny anslagspost till anordnande av tillfälliga utställningar.

Departementschefen. Jag anser mig icke för nästa budgetår kunna ifrågasätta någon höjning av detta anslag utan föreslår anvisande av oförändrat belopp, 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum*: *Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

[29] **27. Bidrag till nordiska museet.** Detta anslag utgår nu med 275 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 455. Jag tillstyrker en av nordiska museets nämnd gjord framställning om anvisande för nästa budgetår av oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 275 000 kronor.

[30] **28. Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad.** Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen 1950:126 under bilagan 4, punkten 1 framlagt förslag har riksdagen såsom *Bidrag till omläggning av värme-, vatten- och ventilationssystemet inom Nordiska museet å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51* uppfört ett anslag av 1 084 000 kronor. I skrivelse den 15 juni 1950 har nu *nordiska museets nämnd* hemställt om anvisande av ett anslag av 275 000 kronor till påbörjande av omläggningen av värme-, vatten- och ventilationssystemet inom museibygnaden.

Beträffande detaljerna i nu ifrågavarande arbeten och beräkningen av kostnaderna för densamma torde få hänvisas till nämnda proposition.

Departementschefen. Planerna för det byggnadsföretag, som här är i fråga, har redan förut framlagts för riksdagen, vilken för ändamålet uppfört ett anslag å allmän beredskapsstat. Enligt vad jag inhämtat, avser den nu begärda medelsanvisningen isoleringsarbeten, som omfatta dels den för bränsleekonomien särskilt viktiga översynen och kompletteringen av fönstren, dels förbättringar av den synnerligen värmekrävande vindsvåningen. Dessa isoleringsarbeten ha ansetts böra utföras som en första etapp, då endast genom dem full effekt kan ernås av ett nytt värmeledningssystem.

De planerade arbetena inom museibygnaden ansågos redan för flera år sedan oundgängligen nödvändiga och behovet av deras igångsättande har givetvis efterhand ytterligare aktualiserats. Från museets sida har framhållits, att möjligheten av en snar katastrof beträffande värmesystemet vore ganska sannolik. Om bristningar i centrala delar av värmeledningssystemet skulle inträffa under den kalla årstiden, skulle icke blott museets hela verksamhet få temporärt nedläggas utan även obotlig skada kunna ske på delar av samlingarna. Jag har med hänsyn till det nu anförda och då museet icke själv torde ha möjlighet att bestrida hela den ifrågavarande kostnaden ansett mig böra tillstyrka, att bidrag till arbetenas igångsättande får utgå av statsmedel. Jag föreslår att för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1951/52 uppföres ett särskilt anslag av 275 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till ombyggnads- och reparationsarbeten å nordiska museets byggnad* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 275 000 kronor.

[31] **29. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund.** Detta anslag torde i enlighet med en av kulturhistoriska föreningen för södra Sverige gjord ansökan, vilken tillstyrkts av riksantikvarieämbetet, för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 49 800 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 49 800 kronor.

[32] **30. Bidrag till egyptiska museet.** Detta anslag, som nu är uppfört med 24 800 kronor, torde i enlighet med framställning av Egyptenkommittén för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till egyptiska museet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 24 800 kronor.

[33] **31. Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial.** Detta anslag, som nu är uppfört med 27 700 kronor, är avsett till bestridande av Cypernsamlingarnas förvaltningskostnader, i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid samlingarna. Vid avvägningen av anslagsbeloppet har till avlöningar beräknats 25 200 kronor, nämligen arvode åt en föreståndare 11 500 kronor, åt en tecknare 7 700 kronor och åt ett museibitråde 6 000 kronor, samt till omkostnader 2 500 kronor.

Cypernkommittén har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anhållit om en anslagshöjning med i runt tal 6 500 kronor. Av den begärda höjningen äro 1 000 kronor avsedda som inköpsanslag och återstoden avsedd att möjliggöra en uppräknning av föreståndarens arvode till 14 808 kronor, tecknarens till 9 660 kronor och museibiträdets till 6 228 kronor.

Statskontoret har uttalat, att anslaget för nästa budgetår borde uppföras med oförändrat belopp i avvaktan på en lösning av frågan om samlingarnas inordnande i den statliga museiorganisationen.

Departementschefen. För att möjliggöra en arvodesförbättring för samlingarnas befattningshavare höjdes förevarande anslag från och med budgetåret 1949/50 till sitt nuvarande belopp, 27 700 kronor. Någon ytterligare höjning är jag icke nu beredd att tillstyrka. Jag föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till museal vård av Cypernexpeditionens fyndmaterial* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 27 700 kronor.

[34] 32. Bidrag till musikhistoriska museet.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	22 200	22 200
1950/51 (statsliggaren s. 456)	30 000	
1951/52 (förslag)	30 000	

Den höjning av detta anslag, som vidtagits för innevarande budgetår, har föranletts av att museets kostnader för lokalhyra väsentligt ökats i samband med museets flyttning till nya lokaler vid Slottsbacken i Stockholm. *Stiftelsen musikhistoriska museet* har nu hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte ytterligare höjas med i runt tal 8 300 kronor. Denna höjning är föranledd främst av att museiföreståndaren, som nu har arvode för deltidstjänstgöring, föreslagits få heltidstjänstgöring med arvode motsvarande lön enligt lönegraden Ca 26 (kostnadsökning omkring 5 750 kronor). Återstoden av höjningen hänför sig till förslag om medelsanvisning för konservering av museiföremålen (2 000 kronor), för ökade expensutgifter (250 kronor) samt för försäkring av museisamlingarna (335 kronor). För sistnämnda ändamål har hittills disponerats ett bidrag från musikaliska akademien, vilket emellertid icke kan påräknas för framtiden. Museets inkomster av entréavgifter ha beräknats till 500 kronor.

Stiftelsens anslagsäskanden ha tillstyrkts av *musikaliska akademien*.

Statskontoret, som uttalat, att museets inkomster efter flyttningen kunde väntas successivt öka, har ansett förutsättningar för en uppräknings av anslaget icke föreligga.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka den begärda höjningen av detta anslag utan föreslår oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till musikhistoriska museet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[35] 33. Bidrag till Drottningholms teatermuseum. Detta anslag är nu uppfört med 8 800 kronor. För nästa budgetår har Drottningholms teatermuseum nämnd hemställt om en höjning av anslaget med sammanlagt 14 100 kronor. Av nämndens framställning inhämtas bland annat följande.

Vid museet finnes för närvarande förutom en intendent anställd en amanuens med titeln andre intendent, vilken å museets stat åtnjuter ett arvode av 1 800 kronor för år. Utöver detta arvode uppbär denne amanuens från arbetsmarknadsstyrelsen ersättning med 10 236 kronor per år för uppdrag såsom arbetsledare för ett antal arkivarbetare vid museets bibliotek. Nämnden föreslår nu, att å museets stat uppföres ett arvode åt en andre intendent om 12 600 kronor, vilket ungefär motsvarar lön enligt 26 löneklassen i statens löneplan nr 1. Vid bifall härtill förutsättes, att andre intendenten skall utan ersättning från arbetsmarknadsstyrelsen vara handledare av arkivarbetarna. I samband härmed föreslås, att det nuvarande

amanuensarvodet får bibehållas, ehuru minskat med 600 kronor till 1 200 kronor. Vidare föreslås, att till skrivhjälp beräknas ett belopp av 2 600 kronor. Då visningsmedel beräknats kunna tillföra museet en ökad tillgång av 500 kronor, uppskattas medelsbehovet för nästa budgetår till (8 800 — 600 + 12 600 + 2 600 — 500 =) 22 900 kronor. Det framhålles, att den verkliga merkostnaden för statsverket blir i runt tal 3 900 kronor.

Nämndens framställning har tillstyrkts av *riksmarskalksämberet*.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka någon höjning av detta anslag utan förordrar för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 8 800 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Drottningholms teatermuseum* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 8 800 kronor.

[36] **34. Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet.** Detta anslag utgår nu med 10 000 kronor och är avsett såsom bidrag till bestridande av stiftelsen Thielska galleriets löpande utgifter. Jag biträder en av styrelsen för stiftelsen gjord ansökan om oförändrat anslag för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till stiftelsen Thielska galleriet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

[37] **35. Bidrag till svenska skolmuseet.** I enlighet med framställningar av skolöverstyrelsen och styrelsen för federationen Sveriges allmänna folkskolläraforening föreslår jag oförändrad medelsanvisning, 3 500 kronor, för nästa budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska skolmuseet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 3 500 kronor.

[38] **36. Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem.** Detta anslag utgår med 15 000 kronor och är avsett såsom bidrag till stiftelsens driftkostnader. Styrelsen för stiftelsen har anhållit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp. Jag tillstyrker denna anhållan och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

C. Kyrkliga ändamål.

[39] 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	516 100	469 103
1950/51 (statsliggaren s. 457)	523 000	
1951/52 (förslag)	526 400	

Ur detta anslag bestridas avlöningskostnader för den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen samt dessutom arvoden och andra ersättningar till vissa domkapitelsledamöter m. fl. Av dessa kostnader ankommer för närvarande på statsverket hela kostnaden för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom kostnaden för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del, dessa ej belöpa på skoglig personal hos stiftsnämnderna, samt på kyrkofonden hela kostnaden för den skogliga personalen hos stiftsnämnderna. De kostnader i övrigt, vilka bestridas från anslaget, delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål återfinnes i form av särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten. Avlöningsstaten slutar på 523 000 kronor, med vilket belopp anslaget nu är uppfört.

Av *domkapitlens* och *stiftsnämndernas* anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 inhämtas, bland annat, följande.

I. Domkapitlet i Stockholm. Domkapitlet har upprepat sin framställning från föregående år om ändring av domkapitlets kanslibiträdestjänst till kansliskrivartjänst i Ca 15 eller kontoristtjänst i Ca 13.

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m. Flera domkapitel ha betonat angelägenheten av att den av föredragande statsrådet i 1949 års åttonde huvudtitel, s. 46, förebådade utredningen rörande löneställning och arbetsuppgifter för kanslipersonalen igångsattes. Vissa domkapitel ha föreslagit, att i avvaktan på utredningens resultat provisoriska åtgärder vidtagas för att förbättra kanslipersonalens löneställning. Domkapitlen ha i flera fall anmält ökat medelsbehov för löneklassförändringar och dylikt. I övrigt ha följande förändringar ifrågasatts.

Domkapitlet i *Linköping* har för mötande av den ökade arbetsmängden

på domkapitlets kansli anhållit om medel för anställande av ett heltids-tjänstgörande skrivbiträde i Cf 4: 4.

Domkapitlet i *Skara* har anhållit om en förstärkning med 1 000 kronor av domkapitlets anslagsmedel till tillfällig personal, nu beräknade till 3 500 kronor. Förstärkningen vore nödvändig bland annat för att domkapitlets jurister icke skulle behöva underkasta sig övertidsarbete i otillbörlig utsträckning.

Domkapitlet i *Västerås* har betecknat en förstärkning av biträdespersonalen med ett halvtidstjänstgörande skrivbiträde i Cf 4: 4 såsom ofrånkomlig.

Den icke juridiskt utbildade personalen vid domkapitlet i *Göteborg* utgöres, förutom av expeditionsvakt, av en kansliskrivare i Ca 15, ett kontorsbiträde i Ca 8 och 3 kontorsbiträden i Ce 8, varav ett halvtidstjänstgörande. Domkapitlet har nu anhållit att för ett av de extra ordinarie kontorsbiträdena, vilket bestrede kvalificerade göromål, måtte inrättas en ordinarie kanslibiträdestjänst i Ca 11. Till innehavare av denna tjänst borde utan ansökningsförfarande utses extra ordinarie kontorsbiträdet Erik Ståhl.

Domkapitlet i *Luleå* har på grund av personalombyte räknat med att en ordinarie kontorsbiträdestjänst ersättes med en extra ordinarie sådan tjänst.

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna. Stiftsnämnden i *Skara* har räknat med ökat medelsbehov på grund av löneklassförändring för icke-ordinarie personal.

Föredraganden.

Avdelning I i avlöningsstaten.

Då jag icke anser mig nu böra ifrågasätta någon ändring beträffande domkapitlets kanslibiträdestjänst, torde medelsbehovet under denna avdelning böra beräknas till oförändrat belopp, 43 800 kronor.

Avdelning II i avlöningsstaten.

Domkapitlets i *Linköping* framställning om personalförstärkning anser jag mig böra biträda såtillvida, att jag beräknar ett belopp av 2 000 kronor för anställande av tillfällig skrivpersonal. Vid domkapitlet i *Skara* torde, såsom föreslagits, böra beräknas ytterligare 1 000 kronor för anställande av tillfällig personal. En ordinarie kontorsbiträdestjänst vid domkapitlet i *Luleå* torde på grund av personalombyte böra ersättas med en extra ordinarie dylik tjänst. Härav betingad ändring i personalförteckningen bör vidtagas. I övrigt anser jag mig icke för närvarande kunna ge min anslutning till andra utgiftsökningar än sådana, som äro av automatisk natur.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör vid bifall till

vad jag förordat och med hänsyn till vissa löneklassförändringar minskas med 3 000 kronor till 527 000 kronor.

Med hänsyn till den förordade personalförstärkningen samt till löneklassförändringar, vikariatsersättningar och dylikt torde anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår böra beräknas till 273 300 kronor, vilket innebär en ökning med 9 100 kronor. Anslagsposten bör fördelas på följande sätt:

Domkapitlet i Uppsala	20 500
» » Linköping	23 900
» » Skara	29 200
» » Strängnäs	13 300
» » Västerås	19 800
» » Växjö	33 600
» » Lund	23 700
» » Göteborg	30 000
» » Karlstad	21 000
» » Härnösand	16 500
» » Luleå	22 900
» » Visby	18 900
	Summa kronor 273 300

Anslagsposten till rörligt tillägg torde böra höjas med 700 kronor till 97 200 kronor.

Medelsbehovet under denna avdelning beräknar jag till 931 300 kronor, vilket innebär en höjning med 6 800 kronor. Av höjningen faller hälften eller 3 400 kronor på kyrkofonden.

Avdelning III i avlöningsstaten.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör på grund av löneklassuppflyttning vid stiftsnämnden i Skara uppräknas med 500 kronor till 14 000 kronor. Övriga anslagsposter torde böra upptagas till oförändrade belopp och medelsbehovet under denna avdelning beräknas till 325 900 kronor, vilket innebär en höjning med 500 kronor. Höjningen faller helt på kyrkofonden.

Avlöningsstatens utgiftssida slutar således enligt mina beräkningar å (43 800 + 931 300 + 325 900 =) 1 301 000 kronor. Kyrkofondens bidrag, som nu är uppfört med 770 700 kronor, bör enligt vad jag i det föregående anfört höjas med 3 900 kronor till 774 600 kronor. Förevarande anslag bör därför för nästa budgetår uppföras med (1 301 000 — 774 600 =) 526 400 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 3 400 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52 vidtaga den ändring i personalförteckningen för domkapitlen, som för-
anledes av vad jag i det föregående anförts;

b) godkänna följande ändringar i avlöningsstaten för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A vl ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt
stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 527 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .. 273 300

4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 97 200

Summa kronor 931 300

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal .. 14 000

Summa kronor 325 900

IV. S a m m a n f a t t n i n g .

I. Domkapitlet i Stockholm 43 800

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt
stiftsnämnderna m. m. 931 300

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m. 325 900

Summa kronor 1 301 000

S ä r s k i l d a u p p b ö r d s m e d e l :

Bidrag från kyrkofonden 774 600

Nettoutgift kronor 526 400

c) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 526 400 kronor.

[40] 2. Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	93 800	86 626
1950/51 (statsliggaren s. 460)	96 500	
1951/52 (förslag)	96 100	

Ur detta anslag bestridas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar och vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. Kyrkofonden bestrider hälften av de beräknade sammanlagda sjukvårds- och expenskostnaderna vid samtliga domkapitel utom Stockholms och hälften av en nu utgående hyresersättning av 4 000 kronor till Uppsala domkyrka samt hela kostnaden för stiftsnämndernas verksamhet. Kyrkofondens bidrag utgör nu 160 110 kronor.

Av *domkapitlens* och *stiftsnämndernas* anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 inhämtas bland annat följande.

I. Domkapitlet i Stockholm. Domkapitlet har föreslagit, att dess omkostnadsanslag upptages med oförändrat belopp.

II. Övriga domkapitel. Under anslagsposten till sjukvård m. m., nu 3 600 kronor, har domkapitlet i *Luleå* med hänsyn till anslagsbelastningen hemställt om höjning av domkapitlets anslagsmedel med 150 kronor.

Beträffande anslagsposten till reseersättningar, för närvarande uppförd med 38 750 kronor, har domkapitlet i *Uppsala* hemställt om höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt särskilda av domkapitlet förordnade utredningsmän med 120 kronor samt domkapitlet i *Göteborg* om höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt domkapitelsledamöter med 200 kronor. I båda fallen ha åberopats att nuvarande anslagsmedel vore otillräckliga.

Till övriga expenser ha för innevarande budgetår anvisats tillhoppa 73 410 kronor, varav 3 600 kronor utgöra engångsanvisning. Ökad medelsanvisning har begärts av domkapitlen i *Uppsala*, *Västerås*, *Växjö*, *Göteborg* och *Karlstad*. Av framställningarna inhämtas bland annat följande.

Uppsala. Domkapitlet har anhållit *dels* om uppräknning av domkapitlets medel för löpande utgifter med 600 kronor, *dels ock* om en engångsanvisning av 3 100 kronor. Av sistnämnda belopp hänförde sig 2 100 kronor till anskaffande av en linjeväljarianläggning för domkapitlets telefoner samt återstoden till möbelanskaffning. På framställning av ärkebiskopen hade nämligen domkapitlet iordningställt ett rum på expeditionen för honom. Möbleringen hade verkställts med tillgängliga inventarier, vilka måste ersättas.

Västerås. Domkapitlet, vars anslagsmedel till övriga expenser för innevarande år utgöra 5 680 kronor, varav 1 000 kronor avse engångsutgifter för anskaffning av kontorsmöbler och 4 680 kronor löpande utgifter, har anhållit *dels* om fortsatt anvisning av 1 000 kronor för anskaffning av kontorsmöbler m. m., *dels ock* att domkapitlets medel för löpande utgifter på grund av allmän otillräcklighet måtte uppräknas med 1 000 kronor.

Växjö. Domkapitlet, vars anslagsmedel till övriga expenser för innevarande år utgöra 6 500 kronor, varav 1 000 kronor för konservering av

fuktskadade arkivalier och 5 500 kronor för löpande utgifter, har anhållit *dels* om en engångsanvisning av 1 300 kronor för anskaffande av en ny skrivmaskin och fortsättning av nämnda konservering, *dels ock* att domkapitlets medel för löpande utgifter på grund av allmän otillräcklighet måtte uppräknas med 700 kronor.

Lund. Domkapitlet, vars anslagsmedel till övriga expenser för innevarande budgetår utgöra 9 000 kronor, varav 8 400 kronor avse löpande utgifter och 600 kronor engångsutgifter, har anhållit, att anslagsmedlen måtte bibehållas vid 9 000 kronor.

Göteborg. För av statskontoret bebådad omläggning av stiftsnämndens räkenskaper och därav föranledd anskaffning av blanketter m. m. har domkapitlet anhållit om en höjning av anslagsmedlen till övriga expenser med 1 000 kronor.

Karlstad. Domkapitlet, som för innevarande budgetår tilldelats ett engångsbelopp av 1 000 kronor för inköp av inventarier till domkapitlets expeditionslokaler, har anhållit om anvisande av ytterligare 1 475 kronor för samma ändamål.

I fråga om anslagsposten till *p u b l i k a t i o n s t r y e k* har domkapitlet i Härnösand, vars anslagsmedel för innevarande budgetår tillfälligt höjts med 400 kronor, räknat med en motsvarande sänkning för nästa budgetår.

III. Stiftsnämnderna. Beträffande anslagsposten till *r e s e e r s ä t t n i n g a r* m. m. har domkapitlet i *Härnösand* begärt höjning med 2 000 kronor till 14 000 kronor och domkapitlet i *Luleå* med 400 kronor till 8 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till *h y r o r* för tjänstelokaler åt *s t i f t s j ä g m ä s t a r n a* har domkapitlet i *Skara* anhållit om anvisande av 300 kronor för beredande av erforderlig tjänstelokal åt stiftsjägmästarassistenten och andra stiftsjägmästarens medhjälpare. Domkapitlet i *Västerås* har på grund av väntad hyreshöjning begärt ökning av ifrågavarande anslagsmedel med 100 kronor till 2 100 kronor.

Föredraganden.

Den för övriga domkapitel uppförda anslagsposten till sjukvård m. m. torde i anslutning till domkapitlets i *Luleå* förslag böra uppräknas med ett till 200 kronor avrundat belopp.

Anslagsposten till reseersättningar torde böra uppräknas med 200 kronor för att möjliggöra höjning av anslagsmedlen till reseersättningar åt ledamöter av domkapitlet i *Göteborg*.

I fråga om medelsanvisningen till övriga expenser ifrågasätter jag ingen annan ändring för nästa budgetår än att anslagsmedlen vid domkapitlet i *Lund* på grund av bortfall av engångsutgift böra minskas med 600 kronor. Liksom för innevarande budgetår avses sålunda för vart och ett av dom-

kapitlen i Västerås, Växjö och Karlstad 1 000 kronor såsom engångsansvisning.

Anslagsposten till publikationstryck torde, såsom föreslagits, böra sänkas med 400 kronor.

Anslagsposten till reseersättningar m. m. vid stiftsnämnderna torde böra höjas med 1 400 kronor, varav 1 000 kronor vid stiftsnämnden i Härnösand och 400 kronor vid stiftsnämnden i Luleå.

Anslagsposten till hyror för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna torde böra uppräknas med 300 kronor för beredande av tjänstelokal åt stiftsjägmästarassistenten m. fl. i Skara.

Vad jag sålunda föreslagit föranleder en utgiftsökning med $(200 + 200 - 600 - 400 + 1\,400 + 300 =)$ 1 100 kronor. Härav böra av kyrkofonden gäldas $\left(\frac{200-600}{2} + 1\,400 + 300 =\right)$ 1 500 kronor. Förevarande anslag, som nu är uppfört med 96 500 kronor, bör därför för nästa budgetår uppföras med $(96\,500 + 1\,100 - 1\,500 =)$ 96 100 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 96 100 kronor.

[41] **3. Domkapitlen och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m.** Under denna rubrik uppfördes å riksstaten för budgetåret 1947/48 ett reservationsanslag av 30 000 kronor, varjämte riksdagen (se skrivelsen 1947: 8) medgav, att ur kyrkofonden finge till samma ändamål utgå ett belopp av likaledes 30 000 kronor. Medelsanvisningen avser iordningställande av arkivlokaler, sessionsal och panncentral m. m. i det domkyrkan tillhöriga konsistoriehuset i Skara, vilket bland annat inrymmer lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden därstädes.

Domkapitlet i Skara har nu anhållit att för ifrågavarande ändamål måtte av stats- och kyrkofondsmedel anvisas ytterligare 15 900 kronor.

Kostnaderna för iordningställandet, som enligt propositionen 1946: 211, s. 53 f., samt 1947 års åttonde huvudtitel, s. 97 f., beräknats till 65 160 kronor, har enligt en av domkapitlet åberopad, av länsarkitekten i Skaraborgs län gjord kostnadsberäkning stigit till 82 490 kronor. De tidigare och nu beräknade kostnaderna framgå av följande sammanställning.

	Tidigare	Nu
Byggnadsarbeten i källaren, arkivlokalerna och sessions-		
salen	27 150	33 600
Rörledningsarbeten	6 760	7 030
Elektriska arbeten	1 300	2 050
	35 210	42 680
	Transport kronor	35 210 42 680

	Transport kronor	35 210	42 680
Arvoden och oförutsedda kostnader		6 540	11 250
Hyllinredning, valvdörr, arkivdörrar och brandfönsterluckor		10 380	11 760
Möbler m. m. till sessionssalen		6 550	8 700
Utvändiga arbeten (omputsning, målning av tak m. m.)	..	6 480	8 100
	Summa kronor	65 160	82 490

Domkapitlet har uppgivit, att arbetena på grund av rådande förhållanden på arbets- och byggnadsmarknaden ännu icke utförts men beräknades kunna igångsättas under innevarande budgetår. Av det anslag, som ställts till förfogande av statsmedel, hade disponerats 438 kronor 50 öre för hyllinredning, medan intet disponerats av det anslag, som ställts till förfogande av kyrkofondsmedel. I fråga om den nu begärda ökade medelsanvisningen har domkapitlet anfört:

På grund av sedan 1945 inträffad prisstegring är för ändamålet anvisat anslag, 30 000 kronor av statsmedel och 30 000 kronor av kyrkofondsmedel, alldeles otillräckligt. Enligt en av länsarkitekt Haasum numera verkställd, den 21 september 1950 dagtecknad utredning — i vilken hänsyn tagits jämväl till den mindre kostnadsökning, som föranletts av att byggnadsstyrelsen påfordrat kraftigare arkivdörrar och i visst hänseende bättre isolering i arkivet än som ursprungligen föreslagits — beräknas samtliga i konsistoriehuset föreslagna byggnadsarbeten jämte möbelutrustning draga en sammanlagd kostnad av 82 490 kronor mot tidigare beräknade 65 160 kronor. Vid fördelning av denna summa enligt tidigare godtagna principer skulle 6 570 kronor (4 410 kronor förut) belöpa å domkyrkans kassa, medan återstoden 75 920 kronor (60 750 kronor förut) skulle bestridas av stats- och kyrkofondsmedel. Då för ändamålet av stats- och kyrkofondsmedel anvisats allenast 60 000 kronor, erfordras ytterligare ett till 15 900 kronor avrundat belopp (75 920 — 60 000 = 15 920). Domkyrkans kassa saknar medel gälda sistnämnda belopp 15 900 kronor.

Byggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot domkapitlets beräkning av byggnadskostnaderna. Beträffande den tekniska utformningen av ombyggnadsförslaget förutsatte styrelsen, att vissa särskilda anvisningar, som tillställts länsarkitektkontoret i Skaraborgs län, beaktades.

Föredraganden. Såsom av det föregående framgått ha ifrågavarande arbeten å konsistoriehuset i Skara, fränsett viss hyllinredning, ännu icke kommit till utförande. Genom beslut den 8 december 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid utgången av budgetåret 1949/50 förefintlig behållning å det för budgetåret 1947/48 under ovannämnda rubrik anvisade reservationsanslaget må disponeras intill utgången av budgetåret 1950/51. Riksdagens medgivande att disponera samma reservationsanslag även under budgetåret 1951/52 torde nu böra inhämtas.

I enlighet med de av domkapitlet framlagda kostnadsberäkningarna, mot vilka byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra, torde kostnaderna för de föreslagna byggnadsarbetena å konsistoriehuset jämte möbelutrust-

ningen numera böra beräknas till 82 490 kronor. Av detta belopp böra, såsom domkapitlet föreslagit, 6 570 kronor belöpa å domkyrkans kassa och återstoden, 75 920 kronor, å statsverket och kyrkofonden. Då av stats- och kyrkofondsmedel hittills anvisats 60 000 kronor, skulle en ytterligare medelsanvisning av (75 920 — 60 000 =) 15 920 kronor erfordras. Av detta belopp, som bör avrundas till 16 000 kronor, torde för nästa budgetår såsom reservationsanslag under ovannämnda rubrik böra anvisas 8 000 kronor. Ett lika stort belopp torde böra bestridas ur kyrkofonden, vartill riksdagens medgivande bör inhämtas.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1950/51 förefintlig reservation å det för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Domkapitlet och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m. må disponeras intill utgången av budgetåret 1951/52;

b) till *Domkapitlet och stiftsnämnderna: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet i Skara m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 8 000 kronor;

c) medgiva, att ur kyrkofonden må till sistnämnda ändamål utgå ett belopp av 8 000 kronor.

[42] 4. **Kleresistaten.** Ur detta anslag utbetalades tidigare ersättningar för vissa friheter från prästutlagor samt indelningsersättningar till vissa domkyrkosysslomän, klockare och organister ävensom till pastor primarius. Enligt beslut av 1941 års kyrkomöte och 1942 års riksdag skola från och med budgetåret 1942/43 ur anslaget endast utgå indelningsersättningar till domkyrkosysslomän. Övriga ersättningar ha avförts ur anslaget eller indragits, dock med viss rätt för tjänstinnehavare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att bibehållas vid indelningsersättning, så länge han kvarstår i tjänst. Anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 5 000 kronor, torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

[43] 5. **Vissa ersättningar till kyrkofonden.** Enligt lagen om kyrkofond i dess nu gällande lydelse skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med *dels* 4 627 887 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., *dels* tillhopa 301 250 kronor för vissa tidigare av prästerskapet i territoriella pastorat åtnjutna statsanslag, *dels* ock 121 600 kronor för dylika anslag, som tillförne åtnjutits av biskopar

och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden. Dessa ersättningsbelopp bestridas från detta anslag, som på grund härav är uppfört med i avrundat tal 5 050 800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 5 050 800 kronor.

[44] 6. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	17 300	17 500
1950/51 (statsliggaren s. 463)	26 000	
1951/52 (förslag)	29 300	

Kurserna för utbildande av kyrkomusiker inrättades i samband med införandet av lägre organistexamen och äro avsedda att främja utbildningen av kompetenta kyrkomusiker för mindre församlingar. Då kyrkomusikerbefattningarna i dylika församlingar till mycket stor del äro förenade med folkskolläraryrkebefattningar, har det nämligen ansetts ligga i det allmännas intresse att möjliggöra en förhållandevis snabb och billig utbildning av blivande folkskollärare till kyrkomusiker.

Kurserna äro anordnade såsom sommarkurser, baserade på musikstudier under terminerna vid vederbörande folkskoleseminarium. För specialundervisning av organistelever (s. k. övertimmar) åtnjuta musikleäraren vid seminariet särskild ersättning ur anslaget till avlöningar vid folkskoleseminarierna. Utbildningen avser att sätta de i kurserna deltagande seminarieeleverna i stånd att i samband med eller kort efter folkskolläraryrkeexamen avlägga organist- och kantorsexamen. Varje kurs får enligt gällande bestämmelser omfatta högst 24 elever. Berättigade att delta äro elever och i mån av utrymme förutvarande elever vid samtliga folkskoleseminarier. Såsom deltagare skola först ifrågakomma dels sådana elever, som i kunskap och färdighet icke kommit till högre ståndpunkt än som normalt motsvarar första årets seminarieundervisning, dels ett antal mera försigkomna, vilka kunna beräknas bli färdiga att kursåret eller nästpåföljande år avlägga organist- och kantorsexamen. Kurserna bruka förläggas till folkskoleseminarierna i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

Musikaliska akademien utövar inseeende över kurserna och fastställer timplan. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad ledare, vilken uppbär arvode samt resekostnads- och traktamentsersättning. Undervisningen bestrides vid varje kurs av två till fyra lärare, vilka uppbära arvode samt resekostnadsersättning.

Examina ha under den gångna sommaren förrättats på sex orter, nämligen de fyra kursorterna samt Kalmar och Norrköping. Examinator

förordnas av musikaliska akademien samt censorer av akademien och av vederbörande domkapitel. Av kostnaderna för examina bestridas från förevarande anslag dels arvode samt resekostnads- och traktamentsersättning till av akademien förordnad censor, dels ock resekostnadsersättning till examinator.

Förevarande anslag har från och med innevarande budgetår höjts från 17 300 kronor till 26 000 kronor. Højningen har företagits i syfte att möjliggöra en fördubbling av antalet elever i sommarkurserna.

Musikaliska akademien har för nästa budgetår hemställt om en højning av anslaget med 16 180 kronor till 42 180 kronor. Härvid har akademien föreslagit

1) utökning av kursverksamheten (för närvarande 4 kurser för sammanlagt 96 elever) med 2 kurser för sammanlagt 24 elever;

2) højning av arvodet åt kurslärare från 9 kronor till 11 kronor 25 öre för undervisningstimme om 60 minuter;

3) införande av traktamentsersättning åt kurslärare, bosatt utom kursens förläggningsort, med 12 kronor för dygn åt person med eget hushåll och 8 kronor för dygn åt person utan eget hushåll.

Akademien har tillika föreslagit, att anslagsmedlen till resekostnads- och traktamentsersättning åt kursledare och kurslärare samt till övriga expenser icke måtte maximeras utan beräknas förslagsvis.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret vill icke motsätta sig, att för nästkommande budgetår i likhet med vad som skett under åren 1949 och 1950 en dubbling av sommarkurserna äger rum. Däremot är ämbetsverket icke berett tillstyrka den ytterligare utökning av kursverksamheten, som akademien nu ifrågasatt.

Skäl synes tala för att i anslutning till löneregleringen för övningslärarna jämväl en jämkning vidtages i timarvodena vid nu ifrågavarande kurser. Statskontoret vill för sin del förorda, att dessa arvoden bestämmas till 10 kronor 65 öre per timme, vilket motsvarar den ersättning, som numera tillkommer en ordinarie musklärare vid folkskoleseminarierna för s. k. övertimmar (TC 25, 3-ort). Förslaget att vid sidan av en dylik arvodering medgiva traktamentsersättning vid vistelse å kursorten avstyrker statskontoret. Däremot vill ämbetsverket icke motsätta sig, att med bibehållande av nuvarande ersättningsgrunder, posten till resor och traktamente för ledare samt resor för lärare betecknas förslagsvis.

Föredraganden. Med hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge anser jag mig icke kunna förorda bifall till musikaliska akademiens förslag i vidare mån än statskontoret föreslagit. Jag tillstyrker sålunda en uppräknig av arvodet åt kurslärare från 9 kronor till 10 kronor 65 öre för undervisningstimme. De højda arvodena torde böra tillämpas från början av sommarkurserna 1951. Den för ändamålet erforderliga anslagshøjningen beräknar jag till 3 300 kronor. Vidare tillstyrker jag, att anslagsmedlen till resekost-

nads- och traktamentsersättning till kursledare samt resekostnadsersättning till kurslärare med bibehållande av nuvarande ersättningsgrunder beräknas förslagsvis. Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde ifrågavarande förslagsanslag böra uppföras med (26 000 + 3 300 =) 29 300 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 29 300 kronor.

[45] **7. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken.** Ur detta anslag, som är nytt för innevarande budgetår, utgå tre stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska språket, samt ett stipendium för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift. Varje stipendium utgår med ett belopp av 1 200 kronor om året och utdelas för högst tre år i sänder. För föregående budgetår utgingo finnbygdsstipendierna ur anslaget »Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket», medan lappmarksstipendiet utgick ur förslagsanslaget »Lappmarks ecklesiastikverk».

Föredraganden. Då jag icke för närvarande ifrågasätter någon höjning av stipendiernas antal eller belopp, torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 4 800 kronor.

[46] **8. Kyrkors underhåll.** Detta anslag, för närvarande 2 000 kronor, användes från och med budgetåret 1947/48 helt till Visby domkyrkas iståndsättande och framtida bestånd. *Domkapitlet i Visby* har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Föredraganden. Jag biträder domkapitlets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kyrkors underhåll* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

[47] **9. Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1949: 118 framlagda förslag har riksdagen till ifrågavarande skyddsarbeten anvisat på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1948/49 ett reservationsanslag av 118 000 kronor (etapp 1) och på riksstaten för budgetåret 1949/50 ett reservationsanslag av 220 000 kronor (etapp 2). Vidare har riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts i 1950 års åttonde huvudtitel, punkten 46, framlagda förslag till fortsatta skyddsarbe-

ten för innevarande budgetår anvisat 290 000 kronor (etapp 3). Tredje etappens arbeten ha kostnadsberäknats till 390 000 kronor.

Skyddsarbetena utföras i huvudsaklig överensstämmelse med av professor emeritus Henrik Kreüger framlagda förslag och under iakttagande att en blivande restaurering av domkyrkan så litet som möjligt föregripes. Professor Kreüger utövar inseendet över skyddsarbetena med biträde av civilingenjören Harry Kreuger. För tillgodoseende av antikvariska och arkitektoniska synpunkter på skyddsarbetena har Kungl. Maj:t genom beslut den 12 maj 1950 medgivit, att viss av riksantikvarieämbetet föreslagen kulturhistorisk kontroll av skyddsarbetena må ske samt att domkapitlet i Uppsala må i samråd med byggnadsstyrelsen förordna lämplig arkitekt att såsom sakkunnig biträda domkapitlet vid utförande av skyddsarbetena. Till den kulturhistoriska kontrollen får enligt samma beslut ur förevarande anslag disponeras högst 4 000 kronor.

Domkapitlet i Uppsala har nu hemställt om anvisande för nästa budgetår av 100 000 kronor för de fortsatta skyddsarbetena. Därvid har domkapitlet åberopat en den 26 juni 1950 upprättad rapport över dittills utförda skyddsarbeten samt en skrivelse av den 7 september 1950 från professor Kreüger till domkapitlet angående fortsatt medelsanvisning.

Kreüger har bland annat uppgivit, att den för de två första etapperna beräknade kostnadssumman icke torde kunna hållas, även om en del besparingsåtgärder komme att vidtagas i det ursprungliga programmet.

Dessa besparingsåtgärder avse bland annat en förenklad listutformning på kyrkans norra sida, varjämte vissa avtäckningar komma att utföras med galvaniserad plåt i stället för kopparplåt. Även för de följande etapperna har det övervägts att vidtaga vissa förenklingar. Det torde bland annat vara möjligt att ej utföra kopparbeklädnad av nedre fönsterbänkar och lister av kalksten utan skydda dessa på annat sätt. Det vore även tänkbart, att den tidigare föreslagna värmeisoleringen på sidoskepps- och korvindarna kunde få anstå tills vidare. Visserligen är den önskvärd för att förbättra värmeekonomin samt minska istappsbildningen, men den kan utan svårighet utföras vid vilken senare tidpunkt som helst.

Anledningen till att de första etapperna betingat en högre kostnad än från början kunde förutses är av flera slag. Anslaget fixerades, innan undersökningar och detaljerade kostnadsberäkningar voro slutförda, och en del detaljer såsom foträcken, vissa ståndrännor och stuprör inrymdes ej i kalkylen. Arbetet har vidare av enligt Kreügers uppfattning fullt förklarliga skäl blivit fördröjt, vilket föranlett ökade kostnader såväl på grund av längre arbetstid som på grund av att arbetet i större utsträckning än beräknat fått bedrivas vintertid. Arbetslönerna ha även blivit högre än från början kunde förutses. Det ligger slutligen i sakens natur, att ett arbete av detta slag är mycket svårbedömt, och posten för oförutsedda arbeten har i betraktande härav blivit alltför knappt tillmätt. Det är även anledning förmoda, att de erforderliga skyddsarbetena för tornen komma att draga en högre kostnad än som kunnat förutses med ledning av utförda preliminära besiktningar, bland annat av den anledningen, att skadorna torde vara ännu mer omfattande än vad man förut haft anledning antaga.

Då man vid kommande arbeten för tornen på delvis stora höjder ej kan förutsätta arbetets utförande vintertid, torde det ej vara möjligt att färdigställa resterande arbeten under år 1951. Sannolikt måste ett av tornen anstå till år 1952, bland annat med hänsyn till bristen på arbetskraft.

I fråga om storleken av de ytterligare anslag som kunna erfordras anför Kreüger:

Jag vill därför, särskilt med hänsyn till nuvarande beträngda statsekonomiska läge föreslå, att domkapitlet för budgetåret 1951/52 endast begär ett anslag av 100 000 kronor, men att uppmärksamheten fästes därpå att man trots iakttagande av stor sparsamhet och med tanke på ökade kostnader måste förutsätta ytterligare anslag för budgetåret 1952/53.

Storleken av detta kan icke med säkerhet fixeras för dagen, bland annat av den anledningen, att man ej kunnat göra tornfasaderna åtkomliga för närmare granskning. En värdering ger emellertid vid handen, att man med nuvarande prisnivå torde kunna hålla sig inom ett belopp av cirka 100 000 kronor. Närmare utredning härom skall göras, så fort ske kan, då tornfasaderna kunnat göras mera åtkomliga och då andra osäkerhetsmoment bättre kunna överblickas. Detta torde vara möjligt före utgången av september månad 1951, då erfarenheter från arbetet med första tornet komma att föreligga.

Föredraganden. Såsom av det föregående framgår har tredje etappen av ifrågavarande skyddsarbeten å Uppsala domkyrka kostnadsberäknats till 390 000 kronor, varav för innevarande budgetår anvisats 290 000 kronor. Domkapitlets hemställan om anvisande för nästa budgetår av återstående 100 000 kronor anser jag mig därför böra biträda. Av professor Kreügers förut anförda uppgifter synes framgå, att han räknar med att skyddsarbetena icke kunna fullbordas inom den beräknade kostnadsramen utan att en ytterligare medelsanvisning av 100 000 kronor sannolikt kommer att erfordras för budgetåret 1952/53. Jag förutsätter, att alla möjligheter till besparingar verkligen iakttagas i fortsättningen, så att krav på medelsanvisning även för budgetåret 1952/53 om möjligt icke behöver framkomma.

Genom beslut den 6 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt kammarkollegiet att verkställa en av riksdagens statsutskott i dess utlåtande 1949: 78 ifrågasatt utredning rörande det slutliga bestridandet av kostnaderna för tidigare utförda och då förestående skyddsarbeten å domkyrkan. I utlåtande 1950: 174 framhöll statsutskottet, att det syntes utskottet angeläget, att utredningen bedreves så, att resultatet av densamma kunde föreläggas 1951 års riksdag. Efter hörande av domkyrkoförsamlingen samt domkapitlet och länsstyrelsen i Uppsala har kammarkollegiet den 14 juni 1950 avgivit den begärda utredningen, över vilken därefter statskontoret den 8 september 1950 avgivit utlåtande. Såsom jag erinrade i 1950 års åttonde huvudtitel ha 1946 års domkyrkosakkunniga den 22 december 1949 avlämnat betänkande angående domkyrkornas förvaltning och ekonomi (SOU 1949: 63). Detta betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling. Då de

i kammarkollegiets utredning framförda förslagen anknyta till principer, som domkyrkosakkunniga förordat i sitt betänkande, torde ställning till kammarkollegiets utredning och domkyrkosakkunnigas betänkande lämpligen bära tagas samtidigt. Jag är alltså icke beredd att nu framlägga något förslag till det slutliga bestridandet av kostnaderna för skyddsarbetena å Uppsala domkyrka. De för nästa budgetår aktuella kostnaderna, 100 000 kronor, torde sålunda bära tills vidare förskjutas av statsverket.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa skyddsarbeten å Uppsala domkyrka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[48] 10. **Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka.** Detta anslag var föregående budgetår uppfört med 175 000 kronor och är innevarande budgetår uppfört med 100 000 kronor. Det utgör statsbidrag till bestridande av kostnaderna för yttre restaurering av Linköpings domkyrka. Såsom av propositionen 1949:118 framgår ha kostnaderna för restaureringen beräknats till 750 000 kronor, varav 375 000 kronor skulle bestridas av statsmedel och resten av Linköpings församling eller på annat sätt. Av statsmedel ha alltså hittills anvisats 275 000 kronor. Då enligt vad jag inhämtat restaureringsarbetena ännu icke kommit i gång, torde för nästa budgetår en medelsanvisning av 50 000 kronor vara tillräcklig. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till restaurering av Linköpings domkyrka* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[49] 11. **Uppgörande av underhålls- och restaureringsförslag för vissa Gotlandskyrkor.** Såsom framgår av 1949 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 55, ha de sammanlagda kostnaderna för uppgörande av ifrågavarande underhålls- och restaureringsförslag beräknats till 54 000 kronor, att fördelas på tre år. Då för vardera av budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats 18 000 kronor, återstår att anvisa 18 000 kronor av det beräknade hela kostnadsbeloppet. *Byggnadsstyrelsen* har hemställt, att sistnämnda belopp av 18 000 kronor skall anvisas för nästa budgetår för att möjliggöra arbetenas fortsättande enligt den uppgjorda planen.

1950 års besparingsutredning har — efter påpekande av att under budgetåret 1949/50 förbrukades endast 3 379 kronor för förevarande ändamål — föreslagit, att frågan om ytterligare medelsanvisning ställes på framtiden, då hittills anvisat belopp med hänsyn till belastningen för budgetåret 1949/50 syntes förslå även för nästa budgetår.

Föredraganden. Med anledning av vad besparingsutredningen anfört och föreslagit rörande detta reservationsanslag anser jag mig böra föreslå att anslaget för nästa budgetår uppföres endast med ett nominellt belopp av 100 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppgörande av underhålls- och restaureringsförslag för vissa Gotlandskyrkor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[50] **12. Ersättningar till kyrkor.** Ur detta anslag utgingo tidigare tillhopa omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och därmed jämförliga kyrkor. Enligt beslut av 1946 års kyrkomöte (skrivelse 1946: 6) och 1947 års riksdag (skrivelse 1947: 168) ha ur ifrågavarande anslag utgående ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor — domkyrkor samt församlingskyrkorna i Kalmar och Mariestad därvid undantagna — indragits med utgången av budgetåret 1946/47. Möjlighet föreligger emellertid för Kungl. Maj:t att på särskilda skäl låta församling behålla dylik ersättning eller erhålla gottgörelse för densamma. Anslaget belastas sålunda numera med ersättningar till domkyrkor och därmed jämförliga kyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 65 000 kronor.

1950 års besparingsutredning har funnit det önskvärt, att åtgärder nu vidtagas i syfte att avveckla kvarstående ersättningar från förevarande anslag.

Föredraganden. I anslutning till besparingsutredningens uttalande får jag meddela, att jag är beredd att i samband med min prövning av 1946 års domkyrkosakkunnigas betänkande överväga åtgärder i av besparingsutredningen angivet syfte. För nästa budgetår torde anslaget emellertid böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[51] **13. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.** Detta anslag sänktes från och med innevarande budgetår till 1 000 kronor. Anslaget bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[52] **14. Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 10 000 kronor. Ur anslaget utgå bidrag till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid svenska diakonanstalten. I enlighet med förslag av svenska diakonsällskapet torde anslaget för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till stipendier för utbildande av diakoner för kyrklig och social tjänst* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

D. Akademier m. m.

[53] 1. **Bidrag till svenska akademien.** Detta anslag, som utgår med 2 300 kronor, avser att bereda akademien ersättning för vissa tillförne av ensaksböter uppburna belopp. Sådan ersättning torde böra utgå även under budgetåret 1951/52 och jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till svenska akademien* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 2 300 kronor.

[54] 2. **Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	277 000	276 960
1950/51 (statsliggaren s. 466)	277 000	
1951/52 (förslag)	275 300	

Enligt medgivande av 1936 års riksdag (skrivelsen nr 175) finns vid vetenskapsakademien en för Karl Manne Georg Siegbahn inrättad personlig professur i experimentell fysik. Till avlöning åt Siegbahn, vilken såsom innehavare av nämnda professur är föreståndare för vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik, disponeras under förevarande anslag ett belopp av 12 160 kronor 84 öre.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har akademien anmält, att Siegbahn komme att avgå med pension den 31 december 1951 och att anslaget därför kunde minskas med hälften av det för honom avsedda lönebeloppet, nämligen 6 080 kronor 42 öre. I detta sammanhang har akademien vidare i anslutning till en framställning av atomkommittén föreslagit en överflyttning av vissa anslagsmedel från anslaget till atomenergiforskning till förevarande anslag.

Sedermera har akademien i skrivelse den 11 oktober 1950 anmält, att Siegbahn på akademiens önskan förklarar sig villig att efter pensionsålderns inträde, dock högst i fem år, kvarstå som föreståndare för forskningsinstitutet. Akademien hemställde därför, att till akademiens förfogande måtte för tiden den 1 januari—den 30 juni 1952 ställas ett belopp motsvarande skillnaden mellan Siegbahns professorslön och hans pension. Detta belopp hade beräknats till 4 315 kronor 40 öre.

Departementschefen. Även jag finner det önskvärt, att professorn Siegbahn efter inträdet i pensionsåldern kvarstår som föreståndare för forskningsinstitutet för experimentell fysik. Jag tillstyrker också akademiens förslag om anvisande under förevarande anslag av medel till täckande av skillnaden mellan Siegbahns löneförmåner som professor och hans pension. Det belopp, som erfordras härför, beräknar jag till 725 kronor för månad eller samma belopp, som utgår i ett parallellfall nämligen som arvode åt professor emeritus The Svedberg såsom föreståndare för cyklotronlaboratoriet i Uppsala. Vid bifall till vad jag nu förordat bör förevarande anslag å ena sidan minskas med ett avrundat belopp av 6 100 kronor, motsvarande Siegbahns löneförmåner under ett halvår, men å andra sidan höjas med ett likaledes avrundat belopp av 4 400 kronor för täckande av kostnaderna för arvode åt Siegbahn för samma tid. Sammanlagt bör anslaget sålunda minskas med 1 700 kronor till 275 300 kronor.

Den ifrågasatta överflyttningen av anslagsmedel från anslaget till atomenergiforskning har jag icke ansett mig böra tillstyrka.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till forskningsinstitutet för experimentell fysik* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 275 300 kronor.

[55] **3. Vetenskapsakademien: Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland.** Under denna rubrik har för ett vart av budgetåren 1949/50 och 1950/51 anvisats ett anslag av 30 000 kronor, avsett som bidrag till uppehållande av den naturvetenskapliga forskning, som numera bedrivs i Övre Norrland, främst vid geofysiska observatoriet i Kiruna samt vid Abisko naturvetenskapliga station. En kort redogörelse för denna forskningsverksamhet och dess hittillsvarande organisation finnes i propositionen 1949: 168, s. 86 ff.

I underdånig skrivelse den 28 augusti 1950 har *interimsstyrelsen för vetenskapsakademiens forskningsstationer i Övre Norrland*, med tillstyrkan av *vetenskapsakademien*, hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1951 års riksdag föreslå *dels* inrättande av en permanent styrelse för vetenskapsakademiens forskningsstationer i Övre Norrland, *dels* inrättande av en tjänst som laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station i lönegraden Ca 29, *dels ock* anvisande av 50 000 kronor till naturvetenskaplig forskning i Nordsverige samt av 3 500 kronor till bestridande av utgifterna för nyssnämnda styrelse och dess sekreterare.

Interimsstyrelsen har ansett, att tillsättandet av en permanent styrelse med representanter för olika berörda forskningsområden skulle förbättra möjligheterna att på ett ändamålsenligt sätt utnyttja redan befintliga resurser och säkerställa vården av uppförda anläggningar m. m. Kostnaderna

för arvoden till styrelse och sekreterare ha beräknats till högst 3 500 kronor per år.

Förslaget om inrättande av en laboratorstjänst framfördes av interimsstyrelsen även i dess anslagsäskanden för innevarande budgetår. En redogörelse för detta förslag lämnades i 1950 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 50 f. vartill torde få hänvisas.

Statskontoret har under hänvisning till det ekonomiska läget föreslagit oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen. Ett bifall till akademiens förslag skulle för statsverket innebära en kostnadsökning, som kan beräknas till omkring 38 300 kronor. Ehuru jag nu liksom förra året finner den naturvetenskapliga forskningen i Övre Norrland i och för sig förtjänt av ett utvidgat stöd från statsmakternas sida, kan jag icke heller i år tillstyrka någon höjning av förevarande anslag. För att emellertid i möjligaste mån tillmötesgå interimsstyrelsen beträffande en av de frågor, som styrelsen funnit mest angelägna, nämligen inrättandet av en tjänst såsom laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station, tillstyrker jag att — inom anslagets nuvarande ram — en extra tjänst för nämnda ändamål får inrättas. Tjänsten bör vara statlig med placering i lönegraden Cg 29 enligt statens allmänna avlöningsreglemente. Till de andra ändamål, som för närvarande tillgodoses med förevarande anslag, bör få användas endast skillnaden mellan anslagsbeloppet, 30 000 kronor, och avlöningskostnaderna för den extra laboratorn. Därest riksdagen icke framställer erinran mot vad jag nu förordat, är jag alltså beredd att tillstyrka ett medgivande, att vid vetenskapsakademien får från och med den 1 juli 1951 inrättas en statlig tjänst såsom laborator och föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station i lönegrad Cg 29 enligt statens allmänna avlöningsreglemente.

Beträffande anslagets storlek ifrågasätter jag — såsom av det sagda framgått — icke någon ändring för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien*: *Bidrag till naturvetenskaplig forskning i Övre Norrland* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 30 000 kronor.

[56] **4. Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt.** Av detta anslag, som nu är uppfört med 22 000 kronor, disponeras 12 000 kronor såsom bidrag till zoologiska stationen vid Kristineberg och 10 000 kronor såsom bidrag till Bergianska trädgårdens botaniska avdelning.

Vetenskapsakademien har för nästa budgetår hemställt om en ökning av de för Bergianska trädgården avsedda anslagsmedlen med i runt tal 19 900 kronor. Av denna ökning avses 8 160 kronor till arvode åt en förste assistent,

6 228 kronor till arvode åt ett kanslibitråde, 2 500 kronor till materiel och apparatur, 1 000 kronor till underhåll och förkovran av biblioteket, 1 000 kronor till tjänsteresor för komplettering av växtbeståndet m. m. samt 1 000 kronor till skötseln av vissa försöksodlingar.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag anser jag mig icke nu kunna tillstyrka. Jag föreslår för nästa budgetår oförändrad medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapsakademien: Bidrag till vetenskaplig verksamhet i övrigt* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 22 000 kronor.

[57] **5. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	873 000	881 753
1950/51 (statsliggaren s. 467)	879 000	
1951/52 (förslag)	872 600	

Akademien har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit följande förändringar ifråga om detta förslagsanslag:

1) uppflyttande av konservatorstjänsten från Ca 24 till Ca 29 och i samband därmed viss omorganisation av denna tjänst;

2) inrättande av vissa nya tjänster vid riksantikvarieämbetet, nämligen en som amanuens (Cf 17), två som fältarkeolog (Cf 17), en som förman (Ce 11) och tre som biträden för fornminnesinventering (Ce 8), alla vid fornminnesavdelningen (fältarkeolog- och biträdestjänsterna i stället för nu befintliga motsvarande arvodesbefattningar under anslaget till fornminnesinventering), en som amanuens (Cf 17) i stället för ett första arkivbiträde (Ca 15) vid antikvariskt-topografiska arkivet, en som kontorist (Ce 13) med tjänstgöring som riksantikvariens sekreterare och en som expeditivvakt (Ce 9) vid biblioteket;

3) inrättande vid statens historiska museum av en tjänst som antikvarie (Ce 26), avsedd för myntkabinettet, och en tjänst som museibitråde (Ce 11);

4) anvisande av 2 450 kronor till arvode åt en museivakt för att öka möjligheterna för statens historiska museum att hålla öppet utan inträdesavgift;

5) anvisande under icke-ordinarieposten av dels i runt tal 5 600 kronor till författningsenliga ålderstillägg och löneklassuppflyttningar under budgetåret 1951/52, dels i runt tal 19 400 kronor till täckande av en angiven eftersläpning i anslagstilldelningen på grund av uppflyttningar enligt befordringsgång m. m.

Den föreslagna omorganisationen av konservatorstjänsten innebär, att konservatorn skulle bli föreståndare för såväl konserveringsanstalten som fotografiateljén samt omhänderhava övriga tekniska ärenden inom institutionen. Dessa organ och göromål skulle inordnas under en för hela ämbets-

verket gemensam teknisk avdelning, vars chef skulle bli föredragningskyldig inför och sortera direkt under riksantikvarien. En omorganisation av denna innebörd vore enligt akademiens mening av allra största betydelse för institutionen.

Beträffande vad akademien i övrigt anfört till stöd för sina förslag, vilka praktiskt taget samtliga framförts även i tidigare anslagsäskanden, torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Statskontoret har ifråga om den föreslagna uppflyttningen av konservatorstjänsten förklarat sig anse förutsättningar icke föreligga att i nuvarande statsfinansiella läge upptaga detta spörsmål till omprövning, detta så mycket mer som ärendet vore av beskaffenhet att böra prövas vid pågående tjänsteförtekningsrevision. I fråga om behovet av medel till ålderstillägg m. m. samt till täckande av den angivna eftersläpningen i medelstillelningen under icke-ordinarieposten har ämbetsverket anfört följande.

För budgetåret 1949/50 uppfördes icke-ordinarieposten med 382 720 kronor under det att belastningen uppgick till i runt tal 391 190 kronor. Överskridandet grundar sig på ett medgivande av Kungl. Maj:t i brev den 29 juni 1950 och hänförde sig till ökade utgifter i anledning av extraordinära ledigheter, vilka icke kunnat förutses vid anslagstilldelningen. För nämnda budgetår motsvarade sålunda i princip medelsförbrukningen det anvisade anslagsbeloppet. För budgetåret 1950/51 har vitterhetsakademien beräknat kostnaderna för löneklassuppflyttningar m. m. till 5 400 kronor (jämför Kungl. Maj:ts prop. nr 1/VIII. s. 52). Statskontoret har emellertid gjort en jämförelse beträffande de beräknade merkostnaderna för ålderstillägg mellan innevarande budgetår och budgetåret 1949/50 och därvid beräknat merutgifterna av denna anledning till i runt tal 11 300 kronor, vilket skulle motivera en anslagsuppräknning med (11 300 — 5 400 =) 5 900 kronor. Det synes därför ofrånkomligt att av denna anledning höja icke-ordinarie anslaget med 5 900 kronor. Någon ytterligare uppräknning är statskontoret däremot icke berett förorda, utan lär akademien hava att i likhet med vad som skedde under budgetåret 1949/50 så anpassa medelsförbrukningen, att utgifterna kunna rymmas inom anslagsramen.

Statens lönenämnd har erinrat om att nämnden tidigare — med hänsyn till tjänst innehavarens särskilda kvalifikationer — ej ansett sig böra framställa erinran mot en uppflyttning av konservatorstjänsten till Ca 26 men att nämnden samtidigt förutsatt, att frågan om tjänstens lönegrads placering skulle vid uppkommande ledighet upptagas till övervägande. I anledning av förslaget om en uppflyttning till Ca 29 har lönenämnden förordat, att tjänsten bibehålles i Ca 24 och att — därest den nuvarande tjänst innehavaren anses böra beredas förbättrad löneställning för att kvarstå i tjänsten — detta sker genom medgivande att åtnjuta lön enligt högre löneklass än den, vari tjänstemannen är placerad, eller genom tillerkännande av ett personligt lönetillägg.

Departementschefen. I anslutning till av chefen för civildepartementet i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor förordad lönereglering för personalen vid vissa av de fasta maskinanläggningarna inom civilförvaltningen m. m. bör vid riksantikvarieämbetet m. m. dels en tjänst som värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass i lönegraden Ca 12 utbytas mot en tjänst som maskinist i lönegraden Ca 13, dels två tjänster som eldare i lönegraden Ce 9 uppflyttas i lönegraden Ce 10.

Den av chefen för civildepartementet i samma Bil. 2 likaledes förordade löneregleringen för den lägre personalen vid museer och därmed jämförliga institutioner bör vidare föranleda, dels vid riksantikvarieämbetet m. m. att en tjänst som expeditionsvakt i lönegraden Ca 9 uppflyttas i lönegraden Ca 10, dels vid statens historiska museum m. m. att en tjänst som rustmästare i Ca 11 utbytes mot en tjänst som uppsyningsman i Ca 13 och en tjänst som expeditionsvakt i Ca 9 utbytes mot en tjänst som hantverkare i Ca 10. Vid bifall till förslaget om utbyte av rustmästartjänsten bör ett arvode om 240 kronor, som nu utgår till innehavaren av denna tjänst, indragas.

I personalförteckningen för riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m. böra vidtagas de ändringar, som föranledas av nu föreslagna förändringar beträffande vissa ordinarie tjänster vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.

De synpunkter, som jag förra året anlade på akademiens då framlagda förslag om en ganska betydande förstärkning av personalorganisationen vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., äga alltså giltighet. Då akademien nu praktiskt taget återupprepat nämnda förslag, nödgas jag därför ånyo intaga en avvisande hållning. Jag vill dock icke motsätta mig, att under förevarande anslag beräknas medel till avlönande — högst enligt lönegraden Ce 8 — av två biträden, som äro anställda för arbetet med fornminnesinventering. Vid bifall härtill bör det särskilda anslaget till fornminnesinventering sänkas med det belopp, som nu utgår till avlönande av nämnda biträden.

Vad angår konservatorstjänsten vill jag framhålla, att jag visserligen funnit vissa skäl tala för en omorganisation av denna, men att jag anser mig icke böra utan ytterligare utredning framlägga något förslag i ärendet. Därest en omorganisation anses böra komma till stånd synes tjänsten, som nu är uppförd å personalförteckningen under rubriken Statens historiska museum m. m., böra med oförändrad löneställning placeras under rubriken Riksantikvarieämbetet m. m. Erforderligt medgivande till denna överflyttning synes böra inhämtas av riksdagen.

Förslaget om en anslagshöjning för täckande av en eftersläpning i medeltilldelningen under icke-ordinarieposten anser jag mig icke kunna biträda i vidare mån än statskontoret tillstyrkt. Jag hänvisar härvidlag till vad detta ämbetsverk anfört i ämnet.

De av mig föreslagna ändringarna i lönegradsplaceringen av vissa ordinarie tjänster böra föranleda en uppräknig av ordinarieposten med 1 400 kronor till 417 500 kronor. Av motsvarande skäl bör anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjas med 600 kronor. Denna post bör vidare höjas med 9 500 kronor till avlöning åt två biträden vid fornminnesinventeringen och med 5 900 kronor till ålderstillägg m. m. Summan av de tillstyrkta höjningarna av posten blir sålunda 16 000 kronor. Å andra sidan föreslår jag under hänvisning till vad i förutnämnda Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts om en generell nedskärning av avlöningsanslagen en sänkning av samma post med 23 600 kronor. Sammanlagt bör icke-ordinarieposten därför för nästa budgetår sänkas med 7 600 kronor till 362 120 kronor, vilket belopp emellertid för anslagssummans avrundning bör höjas till 362 160 kronor. Arvodesposten bör sänkas med 240 kronor till 240 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg uppföras med oförändrat belopp, 97 200 kronor.

Anslaget i sin helhet bör sålunda sänkas med 6 400 kronor till 872 600 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., som föranledas av vad jag i det föregående anför;

b) godkänna följande avlöningsstat för de under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien lydande riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	417 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	240
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	362 160
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 700
<u>Summa kronor</u>	872 600

c) till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 872 600 kronor.

[58] **6. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	154 000	150 652
1950/51 (statsliggaren s. 468)	154 000	
1951/52 (förslag)	156 900	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* hemställt om en höjning av detta förslagsanslag med sammanlagt 26 400 kronor. Av den föreslagna höjningen belöpa 2 900 kronor på anslagsposten till sjukvård m. m. (nu 1 600), 5 000 kronor på anslagsposten till reseersättningar (nu 35 000), 12 000 kronor på delposten till övriga expenser (nu 50 000) och 2 500 kronor på anslagsposten till växlande utställningar (nu 5 000), medan 4 000 kronor äro avsedda till studieverksamhet, för vilken nu icke finnes någon medelsanvisning. Vad angår anslagsposten till sjukvård m. m. har framhållits, att belastningen å denna under de två sista budgetåren uppgått till 4 466 respektive 5 799 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till belastningen å anslagsposten till sjukvård m. m. tillstyrker jag en höjning av denna post med det begärda beloppet 2 900 kronor. I övrigt torde någon förändring i medelsanvisningen däremot icke böra ifrågasättas. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår höjas med nyssnämnda belopp, 2 900 kronor, till 156 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 156 900 kronor.

[59] **7. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	75 000	35 722
1950/51 (statsliggaren s. 469)	75 000	
1951/52 (förslag)	65 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *akademien* hemställt, att detta reservationsanslag måtte uppföras med oförändrat belopp, 75 000 kronor.

Departementschefen. Då jag förra året anmälde frågan om anslag till inredning och utrustning av statens historiska museum, redogjorde jag i kort-het för den dittillsvarande medelsanvisningen till detta ändamål samt för de planer för det fortsatta arbetet med museets inredning och utrustning,

som akademien framlagt (se 1950 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 57 ff.). Enligt den sista, av akademien med skrivelse den 1 november 1949 framlagda generalplanen för nämnda arbete uppgår totalsumman av de anslag, som ansetts erforderliga för ändamålet till 1 305 000 kronor, varav till och med innevarande budgetår anvisats 510 000 kronor. Det belopp, som enligt denna plan skulle återstå att anvisa, utgör sålunda 795 000 kronor. Därav har akademien, som redan nämnts, för nästa budgetår hemställt om 75 000 kronor.

För att det fortsatta arbetet med museets inredning och utrustning skall kunna bedrivas kontinuerligt och planmässigt är det angeläget, att de ekonomiska villkor, under vilka detta arbete måste ske, kunna överblickas. Det är emellertid vanskligt att i nuvarande läge bedöma möjligheterna att under de närmast kommande budgetåren tillgodose akademiens önskemål om anvisande för ändamålet av ytterligare 795 000 kronor. Jag anser mig därför tyvärr även i år förhindrad att framlägga förslag till en generalplan för inrednings- och utrustningsarbetena vid detta museum. Jag tillstyrker emellertid, att anslag för nu ifrågakvarande ändamål uppföres å riksstaten även för nästa budgetår. Med hänsyn till de oavvisliga kraven på återhållsamhet i fråga om statsutgifterna föreslår jag, att anslaget i jämförelse med innevarande års anslag sänkes med 10 000 kronor och alltså uppföres med 65 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[60] 8. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	86 400	96 586
1949/50	86 400	98 642
1950/51 (statsliggaren s. 469)	86 400	
1951/52 (förslag)	100 000	

Beträffande detta förslagsanslag har akademien för nästa budgetår föreslagit oförändrad medelsanvisning. Med hänsyn till anslagsbelastningen vill jag emellertid föreslå en uppräknig av anslaget med 13 600 kronor till 100 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Bidrag till avlöning åt landsantikvarier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[61] 9. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	35 000	34 670
1950/51 (statsliggaren s. 470)	35 000	
1951/52 (förslag)	35 000	

Detta reservationsanslag disponeras nu på följande sätt:

1. Underhåll och ökande av de under akademiens inseende ställda samlingarna	16 000
2. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket ..	14 000
3. Vård och underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet	5 000
Summa kronor	35 000

Liksom för innevarande budgetår har *akademien* för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 9 000 kronor, varav 6 000 kronor under posten 1 och 3 000 kronor under posten 3. Av anslagsposten 1, som sålunda skulle uppföras med 22 000 kronor, avses 10 000 kronor till inköp och regelmässigt underhåll av statens historiska museums och myntkabinettets samlingar, 8 000 kronor till konservering av fynden från båtgravarna i Vendel, Ultuna och andra platser samt 4 000 kronor till konservering av medeltidsavdelningens samlingar av träskulptur. Beträffande anslagsposten 3 har framhållits, att denna under en följd av år varit otillräcklig, varför akademien måst tillskjuta betydande belopp av sina enskilda fondmedel.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka den föreslagna anslagshöjningen utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 35 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Statens historiska museum m. m.: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[62] 10. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	114 000	113 172
1950/51 (statsliggaren s. 470)	80 000	
1951/52 (förslag)	80 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har akademien föreslagit en höjning av detta reservationsanslag till 128 000 kronor, varav 20 000 kronor till fornlämningars vård och undersökning (nu 13 000), 50 000 kronor till

vård och underhåll av byggnadsminnesmärken, vilka ägas av akademien eller eljest äro ställda under akademiens eller riksantikvarieämbetets direkta vård och förvaltning (nu 32 000), 38 000 kronor till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken (nu 30 000) samt 10 000 kronor till byggnadsminnesmärkens vård och undersökning (nu 5 000). Återstoden av höjningen, 10 000 kronor, är avsedd till en ny anslagspost till systematiska vetenskapliga utgrävningar. Den begärda ökningen med 8 000 kronor av de till »omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa andra byggnadsminnesmärken» avsedda anslagsmedlen har motiverats med att på senare år en ny vårdnadsuppgift alltmer trängt i förgrunden, nämligen vården och underhållet av sådana äldre, kulturhistoriskt värdefulla broar, som utdömts för trafik.

Statskontoret har förklarat sig i nuvarande läge icke vara berett att förorda någon uppräknig av anslaget.

Departementschefen. I likhet med statskontoret anser jag, att någon anslagshöjning icke nu bör föreslås. För nästa budgetår torde därför till ifrågasvarande ändamål böra anvisas oförändrat belopp, 80 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

[63] **11. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	141 600	180 420
1950/51 (statsliggaren s. 470)	182 600	
1951/52 (förslag)	182 600	

Detta reservationsanslag är avsett till bestridande av kostnaderna för en inventering av vårt lands fasta fornlämningar i syfte att i enlighet med det av 1937 års riksdag fattade beslutet om utarbetande av en på flygfotografering grundad ekonomisk karta kunna på denna upptaga dylika fornlämningar. Kostnaderna för avlöning av sex fältarkeologer, som året runt äro sysselsatta med inventeringsarbetet och det insamlade materialets bearbetning, bestridas från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag.

Akademien har föreslagit en höjning av anslaget med 41 700 kronor till 224 300 kronor. Därvid har akademien, som nämnts i det föregående, räknat med att ytterligare två fältarkeologer samt dessutom tre biträden skola avlönas från riksantikvarieämbetets avlöningsanslag. Den yta, som skall kartläggas 1951, beräknas omfatta omkring 94 kvadratmil, varav 35

kvadratmil i Norrbottens län och 59 kvadratmil i Stockholms och Uppsala län. Inom Stockholms län har dock riksantikvarieämbetet i förväg inventerat ett område av omkring 14 kvadratmil och sammanlagt omfattar sålunda inventeringsprogrammet omkring 80 kvadratmil. På grund av det stora antalet fornlämningar inom landskapen omkring Mälaren bli kostnaderna per inventerad kvadratmil avsevärt högre där än i landskap med färre fornlämningar.

1950 års besparingsutredning har ansett rimligt, att inventeringen tills vidare bedrivs i långsammare takt än som skett under senare år, och har därför föreslagit en sänkning av anslaget med 82 600 kronor till 100 000 kronor.

Departementschefen. Som jag nämnt i det föregående har akademien föreslagit, att under anslaget till avlöningar vid riksantikvarieämbetet och statens historiska museum m. m. skulle beräknas medel till avlönande av två fältarkeologer och tre biträden för fornminnesinventeringen, vilkas avlöning nu belastar förevarande anslag. Detta förslag har jag tillstyrkt i vad avser två biträden men avstyrkt i övrigt. Kostnaderna för det av akademien angivna inventeringsprogrammet kunna därför under detta anslag beräknas till 246 700 kronor, varav 22 400 kronor till avlönande av två fältarkeologer och ett biträde. Ett genomförande av programmet skulle alltså kräva en anslagshöjning med 64 100 kronor. Detta anser jag mig icke kunna tillstyrka. Å andra sidan vill jag icke heller föreslå någon sänkning av anslaget utan förordar för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 182 600 kronor. Med hänsyn till den överföring av anslagsmedel till avlöningsanslaget, som jag i det föregående tillstyrkt, innebär detta i själva verket en viss anslagshöjning. Jag förutsätter, att denna anslagsanvisning icke skall inverka försenande på den ekonomiska kartan; kravet på en fullständig inventering för att på kartan kunna upptaga varje förefintlig, om än så ringa fornlämning synes mig i nuvarande läge icke kunna upprätthållas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Fornminnesinventering* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 182 600 kronor.

4] 12. **Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	32 500	30 967
1950/51 (statsliggaren s. 470)	32 500	
1951/52 (förslag)	32 500	

Detta förslagsanslag torde i enlighet med framställning av akademien för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 32 500 kronor.

[65] **13. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 900	5 661
1950/51 (statsliggaren s. 471)	5 900	
1951/52 (förslag)	5 900	

Jag tillstyrker, att detta förslagsanslag i enlighet med framställning av akademien för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Ostasiatiska arkeologiska samlingarna: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 kronor.

[66] **14. Förvärv av vissa byggnader m. m. vid S:t Olofs ruin i Visby.** I underdånig skrivelse den 17 november 1948 har *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* hemställt om anvisande av 43 000 kronor till inlösen av hus och byggnader å tomterna nr 18 och 19 i kvarteret S:t Olof i Visby samt för inköp av tomten nr 20 i samma kvarter. Akademien har härvid till en början anfört följande.

Riksantikvarieämbetet har länge haft uppmärksamheten riktad på vissa områden omkring de märkliga medeltida kyrkoruinerna i Visby, vilka områden i betydande utsträckning äro bebyggda på olämpligt sätt och icke hållas i ett ur miljösynpunkt tillfredsställande skick. Även i sådana fall, där en direkt friläggning av utrymmet omkring ruinerna icke är påkallad, är det ytterst angeläget att respektive områdets bebyggelse och användning kunna regleras på betryggande sätt.

Dessa synpunkter äro för närvarande av särskilt stor betydelse beträffande S:t Olofs kyrkoruin, av vilken endast delar av tornpartiet i väster och därtill anslutande långmurar finnas bevarade ovan mark. Dessa delar äro visserligen redan i och för sig av framträdande antikvariskt värde, men för kändedomen av monumentet som helhet äro även de under jorden dolda lämningarna av kyrkans långhus och kor av vikt. Även om i nuvarande finansiella läge några planer på en friläggning och konservering av S:t Olofs kyrkoruin i dess helhet icke äro aktuella, är det självfallet angeläget, att ruinområdet icke för framtiden nyttjas på ett sätt, som strider mot det allmännas intressen. Mera genomgripande ombyggnadsarbeten, såsom anordnande av källare och dylikt, böra icke komma till stånd, emedan

dylika företag skulle medföra direkt åverkan på ruinen och därjämte föranleda en värdestegring, vilken givetvis skulle försvåra en senare friläggning av ruinområdet. Under sådana förhållanden är det önskvärt, att kronan erhåller möjlighet att disponera de berörda fastigheterna, vilkas byggnader till väsentlig del äro belägna direkt på ruinen, för att kunna reglera deras bebyggelse och användning i avvaktan på en eventuellt blivande friläggning och konservering.

Ifrågavarande tomter ha av länsarkitekten i Gotlands län värderats, tomten nr 18 till 16 000 kronor, tomten nr 19 till 7 000 kronor och tomten nr 20 till 12 500 kronor. Vid en eventuell inlösen av sistnämnda tomt har dock lösesumman av särskilda skäl ansetts böra sättas något över det angivna fastighetsvärdet.

Akademien har i sin framställning upplyst, att den, sedan hus och byggnader å tomterna n:ris 18 och 19 utbudits till salu, icke ansett sig kunna avvakta anvisandet av statsmedel till inköp av dessa utan förvärvat dem med anlitande av akademiens enskilda fondmedel för 16 000 kronor respektive 7 000 kronor. Beträffande tomten nr 20 i kvarteret S:t Olof hade akademien med ägaren träffat avtal, enligt vilket denne förbundit sig att sälja tomten till Kungl. Maj:t och Kronan för 20 000 kronor.

I ärendet har sedermera upplysts, att akademien med anlitande såsom förskott av egna fondmedel för statens räkning inköpt tomten nr 20 för det angivna priset. Akademien, som sålunda för ifrågavarande inköp numera av egna medel disponerat sammanlagt 43 000 kronor, har emellertid ansett, att dess donationsmedel icke borde bindas i fastigheter, som förvärvats utslutande ur kulturminnesvårdande synpunkt och icke vore avsedda att bli räntebärande.

Departementschefen. I likhet med akademien finner jag det önskvärt, att garantier skapas mot en ur kulturminnesvårdens synpunkt olämplig disposition av området intill S:t Olofs ruin i Visby. Som av den lämnade redogörelsen framgått, har akademien ansett sig böra bereda skydd åt nämnda område genom att inköpa dels hus och byggnader å (krono-)tomterna n:ris 18 och 19 i kvarteret S:t Olof, dels tomten nr 20 i samma kvarter. För detta ändamål har akademien av sina fondmedel disponerat sammanlagt 43 000 kronor, varvid den dock förutsatt, att kostnaderna för inköpen skulle slutligt stanna å statsverket. För egen del anser jag mig med hänsyn till vad i ärendet anförts böra tillstyrka, att anslag utverkas å nämnda belopp för inköp för statens räkning av nu ifrågavarande hus och byggnader samt tomt. För ändamålet synes ett särskilt anslag böra uppföras å riksstaten.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förvärv av vissa byggnader m. m. vid S:t Olofs ruin i Visby* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 43 000 kronor.

[67] 15. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	250 600	252 069
1950/51 (statsliggaren s. 471)	250 600	
1951/52 (förslag)	249 900	

Akademien har för nästa budgetår hemställt om en höjning av detta förslagsanslag med ett belopp av 3 600 kronor till arvode åt en kemiskt skolad assistent vid det med konsthögskolan förbundna institutet för materialkunskap. I stället skulle nu utgående 1 400 kronor till undersökningar rörande materielersättningar indragas. Vidare har akademien, med hänsyn till att oljeeldning införts i akademiens fastighet vid Fredsgatan i Stockholm, räknat med en sänkning med 700 kronor av det belopp om 1 700 kronor, som nu utgår som ersättning till ett eldarbiträde.

Departementschefen. I anslutning till av chefen för civildepartementet i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor förordad lönerreglering för personalen vid vissa av de fasta maskinanläggningarna inom civilförvaltningen m. m. bör en värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 2:a klass vid konstakademien i lönegraden Ca 11 med oförändrad lönegradsplacering erhålla tjänstetiteln värmeskötare. Härav föranledd ändring bör vidtagas i personalförteckningen.

Akademiens förslag om anvisande av medel till arvode åt en assistent kan jag i nuvarande ekonomiska läge icke tillstyrka. För nästa budgetår föreslår jag icke någon annan ändring i fråga om medelsanvisningen under detta anslag än en sänkning av icke-ordinarieposten med 700 kronor till följd av övergången till oljeeldning i akademiens fastighet vid Fredsgatan i Stockholm. Denna post bör sålunda uppföras med 22 600 kronor och övriga anslagsposter med oförändrade belopp, nämligen ordinarieposten med 160 800 kronor, arvodesposten med 45 400 kronor och anslagsposten till rörligt tillägg med 21 100 kronor. Anslaget i sin helhet bör uppföras med 249 900 kronor, vilket innebär en sänkning med 700 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, vidtaga den ändring i personalförteckningen för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för akademien för de fria konsterna med konsthögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	160 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	45 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	22 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	21 100
	Summa kronor 249 900

c) till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 249 900 kronor.

[68] 16. *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	61 800	60 598
1950/51 (statsliggaren s. 472)	61 800	
1951/52 (förslag)	54 200	

Med hänsyn till att den av akademien verkställda övergången till oljeeldning väntas komma att medföra en minskning i bränslekostnaderna har akademien för nästa budgetår föreslagit en sänkning av detta förslagsanslag med 7 600 kronor till 54 200 kronor. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Omkostnader för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 54 200 kronor.

[69] 17. *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Undervisningsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	37 000	33 297
1950/51 (statsliggaren s. 473)	39 000	
1951/52 (förslag)	39 000	

Detta reservationsanslag torde för nästa budgetår i enlighet med förslag av akademien böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan*: Undervisningsmateriel m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kronor.

[70] 18. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	14 500	20 586
1950/51 (statsliggaren s. 473)	14 500	
1951/52 (förslag)	14 500	

Liksom för innevarande budgetår har *akademien* för nästa budgetår hemställt om anvisande av medel till sammanlagt tre utlandsstipendier à 8 400 kronor i stället för ett à 6 000 kronor. Därjämte har akademien under åberopande av det stora antalet elever i arkitekturskolan hemställt om en höjning med 2 000 kronor av det till elevernas studieresor anvisade beloppet av 5 500 kronor. Sammanlagt har sålunda begärts en anslagshöjning med 21 200 kronor.

Departementschefen. Den föreslagna anslagshöjningen kan jag icke tillstyrka. För nästa budgetår föreslår jag anvisande av oförändrat belopp, 14 500 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 14 500 kronor.

[71] 19. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Installation av oljeeldning i akademiens byggnad Fredsgatan 12 i Stockholm. På förslag av byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning påbörjade akademien i början av sistlidna sommar installation av oljeeldningsaggregat i akademiens byggnad Fredsgatan 12 i Stockholm. Arbetet hade i slutet av sommaren till största delen slutförts inom ramen för beräknade kostnader, 28 000 kronor. *Akademien* har nu anhållit om anvisande av ett engångsbelopp av 21 000 kronor till täckande av 75 procent av totalkostnaderna för installationsarbetet. Akademien har därvid erinrat om att statsbidrag efter samma grunder erhöles vid installationen av de år 1921 anskaffade och hittills begagnade pannorna (se 1923 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, s. 126 ff.) samt att så skedde med hänsyn till att akademiens byggnad avgiftsfritt till ansenlig del disponerades av konsthögskolan.

Byggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot att akademien beviljades det äskade engångsanslaget.

Departementschefen. Jag har icke funnit något att erinra mot att statsverket på sätt akademien hemställt bidrager till täckande av kostnaderna för ifrågavarande installation av oljeeldning, vilken för övrigt, som i det föregående nämnts, kan väntas komma att medföra icke oväsentliga be-

sparingar under akademiens avlönings- och omkostnadsanslag. Jag föreslår därför, att för ändamålet å riksstaten för budgetåret 1951/52 uppföres ett obetecknat anslag å 21 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Installation av oljeeldning i akademiens byggnad Fredsgatan 12 i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 21 000 kronor.

[72] 20. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	496 000	480 323
1950/51 (statsliggaren s. 473)	523 800	
1951/52 (förslag)	538 700	

Musikaliska akademien har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit följande förändringar beträffande detta förslagsanslag:

1) inrättande av en tjänst som kansliskrivare (Ca 15) i stället för en som kanslibitråde (Ca 11);

2) inrättande vid biblioteket av två amanuens tjänster (Ce 20) i stället för två biblioteksassistenttjänster (Ce 11);

3) inrättande av en tjänst som biblioteksassistent (Ce 15) i stället för en tjänst som biblioteksbiträde (Ce 8);

4) ökning av undervisningstiden i vissa ämnen med sammanlagt 97 veckotimmar och i samband därmed inrättande av en ny lärartjänst i lönegraden Ce 25;

5) anvisande av 400 kronor till specialföreläsningar i psykologi och pedagogik samt 7 700 kronor till provårsundervisning av musikleärarelever.

Av den begärda utökningen av undervisningstiden hänföra sig 43 veckotimmar till förslag om ökning av antalet elever i musikleärarklassen, medan 12 timmar äro avsedda för utökning av undervisningen i musikpedagogiska kursen. Beträffande musikleärarklassen har akademien erinrat om sin för innevarande budgetår gjorda framställning om en ökning av antalet elever, vilken endast delvis vann statsmakternas bifall, samt framhållit, att bristen på musikleärare alltjämt vore betydande och att en ökning av elevantalet därför vore oundgänglig. I fråga om musikpedagogiska kursen har framhållits, att hittillsvarande otillräckliga timtilldelning nödvändiggjort en stark begränsning av antalet elever och en icke önskvärd sammandragning av de olika årskursernas undervisning.

Medelsbehovet för den begärda utökningen av antalet undervisningstimmar har beräknats till i runt tal 48 800 kronor. Å andra sidan har räknats med en minskning av medelsbehovet under icke-ordinarieposten med 4 900 kronor till följd av att e. o. lärare icke tagits i anspråk för undervisningen i den utsträckning, som avsetts vid anslagsberäkningen för innevarande budgetår.

De blivande musiklärarnas praktiska utbildning har hittills skett dels vid folkskolor i Stockholm, dels vid vissa högre läroanstalter, som skolöverstyrelsen anvisat. Därvid har den nödvändiga handledningen lämnats dels av musikhögskolans lärare i pedagogik och praktisk lärarutbildning, dels i mindre utsträckning och utan ersättning av klasslärarna i de anlitade folkskoleklasserna och av de högre skolornas musiklärare. Akademien har framhållit, att det hittillsvarande systemet visat sig i olika avseenden icke vara tillfredsställande, samt framlagt förslag till verklig provårsundervisning för musiklärareleverna. Kostnaderna för denna undervisning ha beräknats till 7 725 kronor.

Statskontoret, som icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till förslagen om vissa nya tjänster — en kansliskrivartjänst, två biblioteksamanuens-tjänster och en biblioteksassistenttjänst — har ifråga om utökningen av undervisningstiden förklarar sig icke vilja motsätta sig den anslagsuppräkn-ning, som erfordras för att öka undervisningen till det antal timmar, som befinnes påkallat med hänsyn till bristen på musiklärare.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt utsträckt praktisk-pedagogisk utbildning för blivande musiklärare i huvudsaklig överensstämmelse med akademiens förslag. Överstyrelsen har dock framfört vissa erinringar mot förslaget's detaljer, särskilt i vad avser det system för ersättning åt handledare, som akademien tänkt sig.

Departementschefen. Med hänsyn till det behov av ett ökat antal musiklärare av olika slag, som torde föreligga, föreslår jag, att medel för nästa budgetår beräknas till en utökning av antalet undervisningstimmar med sammanlagt 32, varav 20 timmar för musiklärarklassen och 12 för musikpedagogiska kursen. Det antal veckotimmar, under vilka undervisningen må bestridas genom e. o. lärare, bör därför beräknas till 286 1/2 i stället för nuvarande 254 1/2.

De övriga förslag, som akademien framlagt, anser jag mig icke kunna biträda, och medelsbehovet för nästa budgetår torde därför böra beräknas på följande sätt. Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän, till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till rörligt tillägg böra uppföras med oförändrade belopp, 240 400 kronor, 3 900 kronor respektive 50 000 kronor. Icke-ordinarieposten åter bör med hänsyn till mitt förslag om en utökning av antalet undervisningstimmar höjas med ett avrundat belopp av 19 900 kronor samt därutöver på grund av behovet av medel till ålderstillägg m. m. med 9 100 kronor. Samtidigt bör denna post emellertid i enlighet med akademiens beräkningar sänkas med 4 900 kronor. Vidare föreslår jag under hänvisning till vad i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor anförts om en generell nedskärning av avlöningsanslagen en sänkning av samma post med ytterligare 9 200 kronor. Jag föreslår därför, att icke-ordinarieposten uppföres med 244 400 kronor, vilket innebär en höjning med 14 900 kronor.

För anslaget i dess helhet föreslår jag alltså en höjning med 14 900 kronor till 538 700 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för musikaliska akademien med musikhögskolan, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	240 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	244 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	50 000
<u>Summa kronor</u>	538 700

b) till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 538 700 kronor.

[73] 21. **Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	31 900	33 993
1950/51 (statsliggaren s. 475)	31 900	
1951/52 (förslag)	31 900	

Akademien har för nästa budgetår i fråga om detta förslagsanslag föreslagit en höjning med 19 200 kronor av delposten till övriga expenser (nu 33 200 kronor). Höjningen har motiverats med behovet av medel till följande ändamål, nämligen till anordnande av en ny lokaltelefonanläggning (12 900 kronor), till renovering och komplettering av direktörsrummets möbler (1 500 kronor) samt till inköp av litteratur i pedagogik och metodik (300 kronor), av noter till kör- och orkesterövningar (500 kronor), av studiepartitur (700 kronor), av hyllor för grammofonskivor (300 kronor) och av två magnetofoner (3 000 kronor).

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka den begärda anslagshöjningen utan föreslår för nästa budgetår anvisande av oförändrat belopp, 31 900 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 31 900 kronor.

[74] 22. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	22 000	21 236
1950/51 (statsliggaren s. 476)	23 000	
1951/52 (förslag)	23 000	

Av detta reservationsanslag disponeras nu 20 000 kronor till inköp och bindning av böcker och musikaler för biblioteket och 3 000 kronor till vård och underhåll av instrument. I sistnämnda post ingår ett belopp av 1 000 kronor, som vid avvägningen av anslaget för innevarande budgetår beräknats till renovering av orglar.

För nästa budgetår har *akademien* hemställt, att under anslagsposten till vård och underhåll av instrument måtte, utöver ett grundbelopp av 2 000 kronor, anvisas 1 700 kronor för renovering av orglar och 500 kronor för inköp av vissa utensilier för undervisning i pedagogik. Sammanlagt borde denna post och även anslaget i sin helhet höjas med 1 200 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke i vidare mån kunna gå akademiens önskemål till mötes än att jag tillstyrker anvisande av oförändrat belopp, 23 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Inköp och bindning av böcker och musikaler samt underhåll och vård av instrument* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 23 000 kronor.

[75] 23. Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	20 000	20 000
1950/51 (statsliggaren s. 476)	20 000	
1951/52 (förslag)	20 000	

Enligt gällande bestämmelser kan detta anslag användas till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikalska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående tonsättare för av dem utförda musikalska arbeten.

Akademien har hemställt, att anslaget måtte höjas med 15 000 kronor till 35 000 kronor samt att det därjämte måtte tydligt utsägas, att de från anslaget utgående bidragen till sin natur äro studiestipendier och därför skattefria.

Departementschefen. Jag föreslår, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 20 000 kronor. Den av akademien berörda frågan om karaktären av de bidrag, som utgå från anslaget, bör enligt min uppfattning icke föranleda något uttalande från min sida. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Musikaliska akademien med musikhögskolan: Stipendier m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[76] 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	93 000	75 489
1950/51 (statsliggaren s. 476)	93 000	
1951/52 (förslag)	90 400	

Universitetskanslern har föreslagit oförändrat anslag.

Departementschefen. Under hänvisning till vad som anförts i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen föreslår jag, att anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal minskas med 2 600 kronor till 34 400 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande avlöningsstaten. Förevarande anslag bör därför uppföras med 90 400 kronor, innebärande en sänkning med 2 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvode till universitetskanslern	18 600
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	30 300
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	34 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 100
Summa kronor	90 400

b) till *Universitetskanslersämbetet: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 90 400 kronor.

[77] 2. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	4 600	7 518
1950/51 (statsliggaren s. 477)	6 600	
1951/52 (förslag)	6 600	

Universitetskanslern har hemställt om oförändrat anslag.

Departementschefen. Med biträdande av kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 6 600 kronor.

[78] 3. **Uppsala universitet: Avlöningar.** Detta förslagsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 5 157 000 kronor. Då beredningen av frågan om erforderligt anslag för nästa budgetår ännu icke avslutats, torde anslaget böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna till *Uppsala universitet: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 200 000 kronor.

[79] 4. **Uppsala universitet: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	538 000	528 919
1950/51 (statsliggaren s. 496)	552 000	
1951/52 (förslag)	560 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1950/51 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1951/52 föreslagna belopp, kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	7 800	7 800
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	430 000	420 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	130 000	136 200
4. Reseersättningar åt universitetets rektor m. fl. för vissa resor i universitetsärenden, <i>förslagsvis</i>	1 200	1 200
	Summa kronor 569 000	565 200
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	17 000	16 200
	Nettoutgift kronor 552 000	549 000

Kanslerns förslag beträffande utgiftsposten till bränsle m. m. och inkomstposten har motiverats med medelsåtgången respektive inkomsten under det sistförflutna budgetåret. I fråga om anslagsposten till städning m. m. har åberopats tillkomsten av ytterligare lokalutrymmen. Anslagsposten till reseersättningar avser nu endast resor mellan Uppsala och Stockholm. Kanslern har erinrat, att motsvarande anslagspost vid uni-

versitetet i Lund numera får disponeras för resor icke blott mellan Lund och Stockholm utan även från Lund till Uppsala och Göteborg samt åter. Då någon anledning icke förefunnes att i förevarande avseende ställa universitetet i Uppsala i ett oförmånligare läge än Lundauniversitetet, har kanslern föreslagit, att föreskrifterna rörande anslagsposten till reseersättningar vid Uppsala universitet måtte från och med nästa budgetår ändras i anslutning till vad som gällde för universitetet i Lund.

Departementschefen. Med hänsyn till medelsåtgången torde anslagsposten till sjukvård m. m. böra uppräknas med 1 000 kronor. Anslagsposten till bränsle m. m. synes på grund av tillkomsten av nya lokaler icke böra minskas. Såsom kanslern föreslagit torde anslagsposten till städning m. m. böra höjas med 6 200 kronor. Kanslerns förslag i fråga om dispositionen av anslagsposten till reseersättningar har icke givit mig anledning till erinran. Inkomstposten synes i enlighet med kanslerns förslag böra sänkas med 800 kronor. Vad jag föreslagit innebär en ökning av omkostnadsanslaget med 8 000 kronor till 560 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 560 000 kronor.

[80] 5. **Uppsala universitet: Materiel m. m.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 1 285 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår har ännu icke avslutats, varför anslaget torde böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 1 300 000 kronor.

[81] 6. **Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	230 000	230 000
1949/50	270 000	270 000
1950/51 (statsliggaren s. 499)	270 000	
1951/52 (förslag)	270 000	

Det större konsistoriet i Uppsala har hemställt, att detta reservationsanslag måtte höjas med 105 000 kronor till 375 000 kronor.

Universitetskanslern har i rådande ekonomiska läge icke ansett sig böra förorda större anslagsökning än med 55 000 kronor till 325 000 kronor, vilket sistnämnda belopp universitetsberedningen beräknat i sitt betänkande del III för ifrågavarande ändamål. Att märka är emellertid, framhåller kan-

slern, att beredningens förslag avgivits före devalveringen av den svenska kronans värde. Det av beredningen föreslagna beloppet hade annars sannolikt närmat sig det av konsistoriet nu föreslagna.

Departementschefen. Ehuru jag är väl medveten om behovet av en höjning av universitetens anslag till bokinköp och bokbindning, kan jag likväl i nuvarande statsfinansiella situation icke förorda en dylik åtgärd utan föreslår oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

[82] **7. Uppsala universitet: Utrustning för kemiska och biokemiska institutionerna m. m.** För budgetåren 1947/51 ha investeringsanslag å tillhoppa 3 000 000 kronor anvisats till nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. Kostnaderna för inredning och utrustning av ifrågakvarande byggnader ha beräknats till i runt tal 1 747 000 kronor. Av detta belopp ha hittills anvisats 1 600 000 kronor, varav 500 000 kronor för innevarande budgetår. Tillika ha vederbörande vid universitetet i Uppsala bemyndigats att vid uppgörande av avtal om leverans av inredning och utrustning för ifrågakvarande byggnader räkna med en ytterligare medelsanvisning för nämnda ändamål av 147 000 kronor för budgetåret 1951/52.

Det större akademiska konsistoriet har nu hemställt, att sistnämnda belopp måtte anvisas för nästa budgetår. Förslaget har tillstyrkts av *universitetskanslern*.

Departementschefen. Förevarande anslag bör i enlighet med föreliggande förslag uppföras med 147 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 353 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Utrustning för kemiska och biokemiska institutionerna m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 147 000 kronor.

[83] **8. Uppsala universitet: Utrustning för fysiska institutionen.** Till om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 150 000 kronor, avsett för förberedande åtgärder beträffande byggnadsföretaget och för dess eventuella igångsättande. Kostnaderna för om- och tillbyggnadsarbetena ha av universitetsmyndigheterna beräknats till 2 225 000 kronor, varav 2 100 000 kronor för tillbyggnaden. Beträffande byggnads-

företaget torde i övrigt få hänvisas till fjolårets statsverksproposition, bilagan 28, punkten 2.

Med anledning av framställning av *det större akademiska konsistoriet i Uppsala* om anvisande av 800 000 kronor till utrustning av fysiska institutionen har *universitetskanslern* hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas anslag å förslagsvis 288 000 kronor för tillgodoseende i första hand av den vetenskapliga utrustning, vars anskaffande syntes nödvändig före nämnda tillbyggnads tillkomst. Härjämte har kanslern föreslagit, att universitetet skulle bemyndigas att inom en kostnadsram av förslagsvis 250 000 kronor träffa avtal om upphandling av utrustning till nybyggnaden, att likvideras före utgången av budgetåret 1952/53. Vid handlingarna har fogats ett av *professorerna Axel E. Lindh och Per Ohlin* uppgjort utrustningsförslag, slutande på 800 000 kronor. Härav avser ett belopp av 288 020 kronor den utrustning, som ansetts bära anskaffas före tillbyggnadens tillkomst. Beträffande denna har framhållits, att den dels vore avsedd att ersätta försliten och otidsenlig materiel, dels vore att hänföra till nyanskaffningar, som blivit oundgängligen nödvändiga med hänsyn till tillkomsten av en ny fysikprofessur och till den stora tillströmningen av studerande. Utrustningskostnaderna i övrigt ha beräknats till 504 969 kronor, varjämte 7 011 kronor upptagits för oförutsedda utgifter.

Departementschefen. Såsom nämnts har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag till om- och tillbyggnad av fysiska institutionen vid universitetet i Uppsala. I annat sammanhang denna dag förordar jag fortsatt medelsanvisning till byggnadsföretaget. Förslag har nu framlagts om anvisande av medel till utrustning av denna institution. Utrustningskostnaderna ha beräknats till 800 000 kronor. På grund av rådande förhållanden finner jag det påkallat, att en översyn av utrustningsprogrammet sker i syfte att nedbringa kostnaderna. För nästa budgetår förordar jag ett anslag av 200 000 kronor. Anslaget bör anvisas såsom reservationsanslag under förut angivna rubrik. Det av kanslern framförda förslaget att bemyndigande skulle lämnas vederbörande vid universitetet att inom angiven kostnadsram träffa avtal om upphandling av utrustning till nybyggnaden kan jag icke biträda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Utrustning för fysiska institutionen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[84] 9. **Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner.** Under denna rubrik har för budgetåren 1946/51 anvisats anslag om sammanlagt 985 000 kronor, därav för innevarande budgetår

150 000 kronor. För nästa budgetår ha *större akademiska konsistoriet* och *kanslern*, den sistnämnde i särskilda skrivelser den 1 september och den 10 november 1950, hemställt om anvisande av följande engångsbelopp:

	Konsistoriet kronor	Kanslern kronor
1. Utrustning av farmakologiska institutionen	49 876	30 000
2. Elektronmikroskop för medicinska fakulteten	110 000	—
3. Instrument för fonetiska institutionen	68 925	10 000
4. Tidskrifter och ordböcker för institutionen för nordiska språk	30 000	5 000
5. Röntgenutrustning för mineralogisk-geologiska institutionen	6 000	—
6. Instrument för fysikalisk-kemiska institutionen	30 000	15 000
7. Kartskåp, förvaringshyllor m. m. för meteorologiska institutionens avdelning för väderleklära	1 665	—
8. Spegelteleskop för observatoriet å Kvistaberg	75 000	75 000
9. Utrustning av limnologiska institutionen och Erkenlaboratoriet	42 750	42 000
10. Mikroskop för undervisning och forskning i entomologi	12 621	7 000
11. Utrustning för zoofysiologiska institutionen	18 848	9 000
12. Skåpbil för universitetsbiblioteket	7 500	—
13. Möbler och inventarier för universitetsbiblioteket	6 000	—
14. Evakueringsmateriel för universitetsbiblioteket	25 390	25 000
15. Instrumentell utrustning m. m. för klimat- och undertryckskammaranläggningen	70 000	35 000
16. Utrustning av centrallaboratoriet vid akademiska sjukhuset	12 000	12 000
17. Utrustning för hygienisk-bakteriologiska institutionen	76 000	40 000
	Summa kronor 642 575	305 000

Konsistoriet har anfört, att det med hänsyn till den för forskningen och undervisningen oundgängligen nödvändiga förnyelsen och moderniseringen av den vetenskapliga utrustningen vore ytterst bekymmersamt, att dess äskanden under förevarande anslag under de sista åren så avsevärt nedskurits som skett. På flera institutioner hade betydelsefulla arbetsuppgifter måst skjutas åt sidan i brist på nödig utrustning. De årliga materielanslagen, i och för sig otillräckliga för sitt egentliga ändamål, hade icke kunnat anlitas för bestridande jämväl av kostnader för nyanskaffning av apparater m. m.

Kanslern har anfört bland annat följande.

De under 8, 9, 15 och 16 angivna ändamålen synas mig vara att betrakta som utgifter av automatisk natur, varför jag tillstyrker anvisande för dessa behov av i avrundade tal respektive 75 000 kronor, 42 000 kronor, 35 000 kronor (avseende en första etapp av anläggningens utrustning) och 12 000 kronor. Farmakologiska institutionen har för innevarande budgetår erhållit ett engångsanslag av 15 000 kronor. För nästa budgetår torde böra beviljas 30 000 kronor. Detta anslagskrav anser jag stå de automatiska ökningarna nära. Under punkten 17 föreslår jag anvisande av 40 000 kronor för anskaffande av sådan apparatur, som synes nödvändig för hygienisk-bakteriologiska institutionen oberoende av när den för denna institution ifrågasatta ombyggnaden kan komma till stånd.

Departementschefen. I propositionen 1946:273 förordades, att staten skulle bidra med ett belopp av högst 300 000 kronor till anskaffande av ett större spegelteleskop för det av filosofie doktorn Nils Tamm skapade observatoriet å Kvistaberg, vilket av honom donerats till Uppsala universitet tillika med aktier och obligationer till ett värde av omkring 300 000 kronor. Det förordade anslagsbeloppet av 300 000 kronor ansågs lämpligen böra fördelas på två budgetår. För budgetåret 1946/47 anvisades 150 000 kronor och ytterligare medel ha icke anvisats senare. I anledning av nu föreliggande framställning föreslår jag emellertid, att för nästa budgetår till detta ändamål anvisas 75 000 kronor.

Vad angår den hygienisk-bakteriologiska institutionen vid universitetet har i ärendet framhållits, att en betydande del av det för denna institution begärda anslaget är avsett till anskaffande av viss ytterligare grundutrustning, som är nödvändig för den vetenskapliga verksamheten vid institutionen, oavsett om en planerad ombyggnad kommer till stånd eller ej. Jag föreslår i likhet med kanslern, att till denna institution för nästa budgetår beräknas ett belopp av 40 000 kronor.

Summan av de övriga belopp, som av kanslern begärts som engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner, uppgår till 190 000 kronor. Under rådande förhållanden anser jag mig icke kunna tillstyrka högre belopp än 125 000 kronor. Under förevarande anslag föreslår jag sålunda sammanlagt anvisande av 240 000 kronor, vilket är 90 000 kronor mer än för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Engångsanslag för vissa vetenskapliga institutioner* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kronor.

[85] **10. Lunds universitet: Avlöningar.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 4 653 000 kronor. Då beredningen av frågan om erforderligt anslag för nästa budgetår ännu icke avslutats, torde ansla-

get böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna till *Lunds universitet: Avlöning* ett förslagsanslag av 4 700 000 kronor.

[86] 11. *Lunds universitet: Omkostnader.*

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	311 000	324 131
1950/51 (statsliggaren s. 512)	402 000	
1951/52 (förslag)	414 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och den av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna:

	För 1950/51 upptagna belopp, kronor	Av kanslern för 1951/52 föreslagna belopp, kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	4 000	5 000
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	295 000	300 000
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	110 000	120 000
4. Reseersättningar åt universitetets rektor m. fl. för vissa resor i universitetsärenden, <i>förslagsvis</i>	3 000	4 000
	Summa kronor 412 000	429 000
<i>Särskilda uppbringningsmedel:</i>		
Ersättning för värme, lyse och vatten	10 000	10 000
	Nettoutgift kronor 402 000	419 000

Kanslerns förslag om höjning av vissa utgiftsposter har föranletts av belastningen under det senast tilländagångna budgetåret och tillkomsten av ytterligare lokaler.

Departementschefen. Anslagsposten till bränsle m. m. torde böra uppföras med oförändrat belopp. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Anslaget torde därför böra höjas med 12 000 kronor till 414 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 414 000 kronor.

[87] 12. *Lunds universitet: Materiel m. m.* Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 060 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår har ännu icke avslutats, varför anslaget torde böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 1 080 000 kronor.

[88] **13. Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	210 000	214 239
1949/50	260 000	260 160
1950/51 (statsliggaren s. 515)	260 000	
1951/52 (förslag)	260 000	

Det större konsistoriet i Lund har hemställt, att detta reservationsanslag måtte uppföras med 325 000 kronor, vilket motsvarar det belopp, som av universitetsberedningen föreslagits i dess betänkande del III för ifrågasvarande ändamål.

Universitetskanslern har biträtt konsistoriets förslag.

Departementschefen. Såsom jag framhållit vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för universitetet i Uppsala kan jag icke nu tillstyrka någon anslagshöjning utan förordar oförändrat anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

[89] **14. Lunds universitet: Engångsanslag till vissa vetenskapliga institutioner.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 120 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 515 i statsliggaren.

Det större konsistoriet har framlagt förslag om medelsanvisning för vissa ändamål, vilka närmast synas vara av beskaffenhet att bära beaktas vid avvägningen av medelsbehovet under förevarande anslag, med ett sammanlagt belopp, överstigande 600 000 kronor.

Kanslern har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp, att sedermera fördelas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter.

Departementschefen. För nästa budgetår kan jag i rådande läge icke tillstyrka högre anslagsbelopp än 110 000 kronor, vilket innebär en sänkning med 10 000 kronor. Det torde bära ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av vederbörande universitetsmyndigheter, fördela anslaget. Jag förutsätter därvid, att de ändamål i första hand tillgodoses, som må finnas angelägnast. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Engångsanslag till vissa vetenskapliga institutioner* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kronor.

[90] 15. Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 120 000 kronor, vilket disponerats på sätt framgår av s. 515 i statsliggaren.

Av efterföljande tablå framgå de belopp, som *det större konsistoriet* begärt för inredning och utrustning av nya lokaler, samt de belopp, som *kanslern* funnit sig böra tillstyrka för nästa budgetår.

	Konsistoriet	Kanslern
1. Teologiska fakultetens nya lokaler	72 609	35 000
2. Institutionen för religionshistoria	8 315	—
3. Juridiska fakultetens nya lokaler (f. d. pediatrika kliniken)	100 082	75 000
4. Statsvetenskapliga seminariet (f. d. pediatrika kliniken)	37 965	35 000
5. Institutionen för klassiska språk (f. d. fysicum) ..	55 000	55 000
6. Litteraturhistoriska seminariet (2 nya rum)	8 000	6 000
7. Historiska institutionen (därav engångsanslag för bokinköp 10 000 kronor)	32 283	18 000
8. Genetiska institutionen	69 000	69 000
9. Fysiologiska institutionen	567 500	380 000
10. Laboratorieutrustning i nybyggnaden för fysiologiska institutionen för grundforskning inom arbets- och respirationsfysiologi samt rörande livsförhållandena vid lågt lufttryck	125 000	125 000
11. Neurologiska kliniken	30 000	30 000
	Summa kronor	1 105 754 828 000

Kanslern har anfört följande.

Därest till inredning och utrustning av den nya fysiologiska institutionen beviljas det av mig föreslagna beloppet torde, med hänsyn till de långa leveranstiderna, riksdagens medgivande böra utverkas om bemyndigande för universitetet att inom en sammanlagd kostnadsram av 567 500 kronor träffa avtal om leverans av inredning och utrustning till institutionen.

Beträffande det under punkten 10) ovan framställda anslagskravet vill jag, som i ärendet inhämtat yttrande från flyg- och navalmedicinska nämnden, i likhet med konsistoriet ifrågasätta huruvida icke viss del av anslaget å 125 000 kronor kunde såsom liggande inom flygvapnets intressesfär bekostas av andra medel än sådana som kunna komma att ställas till universitetets förfogande.

Flyg- och navalmedicinska nämnden har i sitt av *kanslern* åberopade yttrande anfört bland annat följande.

Frågan om anslag till omförmälda laboratorieutrustning har redan diskuterats i nämnden, varvid nämnden dock fann sig förhindrad att i egna äskanden söka utverka sådant anslag. Nämnden ansåg nämligen, att den

överbägende delen av ifrågavarande utrustning icke vore oundgängligen nödvändig för den inom nämnden nu pågående och planerade flygmedicinska specialforskningen. Denna uppfattning har nämnden allt fortfarande och anser sig därför heller icke nu med hänsyn till sin begränsade medeltilldelning kunna bidra med någon del av de begärda medlen. Nämnden anser sig på grund härav även sakna anledning att ingå på ett bedömande av de olika posterna i förslaget. Framhållas må, att, utöver årliga anslag för driftskostnader, cirka 100 000 kronor genom nämndens försorg ställts till förfogande för anskaffning av materiel av engångsnatur till flygmedicinsk specialforskning vid universitetets i Lund fysiologiska institution.

Departementschefen. I nuvarande skärpta statsekonomiska läge är det nödvändigt, att anskaffningen av för undervisning och forskning i och för sig önskvärd men icke nödvändig utrustning i viss utsträckning uppskjutes tillsvdare och att utgifterna för möbler och inventarier hållas nere. Efter granskning av föreliggande utrustningsprogram och kostnadsberäkningar anser jag mig därför i det följande böra föreslå i vissa fall rätt betydande nedskärningar av de beräknade kostnaderna.

I annat sammanhang denna dag föreslår jag, att anslag anvisas för nästa budgetår till ombyggnad av fastigheten Sandgatan 1 i Lund för universitetets teologiska fakultet. Kostnaderna för inredning och utrustning av de nya lokalerna ha beräknats till i runt tal 72 600 kronor. Dessa kostnader anser jag böra nedbringas till 60 000 kronor. Härav torde 30 000 kronor böra anvisas för nästa budgetår.

Enligt 1950 års riksdags beslut skola lokaler iordningställas i f. d. pediatrika kliniken för juridiska fakulteten och statsvetenskapliga seminariet. Kostnaderna för inredning och utrustning ha beräknats till i avrundade tal 100 000 kronor för nämnda fakultets nya lokaler och 38 000 kronor för seminariets lokaler. Den totala medelsanvisningen torde böra begränsas till 75 000 kronor, respektive 27 000 kronor. Dessa medel böra anvisas redan för nästa budgetår.

Nya lokaler för institutionen för klassiska språk skola enligt 1950 års riksdags beslut iordningställas i fysiska institutionens äldre byggnad. De till 55 000 kronor beräknade inrednings- och utrustningskostnaderna böra begränsas till 40 000 kronor. Detta belopp bör anvisas för nästa budgetår.

Till inredning och utrustning av nyttillkomna lokaler för litteraturhistoriska seminariet förordar jag i enlighet med kanslerns förslag för nästa budgetår en medelsanvisning av 6 000 kronor.

Kostnaderna för inredning och utrustning av vissa nya lokaler för historiska institutionen ha beräknats till i runt tal 32 300 kronor. Härav avse emellertid 10 000 kronor inköp av böcker. Medel för detta ändamål bör icke beräknas under detta anslag. De återstående kostnaderna synas mig böra nedbringas till 15 000 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Till inredning och utrustning av genetiska institutionens nybyggnad har för budgetåret 1947/48 anvisats ett anslag av 190 000 kronor och för budgetåret 1948/49 ett anslag av 75 600 kronor. Sistnämnda belopp avser fast skåp- och hyllinredning i nybyggnaden. Till stöd för den nu begärda ytterligare medelsanvisningen å 69 000 kronor till lös inredning och utrustning har åberopats bland annat, att utvidgning av byggnadsföretaget skett, sedan anslag anvisades av 1947 års riksdag, och att nya forskningsuppgifter upptagits. Jag anser mig endast kunna förorda en ytterligare medelsanvisning av 50 000 kronor. Detta belopp torde böra anvisas för nästa budgetår.

Till inredning och utrustning av fysiologiska institutionens nybyggnad ha för budgetåren 1946/48 anvisats tillhopa 427 500 kronor. Förslag har nu framlagts om en ytterligare medelsanvisning av ej mindre än 567 500 kronor. Härav avse 50 000 kronor en första medelsanvisning för utrustning av lokaler i nybyggnaden för ämnet neurofysiologi. Detta belopp föreslås anvisat samtidigt med att beslut fattas om inrättande av en laboratur i neurofysiologi, varom förslag ånyo framförts från universitetets sida. Där emot avser det nu äskade tilläggsanslaget å 567 500 kronor icke kostnader för utrustning av de för den flygmedicinska avdelningen avsedda lokalerna. Till stöd för den nu föreslagna betydande ytterligare medelsanvisningen har i övrigt bland annat framhållits, att professuren i fysiologi dubblerats genom beslut av 1947 års riksdag och att hänsyn härtill icke tagits, då medel tidigare begärts och beviljats till inredning och utrustning av fysiologiska institutionens nybyggnad samt att byggnadsförslaget utvidgats rätt betydligt efter det tidigare utrustningsprogrammets uppgörande. För egen del vill jag framhålla, att jag finner en ytterligare medelsanvisning till inredning och utrustning av nybyggnaden ofrånkomlig. Jag anser mig emellertid för närvarande icke böra räkna med högre totalbelopp än 450 000 kronor, varvid jag bortser från det anslagsbehov, som må uppkomma, om en laboratur i neurofysiologi kommer att inrättas. Jag har emellertid icke för avsikt att förorda, att förslag om inrättande av en dylik laboratur förelägges 1951 års riksdag. För nästa budgetår tillstyrker jag en medelsanvisning av 150 000 kronor.

Jag är icke beredd att nu förorda någon särskild medelsanvisning till anskaffning av laboratorieutrustning för grundforskning inom arbets- och respirationsfysiologi samt rörande livsförhållandena vid lågt lufttryck, för vilket ändamål begärts ett anslag å 125 000 kronor.

Till utrustning för undervisning och forskning vid den nyinrättade neurologiska kliniken kan jag för nästa budgetår endast tillstyrka en medelsanvisning av 15 000 kronor mot begärda 30 000 kronor. Frågan om eventuell ytterligare medelsanvisning torde få prövas framdeles på grundval av förnyad, av utrustningsprogram och kostnadsberäkning åtföljd framställning.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat, bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med (30 000 + 75 000 + 27 000 + 40 000 + 6 000 + 15 000 + 50 000 + 150 000 + 15 000 =) 408 000 kronor. Detta innebär en anslagshöjning med 288 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 408 000 kronor.

[91] **16. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 081 000	2 082 625
1950/51 (statsliggaren s. 515)	2 117 000	
1951/52 (förslag)	2 130 000	

Kanslern har, efter framställning i ämnet från *lärarkollegiet vid karolinska institutet*, för nästa budgetår framlagt följande förslag:

anvisande av ytterligare medel till avlöning åt innehavaren av Per Henrik Malmstens professur i nervsjukdomar,

inrättande av en laboratorstjänst i bakteriologi,

inrättande av en laboratorstjänst i medicinsk kemi i stället för den nuvarande laboratorstjänsten i kemi och farmaci jämte viss ändring beträffande den personliga professuren för E. Jorpes i speciell medicinsk kemi,

inrättande av en befattning som biträdande lärare i vardera av ämnena psykiatri samt dermatologi och venereologi,

inrättande av ett nytt docentstipendium, avsett för fysiologi,

inrättande av en befattning som andre assistent vid vardera av fysiologiska och kemiska institutionerna,

inrättande av en befattning som tredje amanuens vid radiopatologiska institutionen,

ombildning av kamrerartjänsten till tjänst som högskoleintendent,

inrättande av en kontoristtjänst vid kansliet,

inrättande av en assistenttjänst och en expeditionsvaktstjänst vid biblioteket,

utbyte av en tjänst som vaktmästarbiträde å kansliet och kamrerar-expeditionen i Cg 1 mot en tjänst som expeditionsvakt i Ce 9,

inrättande av en mekanikertjänst vid fysiologiska institutionen,

inrättande av en kanslibitradestjänst vid vardera av fysiologiska och kemiska institutionerna samt vid thoraxkirurgiska kliniken,

förändring av en halvtidstjänst som laboratoriebiträde vid oftalmiatrika kliniken till heltidstjänst,

inrättande av en vaktmästartjänst vid histologiska institutionen,

anvisande av 5 840 kronor med anledning av löneklassuppflyttningar för icke-ordinarie personal.

I det följande redogör jag endast för de framställningar, som jag ansett mig kunna helt eller delvis biträda.

P. H. Malmstens professur. *Kanslern* har anfört, att innehavaren av denna professur för närvarande uppbure — utöver lön med 3 100 kronor och tjänstgöringspenningar med 4 000 kronor från statsverket — lön med 4 900 kronor från Malmstenska donationsfonden. Avkastningen av fonden hade, enligt vad lärarkollegiet anfört, intill den 30 juni 1949 varit tillräcklig för utbetalande av nämnda lön med 4 900 kronor. Emellertid komme från och med budgetåret 1950/51 fondens årliga avkastning att uppgå till endast 3 500 kronor, under förutsättning att nuvarande räntesats å 3 1/2 procent kunde bibehållas. Ett belopp av ytterligare 1 400 kronor fordrades därför för bestridande av avlöning till innehavaren av professuren.

Biträdande lärare i dermatologi och venereologi. Vid dermato-venereologiska kliniken finnas från och med innevarande budgetår tre biträdande lärare. I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår föreslog kanslern inrättande av ytterligare en dylik befattning, nämligen i dermato-radioterapi.

Lärarkollegiet har anfört, att en utökning av antalet biträdande lärare i dermatologi och venereologi alltjämt vore påkallad. Såsom kollegiet tidigare framhållit meddelades undervisning i ämnet icke i Uppsala, varför Stockholmskliniken belastades starkt. Antalet nyantagna medicine studerande i nämnda städer hade ökats i en omfattning, vilken motiverade ett högre antal kurser. De svårigheter, som kommit till synes vid meddelande av ifrågavarande undervisning, belystes även av att extra sommarkurser måst anordnas. Den föreslagne fjärde biträdande läraren skulle under två månader hålla en kurs i ämnet samt vara föreståndare för och läkare vid klinikkens ljusbehandlingsavdelning. I egenskap av kontaktman med radioterapin skulle han vidare åvägbringa ett intimt samarbete och utveckla en kliniskvetenskapligt betydelsefull specialgren, dermato-radioterapi.

Kanslern har biträtt lärarkollegiets framställning och för den föreslagna befattningen beräknat ett arvode av 3 000 kronor.

Assistent och expeditionsvakt vid biblioteket. Biträdespersonalen vid institutets bibliotek omfattar för närvarande ett kanslibitråde (Ca 11), en förste expeditionsvakt (Ca 11) och en vaktmästare (Ce 10). Till avlöning åt tillfälligt anställd personal har anvisats ett belopp av 16 500 kronor, varav 3 000 kronor till en provisorisk låneexpedition. Huvuddelen av nämnda belopp, 16 500 kronor, disponeras för avlönande av två extra assistenter och två biträden med avkortad tjänstgöring.

Lärarkollegiet har nu föreslagit inrättandet av en befattning som biblioteksassistent i Ca 15 och därvid anfört, att det — på grund av de krav

som i ett vetenskapligt bibliotek som karolinska institutets måste ställas även på underordnad personal i fråga om språkkunskaper, biblioteksrutin m. m. — vore omöjligt att förvärva för hithörande arbetsuppgifter kompetent personal, om ej vederbörande kunde beredas högre lönegradsplacement än kanslibiträdesgraden. Anslaget för tillfälliga arbetskrafter medgav vidare ej heltidsanställning för båda av de extra assistenterna. Därest ej en ordinarie biblioteksassistent anställdes, förelåge sålunda risk för en minskning av bibliotekets öppethållande i nuvarande omfattning. Bibliotekets öppethållande under kvällstimmarna nödvändiggjorde därjämte anställandet av ytterligare en expeditionsvakt vid biblioteket.

Kanslern har, liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår, funnit behovet av en förstärkning av bibliotekets arbetskraft påtagligt och tillstyrkt anställandet av en biblioteksassistent i lönegraden Ca 15 och ytterligare en expeditionsvakt i lönegraden Ce 10.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund har biträtt framställningen om uppflyttning av kamrerartjänsten till högre lönegrad.

Departementschefen. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har institutets lärarkollegium framlagt förslag, vilkas omedelbara realiserande enligt lärarkollegiets beräkningar skulle föranleda en höjning av förevarande anslag med 335 000 kronor. Det är givetvis omöjligt att i nuvarande statsfinansiella läge förorda en anslagshöjning av denna storleksordning. De av kanslern på grundval av lärarkollegiets framställning framlagda förslagen ha beräknats medföra en höjning med 112 000 kronor. På grund av rådande ekonomiska läge har kanslern därvid ansett sig endast böra framlägga sådana förslag, som för honom framstått som särskilt angelägna. Även om jag för egen del funnit mycket starka skäl föreligga för vissa av kanslerns förslag, t. ex. förslaget om en laboratur i bakteriologi, kan jag likväl icke nu förorda deras realiserande. För det ånyo framförda förslaget om en förbättrad löneställning för institutets kamrerare synas mig goda skäl föreligga. Efter samråd med chefen för civildepartementet är jag likväl icke beredd att nu ifrågasätta någon ändrad löneställning. Jag hoppas emellertid, att vissa undersökningar, som ansetts böra föregå ett slutligt ställningstagande, skola kunna slutföras inom sådan tid, att förslaget i ämnet kan föreläggas 1952 års riksdag.

Endast några av de föreliggande kraven har jag nu ansett mig kunna helt eller delvis understödja. Sålunda tillstyrker jag kanslerns förslag, att ytterligare 1 400 kronor anvisas för Per Henrik Malmstens professur i nervsjukdomar, emedan den för professuren disponibla avkastningen av Malmstenska donationsfonden minskats med motsvarande belopp. Enligt beslut vid fjolårets riksdag har vid institutet inrättats en biträdande lärarbefattning i dermatologi och venereologi, förenad med ett arvode av 3 000 kronor. Framställning har nu, liksom i anslagsäskandena för innevarande

budgetår, gjorts om inrättande av ytterligare en biträdande lärarbefattning i ämnet, därvid främst åberopats, att en ökning av antalet kurser erfordrades på grund av ökningen av antalet studerande. Jag tillstyrker denna framställning. I fråga om biblioteket har kanslern framhållit behovet av en förstärkning av biträdespersonalen. Bibliotekets tillväxt och ökade verksamhet synes motivera ett större personalanslag. Jag anser mig böra föreslå, att för ändamålet beräknas ytterligare 3 000 kronor. Med anledning av löneklassuppflyttningar för icke-ordinarie personal bör vidare beräknas en anslagsökning av i runt tal 5 900 kronor.

I anslagsäskandena har ingen ändring beräknats i fråga om institutets pediatrika kliniker, beroende på ovisshet om vilkendera av de två nuvarande klinikerna, förlagda till Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn och Norrtulls sjukhus, som skulle komma att nedläggas vid ibruktagandet år 1951 av den nya pediatrika kliniken vid karolinska sjukhuset. Genom beslut vid 1950 års riksdag (propositionen nr 170, riksdagens skrivelse nr 317) har godkänts viss reglering av driftkostnaderna för nämnda vårdanstalt och Norrtulls sjukhus, att gälla tills den nya kliniken tages i bruk, dock längst intill den 1 juli 1952. Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 juni 1950 uppdragit åt kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande m. m. att å statens vägnar upptaga förhandlingar rörande den framtida förläggningen av institutets dubbelklinik i pediatrik. I avvaktan på att denna fråga löses beräknar jag i likhet med kanslern i förevarande sammanhang inga förändringar beträffande institutets personal vid de nuvarande pediatrika klinikerna.

För nästa budgetår räknar jag således med följande ändringar i avlöningsstaten för karolinska institutet: Inom avdelningen *I. Professorer och lärare m. fl.* bör delposten 1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän. a. Lön och tjänstgöringspenningar höjas från 501 100 kronor till 502 500 kronor samt lönen för professorn i nervsjukdomar ökas med 1 400 kronor, varjämte det i en anmärkning angivna bidraget från Malmstenska fonden bör ändras till 3 500 kronor. Vidare bör arvodesposten höjas från 589 400 kronor till 592 000 kronor. Slutsumman bör uppräknas från 1 228 500 kronor till 1 232 500 kronor. Under rubriken *II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.* bör anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu 592 000 kronor, höjas med (3 000 + 5 900 =) 8 900 kronor till 600 900 kronor eller för avrundning av anslaget till 601 000 kronor. Summan under denna rubrik bör uppräknas från 888 500 kronor till 897 500 kronor. Avlöningsstatens slutsumma bör alltså höjas med 13 000 kronor till 2 130 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) besluta, att avlöningsstaten för karolinska medikokirurgiska institutet skall, med tillämpning tills vidare från

och med budgetåret 1951/52, i nedan angivna delar erhålla följande lydelse:

A v l ö n i n g s s t a t .

I. Professorer och lärare m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a. Lön- och tjänstgöringspenningar	502 500	
Avgå pensionsavdrag	37 600	464 900

c. Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, <i>förslagsvis</i>	10 000	492 900

2. -----

3. -----

4. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>		592 000

5. -----

Summa kronor 1 232 500

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m.

1. -----

2. -----

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>		601 000

4. -----

Summa kronor 897 500

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl. 1 232 500

II. Vissa tjänstemän vid institutet och dess institutioner m. m. 897 500

Summa kronor 2 130 000

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i den till avdelning I. av nämnda avlöningsstat hörande särskilda avlöningsstaten för professorer och lärare m. fl. samt i till avlöningsstaten hörande anmärkningar, som föranledas av vad jag i det föregående anfört,

c) till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 130 000 kronor.

[92] 17. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	220 000	286 201
1950/51 (statsliggaren s. 523)	248 000	
1951/52 (förslag)	374 000	

Lärarkollegiet har föreslagit uppräknig *dels* av posten till sjukvård m. m. (nu 4 000 kronor) med 2 000 kronor, *dels* av posten till bränsle, lyse och vatten (nu 120 000 kronor) med 112 000 kronor, *dels* av posten till städning och rengöring (nu 110 000 kronor) med 25 000 kronor, *dels ock* av posten till abonnemangsavgifter vid den automatiska telefonväxeln (nu 17 000 kronor) med 13 500 kronor.

Kanslern har tillstyrkt höjning av posten till sjukvård m. m. med 1 000 kronor. Vad angår posten till bränsle m. m., har kanslern räknat med en höjning med 85 000 kronor, innefattande *dels* en automatisk ökning av 37 000 kronor, *dels* en ökning av 48 000 kronor i samband med kemiska institutionens överflyttning från Hantverkargatan till Norrbacka-området. Härvid har kanslern förutsatt, att kostnaderna för bränsle etc. vid statens rättsläkarstation icke skola belasta institutets omkostnadsstat. För städning och rengöring har kanslern beräknat en ökning med 20 000 kronor, avseende kemiska institutionen. För abonnemangsavgifter m. m. slutligen har kanslern föreslagit en höjning med 20 000 kronor med hänsyn *dels* till belastningen under budgetåret 1949/50, cirka 31 700 kronor, *dels* till kemiska institutionens flyttning (abonnemangsavgifter omkring 2 000 kronor och kostnader för nya anknytningar m. m. ungefär 5 500 kronor).

Departementschefen. De av kanslern föreslagna höjningarna av detta anslag med 126 000 kronor avse till större delen utgiftsökningar, som förändras av kemiska institutionens överflyttning till Norrbacka-området, och i övrigt uppräknig med hänsyn till medelsåtgången under det senast förflutna budgetåret. Jag finner ej anledning till erinran mot vad kanslern föreslagit. Anslaget torde således böra höjas till 374 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 374 000 kronor.

[93] 18. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m. Detta reservationsanslag är nu uppfört med 750 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 523 f. i statsliggaren.

Lärarkollegiet har begärt en höjning av anslaget med 119 500 kronor.

Kanslern har föreslagit en höjning av vissa anslagsposter med sammanlagt 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke tillstyrka någon höjning av detta anslag för nästa budgetår. I anslaget ingå nu bland annat tre poster å 13 000 kronor, 13 000 kronor och 3 400 kronor för viss pediatrik undervisning vid Norrtrulls sjukhus och Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt i Stockholm. Under år 1951 beräknas nybyggnaden för pediatrika kliniken vid karolinska sjukhuset kunna tagas i bruk. I samband härmed torde den ena av nämnda nu befintliga pediatrika kliniker ej längre komma att utnyttjas för undervisningen. En viss omfördelning av anslaget påkallas härav. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles besluta om anslagets disposition. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

[94] 19. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket.** Detta anslag utgår nu med 40 000 kronor. *Lärarkollegiet* har hemställt om höjning av anslaget med 21 500 kronor. Till stöd härför har lärarkollegiet lämnat en utförlig motivering, beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna. *Universitetskanslern* har — under hänvisning till den av lärarkollegiet lämnade motiveringen — hemställt, att ifrågakvarande anslag måtte höjas med 10 000 kronor till 50 000 kronor.

Departementschefen. Ehuru jag är medveten om behovet av en anslagshöjning, måste jag under rådande förhållanden förorda oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bokinköp och bokbindning för biblioteket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[95] 20. **Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 150 000 kronor, varav 45 000 kronor avsetts för komplettering av fysiologiska institutionens apparatutrustning och 65 000 kronor för anskaffande av utrustning för bakteriologisk forskning.

Kanslern har för nästa budgetår hemställt om följande engångsbelopp.

1. Ytterligare utrustning för de fysiologiska institutionerna	208 000
2. Utrustning för bakteriologisk forskning	65 000
3. Komplettering av inredning och utrustning för farmakologiska institutionen	20 000
	293 000

Av handlingarna i ärendet inhämtas huvudsakligen följande.

1. Till inredning och utrustning av den planerade nybyggnaden för fysiologiska institutionen vid karolinska institutet anvisade 1947 års riksdag ett engångsanslag av 400 000 kronor, varjämte anvisades 12 000 kronor till anskaffande av en snabb svarv till institutionens instrumentverkstad och 60 000 kronor till anskaffande av utrustning för den prekliniska tandläkarutbildningen vid institutionen. Samma riksdag beslöt vidare inrättande från och med budgetåret 1947/48 av en andra professur i fysiologi vid institutet; denna tillsattes med ordinarie innehavare från den 1 juli 1948. Den fysiologiska institutionen kom härigenom att uppdelas på två avdelningar, avdelning I och avdelning II. Båda avdelningarna ha inrymts i den nyssnämnda nybyggnaden, vilken togs i bruk från och med budgetåret 1948/49.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår begärde institutets lärarkollegium, under åberopande av att det hittills anvisade beloppet av 412 000 kronor vore otillräckligt för båda avdelningarna, ett ytterligare engångsanslag av 90 000 kronor för komplettering av institutionens apparatutrustning. Kanslern ansåg denna medelsanvisning kunna uppdelas på två år och efter förslag av Kungl. Maj:t anvisade riksdagen för innevarande budgetår 45 000 kronor för ändamålet.

Sammanlagt ha alltså för inredning och utrustning av fysiologiska institutionen hittills anvisats 457 000 kronor, varav emellertid endast 45 000 kronor direkt avsetts för avdelning II.

Lärarkollegiet har nu i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om anvisande av ytterligare 332 000 kronor för ifrågavarande institution, närmast avsedda att täcka gjorda utgifter för inredning och utrustning av avdelning II. Av kollegiets framställning framgår, att för utrustning av avdelning II tagits i anspråk ett belopp av 257 000 kronor av det närmast för avdelning I anvisade anslaget av 400 000 kronor, att av beloppet å 257 000 kronor 68 766 kronor hänföra sig till redan levererad men icke betalad apparatur och utrustning för avdelning I och 188 234 kronor till ännu ej levererad apparatur, som anses nödvändig, att vid avdelning II tagits i tillfälligt bruk en del, motsvarande ett värde av 30 000 kronor, av den apparatur, som avsetts för den prekliniska tandläkarutbildningen, samt att apparatur beställts och levererats icke blott för de 45 000 kronor, vilka anvisats för innevarande budgetår, utan även för de 45 000 kronor, som av kollegiet begärts men hittills icke anvisats.

Kanslern har funnit anmärkningsvärt, att inredning och utrustning beställts till fysiologiska institutionen att levereras innan vederbörliga medel blivit av statsmakterna beviljade för ifrågavarande ändamål och utan att beställningsbemyndigande lämnats av Kungl. Maj:t och riksdagen. I frågans nuvarande läge har han emellertid ansett sig böra tillstyrka, att för nästa budgetår för utrustning av den fysiologiska institutionen vid karolinska institutet i första hand beviljas dels 45 000 kronor (= återstoden av det förra året begärda beloppet), dels ock i runt tal 69 000 kronor (= redan levererad men ej betalad apparatur för avdelning I) eller alltså tillhoppa (45 000 + 69 000 =) 114 000 kronor. Återstoden av det för avdelning I erforderliga beloppet eller i runt tal 188 000 kronor har kanslern ansett lämpligen kunna uppdelas på två budgetår, vilket innebär en medelsanvisning för budgetåret 1951/52 av 94 000 kronor.

Av det belopp å 60 000 kronor, som anvisats för inköp av apparatur för

den prekliniska tandläkarutbildningen, har enligt vad kanslern under hand inhämtat 30 000 kronor disponerats för ändamålet i fråga. Denna apparatur uppgives vara särskilt förtecknad och stå till förfogande för nämnda utbildning. Beträffande den apparatur, motsvarande ett värde av 30 000 kronor, som på sätt lärarkollegiet angivit tagits i tillfälligt bruk av avdelning II, synes kanslern ytterligare utredning erforderlig för konstaterande av huruvida denna materiel i sinom tid kan disponeras för odontologisk undervisning. Det syntes böra ankomma på lärarkollegiet att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1952/53 närmare utreda detta spörsmål.

2. Det till utrustning för bakteriologisk forskning äskade beloppet å 65 000 kronor utgör andra hälften av det i anslagsäskandena för innevarande budgetår beräknade medelsbehovet av 130 000 kronor, varav hälften anvisats.

3. För inredning och utrustning av den nya farmakologiska institutionen anvisades för budgetåret 1947/48 ett belopp av 400 000 kronor. Institutionsföreståndaren, professorn G. Liljestrand, har anmält, att anslaget på grund av vissa opåräknade utgifter blivit otillräckligt och därför begärt ett tilläggsanslag av 20 000 kronor. *Kanslern* har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår består den fysiologiska institutionen vid karolinska institutet numera, sedan ytterligare en professur i ämnet inrättats, av två avdelningar. Att det anslag, som ursprungligen avsetts till inredning och utrustning av institutionen i dess tidigare omfattning, sedermera visat sig otillräckligt för den utvidgade institutionen synes i och för sig icke förvånansvärt. Men det synes kunna ifrågasättas, om uppdelningen av institutionen på två avdelningar skall behöva föranleda nära nog en fördubbling av utrustningskostnaderna; det vill förefalla, som om utrustningen skulle i större utsträckning än som tydligen förutsatts kunna vara gemensam för de båda avdelningarna. Och jag finner det anmärkningsvärt, att inredning och utrustning till icke obetydliga belopp beställts och levererats till institutionen utan att vederbörliga medel blivit av statsmakterna beviljade och utan att något beställningsbemyndigande erhållits.

För innevarande budgetår har av ett äskat tilläggsanslag till utrustning å 90 000 kronor anvisats hälften eller 45 000 kronor. För nästa budgetår synes återstoden böra anvisas. Av det belopp å 257 000 kronor, som tagits i anspråk för utrustning av avdelning II, hänföra sig i runt tal 69 000 kronor till redan levererad men ej betald utrustning för avdelning I. Jag förordar att även detta belopp anvisas för nästa budgetår. Beträffande det återstående beloppet av i runt tal 188 000 kronor är jag icke beredd att nu tillstyrka en större medelsanvisning än 61 000 kronor. Till frågan om storleken av fortsatt medelsanvisning framdeles anser jag mig icke nu kunna taga ställning. Jag förutsätter emellertid, att vederbörande med hänsyn till rådande läge begränsar kraven på ytterligare medelsanvisning. Sammanlagt

beräknar jag alltså för fysiologiska institutionen ett ytterligare engångsanslag av 175 000 kronor för nästa budgetår. Liksom kanslern förutsätter jag, att lärarkollegiet i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1952/53 klarlägger, huruvida den för den prekliniska tandläkarutbildningen avsedda apparatur, som tillfälligt tagits i bruk vid avdelning II, för framtiden kan disponeras för nämnda utbildning.

Övriga i detta sammanhang anmälda medelsbehov ha icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att till utrustning för bakteriologisk forskning anvisas 65 000 kronor och till inredning och utrustning av den farmakologiska institutionen ytterligare 20 000 kronor.

Hela anslaget bör således uppföras med 260 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Engångsanslag för vissa institutioner* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

[96] **21. Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning.** Detta reservationsanslag är uppfört med 30 000 kronor.

Lärarkollegiet har — med förmålan dels att den 1 juli 1950 en reservation å ifrågavarande anslag kvarstode, uppgående till 25 735 kronor, dels ock att anslagsbelastningen för budgetåret 1950/51 kunde beräknas till i runt tal 20 000 kronor — hemställt, att anslaget måtte uppföras med 15 000 kronor.

Universitetskanslern förordar med hänsyn till storleken av de reservationer å anslaget, som kunna beräknas föreligga vid nästkommande budgetårs ingång, att anslaget uppföres med 5 000 kronor.

Departementschefen. Med biträdande av kanslerns förslag föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår sänkes med 25 000 kronor till 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Karolinska mediko-kirurgiska institutet: Bidrag till fysiologisk-akustisk forskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kronor.

[97] **22. Medicinska högskolan i Göteborg: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	223 000	153 531
1950/51 (statsliggaren s. 525)	357 000	
1951/52 (förslag)	560 000	

Undervisningen vid högskolan påbörjades hösten 1949 med ämnet anatomi, varpå följde histologien i januari 1950. Hösten 1950 har undervisningen utsträckts till ämnena fysiologi och medicinsk kemi, varefter turen

kommer till ämnena farmakologi vårterminen 1951 samt allmän patologi och bakteriologi hösten 1951. Den kliniska undervisningen är avsedd att taga sin början vårterminen 1952 med undervisning i ämnena medicin och kirurgi samt vid det kliniskt kemiska laboratoriet och det kliniskt bakteriologiska laboratoriet. Vidare kommer med ingången av år 1952 institutionen för speciell patologi att träda i verksamhet. Det närmare förhållandet mellan staten och Göteborgs stad i vad avser anordnandet av den medicinska högskolan regleras i ett mellan parterna ingånget avtal, beträffande vars innehåll torde få hänvisas till propositionen 1948: 221, s. 52 ff. Den omedelbara ledningen av högskolan handhaves tills vidare av en av Kungl. Maj:t utsedd organisationskommitté.

Det nuvarande avlöningsanslaget å 357 000 kronor disponeras enligt å s. 525 i statsliggaren intagen avlöningsstat. Därutöver må erinras om att 1950 års riksdag beslutat inrättande från och med budgetåret 1951/52 av en professors- och en prosektorsbefattning i allmän patologi och en professorsbefattning i bakteriologi.

Med skrivelse till universitetskanslern den 14 september 1950 har *organisationskommittén* framlagt sina beräkningar av anslagsbehovet för högskolan för nästa budgetår. Avlöningsanslaget har därvid beräknats till 721 300 kronor, innebärande en höjning med 364 300 kronor. *Kanslern* har den 14 november 1950 avgivit utlåtande i ärendet och därvid för sin del beräknat anslaget till 626 000 kronor. Av handlingarna inhämtas huvudsakligen följande.

Professur i speciell patologi. *Kanslern* hemställer i enlighet med förslag av *organisationskommittén*, att en professur i speciell patologi inrättas vid högskolan från och med den 1 januari 1952, då ifrågasvarande institution är avsedd att träda i verksamhet.

Professurer i medicin och kirurgi. *Organisationskommittén* har i överensstämmelse med de förslag, som framlagts av 1947 och 1948 års utredningar rörande anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg, förordat inrättande av två professurer i vardera ämnet medicin och kirurgi, varav den ena professuren i vardera ämnet från och med den 1 januari 1952 och den andra professuren från och med den 1 april 1952.

Kommittén har erinrat, att nyssnämnda utredningar förordat, att den årliga nyintagningen av studerande borde i de kliniska ämnena omfatta tre kurser om envar 20 studerande. I sina remissutlåtanden ifrågasatte medicinska fakulteten i Lund och kanslern en intagning endast två gånger om året med 30 studerande varje gång. *Kanslern* uttalade, att det i så fall möjligen skulle kunna räcka med en professur i vardera ämnet medicin och kirurgi. Vid anmälan av frågan i prop. 1948: 221 (s. 11) fann jag lämpligt, att spørsmålet ytterligare övervägdes innan slutlig ställning toges till detsamma. Kommittén har nu ytterligare skärskådat problemet och därvid av olika skäl funnit mest fördelaktigt med tre årliga intagningar i stället

för två. Samtidigt framhåller kommittén, att inrättandet av dubbelprofessorer i medicin och kirurgi främst motiverades av andra omständigheter än av elevintagningens anordnande. Viktigast vore därvid det förhållandet, att vid Sahlgrenska sjukhuset redan funnes två medicinska och två kirurgiska kliniker. Det vore till stor fördel för undervisningen, om patientmaterialet vid samtliga kliniker kunde tagas i anspråk för denna, och det vore, främst med hänsyn till sjukvården och patienterna, olämpligt att av två parallellkliniker vid samma sjukhus utnyttja endast den ena för undervisningen. I avtalet mellan staten och staden hade även förutsatts, att båda de medicinska och de kirurgiska klinikerna skulle utnyttjas i undervisningens tjänst.

Kanslern har icke funnit de av kommittén anförda skälen för inrättande under nästa budgetår av dubbelprofessorer i medicin och kirurgi fullt övertygande; det syntes icke ådagalagt, att de föreslagna professorerna erfordrades redan från och med igångsättandet av den kliniska undervisningen, enär tillströmningen av studerande till denna undervisning icke nu kunde med säkerhet bedömas. *Kanslern* ansåge sig därför böra räkna med allenast en professur i vardera ämnet från och med den 1 januari 1952. Han förutsatte därvid, att intagning å propedeutisk kurs komme att äga rum endast en gång under vårterminen 1952.

Laboraturer i klinisk kemi och klinisk bakteriologi. *Kanslern* hemställer i enlighet med förslag av *organisationskommittén*, att en laboratorbefattning i vardera ämnet klinisk kemi och klinisk bakteriologi inrättas från och med den 1 januari 1952, vid vilken tidpunkt de kliniskt kemiska och kliniskt bakteriologiska laboratorierna beräknas träda i verksamhet.

Förslag om professur i oftalmiatrik. Från och med höstterminen 1949 har vid högskolan varit anordnad klinisk undervisning i oftalmiatrik för att avlasta motsvarande kurser vid de övriga medicinska utbildningsanstalterna. För ändamålet ha medel anvisats till arvode åt en kursledare i ämnet med 6 000 kronor och till arvode åt en amanuens med 3 000 kronor. Då enligt vad *organisationskommittén* erfarit allttjämt stort behov föreligger av ifrågavarande extra undervisning i oftalmiatrik har kommittén förordat, att professuren i detta ämne inrättas redan från och med budgetåret 1951/52. — *Kanslern* har funnit ifrågavarande förslag väl motiverat och tillstyrkt detsamma.

Biträdande lärare m. m. *Organisationskommittén* föreslår inrättande dels från och med den 1 juli 1951 av en biträdande lärarbefattning i allmän kemi med ett årligt arvode av 9 660 kronor, dels ock av fyra biträdande lärarbefattningar i vardera ämnet medicin och kirurgi, av vilka två från och med den 1 januari 1952 och de återstående två från och med den 1 april 1952; dessa lärares arvoden ha beräknats till 5 000 kronor per år. Kommittén har vidare beräknat följande arvoden, nämligen till läraren vid

en kurs i fysikalisk diagnostik 2 000 kronor för vardera av två kurser under vårterminen 1952, till ledaren av en kurs i allmän sjukvårdsteknik 600 kronor för vardera av två kurser under vårterminen 1952, till ledaren av en kurs i odontologi 400 kronor och till ledaren av en kurs i allmän kirurgi 1 000 kronor för vardera av två kurser under vårterminen 1952.

Kanslern har med hänsyn till att han för nästa budgetår endast tillstyrkt inrättande av den ena professuren i medicin och i kirurgi reducerat antalet biträdande lärare i medicin och kirurgi till två i vardera ämnet, vilka förutsatts tillsätta från och med den 1 januari 1952, varjämte arvodet till dessa icke ansetts böra sättas högre än 1948 års utredning föreslagit, eller till 4 000 kronor per år. Då *kanslern* vidare förutsatt, att intagning till propedeutisk kurs endast skulle ske en gång vårterminen 1952, har han också endast räknat med en kurs i fysikalisk diagnostik, i allmän sjukvårdsteknik och i allmän kirurgi. Arvodet till kursledaren i allmän sjukvårdsteknik har *kanslern* icke ansett böra sättas högre än vid övriga medicinska läroanstalter eller till 450 kronor per kurs.

Docentstipendier. För närvarande finnas inga docentstipendier vid högskolan, men *kanslern* har tillstyrkt *kommitténs* förslag om inrättande för nästa budgetår av två docentstipendier.

Assistenter och amanuenser m. m. För innevarande budgetår ha medel anvisats för avlöning av assistenter och amanuenser vid anatomiska, histologiska, fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna. *Organisationskommittén* ifrågasätter ingen ändring för dessa institutioners vidkommande. Däremot föreslår *kommittén*, att medel för nästa budgetår anvisas för anställande av dylik personal även vid de farmakologiska och bakteriologiska institutionerna samt institutionerna för speciell och allmän patologi i enlighet med vad som förordats av 1948 års utredning, varjämte räknats med anställande av ett antal kliniska amanuenser. För de prekliniska institutionerna innebär *kommitténs* förslag följande.

	Institutionen för			
	farmakologi	bakteriologi	spec. patologi	allm. patologi
Förste assistent	1	1	1	1
Andre »	—	—	—	1
Förste amanuens	1	1	1	1
Tredje »	1	1	1	—

Personalen vid institutionen för spec. patologi har förutsatts anställd från och med den 1 januari 1952, vid övriga institutioner från budgetårets början.

I fråga om arvoden åt kliniska amanuenser innebär *kommitténs* förslag följande.

Medicinska klinikerna	4	amanuenser
Kirurgiska »	4	»
Fysikalisk diagnostik	1	amanuens
Klinisk kemi	1	»
» bakteriologi	1	»
Oftalmiatriska kliniken	1	»

Kommittén förutsätter, att arvode till klinisk amanuens skall utgå enligt de bestämmelser, som gälla för dylika amanuenser vid övriga medicinska läroanstalter (se närmare statsliggaren s. 511).

Kanslern har för nästa budgetår räknat med endast två kliniska amanuenser i vardera ämnet medicin och kirurgi men har i övrigt tillstyrkt kommitténs förslag.

Biträdespersonal. Vid de institutioner, som redan äro i verksamhet under innevarande budgetår, har *organisationskommittén* föreslagit inrättande av ytterligare följande tjänster, nämligen

1) två kanslibiträdetsjänster i Ce 11, varav den ena avsetts för anatomiska och histologiska institutionerna och den andra för fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna; envar av nämnda institutioner skulle därigenom komma att disponera över ett kanslibitråde;

2) en institutionsvaktmästartjänst i Cg 11 vid anatomiska institutionen;

3) en laboratoriebiträdetsjänst i Ce 11 gemensam för anatomiska och histologiska institutionerna;

4) en tjänst i Cg 11 för ett yrkeskunnigt arbetsbiträde åt instrumentmakaren vid fysiologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna.

Kanslern har beträffande förslaget under 1) förordat anställande av ett för anatomiska och histologiska institutionerna gemensamt biträde enligt den reglerade befordringsgången. Beträffande fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna har *kanslern* funnit behovet av ytterligare skrivhjälp kunna tills vidare tillgodoses genom anvisande av förslagsvis 3 000 kronor för nästa budgetår för ändamålet. I övrigt har *kanslern* icke funnit sig böra biträda kommitténs nu redovisade förslag.

Vid de institutioner och kliniker, vilka skola träda i verksamhet under nästa budgetår, har *organisationskommittén* hemställt om anställande av biträdespersonal i enlighet med följande sammanställning, av vilken även framgår av *kanslern* tillstyrkta personalförstärkningar:

	Preparator Ce 13		Lab.-biträde Ce 11		Kanslibitråde Ce 11		Inst.-vaktm. Ce 11	
	Kom- mittén	Kans- lern	Kom- mittén	Kans- lern	Kom- mittén	Kans- lern	Kom- mittén	Kans- lern
Farmakologiska institutionen .	—	—	2	1	1	1	1	1
Bakteriologiska » .	1	1	2	1	1	1	1	1
Allm. patologiska » .	1	1	1 ^{1/2}	1	1	1	1	1
Spec. » .			1 ^{1/2} ¹	1 ¹	1 ¹		—	—
Medicinska klinikerna	—	—	2 ²	—	2 ²	1 ¹	—	—
Kirurgiska »	—	—	2 ²	—	2 ²	1 ¹	—	—
Oftalmiatrika kliniken	—	—	—	—	1	{3000 till {skrivhjälp	—	—
Kliniskt kemiskt laboratoriet .	—	—	1 ¹	1 ¹	—	—	—	—
» bakteriolog. » .	—	—	1 ¹	1 ¹	—	—	—	—

¹ Föreläs inrättad fr. o. m. den 1 januari 1952.

² Den ena tjänsten föreslås inrättad fr. o. m. den 1 januari 1952, den andra fr. o. m. den 1 april 1952.

Till ersättning åt tillfälligt anställd teknisk personal utgår för innevarande budgetår ett belopp av 20 000 kronor. För nästa budgetår har organisationskommittén och kanslern icke funnit någon medelsanvisning erforderlig för detta ändamål.

Departementschefen. Jag tillstyrker organisationskommitténs av kanslern biträdda förslag om inrättande från och med den 1 januari 1952 av en professur i speciell patologi.

Beträffande undervisningen i de kliniska ämnena, vilken enligt programmet för högskolans uppbyggande är avsedd att påbörjas vårterminen 1952, är jag icke beredd att nu taga slutlig ställning till spørsmålet, om nyintagningen av elever till denna undervisning skall ske två gånger om året med 30 studerande åt gången eller tre gånger om året med 20 studerande varje gång. För vårterminen 1952 anser jag mig i likhet med kanslern böra räkna med endast en intagning, förlagd till senare hälften av terminen.

Frågan om en eller två professurer i medicin och kirurgi sammanhänger närmast med att vid Sahlgrenska sjukhuset finnas två medicinska och två kirurgiska kliniker och att staden enligt sitt avtal med staten åtagit sig att upplåta samtliga dessa fyra kliniker för den kliniska undervisningen vid högskolan. Även om staten å sin sida icke uttryckligen förbundit sig att taga alla klinikerna i anspråk för detta ändamål, torde detta likväl få anses ha förutsatts vid avtalets ingående. Det synes obestriddigt att det skulle vara till stor fördel för undervisningen att få utnyttja patientmaterialet vid samtliga kliniker, samtidigt som det skulle vara till nackdel för sjukvården, om endast den ena av parallellklinikerna utnyttjades. Starka skäl kunna

således andragas för en dubbling av professurerna i ifrågavarande ämnen. Det definitiva ställningstagandet till frågan torde emellertid kunna skjutas ett år framåt i tiden. Jag förordar nu, att medel anvisas för inrättande under nästa budgetår av en professur i vardera ämnet medicin och kirurgi; med hänsyn till vad jag tidigare anfört torde det vara tillräckligt om så sker från och med den 1 april 1952.

Med hänsyn till den ställning jag intagit till frågan om intagningen av studerande till den kliniska undervisningen vårterminen 1952 och till frågan om antalet professurer i medicin och kirurgi torde, enligt vad jag under hand gjort mig underrättad om från högskolans sida, det kliniskt kemiska laboratoriet komma att igångsätta sin verksamhet först omkring den 1 april 1952 och det kliniskt bakteriologiska laboratoriet omkring den 1 juli 1952. De föreslagna laboraturerna i nämnda ämnen torde därför böra inrättas från angivna tidpunkter. För laboraturen i klinisk bakteriologi behöva sålunda inga medel beräknas för nästa budgetår, men med hänsyn till den tidsödande tillsättningsproceduren torde beslut om befattningens inrättande böra fattas redan vid 1951 års riksdag.

Ehuruval stort behov alltjämt föreligger av den extra kliniska undervisning i oftalmiatrik, som bedrivits vid högskolan sedan hösten 1949, har jag dock icke ansett tillräckliga skäl föreligga för att professuren i ämnet skulle inrättas vid en tidigare tidpunkt än som förutsatts enligt planen för högskolans uppbyggnad. För nästa budgetår förutsätter jag därför, att medel på samma sätt som för innevarande budgetår anvisas till en kursledare och en amanuens.

I allmän kemi bör en befattning som biträdande lärare inrättas från och med den 1 juli 1951, förenad med ett årligt arvode av 9 660 kronor. Vidare torde i anslutning till kanslerns förslag i vardera ämnet medicin och kirurgi böra inrättas två biträdande lärarbefattningar, förenade envar med ett årligt arvode av 4 000 kronor; med hänsyn till vad jag tidigare anfört torde det vara tillfyllest, om de inrättas från och med den 1 april 1952. Därjämte böra medel i enlighet med vad kanslern förordat anvisas till arvoden åt lärare och kursledare vid vissa propedeutiska kurser under vårterminen 1952.

Jag är ännu icke beredd att förorda inrättande av docentstipendier vid högskolan.

Kommitténs av kanslern tillstyrkta förslag beträffande assistenter och amanuenser vid de farmakologiska och bakteriologiska institutionerna samt institutionerna för allmän patologi och speciell patologi har icke givit mig anledning till annan erinran än att jag icke är beredd att tillstyrka anställandet av den för institutionen i allmän patologi avsedda förste amanuensen. I övrigt beräknar jag sålunda medel för anställande av ifrågavarande personal i enlighet med vad kommittén förordat.

För den kliniska undervisningen torde erfordras dels för den extra undervisningen i oftalmiatrik fortsatt anlåtande av en klinisk amanuens under hela nästa budgetår, dels ock anställande från och med den 1 april 1952 av följande antal kliniska amanuenser, nämligen två i medicin, två i kirurgi, en i fysikalisk diagnostik och en i klinisk kemi. Den föreslagna amanuensen i klinisk bakteriologi torde med hänsyn till vad jag förut anfört icke erfordras förrän budgetåret 1952/53.

Enligt avtalet mellan staten och Göteborgs stad skola avlönings- och semesterkostnaderna för de kliniska amanuenserna bestridas till två tredjedelar av staten och en tredjedel av staden. Kommittén och kanslern ha utgått ifrån, att ifrågakvarande amanuenser skulle avlönas i den ordning som gäller för motsvarande befattningshavare vid övriga medicinska läroanstalter, vilket skulle innebära, att medel för deras avlöning skulle utgå dels från två olika anslagsposter under högskolans avlöningsstat och dels från de båda särskilda anslagen till dyrtidstillägg till vissa befattningshavare i statens tjänst och till kristillägg. Det har emellertid synts mig önskvärt att för den nya högskolan åstadkomma ett mindre komplicerat avlöningssystem för de kliniska amanuenserna. Jag förordar i sådant syfte, att under högskolans avlöningsanslag beräknas samtliga för ifrågakvarande befattningshavares avlöande erforderliga medel och att stadens bidrag uppföres under anslaget såsom särskilda uppbördsmedel.

Enligt nu gällande bestämmelser för avlöning åt kliniska amanuenser skulle denna vid högskolan i Göteborg utgå med 13 968 kronor jämte rörligt tillägg samt eventuellt ålderstillägg enligt förste underläkare vid karolinska sjukhuset gällande bestämmelser. Dessa medel torde böra anvisas under icke-ordinarieposten, delstat II, respektive under anslagsposten till rörligt tillägg. För avlöande av samtliga av mig förordade kliniska amanuenser beräknar jag för nästa budgetår under icke-ordinarieposten i runt tal 40 000 kronor och under anslagsposten till rörligt tillägg i runt tal 5 000 kronor. Göteborgs stads bidrag till dessa kostnader bör sålunda beräknas till 15 000 kronor.

Med avseende å biträdespersonalen kan jag icke tillstyrka de framförda förslagen, i vad de avse institutioner, som redan innevarande budgetår äro i verksamhet. Beträffande de institutioner och kliniker, som avses påbörja sin verksamhet under nästa budgetår, biträder jag kanslerns förslag med följande ändringar. Vid medicinska kliniken bör från och med den 1 april 1952 inrättas en laboratoriebiträdestjänst i Ce 11 i stället för den föreslagna kanslibiträdestjänsten. Laboratoriebiträdestjänsten vid kliniskt kemiska laboratoriet bör inrättas först från och med den 1 april 1952. Vid kliniskt bakteriologiska laboratoriet erfordras med hänsyn till vad jag tidigare anfört icke något laboratoriebiträde för nästa budgetår. Vid farmakologiska institutionen bör i stället för det begärda kanslibiträdet anställas ett kon-

torsbiträde enligt befordringsgången. Någon kanslibiträdestjänst vid kirurgiska kliniken anser jag mig icke nu kunna förorda. Icke heller kan jag tillstyrka någon medelsanvisning till skrivhjälp vid oftalmiatriiska kliniken.

Den nuvarande medelsanvisningen å 20 000 kronor till ersättningar åt tillfälligt anställd teknisk personal torde för nästa budgetår kunna utgå ur avlöningsstaten.

I anslutning till vad jag i det föregående förordat bör viss uppräknings ske av anslagsmedlen till ålderstillägg, vikariatsersättningar och rörligt tillägg.

Jag beräknar hela avlöningsanslaget för nästa budgetår till 560 000 kronor med den fördelning på olika poster, som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Detta innebär en anslagshöjning med 203 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. besluta, att vid medicinska högskolan i Göteborg skall inrättas

1. från och med den 1 januari 1952 en professur i speciell patologi,

2. från och med den 1 april 1952 en professur i vartdera ämnet medicin och kirurgi samt en laboratorbefattning i klinisk kemi,

3. från och med den 1 juli 1952 en laboratorbefattning i klinisk bakteriologi;

B. godkänna följande avlöningsstat för medicinska högskolan i Göteborg, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

I. P r o f e s s o r e r o c h l ä r a r e m. fl.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän:

a) Lön- och tjänstgöringspenningar	152 250	
Avgå pensionsavdrag m. m.	11 250	141 000

Avlöningsstat.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa
1 professor i anatomi	8 000	4 000	12 000
1 » » histologi	8 000	4 000	12 000
1 » » fysiologi	8 000	4 000	12 000
1 » » medicinsk kemi	8 000	4 000	12 000
1 » » farmakologi	8 000	4 000	12 000
1 » » allmän patologi	8 000	4 000	12 000
1 » » bakteriologi	8 000	4 000	12 000
1 » » speciell patologi	4 000	2 000	6 000
<i>Anm.: Professuren i speciell patologi inrättas från den 1 januari 1952.</i>			
1 professor i medicin	2 000	1 000	3 000
1 » » kirurgi	2 000	1 000	3 000
<i>Anm.: Professurerna i medicin och kirurgi inrättas från den 1 april 1952.</i>			
1 prosektor i anatomi	6 000	3 000	9 000
1 » » histologi	6 000	3 000	9 000
1 » » allmän patologi	6 000	3 000	9 000
1 laborator » fysiologi	6 000	3 000	9 000
1 » » medicinsk kemi	6 000	3 000	9 000
1 » » farmakologi	6 000	3 000	9 000
1 » » klinisk kemi	1 500	750	2 250
<i>Anm.: Laboratorsbefattningen i klinisk kemi inrättas från den 1 april 1952.</i>			
<i>Anmärkning till staten:</i>			
1. För professor kan lönen efter 5 år höjas med 1 000 kronor.			
2. För prosektor och laborator kan lönen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.			
Summa kronor	—	—	152 250

b) Ålderstillägg, *förslagsvis* 8 000

c) Ersättningar till vikarierande akademiska lärare, *förslagsvis* 7 000 156 000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, *förslagsvis* 170 000

Summa kronor 326 000

II. Vissa tjänstemän vid högskolan och dess institutioner m. m.

1. Arvode och särskild ersättning, bestämd av Kungl. Maj:t 1 800

2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	222 000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	25 200
Summa kronor	249 000

Sammandrag:

I. Professorer och lärare m. fl.	326 000
II. Vissa tjänstemän vid högskolan och dess insti- tutioner m. m.	249 000
Summa kronor	575 000

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från Göteborgs stad till avlönande av de kliniska amanuenserna	15 000
Nettoutgift kronor	560 000

C. till Medicinska högskolan i Göteborg: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 560 000 kronor.

[98] 23. Medicinska högskolan i Göteborg: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	10 800	10 425
1950/51 (statsliggaren s. 527)	40 200	
1951/52 (förslag)	69 600	

Av följande sammanställning framgår dels nuvarande medelsanvisning till olika ändamål och dels organisationskommitténs och kanslerns förslag till medelsanvisning för nästa budgetår:

	Nu	Kommittén	Kanslern	
1. Sjukvård m. m., förslagsvis	600	1 000	600	
2. Bränsle, lyse och vatten, förslags- vis	18 300	59 100	42 000	(+ 23 700)
3. Städning och rengöring, förslags- vis	19 300	32 100	25 000	(+ 5 700)
4. Reseersättningar, förslagsvis	2 000	2 000	2 000	
	40 200	94 200	69 600	(+ 29 400)

Med hänsyn till den ringa belastningen har kanslern icke funnit en uppräkning av anslagsposten till sjukvård m. m. erforderlig.

För bestridande ur anslagsposten till bränsle, lyse och vatten av kostnaderna för elektrisk ström och gas till lokalerna i fastigheten Fjärde Långgatan 7 ha för innevarande budgetår beräknats 2 000 kronor. Enligt uppgift av organisationskommittén ha emellertid dessa kostnader uppgått till 6 900 kronor, varför kommittén beräknat detta belopp för nästa budgetår. — Med hänsyn till dessa erfarenheter har kommittén även ansett

sig böra räkna med ett högre belopp för motsvarande kostnader i fråga om lokalerna i Vasa sjukhus eller med 10 000 kronor mot nu beräknade 8 130 kronor. — Beträffande de patologiska institutionerna, vilka träda i verksamhet nästa budgetår, skola enligt avtalet mellan staten och Göteborgs stad kostnaderna för värme, vatten, gas och elektrisk ström bestridas av staten. Kommittén har approximativt beräknat dessa kostnader till 34 000 kronor, varav 22 000 kronor för uppvärmning. — *Kanslern* har ansett en uppräknig av bränsleposten till 42 000 kronor tillräcklig.

Det av kommittén beräknade högre medelsbehovet till städning och rengöring faller helt på de patologiska institutionerna. — *Kanslern* har i avvaktan på närmare erfarenheter av de verkliga kostnaderna för städning och rengöring vid de institutioner, som trätt i verksamhet innevarande budgetår, ansett medelsanvisningen böra begränsas till 25 000 kronor.

Departementschefen. Jag har ansett mig böra godtaga kanslerns förslag till medelsanvisning under förevarande anslag för nästa budgetår och förordar sålunda, att anslaget uppföres med 69 600 kronor, innebärande en ökning med 29 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Omkostnader*
för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 69 600
kronor.

[99] **24. Medicinska högskolan i Göteborg: Materiel m. m.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 105 000 kronor. Av efterföljande sammanställning framgå de belopp för olika ändamål, som nu äro anvisade och som föreslagits av *organisationskommittén* respektive tillstyrkts av *kanslern* för nästa budgetår:

	Nu	Kommittén	Kanslern
1. Högskolan i allmänhet	3 000	3 000	3 000
2. Biblioteket, expenser	2 500	4 500	3 000 (+ 500)
3. Anatomiska institutionen	20 000	30 000	25 000 (+ 5 000)
4. Histologiska institutionen	20 000	35 000	25 000 (+ 5 000)
5. Fysiologiska institutionen	25 000	38 000	28 000 (+ 3 000)
6. Medicinsk-kemiska institutio- nen	25 000	38 000	28 000 (+ 3 000)
7. Farmakologiska institutionen	—	24 500	18 000 (+ 18 000)
8. Institutionerna för patologi	—	21 000	10 500 (+ 10 500)
9. Bakteriologiska institutionen	—	19 600	18 000 (+ 18 000)
10. Medicinska kliniken	—	8 000	4 000 (+ 4 000)
11. Kirurgiska kliniken	—	8 000	4 000 (+ 4 000)
12. Kliniskt-kemiska laboratoriet	—	5 300	4 000 (+ 4 000)
13. Oftalmiatriiska kliniken	2 000	8 000	8 000 (+ 6 000)
14. Anatomiska samlingar	6 000	6 000	6 000
15. Histologiska samlingar	1 500	1 500	1 500
	105 000	250 400	186 000 (+ 81 000)

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

2. De ökade kostnaderna för expenser vid biblioteket sammanhånga med öppnandet av en ny låneexpedition, vilket medfört ett större behov av blanketter m. m.

3. och 4. I anslagsäskandena framhålls, att under senare år den morfologiska forskningsmetodikerna undergått en hastig utveckling, som inneburit övergång till praktiskt taget uteslutande experimentell forskning med användande av likartad apparatur som vid de kemisk-fysiologiska institutionerna. Det gångna årets erfarenheter hade bestyrkt uppfattningen, att de nu anvisade materielanslagen till de anatomiska och histologiska institutionerna avsevärt understeg de för institutionernas drift oundgängliga.

5. och 6. Det av kommittén begärda beloppet av 38 000 kronor till vardera fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionen föreslogs även i anslagsäskandena för innevarande budgetår. Kommittén har rent allmänt betonat vikten av att verksamheten vid högskolans nyupprättade institutioner icke hämmades av alltför begränsade anslag.

7. och 9. De till farmakologiska och bakteriologiska institutionerna äskade beloppen, 24 500 kronor och 19 600 kronor, överensstämna med dem, som för närvarande utgå till motsvarande institutioner i Lund.

8. Till de patologiska institutionerna i Lund utgår för närvarande sammanlagt 19 600 kronor. Kommittén säger sig ha inhämtat, att medicinska fakulteten avsåg att begära höjning av beloppet till 28 000 kronor. Enligt kommitténs mening erfordrades anslag av samma storleksordning för högskolans motsvarande institutioner. Med hänsyn till att institutionen för speciell patologi komme att träda i verksamhet först med ingången av kalenderåret 1952 syntes likväl en reduktion av anslagsbehovet med 7 000 kronor till 21 000 kronor kunna ske.

10. och 11. I överensstämmelse med vad i utredningen rörande högskolans tillkomst förordats beräknar kommittén ett sammanlagt medelsbehov av 16 000 kronor för de medicinska klinikerna och av likaledes 16 000 kronor för de kirurgiska klinikerna. Då undervisningen icke komme att påbörjas förrän med 1952 års ingång, har kommittén ansett medelsbehovet för budgetåret 1951/52 kunna begränsas till 8 000 kronor för vardera klinikgruppen.

12. I utredningen har behovet av materielanslag till det kliniskt kemiska laboratoriet beräknats till 8 500 kronor. På grund av härefter skedd prisstegring har kommittén nu beräknat medelsbehovet till 10 600 kronor. Då emellertid undervisningen komme att påbörjas först med ingången av år 1952, har medelsbehovet för budgetåret 1951/52 ansetts kunna begränsas till 5 300 kronor.

13. Förslaget om ökad medelsanvisning till undervisningen i oftalmiatrik sammanhänger med förslaget om inrättande av en professur i detta ämne.

Departementschefen. Anslagsposten till expenser vid biblioteket torde med hänsyn till den nya låneexpeditionens tillkomst böra höjas med 500 kronor till 3 000 kronor. Däremot anser jag mig i nuvarande läge icke kunna

tillstyrka någon ökad medelsanvisning till anatomiska, histologiska, fysiologiska och medicinsk-kemiska institutionerna samt oftalmiatriska kliniken. Jag räknar sålunda med oförändrade belopp för dessa ändamål. Oförändrade belopp böra vidare i enlighet med kommitténs och kanslerns förslag beräknas under anslagsposterna till högskolan i allmänhet samt till anatomiska samlingar och histologiska samlingar.

Till materiel m. m. vid de blivande farmakologiska, patologiska och bakteriologiska institutionerna, medicinska och kirurgiska klinikerna samt kliniskt-kemiska laboratoriet har kanslern förordat anvisande av sammanlagt 58 500 kronor. Jag tillstyrker dylik medelsanvisning, varvid det emellertid torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma rörande dispositionen av detta belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag höjas med 59 000 kronor till 164 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 164 000 kronor.

[100] 25. **Medicinska högskolan i Göteborg: Bidrag till kostnaderna för uppförande av patologisk-anatomisk institution m. m.** Enligt gällande avtal mellan staten och Göteborgs stad angående anordnande av en medicinsk högskola i Göteborg skall genom stadens försorg och med bidrag av statsmedel vid Sahlgrenska sjukhuset uppföras ett byggnadskomplex, den s. k. östra institutionsbyggnaden, inrymmande en patologisk-anatomisk institution, en bakteriologisk institution ävensom kapell och föreläsningssal. Hittills har byggnadstillstånd erhållits för uppförande av den patologisk-anatomiska institutionen jämte kapell och föreläsningssalsbyggnad samt förbindelsebyggnad till den blivande bakteriologiska institutionen ävensom anordnande av underjordisk kulvertförbindelse till den närliggande kvinnokliniken. Den totala byggnadskostnaden för denna första etapp har tidigare beräknats till 3 455 000 kronor, varav enligt avtalet hälften eller 1 727 500 kronor utgöra statens andel. Av detta belopp ha för innevarande budgetår anvisats 800 000 kronor i form av ett reservationsanslag under förestående rubrik.

Organisationskommittén har i sina anslagsäskanden den 14 september 1950 hemställt, att för ändamålet måtte för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

Sedermera har kommittén i skrivelse den 9 november 1950 anmält, att — enligt vad Göteborgs sjukhusdirektion meddelat kommittén — de sammanlagda byggnadskostnaderna för den första etappen komme att med 767 700 kronor överstiga de tidigare beräknade kostnaderna av 3 455 000 kronor. En av kommittén verkställd granskning av den uppkomna kost-

nadsökningen hade givit till resultat, att kommittén ansett sig kunna godkänna densamma så när som på ett belopp av 4 400 kronor, avseende vissa delar av den elektriska utrustningen, vilket belopp kunnat inbesparas. Den verkliga kostnadsökningen kunde därför beräknas till 763 300 kronor, varav statens andel utgjorde 381 650 kronor. Kommittén hemställer därför, att för budgetåret 1951/52 måtte för ifrågavarande ändamål anvisas ett belopp av $(900\ 000 + 381\ 650 =) 1\ 281\ 650$ kronor.

Av den angivna kostnadsökningen hänförde sig i runt tal 90 000 kronor till uppförande av en provisorisk djurstallsbyggnad, vilken nödvändiggjorts av det etappvisa uppförandet av institutionsbyggnaden. Kommittén hade ägnat denna fråga särskild uppmärksamhet och därvid undersökt, om ej golven i byggnaden, som föreslagits gjutna i cement, i stället skulle kunna utföras som enkla brädgolv. Det hade emellertid därvid visat sig, att den ekonomiska vinsten av en förenklad golvbeläggning i huvudsak skulle uppvägas av ökade kostnader i andra hänseenden; bland annat skulle särskilda anordningar behöva vidtagas för att utjämna viss nivåskillnad mellan djurstallsbyggnaden och en intilliggande byggnad samt för att skydda rör-systemet.

I övrigt hade den uppkomna kostnadsökningen föranletts dels av prisstegringen å vissa byggnadsmaterialier, dels av vissa omDispositioner av de ursprungliga planerna, vilka antingen nödvändiggjorts av att byggnadstillstånd hittills endast erhållits å en del av byggnaden eller eljest befunnits angelägna, och dels av att vissa kostnader ej medräknats i de ursprungliga kalkylerna.

Kanslern har icke funnit annan anledning till erinran emot de nu gjorda kostnadsberäkningarna än att kostnaden för den provisoriska djurstallsbyggnaden syntes honom anmärkningsvärt hög. Huruvida en nedskärning av denna utgiftspost låte sig göra undandroge sig likväl kanslerns bedömning. Slutuppgörelsen mellan staten och Göteborgs stad beträffande de verkliga kostnaderna för byggnadsföretaget syntes icke kunna beräknas ske förrän under budgetåret 1952/53, ehuru byggnadsarbetena beräknades bli avslutade vid kalenderårsskiftet 1951/52. Med hänsyn härtill hemställer kanslern, att medel äskas av 1951 års riksdag för ifrågavarande byggnadsföretag för budgetåret 1951/52 med förslagsvis ett belopp av 1 000 000 kronor. Det statsanslag, som härutöver kunde befinnas erforderligt, syntes kunna begäras av 1952 års riksdag.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgår, beräknas numera statens andel i kostnaderna för den del av den s. k. östra institutionsbyggnaden, som nu är under uppförande, till $(1\ 727\ 500 + 381\ 650 =) 2\ 109\ 150$ kronor. Härav ha för innevarande budgetår anvisats 800 000 kronor, varför skulle återstå att anvisa 1 309 150 kronor. De nya kostnadsberäkningar, som under hösten verkstälts och som utvisa en

icke oväsentlig kostnadsökning, synas med den av organisationskommittén angivna jämkningen få godtagas vid anslagsavvägningen för nästa budgetår. Jag förutsätter dock, att alla möjligheter till ytterligare besparingar under arbetenas gång skola tillvaratagas. I likhet med kanslern förordar jag, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor; det statsanslag, som därefter ytterligare kan erfordras, torde få äskas av 1952 års riksdag. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Bidrag till kostnaderna för uppförande av patologisk-anatomisk institution m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[101] **26. Medicinska högskolan i Göteborg: Utrustning.** För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 820 000 kronor. Härav utgöra

500 000 kronor återstoden av de till i runt tal 1 000 000 kronor beräknade kostnaderna för utrustning av de fysiologiska, medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna,

170 000 kronor första hälften av det beräknade medelsbehovet — 340 000 kronor — för grundutrustning av institutionen för allmän patologi jämte föreläsningssal och kapell,

60 000 kronor en första mindre del av de till 320 000 kronor beräknade kostnaderna för grundutrustning av bakteriologiska institutionen, och

90 000 kronor en första tredjedel av de till 270 000 kronor beräknade kostnaderna för ytterligare utrustning av de anatomiska och histologiska institutionerna.

Därjämte har Kungl. Maj:t bemyndigat organisationskommittén att vid uppgörande av avtal om leverans *dels* av inredning och utrustning för institutionen för allmän patologi jämte föreläsningssal och kapell räkna med en ytterligare medelsanvisning för nämnda ändamål av 170 000 kronor för budgetåret 1951/52, *dels ock* av utrustning för anatomiska och histologiska institutionerna räkna med en ytterligare medelsanvisning för ändamålet av 90 000 kronor för sistnämnda budgetår.

Organisationskommittén har hemställt, att till utrustning måtte för nästa budgetår anvisas 590 600 kronor. *Kanslern* har tillstyrkt ett belopp av 579 000 kronor. Av följande sammanställning framgår de för olika ändamål av kommittén begärda och av kanslern tillstyrkta beloppen.

	Kommittén	Kanslern
1. Institutionen för allmän patologi jämte föreläsningssal och kapell	170 000	170 000
2. Bakteriologiska institutionen	130 000	130 000
3. Anatomiska och histologiska institutionerna	90 000	90 000
4. Institutionen för speciell patologi	32 400	30 000

5. Fysiologiska institutionen	70 000	70 000
6. Provisorisk inredning och utrustning av föreläsningssalar m. m. för den kliniska undervisningen i medicin och kirurgi	50 000	50 000
7. Medicinska kliniken	12 000	7 000
8. Kirurgiska kliniken	7 200	7 000
9. Kliniskt-kemiska laboratoriet	11 900	10 000
10. Oftalmiatrika kliniken	17 100	15 000
	590 600	579 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

2. Av det beräknade medelsbehovet för bakteriologiska institutionen återstå att anvisa 260 000 kronor. Kommittén och kanslern anse, att detta belopp bör fördelas lika på de båda närmaste budgetåren, varvid förutsatts, att kommittén skulle bemyndigas att vid uppgörande av avtal om leverans av inredning och utrustning för institutionen räkna därmed.

4. Det av kommittén begärda beloppet av 32 400 kronor till institutionen för speciell patologi utgör det av 1948 års utredning beräknade medelsbehovet, 27 000 kronor, med 20 procents tillägg på grund av prisstegring.

5. Det begärda beloppet till fysiologiska institutionen utgör ett tilläggsanslag för komplettering av institutionens apparatutrustning. Det hade visat sig, att priserna på den apparatur, som måst anskaffas från utlandet, varit högre än man förut haft anledning räkna med. I en bilaga till kommitténs anslagsäskanden har angivits den utrustning, som återstode att anskaffa och vilken i huvudsak kunde inköpas inom landet.

6. Enligt avtalet mellan staten och Göteborgs stad skola genom stadens försorg i samband med planerad utbyggnad av stadens sjukhusväsen anordnas lokaler för den kliniska undervisningen; kostnaderna härför skola till hälften bestridas av staten. Kostnaderna för möbler, armatur och blivande utrustning till ifrågavarande lokaler skola delas lika mellan staten och staden, medan staten ensam skall bekosta instrument, apparater och liknande utrustning, som erfordras för undervisningen och forskningen.

I avvaktan på färdigställandet av nämnda lokaler avses den kliniska undervisningen äga rum i befintliga lokaler vid Sahlgrenska sjukhuset. Därvid komma apparater, instrument etc., varöver sjukhuset disponerar, att kostnadsfritt ställas till undervisningens förfogande. Emellertid måste för undervisningen vissa provisoriska åtgärder vidtagas för ordnande av föreläsningssalar, laboratorier m. m., varjämte även viss apparatur måste nyanskaffas. Kommittén har beräknat kostnaden härför till i runt tal 50 000 kronor.

7. och 8. I utredningen hade beräknats ett belopp av 4 500 kronor för utrustning av medicinska klinikerna och likaledes 4 500 kronor för utrustning av kirurgiska klinikerna. Kommittén framhåller nu, att beloppet till de medicinska klinikerna beräknats alltför snävt. Behovet av apparatur vore större än som från början förutsatts genom att nya kliniska metoder trängt fram. Därtill komme beträffande båda beloppen skedd prisstegring.

9. Det begärda beloppet av 11 900 kronor till det kliniskt-kemiska laboratoriet innefattar av utredningen beräknat belopp, 9 100 kronor, med tillägg för prisstegring.

10. För extra undervisning i oftalmiatrik vid högskolan anvisades för budgetåret 1949/50 8 000 kronor till utrustning m. m. Härför har anskaffats viss apparaturrustning och iordningställt provisoriska lokaler för undervisningen. Med utgångspunkt från utredningens förslag beräknar kommittén det återstående medelsbehovet för apparaturrustning till 17 100 kronor.

Departementschefen. I enlighet med organisationskommitténs av kanslern tillstyrkta förslag torde för nästa budgetår böra anvisas 170 000 kronor för fortsatt och slutlig utrustning av institutionen för allmän patologi jämte föreläsningssal och kapell och 90 000 kronor för ytterligare utrustning till de anatomiska och histologiska institutionerna. Därmed skulle för sistnämnda ändamål ha anvisats 180 000 kronor av de 270 000 kronor, vartill den ytterligare utrustningen utöver grundutrustningen för de anatomiska och histologiska institutionerna beräknats. Det synes enligt min uppfattning i nuvarande läge böra undersökas, om ej de sålunda beräknade kostnaderna kunna nedbringas. Kommittén synes i vart fall icke vid den fortsatta planläggningen av anskaffningen av ifrågakvarande utrustning böra räkna med en lika stor medelsanvisning även för budgetåret 1952/53.

Till utrustning av bakteriologiska institutionen ha för innevarande budgetår anvisats 60 000 kronor. Av det beräknade sammanlagda medelsbehovet för detta ändamål, 320 000 kronor, skulle alltså återstå 260 000 kronor. För nästa budgetår anser jag mig endast kunna tillstyrka anvisande av ytterligare 60 000 kronor. Till storleken av medelsanvisningen för därpå följande budgetår är jag icke beredd att nu taga ställning.

Beträffande institutionen för speciell patologi och fysiologiska institutionen synes medelsanvisningen böra begränsas till 25 000 kronor respektive 35 000 kronor. — Till provisorisk inredning och utrustning av föreläsningssalar och laboratorier m. m. för den kliniska undervisningen i medicin och kirurgi förordar jag ett belopp av 45 000 kronor. — I fråga om medicinska och kirurgiska klinikerna samt kliniskt-kemiska laboratoriet avse, enligt vad jag under hand gjort mig underrättad om, de av organisationskommittén äskade beloppen endast oundgängligen erforderlig utrustning och synas vara så beräknade, att någon nämnvärd reduktion av desamma icke skäligen bör ifrågasättas. Jag förordar därför, att för dessa ändamål anvisas respektive 12 000 kronor, 7 200 kronor och — för avrundning av anslaget slutsumma — 11 800 kronor.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till förslaget om en professur i oftalmiatrik torde icke erfordras någon medelsanvisning för nästa budgetår till utrustning vid ifrågakvarande klinik.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör förevarande anslag för nästa

budgetår uppföras med (170 000 + 90 000 + 60 000 + 25 000 + 35 000 + 45 000 + 12 000 + 7 200 + 11 800 =) 456 000 kronor, innebärande en minskning med 364 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 456 000 kronor.

[102] **27. Medicinska högskolan i Göteborg: Bokinköp och bokbindning.** Under denna rubrik ha för innevarande budgetår anvisats 65 000 kronor, varav 35 000 kronor till bestridande av löpande utgifter och 30 000 kronor till bibliotekets uppbyggande. Sistnämnda belopp utgör en del av det engångsanslag å 150 000 kronor, som beräknats för bibliotekets uppbyggande och avsetts att fördelas på fem år. Hittills ha anvisats 85 000 kronor för ändamålet, varför 65 000 kronor återstå att fördelas på budgetåren 1951/53.

Organisationskommittén har hemställt om höjning av anslaget med 17 000 kronor, varav 7 000 kronor till de löpande utgifterna och 10 000 kronor till bibliotekets uppbyggande. Ökningen har främst motiverats med angelägenheten av att för bibliotekets del neutralisera de ogynnsamma verkningarna av devalveringen av den svenska kronan.

Kanslern har ansett anslaget böra utgå med oförändrat belopp.

Departementschefen. Jag anser mig ej böra ifrågasätta någon höjning av detta anslag för nästa budgetår utan förordar, att detsamma uppföres med oförändrat belopp, 65 000 kronor, fördelat på samma sätt som för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[103] **28. Medicinska högskolan i Göteborg: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid högskolans bibliotek.** I det mellan Kungl. Maj:t och kronan samt Göteborgs stad ingångna avtalet angående samordnande av medicinska högskolans bibliotek med Göteborgs stadsbibliotek har bestämts, bland annat, att personalen vid det medicinska biblioteket skall anställas av staden samt avlönas och pensioneras enligt för stadens tjänstemän gällande bestämmelser samt att staden skall av staten budgetårsvis i efterskott erhålla ersättning för sina utgifter i sagda hänseende. Förevarande anslag, nu uppfört med 40 200 kronor, avses för gäldande av nämnda ersättning.

Enligt vederbörligt medgivande är följande personal anställd vid biblioteket under innevarande budgetår, nämligen en förste bibliotekarie, en

förste amanuens, en förste assistent, en assistent samt en kontorsvakt. Kostnaderna för avlöning av denna personal har beräknats till i runt tal 45 000 kronor. *Organisationskommittén* har hemställt, att nämnda belopp jämte 2 000 kronor i vikariatsersättningar eller sammanlagt 47 000 kronor måtte anvisas under förevarande anslag för nästa budgetår.

Beträffande personalorganisationen vid medicinska biblioteket budgetåret 1951/52 har kommittén räknat med en utökning av densamma med hänsyn till att biblioteket våren 1950 inflyttat i provisoriska lokaler inom Sahlgrenska sjukhuset, i samband varmed en egen låneexpedition öppnats. Kommittén avsåg att i annat sammanhang återkomma till frågan om en personalökning.

Kanslern har tillstyrkt ett anslag av 47 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen. I likhet med organisationskommittén och kanslern förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med 47 000 kronor. Detta belopp är således avsett att utgöra ersättning till Göteborgs stad för dess utgifter för avlöning av personalen vid det medicinska biblioteket under budgetåret 1950/51. Beträffande personalorganisationen för budgetåret 1951/52 vill jag erinra, att enligt det förutnämnda avtalet mellan staten och Göteborgs stad det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa antalet befattningar vid det medicinska biblioteket. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Bidrag till Göteborgs stad för verksamheten vid högskolans bibliotek* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 47 000 kronor.

[104] **29. Medicinska högskolan i Göteborg: Organisationskommittén: Förvaltningskostnader m. m.** I enlighet med förslag av organisationskommittén, vilket tillstyrkts av kanslern, torde detta anslag böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinska högskolan i Göteborg: Organisationskommittén: Förvaltningskostnader m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[105] **30. Bidrag till Stockholms högskola.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 572 500	1 572 500
1950/51 (statsliggaren s. 529)	2 028 600	
1951/52 (förslag)	2 607 300	

Enligt det av 1948 års riksdag godkända avtalet mellan staten, Stockholms stad och högskolan rörande högskolans finansiering, vilket trätt i

kraft den 1 juli 1949, skall av högskolans styrelse upprättat förslag till stat för högskolan ingivas dels till Kungl. Maj:t och dels till stadsfullmäktige, som över förslaget avgiva yttrande till Kungl. Maj:t. Stat för högskolan fastställas av Kungl. Maj:t. Till bestridande av den utgiftssumma, som enligt den fastställda staten icke täckes av högskolans egna medel — (*anslagssummor*) — skola staten och staden bidraga enligt vissa i avtalet angivna grunder. Enligt den för högskolan för innevarande budgetår fastställda huvudstaten uppgår Stockholms stads bidrag till det avtalsmässiga minimibeloppet, 700 000 kronor, och statens bidrag, som redan nämnts, till 2 028 600 kronor.

I skrivelse till högskolans styrelse den 13 maj 1950 har *lärarrådet vid högskolan* framlagt förslag till stat för högskolan för nästa budgetår, utmynnande i förslag om statsbidrag med 4 074 500 kronor och bidrag från Stockholms stad med 1 200 000 kronor. Ett genomförande av detta förslag skulle alltså innebära en höjning av statens bidrag med 2 045 900 kronor och av stadens med 500 000 kronor. Av de för nästa budgetår beräknade utgiftsökningarna, vilka sammanlagt uppgå till 2 552 900 kronor, avse 1 673 000 kronor byggnadsarbeten. Lärarrådet har som ett viktigt önskemål framhållit, att högskolan erhöles en upprustning, som vore ägnad att låta den i stort sett uppnå paritet med motsvarande delar av statsuniversitetens verksamhet. Det stode emellertid klart för lärarrådet, att det nuvarande läget icke gjorde det möjligt att nu uppställa erhållandet av en sådan paritet såsom ett självändamål, vilket skulle kunna inom kort realiseras, utan att det vore nödvändigt att inskränka högskolans äskanden till att omfatta endast de mest angelägna behoven. Som sådana behov ville lärarrådet beteckna de förstärkningar av resurserna med avseende på personal, materielanslag och lokaler, som betingades av strävan att rationellt och effektivt utnyttja den organisation för undervisning och forskning, över vilken högskolan nu förfogade.

Högskolans styrelse har i skrivelse den 8 juni 1950 för Kungl. Maj:t framlagt lärarrådets äskanden och hemställt, att dessa — med vissa angivna undantag — måtte bifallas i största möjliga utsträckning samt att därutöver vissa av lärarrådet icke äskade anslagsmedel måtte anvisas. Styrelsen har sålunda med nu antydda ändringar och tillägg, vilka sammanlagt synas innebära en ökning i det beräknade medelsbehovet med i runt tal 54 000 kronor, gjort lärarrådets äskanden till sina. Därjämte har styrelsen i en särskild förteckning upptagit dem av de framförda förslagen — utom byggnadsförslagen — vilkas omedelbara realiserande enligt styrelsens mening måste bedömas som det allra mest livsviktiga och angelägna för högskolans undervisning, forskningsverksamhet och utveckling.

Stockholms stadsfullmäktige ha enligt beslut den 20 november 1950 i huvudsak tillstyrkt det av styrelsen framlagda statförslaget.

Universitetskanslern har den 20 oktober 1950 avgivit yttrande över hög-

skolestyrelsens framställning. Därvid har kanslern framhållit, att de av styrelsen framställda förslagen alla syntes honom väl grundade. I följd av rådande ekonomiska läge hade han emellertid sett sig nödsakad att begränsa sina tillstyrkanden av styrelsens förslag till att avse endast sådana behov, som syntes honom särskilt angelägna.

I förevarande sammanhang må nämnas ytterligare tre framställningar. Sålunda har *styrelsen för socialinstitutet i Stockholm* i underdånig skrivelse den 4 maj 1950 framlagt vissa förslag angående sociologiens ställning vid högskolan och socialinstitutet av innebörd bland annat att vid Stockholms högskola skulle från och med den 1 juli 1952 inrättas en professur i sociologi, vars innehavare i viss utsträckning skulle vara skyldig att meddela undervisning och förrätta examination även vid socialinstitutet. Vidare har *civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund* i underdånig skrivelse den 10 oktober 1950 hemställt om förändring av vissa tjänster vid högskolan, nämligen utbyte av ett antal kontorsbiträdestjänster mot kanslibiträdestjänster, av en kanslibiträdestjänst vid humanistiska biblioteket mot en amanuens tjänst samt av den nuvarande bibliotekarietjänsten därstädes mot en förste bibliotekarietjänst. Slutligen har *Stockholms högskolas studentkår* i underdånig skrivelse den 14 oktober 1950 hemställt, att medel måtte anvisas för avskaffande av terminsavgifterna från de studerande vid högskolan och de särskilda avgifterna från de studerande vid högskolans kemiska övningslaboratorium.

Innan jag ingår på statsförslaget torde jag få till behandling upptaga frågan om elevavgifterna vid högskolan.

Terminsavgifter m. m.

I jämförelse med förhållandena vid statsuniversiteten äro lärjungeavgifterna vid högskolan höga. Den ordinarie terminsavgiften, som under första terminen även gäller som inskrivningsavgift, utgör sålunda för närvarande:

150 kronor	inom	matematisk-naturvetenskapliga avdelningen,
156	»	» stats- och rättsvetenskapliga avdelningen,
125	»	» humanistiska avdelningen.

Av dessa belopp utgöra 25 kronor (inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen 26 kronor) avgift till högskolans studentkår eller vederbörande förening av kåren. Terminsavgiftens grundbelopp, som uttages av alla, utgör 30 kronor. Av terminsavgiften inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen avse 50 kronor ersättning åt vissa av högskolans juris professorer för indragna kursavgifter. Denna del av terminsavgiften uttages av studerande för juris kandidatexamen under högst 9 terminer och av studerande för statsvetenskaplig-juridisk examen under högst 4 terminer. Den del av terminsavgifterna inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen, som ut-

gör ersättning åt vissa av högskolans juris professorer för indragna kursavgifter, uppgick budgetåret 1949/50 till 49 890 kronor. Antalet juris professorer, som för närvarande har rätt till dylik ersättning, utgör 6 och var och en av dessa äger uppbära 3/22 av de influtna medlen.

Ex a m e n s a v g i f t e r n a utgå med 30 kronor samt för efterprovning med 15 kronor. Enligt särskilt medgivande av Kungl. Maj:t avsätts dessa avgifter till pensionsfonden för professorer.

Vid högskolan utgå vidare a v g i f t e r f ö r v i s s u n d e r v i s n i n g. Inom matematisk-naturvetenskapliga avdelningen utgöra dessa avgifter ersättning för förbrukningsmateriel.

Inkomstposten Avgifter från de studerande är i huvudstaten för innevarande budgetår upptagen med 410 000 kronor. Den del av terminsavgifterna inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen, som utgör ersättning för indragna kursavgifter, faller nu utanför huvudstatens utgifts- och inkomstsida.

I olika sammanhang har tidigare — bland andra av studentsociala utredningen — framförts önskemål om avskaffande av lärjungeavgifterna vid högskolan. Beträffande den tidigare behandlingen av denna fråga torde jag få hänvisa till propositionen 1950: 165 s. 5 f. Därutöver vill jag erinra om att statsutskottet vid 1950 års riksdag i utlåtande nr 159 uttalade, att det vore önskvärt att terminsavgifterna vid högskolan upphörde, så snart den ekonomiska situationen det medgäve, men att förutsättningar för en dylik reform icke då föreläge. Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

Lärarrådet har i sitt statförslag — liksom i det näst föregående — såsom en inkomstpost upptagit avgifter från de studerande samt därvid erinrat om att i olika sammanhang önskemål om avgifternas borttagande framförts till statsmakterna. Ehuru lärarrådet i högsta grad behjärtade detta önskemål, hade lärarrådet icke ansett sig kunna räkna med att denna inkomstpost skulle bortfalla under budgetåret 1951/52. Lärarrådet hade emellertid ansett det vara en gärd av social rättvisa, att ifrågavarande avgifter borttoges, och funne det självklart, att detta önskemål uppfylldes så snart det ekonomiska läget det medgäve.

Styrelsen har anslutit sig till lärarrådets uppfattning om den sociala betydelsen av denna fråga och hemställt, att den måtte upptagas till provning i förevarande sammanhang.

I sin förutnämnda framställning angående avgifterna vid högskolan har *studentkårens styrelse* uttalat, att den — ehuru den tillfullo insåge den stora betydelsen av fortsatt vetenskaplig och personell upprustning av högskolan — likväl hyste den åsikten, att terminsavgifternas avskaffande i nuvarande läge måste sättas före en ytterligare upprustning av högskolan. Kårstyrelsen har därvid särskilt framhållit, att en mycket betydande brist föreläge på akademiskt utbildad arbetskraft inom de utbildningsområden, som vore

företrädde vid högskolan, samt att levnadskostnaderna i Stockholm vore högre än på andra studieorter, varför det vore angeläget att nedbringa studiekostnaderna. Vid sidan av terminsavgifterna har kårstyrelsen särskilt pekat på förefintliga kursavgifter, vilka vore alldeles särskilt betungande för eleverna vid kemiska övningslaboratoriet.

Departementschefen. Jag anser mig böra förorda, att de avgifter för viss undervisning vid högskolan, vilka nu tillgodoföras inkomstposten Avgifter från de studerande avskaffas från och med nästa budgetår. Detta kan beräknas medföra ett inkomstbortfall av omkring 23 500 kronor.

Jag är vidare beredd att av sociala skäl förorda, att de nuvarande terminsavgifterna nedbringas. Däremot kan jag icke föreslå, att terminsavgifterna helt avskaffas. Från högskolans studentkårs sida har tidigare uttalats, att en mindre, formell avgift måhända även i fortsättningen vore behöflig av organisatoriska skäl. Det bleve eljest nära nog ogörligt att vid en högskola i en storstad avgränsa högskolans ordinarie elever från tillfälliga åhörare och intresserade, vilket bland annat för seminariernas arbete vore önskvärt. Om denna avgift sattes till 15 eller högst 20 kronor per termin, syntes den ej kunna medföra någon olägenhet. Jag delar för egen del studentkårens åsikt om behovet av en viss terminsavgift. Denna torde dock böra sättas högre än som förutsatts från studentkårens sida. Jag förordar, att de nuvarande obligatoriska grundavgifterna å 30 kronor per termin bibehållas och att de övriga terminsavgifterna avskaffas från och med nästa budgetår. Om en dylik terminsavgift alltjämt utgår, synes inkomstposten Avgifter från de studerande för nästa budgetår böra uppföras med 150 000 kronor mot nu 410 000 kronor.

Vad jag sålunda föreslagit synes vidare böra medföra den konsekvensen, att under utgiftsposten till avlöningar uppföres en särskild, förslagsvis betecknad delpost å 40 000 kronor till Ersättning för indragna terminsavgifter. Ur denna bör utgå ersättning enligt nuvarande grunder till de juris professorer, som kvarstå å äldre lönestat, och deras vikarier, dock med de jämkningar som betingas av att hittills i viss omfattning medgivits nedsättning i eller befrielse från den del av terminsavgifterna inom stats- och rättsvetenskapliga avdelningen, som utgör ersättning för indragna kursavgifter. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av vederbörande högskolemyndigheter meddela erforderliga bestämmelser om dispositionen av sagda delpost.

Enär ombyte av innehavare innevarande budgetår ägt rum å en av högskolans två professurer i civilrätt, torde i anslutning till vad jag nyss förordat rätts- och statsvetenskapliga avdelningens kursanslag böra för nästa budgetår uppräknas med 1 875 kronor för att möjliggöra en undervisning av hittillsvarande omfattning i privaträtt.

Huvudstatens utgiftssida.**1. Avlöningar.**

Denna utgiftspost är nu uppförd med förslagsvis 2 275 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 530 f. i statsliggaren.

Högskolans styrelse har framlagt förslag, vilkas tillmötesgående skulle medföra en ökning av denna utgiftspost med omkring 475 000 kronor. Ett bifall till vad *kanslern* föreslagit skulle påkalla en höjning av utgiftsposten med inmot 150 000 kronor.

Följande förändringar i fråga om personalen ha tillstyrkts av kanslern:

1. förändring från och med budgetåret 1951/52 av den nuvarande professuren i psykologi och pedagogik (Olof Eneroths professur) till en professur i pedagogik och pedagogisk psykologi och samtidigt inrättande av en ny professur i psykologi;

2. inrättande av två laboratorstjänster vid Wenner-Grens institut;

3. inrättande av följande arvodesbefattningar, nämligen en som andre assistent i matematik, en som förste amanuens vid kemiska övningslaboratoriet och en som biträdande lärare i ett vart av ämnena morfologisk botanik, litteraturhistoria med poetik och nordiska språk;

4. inrättande av två rörliga docentstipendier vid matematisk-naturvetenskapliga avdelningen och två vid humanistiska avdelningen;

5. förändring av tre kontorsbiträdestjänster till kanslibiträdestjänster samt inrättande av två tjänster som biträden för skriv- och kontorsgöromål och en som telefonist, varvid 3 600 kronor, som nu disponeras till extra personal vid kansliet och kassaförvaltningen, inbesparas;

6. anvisande av i runt tal 3 900 kronor till extra personal för eldning och portvaktsgöromål vid nytillkomna institutioner m. m.

I det följande kommer jag endast att gå in på förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. I övrigt torde jag få hänvisa till handlingarna i ärendet.

Kemiska övningslaboratoriet. De obligatoriska kurserna i organisk kemi skötas av en biträdande lärare och en andre amanuens samt kurserna i fysikalisk kemi och oorganisk kemisk kvantitativ analys av var sin förste assistent. *Lärarrådet* har framhållit, att undervisningsbördan för denna lärarpersonal år från år ökat, icke minst det sista året, då undervisningen omorganiserats så att 45 studenter skola kunna genomgå kurserna för två betyg i kemi på två terminer. På grund av bristen på utbildade kemister och med hänsyn till det stora antalet inträdessökande vore det av vikt att studietiden genom rationell organisation av undervisningen förkortades så mycket som möjligt. Det vore därför ofrånkomligt med en förste amanuens vid den organiska kursen, då andre amanuensens arbetsbörda vore alltför stor i förhållande till det med hans befattning förenade antalet tjänstgöringstimmar.

Nordiska språk. Ämnesrepresentanten har framhållit, att övervägande delen av dem som studerade nordiska språk på lägstadiet börjat sina akademiska studier med detta ämne. Behovet av särskild handledning

av dessa studenter vore därför påtagligt. Vad angår de studerande på licentiatstadiet vore dessa så många till antalet att en man icke räckte till för att ge den ledning i studierna som behövdes, i synnerhet som ämnet vore synnerligen omfattande och vittförgrenat. Om en tjänst för en biträdande lärare inrättades, skulle man dels kunna förkorta studietiden för ämbetsexamen och därigenom förbilliga studiet för studenterna, dels kunna bättre tillvarata de utmärkta elevmaterialet på licentiatseminariet och därigenom kunna inom kort öka antalet licentiatexamina och doktorsdisputationer. Härigenom skulle den lärarbrist, som nu råder inom ämnet modersmålet kunna minskas.

Telefonist. Förslaget om en ny telefonisttjänst, vilket i särskild skrivelse den 8 juni 1950 framförts av styrelsen även för innevarande budgetår, är föranlett av att högskolans telefonväxel nu är fullkomligt överbelastad och sammanhänger med ett i det följande under omkostnadsposten redovisat förslag om utbyte av den nuvarande växeln.

Sociologi. Det inledningsvis omnämnda förslaget beträffande ämnet sociologi vid högskolan och socialinstitutet har framförts jämväl av *lärarrådet*. Förslaget innebär, förutom inrättande av en professur vid högskolan med undervisnings- och examinationsskyldighet jämväl vid socialinstitutet, förändring av en amanuensbefattning till assistentbefattning, indragning av den nuvarande befattningen som biträdande lärare samt minskning av statsbidraget till socialinstitutet med 3 000 kronor. Lärarrådet har ansett, att principbeslut om professurens inrättande borde fattas av 1951 års riksdag samt att omorganisationen av undervisningen borde träda i kraft med budgetåret 1952/53. Lärarrådets nu behandlade förslag har icke upptagits i *styrelsens* förteckning över de mest angelägna önskemålen och har ej heller tillstyrkts av *kanslern*.

Vid högskolan finnas nu en professur i botanik, särskilt morfologi, och en professur i botanik, särskilt fysiologi och anatomi. *Högskolans styrelse* har i skrivelse den 8 juni 1950, efter förslag av innehavarna av nämnda professurer, vilket förslag tillstyrkts av matematisk-naturvetenskapliga avdelningen vid högskolan, hemställt, att professuren i botanik, särskilt fysiologi och anatomi, måtte erhålla den ändrade benämningen professur i botanik, särskilt fysiologi. Beträffande motiveringen av detta förslag torde få hänvisas till handlingarna.

Denna framställning har tillstyrkts av *matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet i Uppsala* och *universitetskanslern*.

Departementschefen. I sitt till högskolestyrelsen avgivna statförslag har lärarrådet såsom högskolans mest angelägna behov betecknat sådana förstärkningar av resurserna med avseende å personal, materielanslag och lokaler, som betingas av strävan att rationellt och effektivt utnyttja den organisation för undervisning och forskning, över vilken högskolan nu förfogar. Med denna utgångspunkt har lärarrådet framlagt en rad förslag inom olika områden av högskolans verksamhet, vilkas genomförande skulle kräva en betydande anslagshöjning. Hur välmotiverade dessa förslag i många fall än

kunna vara, kan jag i nuvarande allmänna läge endast i mycket begränsad omfattning tillstyrka dem. Det är för närvarande icke ens möjligt att tillgodose mer än ett fåtal av de nya anslagskrav, vilkas realiserande högskolestyrelsen i sin på lärarrådets förslag grundade framställning angivit såsom för högskolans verksamhet allra mest livsviktiga och angelägna. I fråga om avlöningsposten kan jag sålunda endast tillstyrka den uppräkningspost, som erfordras för inrättande av en befattning som förste amanuens vid kemiska övningslaboratoriet, en befattning som biträdande lärare i nordiska språk och en tjänst som telefonist med reglerad befordringsgång samt därutöver anvisande av medel till avlönande av extra eldnings- och portvaktspersonal m. m. — i runt tal 3 900 kronor — samt till löneklassuppflyttningar. Övriga beträffande denna utgiftspost framförda förslag anser jag sålunda nu böra lämnas utan bifall. Detta innebär bland annat att jag icke kan biträda ett av atomkommittén framfört förslag om överförande till högskolans stat av vissa anslagsmedel, som nu utgå under anslaget till atomenergiforskning.

Förslaget om ändring av benämningen å professuren i botanik, särskilt fysiologi och anatomi, till professur i botanik, särskilt fysiologi, anser jag mig böra förorda. Frågan torde icke, då det gäller Stockholms högskola, för vilken personalförteckning icke fastställts av riksdagen, vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagen. Då motsvarande förslag möjligen äro att emotse från universiteten i Uppsala och Lund samt riksdagens medverkan då är erforderlig för en dylik ändring, har jag här velat beröra frågan.

Vad jag förordat under föregående avsnitt föranleder en höjning av förevarande utgiftspost med 41 875 kronor.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat uppskattar jag medelsbehovet för avlöningar till i runt tal 2 344 000 kronor, innebärande en ökning med 69 000 kronor. Jag vill framhålla, att medelsbehovet icke kan beräknas mera exakt, enär beslut ännu icke föreligger beträffande frågan om vissa befattningshavares inplacering i löneklass. Det bör såsom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlöningsstat.

2. Bidrag till vissa institutioner.

Denna utgiftspost är nu uppförd med 153 000 kronor och har för innevarande budgetår fördelats sålunda:

1.	Bidrag till nordiska museet	28 000
2.	» » Wenner-Grens institut	50 000
3.	» » psykotekniska institutet	50 000
4.	» » ryska institutet	25 000

Summa kronor 153 000

Bidrag till nordiska museet. Beträffande denna post har icke ifrågasatts någon ändring.

Bidrag till Wenner-Grens institut. *Styrelsen* har hemställt, att det belopp om 50 000 kronor, som nu utgår till institutet måtte ersättas med att vissa tjänster uppföras å högskolans stat och institutet därutöver tilldelas ett årligt materielanslag. De ifrågasatta tjänsterna äro två laboratorstjänster och en laboratoriebiträdestjänst (Ce 11). I årligt materielanslag hemställas om ett belopp av 21 000 kronor. Förslag i samma riktning ehuru något mera omfattande framfördes av *styrelsen* i dess äskanden för innevarande budgetår utan att vinna statsmakternas bifall. En redogörelse för dessa förslag och motiveringen till dem har lämnats i propositionen 1950: 165, vartill torde få hänvisas.

Kanslern, som erinrat om att han redan för innevarande budgetår förordat en omläggning av nu ifrågasatt slag, har tillstyrkt inrättandet av de två laboratorstjänsterna samt anvisande av 21 000 kronor till materiel m. m. vid institutet.

Bidrag till psykotekniska institutet. *Styrelsen* har hemställt om en höjning med 20 000 kronor till 70 000 kronor, medan *kanslern* förordat anvisande av oförändrat belopp, 50 000 kronor.

Bidrag till ryska institutet. Beträffande detta institut har *styrelsen* föreslagit en ökning av medelsanvisningen med 17 500 kronor och därvid kraftigt betonat vikten av att institutet finge möjlighet att fortlöpande ordna, katalogisera och binda den stora accessionen, vilket icke kunde ske med den personal och de anslagsmedel, som nu stode till förfogande.

Kanslern har föreslagit en ökning med 5 000 kronor för anställande av en amanuens — 4 032 kronor — och för bindning av böcker.

Departementschefen. Jag är icke heller i år beredd att tillstyrka, att vissa tjänster vid Wenner-Grens institut uppföras på högskolans stat och att institutet därjämte tilldelas ett årligt materielanslag. Jag ifrågasätter därför för nästa budgetår icke någon ändring i sättet för medelsanvisningen till institutet. Även anslagsbeloppet torde böra förbli oförändrat. Beträffande övriga delposter under förevarande utgiftspost föreslår jag också oförändrad medelsanvisning och posten i sin helhet bör sålunda för nästa liksom för innevarande budgetår uppföras med 153 000 kronor.

3. Omkostnader.

Denna utgiftspost är nu uppförd med 443 600 kronor och disponeras på sätt framgår av efterföljande sammanställning. Av denna framgår jämväl *styrelsens* beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och *kanslerns* förslag i ämnet.

	Enligt omkostnadsstaten för 1950/51, kronor	Av styrelsen för 1951/52 föreslagna belopp, kronor	Av kanslern för 1951/52 föreslagna belopp, kronor
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000	2 000	2 000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	1 000	1 000	1 000
3. Bränsle, lyse, vatten, <i>förslagsvis</i>	150 000	165 000	150 000
4. Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt	45 000	48 000	51 000
5. Tryckningskostnader, <i>förslagsvis</i>	20 000	25 000	23 000
6. Renhållning och städning, <i>förslagsvis</i>	93 000	128 000	115 000
7. Underhåll av byggnader m. m.	80 000	100 000	90 000
8. Hyror, <i>förslagsvis</i>	15 000	15 500	15 000
9. Försäkringar, <i>förslagsvis</i>	10 000	13 000	13 000
10. Räntor och amorteringar, <i>förslagsvis</i>	13 000	18 000	18 000
11. Övriga utgifter	14 600	15 000	15 000
Summa kronor	443 600	530 500	493 000

Nämnas må vidare i detta sammanhang, att styrelsen i en i det föregående under posten avlöningar omnämnd skrivelse den 8 juni 1950 hemställt, att kanslern ville hos Kungl. Maj:t anhålla, bland annat, om rätt för högskolan att för innevarande budgetår överskrida posten telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt med högst 13 200 kronor. Över denna framställning, som av kanslern överlämnats till Kungl. Maj:t, har *statskontoret* avgivit yttrande. Framställningen har ännu icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt. *Styrelsen* har framhållit, att högskolans telefonväxel sedan lång tid varit överbelastad. Med hänsyn härtill och till att under nästa budgetår två institutioner vid högskolan finge nya lokaler, varjämte den nya biblioteksbyggnaden troligen komme att bliva färdig, vore det nödvändigt, att den nuvarande växeln, vilken icke kunde utökas, ersattes med två växelbord och två expeditjonsplatser. Engångskostnaderna härför uppginge till 10 700 kronor och ökningen i abonnemangskostnaderna till i runt tal 3 300 kronor. *Kanslern* har för innevarande budgetår tillstyrkt ett överskridande av anslagsposten med högst 8 800 kronor eller anvisande av medel å tilläggsstat samt för nästa budgetår föreslagit en höjning av posten med 6 200 kronor.

Renhållning och städning. Från högskolans sida har framhållits, att en justering av de nuvarande städerskelönerna vore absolut nödvändig samt att man därutöver med hänsyn till inflyttningen i nya lokaler måste räkna med en ökning av såväl löne- som materielkostnader. *Kanslern* har med hänsyn till belastningen å posten under förra budgetåret ansett en höjning med 22 000 kronor tillräcklig.

Försäkringar. Till stöd för förslaget om en höjning av denna post har anförts, dels att vissa försäkringsavgifter, som högskolan hade att erlagga, vore beroende av antalet lärare, övriga anställda och elever och där-

för icke kunde i förväg beräknas exakt, dels att en höjning av vissa försäkringspremier vore motiverad av att högskolans hittillsvarande tillgångar stigit i värde samt av att nya tillgångar tillkommit.

Räntor och amorteringar. Höjningen är en bokföringsteknisk åtgärd och innebär icke någon ytterligare utgift, eftersom högskolan tillföres motsvarande hyresintäkter.

Departementschefen. Ett bifall till styrelsens förslag skulle innebära, att omkostnadsstatens slutsumma för nästa budgetår behövde höjas med 86 900 kronor, medan kanslerns förslag kräver en höjning med 49 400 kronor. För egen del kan jag endast tillstyrka en uppräkningsmedel sammanlagt 38 700 kronor, varav 13 700 kronor till telefon, skrivmaterialier och expenser i övrigt, 17 000 kronor till renhållning och städning, 3 000 kronor till försäkringar och 5 000 kronor till räntor och amorteringar. I det följande har jag för avsikt att förorda ett särskilt anslag såsom Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet. Med hänsyn härtill torde delposten till övriga utgifter bära sänkas med 1 000 kronor. Utgiftsposten för omkostnader bör därför för nästa budgetår endast höjas med 37 700 kronor till 481 300 kronor.

4. Materiel m. m.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 369 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 537 i statsliggaren.

Styrelsen har äskat en ökning av posten med 80 000 kronor.

Kanslern finner en förstärkning i och för sig väl motiverad men anser sig med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke nu kunna tillstyrka en höjning av anslagsposten med högre belopp än 30 000 kronor. Enär kanslern emellertid föreslagit, att det särskilda klumpanslaget till Wenner-Grens institut skall bortfalla, finner han en förstärkning av materielanslaget till högskolans institut för experimentell zoologi (Wenner-Grens institut) erforderlig. För detta ändamål anser han ett belopp av 21 000 kronor bära anvisas. Sammanlagt förordar kanslern sålunda, att ifrågavarande utgiftspost för nästa budgetår höjes med 51 000 kronor till 420 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till den ställning jag i det föregående intagit till frågan om bidrag till Wenner-Grens institut beräknar jag icke medel under förevarande utgiftspost till detta institut. Ej heller i övrigt ifrågasätter jag någon ändring beträffande denna post, som därför för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp, 369 000 kronor. Det torde bära ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av vederbörande myndigheter besluta om utgiftspostens disposition.

5. Engångskostnader för materielanskaffning.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 50 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 537.

Styrelsen har för nästa budgetår hemställt om en höjning av denna post med 65 000 kronor till 115 000 kronor, medan *kanslern* ansett sig böra föreslå anvisande av oförändrat belopp, 50 000 kronor.

Departementschefen. I likhet med universitetskanslern anser jag mig böra förorda, att denna utgiftspost för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av vederbörande myndigheter fördela anslagsposten.

6. Engångskostnader för byggnadsarbeten.

Denna utgiftspost är för innevarande budgetår uppförd med 337 000 kronor och disponeras enligt bestämmelse, som finnes införd i statsliggaren å s. 537, för inredning och utrustning av lokaler för institutet för psykologi och pedagogik samt genetiska institutet.

I enlighet med förslag av *styrelsen* har *kanslern* ansett medel under denna utgiftspost böra för nästa budgetår beräknas dels för nybyggnaden för det beslutade humanistiska biblioteket, dels för nybyggnad för zootomiska institutet, dels ock för inredning och utrustning för humanistiska biblioteket samt för kostnader i samband med bibliotekets flyttning. Kanslern har för dessa ändamål ansett böra beviljas respektive 510 000 kronor, 500 000 kronor och 210 000 kronor eller tillhopa 1 220 000 kronor.

Förslag om uppförande av en ny byggnad för humanistiska biblioteket framlades förra året av Kungl. Maj:t (propositionen 1950:165) och godkändes av riksdagen (skrivelsen 1950:295). Kostnaderna för denna byggnad beräknades därvid till 1 410 000 kronor — däri icke inberäknat kostnaderna för en för Stockholms stadsbibliotek avsedd del av byggnaden, som enligt beslut av stadsfullmäktige i Stockholm borde hänföras till en senare byggnadsetapp. Då högskolan för byggnadsföretaget disponerade omkring 900 000 kronor förutsattes, att ett belopp av 510 000 kronor skulle enligt gällande regler täckas på högskolans stat. Med hänsyn till storleken av det för byggnadsföretaget disponibla beloppet ansågs det emellertid icke erforderligt att anvisa några medel för byggnadsföretaget redan för innevarande budgetår.

Kostnaderna för erforderliga inventarier för biblioteket uppskattades i en i nyssnämnda proposition angiven kostnadsberäkning till 183 000 kronor. Styrelsen har nu — uppenbarligen med hänsyn till pristegringar — beräknat ett något högre belopp, nämligen 200 000 kronor, till inredning och utrustning av den nya biblioteksbyggnaden. Kostnaderna för bibliotekets flyttning ha av styrelsen uppskattats till 10 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att ett belopp av 510 000 kronor i enlighet med det framlagda förslaget beräknas till humanistiska bibliotekets nybyggnad. Vad angår inredningen och utrustningen av denna byggnad samt flyttningen av bibliotekets samlingar synes det emellertid ofrånkomligt att söka begränsa kostnaderna. Jag anser mig icke för nämnda ändamål

kunna föreslå beräknande av högre belopp än sammanlagt 175 000 kronor. Någon medelsanvisning till den planerade nybyggnaden för zootomiska institutet kan jag icke nu föreslå. Jag förordar sålunda, att förevarande utgiftspost för nästa budgetår uppföres med 685 000 kronor, vilket är 348 000 kronor mer än för innevarande budgetår.

7. Pensioner och livräntor.

Denna utgiftspost, som nu är uppförd med förslagsvis 160 000 kronor, disponeras på sätt framgår av s. 538 i statsliggaren.

Styrelsen har föreslagit en höjning av denna post med 30 300 kronor, enär ökade medel erfordras för pensionering av vissa befattningshavare vid högskolan, vilka under nästa budgetår ingå i pensionsåldern.

Kanslern har föreslagit en höjning med 30 000 kronor till 190 000 kronor.

Departementschefen. Denna utgiftspost torde i enlighet med kanslerns förslag för nästa budgetår böra höjas med 30 000 kronor till 190 000 kronor.

Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet.

Högskolans styrelse har beräknat intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — sålunda:

Avkastning av högskolans fonder	570 000
Avgifter från de studerande	420 000
Hyror och arrenden	31 900
Bidrag från enskilt håll	40 200
Diverse inkomster	3 900

Avkastning av högskolans fonder. *Kanslern* tillstyrker den av styrelsen företagna uppräknningen av denna inkomstpost med 5 000 kronor.

Bidrag från enskilt håll. I denna post — nu uppförd med 48 200 kronor — ingår ett belopp av 8 000 kronor utgörande bidrag från Svenska livförsäkringsbolagens förening till Institutet för försäkringsmatematik. Under framhållande att högskolan icke för nästa budgetår kunde räkna med detta bidrag har styrelsen föreslagit en sänkning av posten till 40 200 kronor. *Kanslern* ha biträtt detta förslag.

Departementschefen. Inkomstposten Avgifter från de studerande bör vid bifall till vad jag i det föregående förordat uppföras med 150 000 kronor. Vad beträffar beräkningen av intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Stockholms stad — godtager jag i övrigt styrelsens förslag, dock att posten Diverse inkomster torde för avrundning av anslagets slutsumma

böra uppföras med 3 800 kronor. Jag beräknar alltså inkomsterna utöver statsbidraget och bidraget från Stockholms stad sålunda:

Avkastning av högskolans fonder	570 000
Avgifter från de studerande	150 000
Hyror och arrenden	31 900
Bidrag från enskilt håll	40 200
Diverse inkomster	3 800
Summa kronor	795 900

Jag har i det föregående förordat, att huvudstatens utgiftssida skulle beräknas sålunda:

Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	2 344 000
Bidrag till vissa institutioner	153 000
Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	481 300
Materiel m. m.	369 000
Engångskostnader för materielanskaffning	50 000
Engångskostnader för byggnadsarbeten	685 000
Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	190 000
Summa kronor	4 272 300

Anslagssumman skulle vid bifall till vad jag föreslagit komma att uppgå till (4 272 300 — 795 900 =) 3 476 400 kronor, varav Stockholms stads bidrag utgör $\frac{1}{4}$ eller 869 100 kronor och statens bidrag 2 607 300 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Stockholms högskola bör alltså uppföras med sistnämnda belopp, vilket innebär en anslagshöjning med 578 700 kronor.

Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande huvudstat för Stockholms högskola att tillämpas under budgetåret 1951/52:

H u v u d s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar, <i>förslagsvis</i>	2 344 000
2. Omkostnader, <i>förslagsvis</i>	481 300
3. Materiel m. m.	369 000
4. Engångskostnader för materielanskaffning ..	50 000
5. Engångskostnader för byggnadsarbeten	685 000
6. Bidrag till vissa institutioner	153 000
7. Pensioner och livräntor, <i>förslagsvis</i>	190 000
Summa kronor	4 272 300

Inkomster:

1. Avkastning från högskolans fonder	570 000
2. Avgifter från de studerande	150 000
3. Hyror och arrenden	31 900
4. Bidrag från enskilt håll	40 200
5. Diverse inkomster	3 800
6. Bidrag från Stockholms stad	869 100
7. Bidrag från staten	2 607 300
	Summa kronor 4 272 300

b) till *Bidrag till Stockholms högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 607 300 kronor.

[106] **31. Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1950:165 (s. 46 ff.) har riksdagen för innevarande budgetår till nämnda ändamål anvisat ett reservationsanslag av 60 000 kronor. Bestämmer angående anslaget disposition återfinnas å s. 538 i statsliggeraren.

Kommittén för universitetskursen för amerikanska studenter vid Stockholms högskola, vilken kommitté anordnar nu ifrågavarande kurs, har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. Kommittén har därvid framhållit, att kommittén mottagit ett hundratal ansökningar, varav övervägande delen kommit från Förenta staterna, där kursen tidigare varit känd såsom en institution för amerikanska studenter. Trots den korta tid, som stått kommittén till buds för spridande av kännedom om kursen i andra länder, hade ett icke ringa antal europeiska och asiatiska studenter sökt inträde. Den 13 september 1950 räknade kursen 47 deltagare, varav 38 från Förenta staterna, 2 från England, 2 från Frankrike, 2 från Kanada, 2 från Turkiet och 1 från Indien.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att detta anslag uppföres med oförändrat belopp och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av en internationell engelskspråkig kurs vid Stockholms högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[107] **32. Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler.** Detta förslagsanslag, som avser ersättning till statens fastighetsfond för till högskolan upplåtta lokaler i kvarteret Vega i Stockholm, är nu uppfört med 25 000 kronor. Genom beslut den 2 juni 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att tillgodoföra fastighetsfonden 22 800 kro-

nor av anslaget. Nämnade belopp avser ersättning till fonden för lokaler, som äro upplåtna till ryska institutet, genetiska institutet och psykologiska institutet. För nästa budgetår torde förevarande anslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för vissa till Stockholms högskola upplåtna lokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[108] **33. Bidrag till Göteborgs högskola.** Enligt det av 1948 års riksdag godkända avtalet mellan staten, Göteborgs stad och högskolan rörande högskolans finansiering, vilket avtal trätt i kraft den 1 juli 1949, skall av högskolans styrelse upprättat förslag till stat för högskolan ingivas dels till Kungl. Maj:t och dels till stadsfullmäktige, som över förslaget avgiva yttrande till Kungl. Maj:t. Stat för högskolan fastställles av Kungl. Maj:t. Till bestridande av den utgiftssumma, som enligt den fastställda staten icke täckes av högskolans egna medel — (anslagssumman) — skola staten och staden bidraga enligt vissa i avtalet angivna grunder.

Den för högskolan för innevarande budgetår fastställda huvudstaten finnes införd å s. 539 f. i statsliggaren. Enligt staten uppgår Göteborgs stads bidrag till det avtalsmässiga minimibeloppet, 275 000 kronor, och statens bidrag till 384 300 kronor. Med sistnämnda belopp är nu förevarande anslag uppfört.

Med skrivelse den 12 juni 1950 har *styrelsen för Göteborgs högskola* framlagt förslag till stat för högskolan för nästa budgetår. I det föreliggande statförslaget balanseras beräknade inkomster och utgifter på en summa av 1 205 500 kronor, varav anslagssumman utgör 923 700 kronor. I enlighet med nyssnämnda avtal begär styrelsen ett med 239 725 kronor till 624 025 kronor förhöjt statsbidrag och ett bidrag från Göteborgs stad av 299 675 kronor.

Statförslaget är baserat på det utvecklingsprogram för högskolan, som framlagts i det den 19 januari 1948 av särskilt tillkallade sakkunniga avgivna betänkandet angående Göteborgs högskolas framtida ställning. Dessa sakkunniga ansågo, att upprustningsprogrammet borde genomföras i två etapper. Till den första etappen hänfördes sådana befattningar och anslag, som ansågos böra omedelbart inrättas, till den senare sådana, som voro avsedda att framdeles och efter hand inrättas. I det nu föreliggande förslaget till stat för högskolan för budgetåret 1951/52 har styrelsen huvudsakligen upptagit sådana hittills icke genomförda förbättringar, som av de sakkunniga hänförts till upprustningsprogrammets första etapp.

Styrelsen framhåller, att enligt dess mening kunde det avgörande inflytande över högskolan, som staten erhållit genom det ingångna avtalet, icke sägas motsvaras av statens hittills gjorda ekonomiska insatser för hög-

skolan, och anser, att Stockholms högskola i detta avseende intoge en mera gynnad ställning.

Stadsfullmäktige i Göteborg ha — under återopande av de i en av drätselkontoret den 5 augusti 1950 avgiven promemoria anförda synpunkterna — tillstyrkt styrelsens förslag till stat för högskolan för nästa budgetår.

I nämnda promemoria har anförts bland annat följande.

Den av drätselkontoret företagna granskningen har icke givit anledning till erinringar mot det remitterade statförslaget. Det torde också få anses utgöra ett vitalt intresse för högskolan, men även för forskningen och den högre undervisningen överhuvudtaget, att den planerade upprustningen av högskolan genomföres i hastigare takt än som hittills skett, även om de skärpta kraven på återhållsamhet, som följa av försämringen i det ekonomiska läget måste beaktas.

De föreslagna kostnadsökningarna synas ligga inom ramen av det upp- rustningsprogram, som fått sin ekonomiska grundval genom det mellan staden, staden och högskolan ingångna avtalet om högskolans framtida ställning. Vid avtalets antagande uttalades syftet att trygga högskolans fortsatta utveckling. Till följd av otillräckliga anslag från statens sida, har emellertid en betydande del av de önskemål, som ansågos böra omedelbart tillgodoses och som lågo helt i linje med dessa intentioner, hittills icke kunnat förverkligas.

Om statförslaget i huvudsak skulle vinna bifall, sattes högskolan istånd att genomföra åtminstone de mest angelägna av dessa önskemål.

Det vore också en gärd av rättvisa om staten ville bidra till att förbättra högskolans i jämförelse med Stockholms högskola påtagligt missgynnade ställning.

Universitetskanslern har framhållit, att han på grund av rådande ekonomiska läge vid sin prövning av styrelsens framställningar sett sig nödsakad att begränsa sina tillstyrkanden av styrelsens förslag till att avse allenast sådana behov, som syntts honom vara särskilt angelägna.

Huvudstatens utgiftssida.

1. Avlöningar.

Denna utgiftspost är nu uppförd med förslagsvis 728 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 540 f. i statsliggaren. *Högskolans styrelse* har föreslagit en höjning av denna post för nästa budgetår med 172 000 kronor. *Kanslern* har förordat en höjning av posten med 66 300 kronor.

Kanslern har därvid tillstyrkt följande förändringar beträffande personalorganisationen:

- 1) professur i sociologi inrättas;
- 2) 1 andre amanuens anställs vid sociologiska institutionen;
- 3) 1 kontorsbiträde anställs vid samma institution;

- 4) 1 biträdande lärare anställs i psykologi och pedagogik;
- 5) 2 nya docentstipendier inrättas;
- 6) 1 sekreterare i Ce 29 anställs; två arvoden å tillhoppa 6 000 kronor indragas härvid;
- 7) arvodet till bibliotekarien vid seminariebiblioteket höjes med 1 000 till 4 000 kronor.

I underdånig skrivelse den 21 april 1950 har förslag om inrättande av en professur i sociologi vidare framlagts av Göteborgs stadsfullmäktiges ordförande E. Jungen och professorn Ingemar Düring m. fl.

Nya docentstipendier. Högskolan förfogar nu över 8 docentstipendier i följande ämnen: 1) filosofi, 2) historia, 3) konsthistoria med konstteori, 4) romanska språk, 5) tyska språket, 6) geografi, 7) nationalekonomi och 8) statskunskap.

Styrelsen har hemställt om inrättande av ytterligare 4 docentstipendier, nämligen i: 1) engelska språket, 2) litteraturhistoria med poetik, 3) nordiska språk samt 4) psykologi och pedagogik.

Kanslern anser sig böra föreslå, att högskolan, som genom beslut av 1950 års riksdag erhöll 2 nya docentstipendier, från och med nästa budgetår tillföres ytterligare 2 dylika stipendier. Frågan om till vilka av ovannämnda ämnen stipendierna böra anknytas bör enligt kanslerns mening upptagas först framdeles, sedan högskolans styrelse avgivit förslag i ämnet.

Departementschefen. Vid prövning av de av högskolans styrelse nu framlagda förslagen, vilkas realiserande skulle medföra en ökning av avlöningsposten med icke mindre än 172 000 kronor, har jag med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läget endast ansett mig kunna förorda, att ett nytt docentstipendium inrättas vid högskolan. Frågan om stipendiets anknytning till visst ämne eller ämnesgrupp är icke av den natur, att den bör underställas riksdagen. Detta spörsmål torde först framdeles böra upptagas till prövning, sedan förslag avgivits av vederbörande högskolemyndigheter. Vad jag nyss förordat påkallar en höjning av avlöningsposten med i runt tal 12 200 kronor. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande denna post, bör den för nästa budgetår höjas med sistnämnda belopp till 740 200 kronor.

2. Omkostnader.

Denna utgiftspost är nu uppförd med 64 500 kronor och disponeras på sätt framgår av efterföljande sammanställning. Av denna framgår jämväl styrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och kanslerns förslag i ämnet ävensom medelsåtgången under budgetåret 1949/50.

	Enligt räkenskaper för 1949/50	Enligt omkostnadsstaten för 1950/51	Styrelsens förslag för 1951/52	Kanslerns förslag för 1951/52
1. Sjukvård m. m., förslagsvis . . .	—	—	500	500
2. Reseersättningar, förslagsvis . . .	3 311	2 500	4 000	3 500
3. Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	14 147	17 000	17 000	15 000
4. Tryckningskostnader, förslagsvis	16 026	16 050	21 050	16 050
5. Renhållning och städning, förslagsvis	5 913	5 000	7 000	6 000
6. Underhåll av byggnad och inventarier	10 000	10 000	10 000	10 000
7. Försäkringar, förslagsvis	1 439	800	2 000	1 500
8. Siffergranskning och revision . .	2 650	2 650	2 650	2 650
9. Expenser och övriga utgifter . .	9 500	10 500	10 500	10 500
Summa kronor	62 986	64 500	74 700	65 700

Departementschefen. Jämlikt beslut av 1950 års riksdag gäller från och med budgetåret 1950/51 för den lönegradsplacerade personalen vid Stockholms högskola i tillämpliga delar de i 3 avd. 7 och 8 kap. statens allmänna avlöningsreglemente meddelade bestämmelserna angående sjukvård och begravningshjälp. Även den lönegradsplacerade personalen vid Göteborgs högskola bör i enlighet med av högskolans styrelse framlagt, av kanslern tillstyrkt, förslag komma i åtnjutande av motsvarande förmåner. För ändamålet bör i omkostnadsstaten uppföras en förslagsvis betecknad post till sjukvård m. m. Posten till reseersättningar bör uppföras med 3 300 kronor. I övrigt biträder jag kanslerns förslag. Förevarande utgiftspost bör därför uppföras med 65 500 kronor, vilket innebär en höjning med 1 000 kronor.

3. Materiel m. m.

Denna utgiftspost är nu uppförd med 34 700 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 542 i statsliggaren. *Högskolans styrelse* har föreslagit en höjning av posten med 66 800 kronor.

Kanslern har tillstyrkt, att posten höjes med 22 000 kronor. Kanslern har därvid förordat ökad medelsanvisning till seminariebiblioteket med 5 000 kronor och till psykologisk-pedagogiska institutionen med 9 000 kronor, varav 7 000 kronor till hyra m. m. för lokaler för sagda institution. Återstoden av den av kanslern föreslagna höjningen avser materiel m. m. för en sociologisk institution.

Departementschefen. Jag anser mig endast kunna tillstyrka, att denna utgiftspost höjes med 7 000 kronor för att bereda medel till bestridande av utgifter för hyra m. m. för utvidgade lokaler för psykologisk-pedagogiska institutionen. Posten bör därför uppföras med 41 700 kronor.

4. Engångskostnader för materielanskaffning.

Denna utgiftspost är nu upptagen med 13 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 542.

Styrelsen har begärt, att för engångskostnader för materielanskaffning måtte uppföras 30 000 kronor enligt följande specifikation:

1. Geografiska institutionen	2 000
2. Marinbotaniska institutionen	5 000
3. Psykologisk-pedagogiska institutionen	13 000
4. Sociologisk institution	10 000
	Summa kronor 30 000

Kanslern har tillstyrkt en medelsanvisning av 18 000 kronor, varav 3 000 kronor för marinbotaniska institutionen, 10 000 kronor för psykologisk-pedagogiska institutionen och 5 000 kronor för en sociologisk institution.

Departementschefen. Då frågan om medelsanvisning till materielanskaffning för en sociologisk institution sammanhänger med förslaget om inrättande av en professur i sociologi och då jag icke biträtt detta förslag, beräknar jag icke nu medel för sagda ändamål. I övrigt biträder jag kanslerns förslag, varför nu ifrågavarande utgiftspost bör uppföras med oförändrat belopp, 13 000 kronor.

5. Pensioner och livräntor.

Denna utgiftspost är nu uppförd med 92 800 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 542 i statsliggaren.

Högskolans styrelse har i sitt statförslag upptagit posten med 99 300 kronor, innebärande en höjning med 6 500 kronor och avseende delposten för tjänstepensioner.

Kanslern har tillstyrkt styrelsens förslag.

Departementschefen. Denna utgiftspost bör i enlighet med styrelsens förslag uppföras med 99 300 kronor, vilket innebär en uppräknings med 6 500 kronor.

Huvudstatens inkomstsida. Anslagsbehovet.

Högskolans styrelse har beräknat intäkterna — utöver statsbidrag och bidrag från Göteborgs stad — sålunda (inom parentes angivas förändringarna i förhållande till nu gällande huvudstat):

1. Avkastning av högskolans fonder	kronor 248 900	(+ 6 900)
2. Avgifter från de studerande	» 30 000	(+ 1 200)
3. Diverse inkomster	» 2 900	(—)

Avkastning av högskolans fonder. De olika fondernas avkastning har upptagits med belopp, vilka beräknats av Göteborgs stads drätselkammare, som förvaltar fonderna. *Styrelsen* har i staten endast upptagit avkastningarna av sådana fonder och mot dessa svarande utgifter, vilka inverka på eller framdeles kunna komma att inverka på storleken av statens eller stadens bidrag till högskolan. *Kanslern* har tillstyrkt styrelsens förslag.

Avgifter från de studerande. *Styrelsen* har för nästa budgetår beräknat posten till 30 000 kronor enligt följande specifikation:

Inskrivnings- och terminsavgifter	kronor	26 000
Kurs och auskultantavgifter	»	3 500
Examensavgifter samt lösen för examens- och disputation-		
betyg	»	500
	Summa kronor	30 000

Styrelsen framhöll i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår, att det varit ett från de studerande ofta framhållet önskemål, att undervisningen vid högskolan skulle vara fri, bortsett från de föga betungande inskrivnings- och terminsavgifterna. Under senare år hade *styrelsen* för att tillmötesgå detta önskemål slopat avgifterna för ett flertal kurser. Det hade varit *styrelsens* avsikt att från och med budgetåret 1950/51 avskaffa samtliga återstående kursavgifter. Vid anmälan i föl av denna fråga uttalade jag, att jag icke för det dåvarande kunde förorda, att kursavgifterna avskaffades. Med hänsyn härtill har *styrelsen* i sitt statförslag för nästa budgetår räknat med inkomster av kursavgifter.

Kanslern har lämnat *styrelsens* beräkning utan erinran.

Diverse inkomster. *Kanslern* förordar, att denna inkomstpost i enlighet med *styrelsens* förslag uppföres med 2 900 kronor.

Departementschefen. Posterna Avkastning av högskolans fonder och Diverse inkomster böra i enlighet med *styrelsens* förslag uppföras med 248 900 kronor, respektive 2 900 kronor. I anslutning till mitt ställningstagande i det föregående till frågan om avskaffande av kursavgifterna vid Stockholms högskola förordar jag nu, att de återstående kursavgifterna vid Göteborgs högskola nu avskaffas. Posten Avgifter från de studerande beräknar jag med hänsyn härtill till 27 000 kronor mot av *styrelsen* beräknade 30 000 kronor. Högskolans egna inkomster torde alltså kunna beräknas till 278 800 kronor.

Jag har i det föregående förordat, att huvudstatens utgiftssida skulle beräknas sålunda:

Avlöningar, förslagsvis	kronor	740 200
Omkostnader, förslagsvis	»	65 500
Materiel m. m.	»	41 700
Engångskostnader för materielanskaffning	»	13 000
Pensioner och livräntor, förslagsvis	»	99 300
		Summa kronor 959 700

Då högskolans egna disponibla medel uppgå till 278 800 kronor, skola alltså staten och staden enligt gällande avtal bestrida den utgiftssumma, som enligt den fastställda staten icke täckes av högskolans egna medel. Anslagssumman för budgetåret 1951/52 utgör sålunda 680 900 kronor, varav Göteborgs stad skall bidra med 275 000 kronor och staten med återstoden eller 405 900 kronor, ty först när anslagssumman överstiger 825 000 kronor skall staden enligt avtalet bidra med mer än 275 000 kronor. Förslagsanslaget till Bidrag till Göteborgs högskola bör alltså uppföras med 405 900 kronor, vilket innebär en höjning med 21 600 kronor.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande huvudstat för Göteborgs högskola att tillämpas under budgetåret 1951/52:

H u v u d s t a t.

Utgifter:

1. Avlöningar, förslagsvis	kronor	740 200
2. Omkostnader, förslagsvis	»	65 500
3. Materiel m. m.	»	41 700
4. Engångskostnader för materielanskaffning	»	13 000
5. Pensioner och livräntor, förslagsvis	»	99 300
		Summa kronor 959 700

Inkomster:

1. Avkastning från högskolans fonder ...	kronor	248 900
2. Avgifter från de studerande	»	27 000
3. Diverse inkomster	»	2 900
4. Bidrag från Göteborgs stad	»	275 000
5. Bidrag från staten	»	405 900
		Summa kronor 959 700

- b) till Bidrag till Göteborgs högskola för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 405 900 kronor.

[109] 34. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	1 297 000	1 168 066
1949/50	1 437 000	1 291 944
1950/51 (statsliggaren s. 543)	1 500 000	
1951/52 (förslag)	1 634 000	

Universitetskanslern har för nästa budgetår föreslagit, att anslaget höjes till 1 649 000 kronor. Förslaget grundar sig huvudsakligen på en framställning från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm*. Sistnämnda framställning har tillstyrkts av *lärarkollegiet vid karolinska mediko-kirurgiska institutet*.

Tandläkarhögskolans lärarkollegium har inledningsvis anfört bland annat, att förhållandena vid högskolan under nästa budgetår komme att påverkas av den omläggning från 4- till 5-årig studieplan, som successivt genomförts från och med höstterminen 1947. Brytningen mellan de två studieplanerna hade nödvändiggjort en snabbare utökning av personalen i huvudsak intill den av 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga beräknade personalkadern än som eljest varit ofrånkomlig. Under innevarande budgetår medförde den omständigheten, att vissa kurser enligt den äldre studieplanen bortföll och att den nya studieplanen icke hunnit helt genomföras, en tillfällig minskning av elevbelastningen på vissa avdelningar, varigenom en viss personalreduktion möjliggjorts. Sedan med utgången av vårterminen 1950 den sista studentgruppen enligt den 4-åriga studieplanen bortfallit, komme emellertid från och med vårterminen 1952 den nya 5-åriga studieplanen att vara helt genomförd vid högskolan.

Den prekliniska undervisningens organisation m. m.

Såsom närmare framgår av redogörelsen i propositionen 1948: 202 (s. 4 ff.), 1949 års åttonde huvudtitel (s. 115 ff.) och 1950 års åttonde huvudtitel (s. 145 ff.) har den nya studieplanen för tandläkarutbildningen icke kunnat helt genomföras beträffande det prekliniska studieåret, enär hittills föreliggande utredningar icke möjliggjort ett slutligt ställningstagande till den prekliniska undervisningens organisation. En särskild sakkunnigutredning har igångsatts i fråga om detta spörsmål. Med anledning härav tillämpas för budgetåren 1947/51 ett provisorium, innebärande i huvudsak, att den nya 5-åriga studieplanen tillämpas på den prekliniska undervisningen, dock med den begränsningen, att de med undervisningen förenade praktiska övningarna, dissektionerna och laborationerna bortfallit i fråga om den del av undervisningen, som är förlagd till karolinska institutet. Kostnaderna för arvoden till lärare i de prekliniska ämnena ävensom vissa andra hithörande men till senare studieperiod förlagda ämnen ha i avlöningsstaten för högskolan för budgetåret 1950/51 beräknats under en under

arvodesposten uppförd delpost till Arvoden åt lärare och amanuenser vid vissa kurser å förslagsvis 93 835 kronor.

Tandläkarhögskolans lärarkollegium har — under förutsättning av i huvudsak oförändrat provisorium beträffande den prekliniska undervisningen — för nästa budgetår uppfört nyssnämnda delpost med ett belopp av 97 985 kronor, vilket innebär en höjning med 4 150 kronor. I anslutning härtill har kollegiet anfört i huvudsak följande.

För de prekliniska huvud- och specialämnena samt för de hithörande ämnena allmän patologi, farmakologi och topografisk anatomi beräknar kollegiet oförändrat belopp, 86 285 kronor. För ämnet allmän kirurgi har för innevarande budgetår — då undervisningen i detta ämne icke helt kunnat ordnas enligt den provisoriska studieplanen — beräknats arvode till kursgivare med 4 550 kronor. För budgetåret 1951/52 måste däremot varje terminsgrupp enligt nämnda plan få sin egen kurs i ämnet. Medel bör alltså avses för två kurser och arvodet per kursgivare, beräknat efter sedvanlig grund, utgå med 2 700 kronor eller med tillhoppa 5 400 kronor, vilket innebär en ökning av medelsbehovet med 850 kronor. Beträffande ämnet intern medicin — för vilket arvodet till kursgivare nu utgör 3 000 kronor — beräknas en ökning av arvodet med 2 400 kronor till 5 400 kronor. Orsaken härtill är dels att slutförhör i ämnet förekommer första gången under budgetåret 1951/52, vilket medför en arvodeshöjning av 900 kronor, dels ock att tillfällig särskild ersättning med 1 500 kronor bör beräknas för kursgivarens arbete med iordningställande under budgetåret 1951/52 av de för institutionen för intern medicin avsedda lokalerna samt för inköp av utrustning, ävensom för organisation av mottagningen för intern medicin med tillhörande laboratorium. Från och med vårterminen 1952 tillkommer undervisning i ämnet öron-, näs- och halssjukdomar (enligt den nya studieplanen varje termin en kurs, omfattande 6 föreläsningar jämte demonstrationer). För de studerande enligt den fyraåriga studieplanen har under budgetåren 1948/50 anordnats kurs i ämnet social odontologi. Denna kurs har bortfallit under budgetåret 1950/51 men skall enligt den femåriga studieplanen givas varje termin från och med vårterminen 1952. Till kursgivare i de två sistnämnda ämnena bör för vårterminen 1952 beräknas respektive 550 kronor och 350 kronor.

Kanslern har anfört, att de sakkunnigas utredning icke torde bli färdig i så god tid, att den kunde läggas till grund för beslut vid 1951 års riksdag. Provisoriet måste därför förlängas. Emot storleken av de av lärarkollegiet beräknade ersättningsbeloppen till kursgivare hade kanslern icke funnit något att erinra. Lärarkollegiet syntes kunna bemyndigas att meddela närmare föreskrifter angående ifrågavarande provisoriska undervisning.

Lärarpersonalen.

I propositionen 1947: 253 (s. 62 ff.) lämnades en sammanfattande redogörelse för tandläkarutbildningssakkunnigas förslag till den avsevärt utökade personalorganisation, som föranleddes av övergången till den femåriga studieplanen, samt över remissyttrandena i ärendet. Till denna redo-

görelse torde här få hänvisas. Beträffande de av omläggningen föranledda personalförändringarna under innevarande budgetår torde vidare få åberopas vad som anförts därom i 1950 års åttonde huvudtitel (s. 145 ff.).

Lärarkollegiet har för nästa budgetår beräknat lärarbehovet för propedeutisk och klinisk undervisning med utgångspunkt i tandläkarutbildnings-sakkunnigas förslag. Med hänsyn till genomförandet av den nya studieplanen erfordrades åter en ökning av lärarkadern. Antalet elevgrupper bleve nämligen 9 under höstterminen 1951 och under vårterminen 1952 uppnåddes det enligt den nya studieplanen förutsatta antalet av 10 elevgrupper. Då de studerande för undervisningen såväl i fantom- och propedeutiska kurser som i kliniksalar måste uppdelas i grupper, som envar borde omfatta ett visst högsta antal studenter, kunde minimibehovet av lärarpersonal för undervisningen beräknas enligt rent matematiska grunder. Kollegiet ville emellertid framhålla, att ett för snävt begränsat antal lärare, som tjänstgjorde i laboratorier och kliniksalar för kontroll av de studerandes arbeten, ofrånkomligen medförde en försening av de studerandes studier.

I anslutning till vad sålunda anförts och med beaktande av rådande ekonomiska läge har lärarkollegiet gjort beräkningar av behovet av lärare — fränsett professorer — för budgetåret 1951/52 vid de avdelningar, som ej beröras av utredningen om den prekliniska undervisningen. Av vad lärarkollegiet anført må återgivas följande (i övrigt torde få hänvisas till handlingarna i ärendet).

Det för budgetåret 1951/52 beräknade sammanlagda lärarbehovet — fränsett professorer — för härefter angivna avdelningar, institutioner och laboratorier framgår av följande tablå.

Avdelning resp. institution eller laboratorium för	Laboratorer		Avdelnings-tandläkare		Assistenter		Amanuenser	
	ht 51	vt 52	ht 51	vt 52	ht 51	vt 52	ht 51	vt 52
karieslära	1	1	4	4	4	4	9	10
pulpa- och rotbehandling	1	1	1	1	1	1	2	2
proteslära	1	1	5	5	6	6	9	9
tandkirurgi	1	1	3	3	3	3	6	7
dental röntgendiagnostik	—	—	1	1	2	2	4	4
odontologisk ortopedi	—	—	1	1	3	3	2	4
barntandvård	1	1	1	1	1	1	1	1
bettanalys och parodontoprotetik	1	1	1	1	2	2	3	3
dental histopatologi	1	1	1	1	—	—	1	1
materiallära	—	—	1	1	1	1	1	1
allmänna mottagningsavdelningen	—	—	1	1	1	1	2	2
speciell bakteriologi	—	—	1	1	—	—	1	1
Summa	7	7	21	21	24	24	41	45

Följande tablå möjliggör en jämförelse mellan lärarkadern — frånsett professorerna — för de härförut angivna avdelningarna m. m. dels vårterminen 1951, dels för budgetåret 1951/52, dels ock enligt 1944 års tandläkarutbildningssakkunnigas förslag, sedan den nya studieplanen helt genomförts.

Lärarkategori	Vårterminen 1951	Lärarkollegiet för 1951/52		De sakkunniga
		ht 51	vt 52	
laboratorer	7	7	7	7
avdelningstandläkare	21	21	21	21 ¹
assistenter	25	24	24	24 ²
amanuenser	39	41	45	46 ³ o. ⁸
Summa	92 ⁴	93	97	98

¹ Därav 1 kursgivare med arvode i speciell bakteriologi.

² Inkl. 1 assistent- och 1 amanuens tjänst vid laboratoriet för materiallära.

³ Inkl. 1 amanuens tjänst vid laboratoriet för speciell bakteriologi.

⁴ Därav 1 avdelningstandläkar- och 2 assistenttjänster för undervisning av norska studerande.

Den för budgetåret 1951/52 erforderliga ökningen av lärarantalet i förhållande till vårterminen 1951 blir sålunda följande:

a) för hela budgetåret:

2 amanuenser (1 på avdelningen för proteslära och 1 på laboratoriet för speciell bakteriologi), varvid antalet avdelningstandläkare hålles oförändrat (1 på laboratoriet för speciell bakteriologi tillkommer, 1 för undervisning av norska studerande på protesavdelningen bortfaller) samt antalet assistenter minskas med 1 (1 å avdelningen för bettanalys och paradontoprotetik tillkommer, 2 för undervisning av norska studerande på protesavdelningen bortfalla),

b) från den 1 februari 1951:

4 amanuenser (1 på avdelningen för karieslära, 1 på avdelningen för tandkirurgi och 2 på avdelningen för odontologisk ortopedi).

Kanslern har påpekat, att för laboratoriet för speciell bakteriologi hade tandläkarutbildningssakkunniga beräknat 1 kursgivare och 1 förste amanuens med årsarvoden, medan lärarkollegiet nu i stället för arvodestjänsten som kursgivare föreslagit en befattning som avdelningstandläkare i Ce 22. Kanslern vore icke beredd att innan närmare erfarenhet vunnits rörande lämpligaste organisationen av laboratoriet förorda bifall till lärarkollegiets förslag utan ville för sin del föreslå att till lärarkollegiets förfogande måtte för avlönande av kursgivare och amanuens under arvodesposten ställas ett klumpbelopp av 13 000 kronor.

Annan personal.

Lärarkollegiet har anfört, att en utökning av sköterske- och biträdespersonalen vore nödvändig på grund av den nya studieplanens genomförande

och till följd av att högskolan komme att erhålla lokaler även å Norrbackaområdet och därmed splittras som lokal enhet.

Lärarkollegiet har, efter att ha redogjort för den för budgetåret 1951/52 erforderliga personalförstärkningen, framlagt följande tablå för jämförelse mellan här avsedda kategorier befattningshavare, dels vårterminen 1951, dels för budgetåret 1951/52 enligt de gjorda beräkningarna, dels ock enligt tandläkarutbildningssakkunnigas förslag, sedan den nya studieplanen helt genomförts.

Befattningar	Vårterminen 1951	Lärarkollegiet för 1951/52		De sakkunniga
		ht 1951	vt 1952	
tandtekniker	2	4	4	4
instrumentmakare	—	1	1	1
sjuksköterskor	—	1	1	2
laboratoriebiträden, därav 1 kliniskt biträde	4	5	5	7
tandsköterskor	24	28	31	32
hantverkare	4	6	6	4
vaktmästarbiträde	—	1	1	—
Summa	34	46	49	50

Vid bifall till vad sålunda föreslagits skulle ökningen av sköterske- och biträdespersonalen i förhållanden till vårterminen 1951 bli följande:

för hela budgetåret:

- 2 tandtekniker i lönegrad Ce 18,
- 1 instrumentmakare i lönegrad Ce 14,
- 1 sjuksköterska i lönegrad Ce 11,
- 1 laboratoriebiträde i lönegrad Ce 11,
- 4 tandsköterskor i lönegrad Ca 10,
- 2 hantverkare i lönegrad Ca 10 och
- 1 tjänst som vaktmästarbiträde med arvode av 3 300 kronor;
från den 1 februari 1952:
- 3 tandsköterskor i lönegrad Ce 10.

Kanslern har ansett sig icke nu böra tillstyrka inrättande av mer än en befattning som hantverkare i Ca 10. I övrigt har kanslern icke framställt någon erinran mot lärarkollegiets förslag till personalutökning.

Kansliet och biblioteket.

För högskolans bibliotek finnes såsom föreståndare anställd en biblioteksutbildad tjänsteman med en tjänstgöringsskyldighet av minst 10 timmar för vecka och ett årligt arvode av 2 400 kronor om året. Härjämte finnes å biblioteket anställt ett heltidstjänstgörande kanslibitråde. För det egent-

liga kansliarbetet finnes förutom sekreteraren anställd en kansliskrivare. Kanslibiträdet å biblioteket skall vid behov kunna biträda med göromålen å kansliet. Å den med kansliet nära sammanhörande kamerala avdelningen utgöres personalen av, förutom intendenten, två kassörer och ett kontorsbiträde, som huvudsakligen är sysselsatt med granskning av räkningar.

Då denna personalorganisation, som överensstämmer med tandläkarutbildningssakkunnigas förslag, enligt lärarkollegiets mening vore otillräcklig, har lärarkollegiet föreslagit, att medel måtte anvisas för anställande å kansliet av ett skrivbiträde med lön enligt den reglerade befordringsgången samt till avlönande av biblioteksutbildad personal under ytterligare 10 timmar i veckan. För sistnämnda ändamål erfordrades ett belopp av 2 400 kronor för år. Sammanlagt skulle vid bifall härtill för ändamålet vara tillgängligt ett belopp av 4 800 kronor, som enligt lärarkollegiets beprövande borde få utnyttjas till arvode åt en eller två bibliotekarier.

Kanslern har tillstyrkt anvisande av medel för ett skrivbiträde med lön enligt den reglerade befordringsgången men ansett, att anslagsförstärkningen för bibliotekets del borde begränsas till 1 200 kronor.

Anslagsberäkningar.

De ändringar i avlöningsstaten för tandläkarhögskolan, vilka skulle bli en följd av ett bifall till lärarkollegiets förslag med av kanslern föreslagna ändringar, framgå av följande sammanställning.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

	Ökning eller minskning kronor
1) Löneklassuppflyttningar	+ 1 500
2) Merkostnad för 3 tandsköterskor i Ca 10, för vilka under budgetåret 1950/51 avlöning beräknats endast för tiden från och med 1/2 1951	+ 9 240
3) 4 tandsköterskor i Ca 10, 1 för avdelningen för pulpa- och rotbehandling, 1 för avdelningen för barntandvård samt 2 för avdelningen för bettanalys och parodontoprotetik	+ 21 120
4) 1 hantverkare i Ca 10	+ 5 280
Summa ökning	37 140
avrundat till	37 200

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

1) Merkostnad för undervisning i allmän kirurgi	+ 850
2) Merkostnad för undervisning m. m. i intern medicin	+ 2 400
3) Undervisning i ämnet öron-, näs- och halssjukdomar från och med vårterminen 1952	+ 550

4) Undervisning i social odontologi från och med vårterminen 1952	+	350
5) 1 amanuens tjänst från och med vårterminen 1952 å avdelningen för karieslära	+	1 680
6) 1 amanuens tjänst å avdelningen för proteslära samt bortfall av 2 assistenttjänster å samma avdelning, avsedda för de norska studerandenas undervisning (4 032 — 10 968 =) ..	—	6 936
7) 1 amanuens tjänst från och med vårterminen 1952 å avdelningen för tandkirurgi	+	1 680
8) 2 amanuens tjänster från och med vårterminen 1952 å avdelningen för odontologisk ortopedi	+	3 360
9) 1 assistenttjänst för avdelningen för bettanalys och parodontoprotetik	+	5 484
10) Undervisning i speciell bakteriologi	+	13 000
11) Merkostnad för arvodestjänster, vilka inrättats från och med 1/2 1951 men för vilka anslag ej beräknats för hela budgetåret 1950/51	+	10 255
12) Ökade medel för skötseln av biblioteket	+	1 200
13) Vikariatsersättningar	—	372
		Summa ökning
		33 501
		avrundat till
		33 600

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

1) Löneklassuppflyttningar	+	6 600
2) 1 avdelningstandläkartjänst i Ce 22, avsedd för de norska studerandenas undervisning, bortfaller	—	9 144
3) 2 tandtekniker i Ce 18	+	14 856
4) 1 instrumentmakare i Ce 14	+	6 336
5) 1 sjuksköterska i Ce 11 för tjänstgöring vid mottagningen och förundersökningar på det kliniska laboratoriet	+	5 556
6) 1 laboratoriebiträde i Ce 11 vid laboratoriet för speciell bakteriologi	+	5 556
7) 3 tandsköterskor i Ce 10 från och med 1/2 1952, därav 1 vid avdelningen för proteslära, 1 vid avdelningen för tandkirurgi och 1 vid avdelningen för odontologisk ortopedi ..	+	6 600
8) 1 vaktmästarbiträde	+	3 300
9) 1 skrivbiträde å kansliet med avlöning enligt reglerad befordringsgång i Cf 4	+	3 804
10) Merkostnader för 1 avdelningstandläkartjänst som inrättats från och med 1/2 1951 men för vilken anslag ej beräknats för hela budgetåret 1950/51	+	5 334
		Summa ökning
		48 798
		avrundat till
		48 800

Rörligt tillägg. Särskilda uppbördsmedel.

Anslagsposten till rörligt tillägg beräknas höjd med 9 400 kronor. Uppbördsposten Ersättning för utbildning av norska studerande å 20 000 kronor bortfaller.

Kanslern har föreslagit följande avlöningsstat för nästa budgetår:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	450 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	450 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	620 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	127 400
	Summa kronor 1 649 000

Departementschefen. Den femåriga studieplan, vilken sedan läsåret 1947/48 genomföres vid tandläkarhögskolan i Stockholm, kräver större personal än den fyraåriga studieplanen. Då den nya femåriga studieplanen genomföres successivt samtidigt som den gamla fyraåriga successivt avvecklas, har detta bland annat medfört den konsekvensen, att under övergångstiden på vissa avdelningar en tillfällig underbelastning av studerande uppkommit. Särskilt är detta fallet under innevarande budgetår. En viss beskäring av lärarkadern har därvid kunnat göras. Underbelastningen har emellertid även gjort det möjligt att vid högskolan mottaga ett antal norska tandläkarstuderande. Under nästa budgetår fordras åter en ökning av lärarkadern. Från och med vårterminen 1952 kommer nämligen den femåriga studieplanen att vara helt genomförd vid högskolan utom beträffande den prekliniska undervisningen och vad därmed äger samband.

Frågan om denna undervisnings definitiva organisation utredes av särskilda sakkunniga. Man synes icke kunna räkna med, att resultatet av utredningsarbetet kommer att föreligga inom sådan tid, att frågan om en definitiv organisation av undervisningen i förevarande ämnen skall kunna upptagas till prövning inom den närmaste tiden. Jämväl det skärpta ekonomiska läget talar enligt min mening för att med den definitiva organisationen av undervisningen bör anstå tillsvidare. Följaktligen torde det nuvarande provisoriet i fråga om berörda undervisning böra tillämpas även under nästa läsår. För undervisningen i allmän kirurgi, intern medicin, öron-, näs- och halssjukdomar samt social odontologi torde i enlighet med lärarkollegiets, av kanslern tillstyrkta, förslag böra beräknas en ökad medelsanvisning av 4 150 kronor.

De av lärarkollegiet föreslagna ändringarna i personalorganisationen anser jag mig böra biträda i den omfattning kanslern föreslagit, med det undantaget att jag icke för närvarande är beredd att förorda anvisande av medel för anställande av ett skrivbiträde å kansliet.

Mot kanslerns beräkningar av medelsbehovet och förslag till avlönings-

stat har jag i och för sig ingen erinran. Med hänsyn till vad jag nyss förordat torde emellertid icke-ordinarieposten i statförslaget böra minskas med 3 800 kronor. Vidare föreslår jag, under hänvisning till vad som anförts i Bilaga 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen, en sänkning av samma post med ytterligare 10 000 kronor. Vid bifall härtill torde icke-ordinarieposten böra uppföras med 607 000 kronor och posten till rörligt tillägg med 126 200 kronor. Hela anslagsbehovet skulle bli 1 634 000 kronor, vilket innebär en höjning med 134 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat fastställa personalförteckning för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

b) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Stockholm, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	450 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	450 400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	607 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	126 200

Summa kronor 1 634 000;

c) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 634 000 kronor.

[110] 35. **Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	384 000	386 544
1950/51 (statsliggaren s. 546)	396 000	
1951/52 (förslag)	432 000	

Lärarkollegiet vid högskolan har föreslagit en höjning av anslaget med 39 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp	Föreslagen ökning eller minskning
	kronor	kronor
<i>Utgifter:</i>		
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	4 000	—
2. <i>Expenser:</i>		
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	90 000	+ 8 000
b) Övriga <i>expenser</i>	134 500	+14 900
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	500	—
4. <i>Övriga utgifter:</i>		
a) Biblioteket	6 000	—
b) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, <i>förslagsvis</i>	107 900	+ 6 600
c) Undervisnings- och åskådningsmateriel	25 000	+ 4 000
d) Högskolans vetenskapliga laboratorier	20 000	—
e) Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i>	13 600	—
	Summa kronor	401 500 +33 500
<i>Särskilda uppbördsmedel:</i>		
Ersättning för utbildning av norska studerande	5 500	— 5 500
	Nettoutgift kronor	396 000 +39 000

Av lärarkollegiets framställning inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse och vatten. Utflyttningen av vissa av högskolans institutioner till nya lokaler å Norrbackaområdet utan att samtidigt de nuvarande lokalerna begränsas medför en ökning av ifrågavarande kostnader.

Övriga *expenser*. För lokalerna å Norrbackaområdet beräknas kostnaderna för städning och rengöringsmedel till sammanlagt 10 000 kronor. Till inträdes- och abonnemangsavgifter för 14 öppna anknytningar till karolinska institutets telefonväxel beräknas 2 600 kronor. Kostnaderna för förbättrade avlöningsförmåner vid sjukdom för städningpersonal uppskattas till 1 200 kronor. Med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1949/50 bör beräknas för tvätt ytterligare 1 400 kronor och för telefon ytterligare 1 200 kronor.

Förbrukningsmateriel. För de nytillkommande ämnena intern medicin och speciell bakteriologi beräknas tillhopa 4 000 kronor. Den successivt ökade förbrukningen av röntgenfilm medför ett ökat medelsbehov vid avdelningen för karieslära med 1 500 kronor och vid avdelningen för proteslära med 1 000 kronor. Efter krondevalveringen hösten 1949 ha priserna på all förbrukningsmateriel, som inköps från dollarområdet, ökat med i genomsnitt 30 procent. För högskolans del kan detta beräknas medföra en utgiftsstegring med 3 000 kronor. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet av 3 000 kronor för undervisning av norska studerande erfordras icke för nästa budgetår.

Undervisnings- och åskådningsmateriel. För de nytillkommande ämnena medicin, speciell bakteriologi och social odontologi erfordras respektive 2 000, 2 000 och 500 kronor. Prisstegringen på artiklar från dollarområdet beräknas till 500 kronor. Det för innevarande budgetår beräknade beloppet av 1 000 kronor för undervisning av norska studerande bortfaller.

Särskilda uppbördsmedel. Den för innevarande budgetår uppförda ersättningen å 5 500 kronor för utbildning av norska studerande bortfaller.

Kanslern har anfört att, då av högskolans lokaler å Norrbackaområdet allenast lokalerna i rättsläkarstationen torde bli disponibla under nästa budgetår, borde höjningen av expensposten kunna begränsas med 8 000 kronor.

Departementschefen. De av lärarkollegiet gjorda anslagsberäkningarna anser jag mig i stort sett kunna godtaga. Höjningen av delposten till övriga expenser torde dock böra begränsas till 12 300 kronor. För avrundning av anslagets slutsumma torde vidare höjningen av delposten till bränsle m. m. begränsas till 7 600 kronor. Anslaget bör vid bifall till vad jag förordat uppräknas med 36 000 kronor till 432 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Omkostnader*
för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 432 000
kronor.

[111] **36. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 226 000 kronor. I detta belopp ingå 55 000 kronor till fortsatt upprustning av avdelningen för proteslära (jfr propositionen 1946: 241 s. 99 ff.) samt 50 000 kronor för nyanskaffning till avdelningen för dental histopatologi. Återstoden av anslaget är avsett för löpande underhåll och förnyelse av utrustningen.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 126 000 kronor. Därvid har lärarkollegiet förutsatt, att anslaget skulle omfatta allenast anslagsändamål av löpande natur, medan anslagsändamål av engångsnatur skulle tillgodoses på annat sätt. *Kanslern* har tillstyrkt lärarkollegiets förslag.

Lärarkollegiet har vidare anmält, att inom tandläkarhögskolan verkställts en ingående utredning angående den anskaffning av ytterligare utrustning för undervisningen och verksamheten i övrigt vid högskolan, som bleve oundgänglig i samband med utflyttning av vissa laboratorier till lokaler inom Norrbackaområdet och partiell ombyggnad av läroanstaltens nuvarande lokaler inom kvarteret Grönlandet norra. Enligt utredningen, beträffande vars enskildheter torde få hänvisas till lärarkollegiets petitaskrivelse, beräknas kostnaderna för anskaffningen av erforderlig utrustning till 745 000 kronor.

Lärarkollegiet har framhållit, att en nyanskaffning av denna omfattning lämpligen borde omhänderhavas av ett för ändamålet särskilt utsett organ med erforderlig auktoritet på området, och föreslagit att åt den kommitté, som omhänderhaft utrustningen av tandläkarhögskolan i Malmö, jämväl

måtte uppdragas att anskaffa den nya utrustningen för tandläkarhögskolan i Stockholm.

Lärarkollegiet har slutligen föreslagit, att till bestridande av kostnaderna för nyanskaffningen å riksstaten måtte upptagas ett särskilt reservationsanslag. Ur anslaget skulle jämväl bestridas kostnaderna för den fortsatta upprustningen av avdelningen för proteslära, som vore nödvändig för att avhjälpa i propositionen 1946: 241 omförmälda brister. Anslaget borde uppföras med 745 000 kronor eller det lägre belopp, som kunde betingas av att tillgänglig reservation å anslaget till Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö finge disponeras för anskaffande av omförmälda utrustning för tandläkarhögskolan i Stockholm (jfr propositionen 1950: 172, s. 29).

Kanslern har funnit de gjorda kostnadskalkylerna i huvudsak icke lämna anledning till erinran. I fråga om bestridande av kostnaderna för nyanskaffningen har kanslern anfört, att reservationen å utrustningsanslaget för ett tandläkarinstitut i Malmö kunde uppskattas till i runt tal 540 000 kronor, varför för nästa budgetår icke erfordrades någon särskild medelsanvisning för ändamålet utan allenast riksdagens medgivande att disponera reservationen till utrustningskostnader vid tandläkarhögskolan i Stockholm.

Departementschefen. I enlighet med lärarkollegiets av kanslern tillstyrkta förslag torde under reservationsanslaget till Nyanskaffning och underhåll av utrustning för nästa budgetår allenast böra beräknas medel för med anslaget avsedda ändamål av mera löpande natur. Mot den ifrågasatta medelsanvisningen, 126 000 kronor, har jag icke i och för sig någon erinran. Med hänsyn till det statsfinansiella läget torde emellertid anslaget för nästa budgetår böra begränsas till 100 000 kronor.

I propositionen 1950: 172, s. 29, gav jag uttryck åt den uppfattningen, att de rätt betydande utrustningskostnader, som vore förknippade med den erforderliga utvidgningen och ombyggnaden av tandläkarhögskolans i Stockholm lokaler, åtminstone till huvudsaklig del, kunde bestridas utan ökad medelsanvisning till högskolan, om för ändamålet finge disponeras den reservation, som beräknades uppstå å reservationsanslaget till Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö. Reservationen å detta anslag, vilket senast varit uppfört å riksstaten för budgetåret 1948/49 med ett belopp av 1 000 000 kronor, kan enligt kanslerns uppgift uppskattas till i runt tal 540 000 kronor. Riksdagens medgivande att disponera reservationen till nyssnämnda utrustningskostnader jämte kostnaderna för fortsatt upprustning av avdelningen för proteslära vid tandläkarhögskolan i Stockholm torde nu böra inhämtas. Utrustningskostnaderna, av lärarkollegiet beräknade till 745 000 kronor, böra om möjligt hållas inom reservationens ram. Anskaffningen av utrustningen torde, såsom lärarkollegiet föreslagit, böra uppdragas åt den kommitté, som omhänderhaft utrustningen av tandläkarhögskolan i Malmö, med de ändringar i kommitténs sammansättning, som

betingas av de lokala förhållandena. Kostnaderna för kommitténs verksamhet böra bestridas på hittillsvarande sätt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1950/51 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1948/49 anvisade reservationsanslaget till Utrustning av ett tandläkarinstitut i Malmö må disponeras i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat.

[112] **37. Tandläkarhögskolan i Stockholm: Inredning av vissa lokaler.** Till detta ändamål har i enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen 1952:170, s. 27 ff. framlagt förslag anvisats ett reservationsanslag av 107 500 kronor. I nämnda proposition framhöll jag, att ett trängande behov av utökade lokaler för högskolan gjorde sig gällande från och med läsåret 1951/52. Jag föreslog, att detta lokalbehov bland annat skulle tillgodoses genom att översta våningen i byggnaden för statens rättsläkarstation samt vissa lokaler om cirka 375 m² i den beslutade nybyggnaden för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier vid Norrbacka skulle tagas i anspråk för ändamålet. Av nyssnämnda anslag äro 95 000 kronor avsedda till fast inredning för nämnda för tandläkarhögskolan avsedda lokaler.

De lokaler i den hösten 1950 påbörjade nybyggnaden för statens rättskemiska och farmaceutiska laboratorier, vilka avsetts för tandläkarhögskolan, äro förlagda till källar- och bottenvåningarna. Det har visat sig, att dessa lokaler icke äro fullt tillräckliga. Erforderligt ökat utrymme kan emellertid vinnas genom disposition och inredning jämväl av ett enligt nu gällande program utgrävt utrymme i källarvåningen. Kostnaderna för iordningställande av detta utgrävda utrymme ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 30 000 kronor. Nybyggnaden i dess helhet beräknas vara färdigställd först hösten 1952. Då det är angeläget, att högskolan kan disponera de för högskolan avsedda lokalerna redan från och med höstterminen 1951, har inom byggnadsstyrelsen undersökts möjligheterna härför. Från styrelsens sida har framhållits, att detta låter sig göra. Emellertid vållar detta vissa hinder i byggnadsarbetena samt nödvändiggör en del skyddsarbeten och dessutom, främst beträffande ledningsarbetena, särskilda åtgärder av sådan art, att vissa merkostnader bli ofrånkomliga. Dessa uppgå enligt ämbetsverkets beräkningar till cirka 20 000 kronor. Medel till bestridande av härförut angivna kostnader, sammanlagt 50 000 kronor, torde äskas

under tidigare angivna rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Stockholm: Inredning av vissa lokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[113] 38. **Tandläkarhögskolan i Malmö: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 318 000	1 093 081
1950/51 (statsliggaren s. 547)	1 427 000	
1951/52 (förslag)	1 557 000	

Universitetskanslern har för nästa budgetår föreslagit, att anslaget höjes med 141 000 kronor. Förslaget grundar sig huvudsakligen på en petitaskrivelse från *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö*. I skrivelsen har *lärarkollegiet* räknat med en anslagshöjning av 204 000 kronor.

Lärarkollegiet har inledningsvis framhållit, att i och med ingången av budgetåret 1951/52 beräknades de studerande vid högskolan, som följt den fyraåriga studieplanen, ha avslutat sina studier med tandläkarexamen. Den nya femåriga studieplanen komme att från och med vårterminen 1952 vara helt genomförd vid högskolan.

Kollegiet hyste visserligen icke någon önskan att föregripa den pågående sakkunnigutredningen rörande ordnandet av de prekliniska studierna men kunde dock icke med hänsyn till nödvändigheten av att säkra den prekliniska undervisningen föreslå, att anslagen för budgetåret 1951/52 beräknades efter enahanda grunder som nu varit gällande. Kollegiet hemställde därför i likhet med vad som av kollegiet framfördes i dess petitaskrivelse år 1949, att bland annat fasta lärartjänster skulle inrättas i vissa prekliniska ämnen.

Kanslern har meddelat, att förutnämnda sakkunnigutredning rörande den prekliniska undervisningens ordnande icke torde bli färdig i så god tid, att den kunde läggas till grund för beslut vid 1951 års riksdag. Nu rådande provisorium måste därför förlängas. *Kanslern* har icke ansett sig kunna förorda *lärarkollegiets* förslag att, utan avvaktande av resultatet av utredningen, inrätta ordinarie lärarbefattningar i vissa prekliniska ämnen.

Beträffande *lärarkollegiets* framställningar i övrigt har *kanslern* uttalat som sin principiella uppfattning, att tandläkarutbildningssakkunnigas förslag först borde genomföras, innan påbyggnader av olika slag av den av de sakkunniga förordade organisationen vidtoges.

Beträffande den enligt *kanslerns* förslag under nästa budgetår erforderliga personalen inhämtas av handlingarna bland annat följande.

Prekliniska m. fl. särskilda kurser. *Kanslern* har föreslagit de ändringar, som framgå av följande sammanställning:

Kurs och befattning	Arvode		Ökning eller minskning kronor
	1950/51 kronor	1951/52 kronor	
Öron-, näs- och halssjukdomar: kursgivare	—	490	+ 490
Intern medicin: kursgivare	3 000	* 5 400	+ 2 400
Speciell bakteriologi: kursgivare, tillika laboratorieföreståndare	—	6 300	+ 6 300
Materiallära: kursgivare	8 136	8 136	—
assistent	5 484	—	— 5 484
amanuens	4 032	—	— 4 032
laboratoriebiträde, för år räknat	5 724	—	— 5 724
		Summa	— 6 050

* Förslagsvis.

Beträffande avdelningen för intern medicin har lärarkollegiet framhållit, att frågan om chefskapet för avdelningen vore föremål för utredning och att förhandlingar rörande detta och därmed sammanhängande spörsmål för närvarande fördes mellan särskilt tillkallade sakkunniga å ena sidan samt Malmö stad å den andra. Lärarkollegiet har upplyst, att såvitt kollegiet nu kunde bedöma komme avdelningen att vara i full gång under budgetåret 1951/52. Kollegiet har föreslagit, att åt chefen för avdelningen skulle för nämnda budgetår beräknas ett nominellt arvodesbelopp av 15 000 kronor.

Kanslern har förklarat sig icke beredd att, innan resultatet av omförmälda förhandlingar föreläge, tillstyrka bifall till kollegiets ifrågavarande förslag. Nu funnes i staten för högskolan uppfört ett belopp av 3 000 kronor åt kursgivaren i ämnet intern medicin. För Stockholms-högskolans del hade kanslern föreslagit, att det vid denna högskola utgående arvodet — nu av samma storleksordning som i Malmö — höjdes till 5 400 kronor. I anslutning till detta förslag ville kanslern förorda, att jämväl kursgivaren i Malmö erhöle ett arvode för nästa budgetår å 5 400 kronor. Den föreslagna ökningen av arvodet med 2 400 kronor vore avsedd att utgöra ersättning för slutförhör med eleverna samt för tjänstgöring på mottagningen för intern medicin med tillhörande laboratorium.

Kanslern har vidare föreslagit, att de nu under delposten till arvoden åt lärare och amanuenser m. fl. vid vissa kurser redovisade arvoden vid avdelningen för materiallära till 1 assistent, 1 amanuens och 1 laboratoriebiträde måtte överföras, de två förstnämnda till delposten till arvoden åt assistenter och övriga amanuenser, det sistnämnda till anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal, varvid tjänsten som laboratoriebiträde samtidigt borde förändras till en befattning i lönegraden Ce 11.

Övrig undervisning. Det enligt kanslerns förslag erforderliga antalet lärare m. m. framgår av den på s. 147 intagna översikten.

Beträffande personalorganisationen för *kansli m. m.* samt *tandtekniker- och tandsköterskeskolorna* har kanslern icke ifrågasatt någon ändring.

Översikt av under budgetåret 1951/52 erforderligt antal lärare m. m. vid tandläkarhögskolans i Malmö olika avdelningar.

Inom parentes angivna siffror avse antalet vid full utbyggnad.

Befattning	A v d e l n i n g f ö r													Summa	
	Karies- lära	Pulpa- rotb.	Protes- lära	Tand- kirurgi	Odont. ortod.	Rönt- gen- diagn.	Barn- tandv.	Bettanalys m. paro- donto- prot.	Allmän mottag- ning	Dental- histo- pato- logi	Mate- riallära	Intern medicin	Spec. bakte- riologi		Djur- labora- torium
<i>A. Lärare m. m.</i>															
Professor	1 (1)	—	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	—	—	—	—	—	—	—	—	5 (5)
Laborator	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	—	—	1 (1)	1 (1)	—	1 (1)	—	—	—	—	7 (7)
Avdelningstandläkare	4 (4)	1 (1)	5 (5)	2½ (3)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	—	—	—	—	18½ (19)
Assistent	4 (4)	1 (1)	6 (6)	3 (3)	3 (3)	2 (1)	2 (2)	2 (2)	1 (1)	—	1 (1)	—	—	—	25 (24)
Amanuens	8½ (9)	2 (2)	8 (8)	6 (6)	3 (3)	4 (4)	3 (3)	2 (2)	2 (2)	1 (1)	1 (1)	—	1 (1)	—	41½ (42)
<i>B. Övrig personal.</i>															
Avdelningssköterska	1 (1)	—	1 (1)	1 (1)	—	1 (—)	—	—	—	—	—	—	—	—	4 (3)
Sjuksköterska	—	—	—	1 (1)	—	— (1)	—	—	—	—	—	1 (1)	—	—	2 (3)
Avdelningstandsköterska	—	1 (1)	—	—	1 (1)	—	1 (1)	1 (1)	1 (1)	—	—	—	—	—	5 (5)
Tandsköterska	5 (6)	4 (4)	5 (5)	5½ (6)	2½ (3)	1 (1)	3 (3)	3 (3)	1 (1)	—	—	—	—	—	30 (32)
Kontrollbiträde	1 (1)	—	1 (1)	1 (1)	½ (½)	—	½ (½)	—	—	—	—	—	—	—	4 (4)
Tekniskt biträde	3 (3)	—	1 (1)	1 (1)	1 (1)	2 (2)	1 (—)	1 (1)	—	1 (1)	—	—	—	—	11 (10)
Laboratoriebiträde	1 (1)	—	1 (1)	1 (1)	—	—	—	—	—	—	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	7 (7)
Tandtekniker	—	—	2 (2)	—	1 (1)	—	—	1 (1)	—	—	—	—	—	—	4 (4)
Preparatris	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2 (2)	—	—	—	—	2 (2)

Kanslern har beräknat avlöningssstaten för budgetåret 1951/52 på följande sätt:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	197 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	460 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	800 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	111 000
	Summa kronor 1 568 000

Beträffande beräkningen av de olika posterna inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

1. *Avlöningar till ordinarie tjänstemän*, nu 194 000 kronor. Kanslern har beräknat en höjning av anslagsposten med 3 000 kronor på grund av löneklassuppflyttningar.

2. *Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, nu 409 000 kronor.

Antalet 600-kronorsarvoden åt ledamöter i högskolans lärarkollegium, utsedda av medicinska fakulteten i Lund, har av kanslern beräknats till två mot för närvarande tre. Detta föranleder en minskning av delposten till arvoden åt rektor m. fl. med 600 kronor.

Kanslerns förslag rörande prekliniska m. fl. särskilda kurser föranleder en minskning av delposten till arvoden åt lärare och amanuenser m. fl. vid vissa kurser med 6 050 kronor.

Delposten till arvoden åt assistenter och övriga amanuenser skulle enligt kanslerns förslag höjas med 57 660 kronor enligt följande uppställning:

Tillkommer:

2 assistenter à 5 484 kronor (proteslära och tandkirurgi) för vilka medel endast anvisats för halva budgetåret 1950/51	5 484
3 assistenter à 5 484 kronor (odontologisk ortopedi, barntandvård och bettanalys med paradontoprotetik	16 452
1 assistent à 5 484 kronor (materiallära) överförd från annan delpost	5 484
2 amanuenser à 4 032 kronor (karieslära och tandkirurgi), för vilka medel endast anvisats för halva budgetåret 1950/51	4 032
5 amanuenser à 4 032 kronor (pulpa- och rotbehandling, proteslära, odontologisk ortopedi, barntandvård samt speciell bakteriologi)	20 160
1 amanuens à 4 032 kronor (karieslära) från och med 1/1 1952	2 016
1 amanuens à 4 032 kronor (materiallära) överförd från annan delpost	4 032
	57 660

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t skulle alltså enligt kanslerns förslag uppföras med (409 000 — 600 — 6 050 + 57 660 =) 460 010 kronor, vilket belopp avrundats till 460 000 kronor.

3. *Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal*, nu 721 000 kronor. Kanslern har föreslagit en höjning av anslagsposten med 79 000 kronor enligt följande uppställning:

Tillkommer:

1 avdelningstandläkare i Ce 22 (karieslära), för vilken medel endast anvisats för halva budgetåret 1951/52	4 206
1 avdelningstandläkare i Ce 22 (proteslära)	8 412
1 avdelningstandläkare i Ce 22 (tandkirurgi) från och med 1/2 1952	3 505
1 avdelningssköterska i Ce 12 i stället för 1 sjuksköterska i Ce 11 (röntgen)	240
1 tandtekniker i Ce 18 (odontologisk ortopedi)	6 828
1 sjuksköterska i Ce 11 (intern medicin)	5 112
1 laboratoriebiträde i Ce 11 (materiallyra) i stället för nuvarande ur arvodesposten utgående arvode motsvarande 11 löneklassen	5 112
3 laboratoriebiträden i Ce 11 (intern medicin, speciell bakteriologi och djurlaboratoriet)	15 336
3 tandsköterskor i Ce 10 (karieslära, barntandvård och bettanalys med paradontoprotetik)	14 580
2 tandsköterskor i Ce 10 (tandkirurgi och odontologisk ortopedi) från och med 1/2 1952	4 050
1 tekniskt biträde i Ce 10 (bettanalys med paradontoprotetik) ..	4 860
Löneklassförändringar	12 000
Tillfälliga arbetskrafter, vikariatsersättningar m. m.	5 500
	89 741

Avgår:

Arvoden åt praktiserande tandsköterskeelever 10 900

Ökning kronor 78 841

Avrundat till kronor 79 000

Icke-ordinarieposten skulle alltså enligt kanslerns förslag uppföras med (721 000 + 79 000 =) 800 000 kronor.

4. *Rörligt tillägg*, nu 103 000 kronor. Kanslern har beräknat en ökning av denna post med 8 000 kronor till 111 000 kronor.

Departementschefen. Med utgången av innevarande budgetår beräknas de studerande vid tandläkarhögskolan i Malmö, som följt den fyraåriga studieplanen ha i huvudsak avslutat sina studier. Den nya femåriga studieplanen torde från och med vårterminen 1952 komma att vara helt genomförd utom beträffande den prekliniska undervisningen och vad därmed äger samband. Vad angår den prekliniska undervisningen m. m., har kanslern avstyrkt lärarkollegiets förslag i fråga om inrättandet av ordinarie tjänster, innan resultatet av pågående sakkunnigutredning i ämnet föreligger. Jag har redan tidigare vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för tandläkarhögskolan i Stockholm framhållit, att man icke syntes kunna räkna med, att resultatet av nyssnämnda sakkunnigutredning komme att föreligga inom sådan tid, att frågan om en definitiv organisation av undervisningen i de prekliniska och vissa i samband därmed stående ämnen skulle kunna upptagas till prövning inom den närmaste tiden. Jämväl det skärpta statsekonomiska läget talade enligt min mening för att den definitiva organisationen av undervisningen borde anstå tills vidare. Det nu-

varande provisoriet i fråga om berörda undervisning torde därför med vissa av kanslern föreslagna mindre jämkningar böra tillämpas jämväl under nästa läsår. För undervisningen i öron-, näs- och halssjukdomar, intern medicin och speciell bakteriologi torde i enlighet med kanslerns förslag böra beräknas en ökad medelsanvisning av 9 190 kronor. Vidare torde de nu under delposten till arvoden åt lärare och amanuenser m. fl. vid vissa kurser redovisade arvodena till en assistent, en amanuens och ett laboratoriebiträde vid avdelningen för materiallära böra på sätt kanslern föreslagit överflyttas till andra poster.

De av kanslern föreslagna ändringarna i personalorganisationen synas stå i överensstämmelse med tandläkarutbildningssakkunnigas beräkningar, dock att de sakkunniga icke räknat med inrättande av någon tjänst såsom avdelningssköterska i Ce 12 vid röntgenavdelningen. Jag anser mig därför icke kunna biträda kanslerns förslag att uppflytta den nuvarande sjukskötersketjänsten i Ce 11 vid avdelningen till en tjänst såsom avdelningssköterska i Ce 12. I övrigt tillstyrker jag av kanslern föreslagna ändringar i personalorganisationen.

Mot kanslerns beräkningar av medelsbehovet och förslag till avlöningsstat har jag i och för sig ingen erinran. Med hänsyn till vad jag nyss föreslagit och under hänvisning till vad som anförts i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen torde emellertid icke-ordinarieposten i statförslaget böra minska med 10 000 kronor. Vid bifall härtill torde icke-ordinarieposten böra uppföras med 790 000 kronor och posten till rörligt tillägg med 110 000 kronor. Hela anslaget skulle därvid behöva uppföras med 1 557 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 130 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för tandläkarhögskolan i Malmö, att tillämpas tills vidare under budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	197 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	460 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	790 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	110 000
Summa kronor	1 557 000

b) till *Tandläkarhögskolan i Malmö*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 557 000 kronor.

[114] 39. Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	433 000	417 970
1950/51 (statsliggaren s. 549)	448 000	
1951/52 (förslag)	462 500	

Lärarkollegiet vid högskolan har begärt ökning av anslaget med 176 500 kronor. Universitetskanslern har föreslagit höjning av anslaget med 23 000 kronor på sätt framgår av följande sammanställning:

	Nuvarande belopp	Föreslagen ökning eller minskning
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	3 000	+ 1 000
2. <i>Expenser</i> :		
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	170 000	—45 000
b) Övriga <i>expenser</i>	120 000	+45 000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	500	—
4. Reseersättningar åt högskolans rektor m. fl. för vissa resor i högskolans ärenden, <i>förslagsvis</i>	—	+ 1 500
5. <i>Övriga utgifter</i> :		
a) Förbrukningsmateriel för högskolans praktiska verksamhet, <i>förslagsvis</i>	85 000	+15 000
b) Undervisnings- och åskådningsmateriel	21 500	+ 3 500
c) Högskolans vetenskapliga laboratorier	18 000	+ 2 000
d) Vissa ersättningar, <i>förslagsvis</i>	15 000	—
e) Hyresavgift m. m. till Malmö stad för tandteknikerskolans lokaler, <i>förslagsvis</i>	15 000	—
Summa kronor	448 000	+ 23 000

Av handlingarna inhämtas bland annat följande.

Bränsle, lyse, vatten. Den föreslagna sänkningen med 45 000 kronor av denna delpost beror på att kostnaderna för ånga, levererad från allmänna sjukhuset i Malmö i enlighet med kontrakt mellan staten och Malmö stad, ställt sig billigare än förut beräknats.

Övriga *expenser*. Lärarkollegiet har räknat med en höjning av delposten till övriga *expenser* med 70 000 kronor till 190 000 kronor. Höjningen har motiverats med ökade städningskostnader samt angelägenheten att anordna bevakning av högskolans lokaler nattetid samt under helger och studieuppehåll. Kostnaderna för tvätt beräknades dock skola gå ned, sedan tvätten i början av nästa budgetår blivit överflyttad till försvarets fabriksverks tvättinrättning i Landskrona. Kanslern har under återopande av en av statens sakrevision verkställd utredning ansett höjningen kunna begränsas till 45 000 kronor och uppfört delposten med 165 000 kronor.

Reseersättningar. Kanslern har anfört: Då jag liksom i fjol är av den uppfattningen, att i omkostnadsstaten lämpligen bör uppföras en anslagspost till reseersättningar åt högskolans rektor m. fl. för vissa resor i högskolans ärenden anser jag mig böra nu upprepa detta förslag. Från denna post skall bestridas rese- och traktamentsersättningar enligt allmänna resereglementet för sådana resor mellan Malmö och Stockholm, vilka i hög-

skolans angelägenheter företagas av högskolans rektor eller på dennes uppdrag av annan lärare eller tjänsteman vid högskolan. Anslagsposten, som synes kunna upptagas med ett belopp av 1 500 kronor, bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Departementschefen. Den föreslagna höjningen av anslagsposten till övriga expenser torde böra begränsas till 39 000 kronor. I enlighet med vad kanslern föreslagit torde i omkostnadsstaten böra uppföras en särskild förslagsvis betecknad anslagspost till reseersättningar åt högskolans rektor m. fl. för vissa resor i högskolans ärenden. Anslagsposten, som torde begränsas till 1 000 kronor, bör icke få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag ifrågasätter icke för närvarande någon höjning av delposten högskolans vetenskapliga laboratorier. I övrigt har jag ansett mig böra godtaga kanslerns förslag. Anslaget bör därför höjas med 14 500 kronor till 462 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 462 500 kronor.

[115] **40. Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.** Detta anslag är för innevarande år uppfört med 10 000 kronor. *Lärarkollegiet vid högskolan* har anhållit, att anslaget måtte uppföras med 25 000 kronor. *Kanslern* har hemställt, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen. I nuvarande ekonomiska läge anser jag mig icke böra ifrågasätta någon höjning av förevarande anslag, som alltså bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Bokinköp och bokbindning m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

[116] **41. Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning.** Detta reservationsanslag höjdes för innevarande budgetår från 20 000 kronor till 50 000 kronor. *Lärarkollegiet vid högskolan* har för nästa budgetår anhållit om ett anslag av 169 000 kronor. *Kanslern* har för sin del icke funnit nödvändigt att för ifrågavarande ändamål beräkna anslagsmedel av större storleksordning än för innevarande budgetår utan förordat oförändrat anslag.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolan i Malmö: Nyanskaffning och underhåll av utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[117] **42. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument.**

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	312 000	166 954
1948/49	200 000	268 281
1949/50	220 000	150 549
1950/51 (statsliggaren s. 550)	220 000	
1951/52 (förslag)	220 000	

Universitetskanslern har i enlighet med förslag av lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm hemställt, att detta anslag måtte uppföras med oförändrat belopp.

Departementschefen. Den ojämna belastningen å anslaget under budgetåren 1947/50 är föranledd av vissa förhållanden av övergångsnatur. För nästa budgetår synes anslagsbehovet med hänsyn till elevantalet vid tandläkarhögskolorna kunna uppskattas till omkring 220 000 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget i enlighet med föreliggande förslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till elever för anskaffande av instrument* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 220 000 kronor.

[118] **43. Tandläkarhögskolorna: Utbildning av vissa norska studerande.** Detta förslagsanslag är nu uppfört med 63 000 kronor. Bestämmelser om anslagets disposition återfinnas å s. 551 i statsliggaren.

Universitetskanslern har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 12 000 kronor till 75 000 kronor, samt därvid anfört följande.

Utbildning av norska studerande äger under läsåret 1950/51 rum såväl i Stockholm som i Malmö. I Malmö komma de där nu befintliga norska studerandena att slutföra sina studier med utgången av vårterminen 1951. De i Stockholm studerande åter, högst 60, skola från och med budgetåret 1951/52 för fortsatt utbildning överföras till tandläkarhögskolan i Malmö. Någon utbildning av norska studerande i Stockholm kommer icke att äga rum under nyssnämnda budgetår.

Enligt preliminärt verkställda beräkningar rörande kostnaderna för ifrågavarande undervisning i Malmö under budgetåret 1951/52 uppskattades dessa komma att uppgå till i runt tal 71 000 kronor.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö har nu i en till universitetskanslersämbetet den 13 november 1950 inkommen skrivelse beräknat Malmö-högskolans nyssnämnda kostnader för de norska studerandenas utbildning till sammanlagt 88 881 kronor.

Denna avsevärda ökning av kostnaderna i förhållande till de preliminärt uppskattade har föranlett mig att anmoda lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö att söka överarbeta sitt nu framlagda förslag till närmare överensstämmelse med de tidigare gjorda kostnadskalkylerna.

I frågans nuvarande läge anser jag mig böra hemställa, att ifrågavarande förslagsanslag i riksstaten för budgetåret 1951/52 uppföres med ett belopp av 75 000 kronor.

Departementschefen. Med biträdande av kanslerns förslag förordar jag, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med 75 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Utbildning av vissa norska studerande* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[119] **44. Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker.** Detta förslagsanslag, som från och med budgetåret 1949/50 upptagits på riksstaten, är uppfört med 40 000 kronor. I enlighet med förslag av universitetskanslern torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tandläkarhögskolorna: Bidrag till driften av amanuenskliniker* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[120] **45. Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	150 000	182 748
1950/51 (statsliggaren s. 552)	150 000	
1951/52 (förslag)	150 000	

Detta förslagsanslag avser främst driftkostnaderna för tandtekniker- och tandsköterskeskolorna i Göteborg, vilka enligt avtal mellan staten och Göteborgs stad såsom en övergångsanordning upprättats av staden.

Göteborgs sjukhusdirektion har överlämnat förslag till stat för ifrågavarande skolor för nästa budgetår, uppgjort av *sjukhusdirektören* i form av en promemoria.

I promemorian ha utgifterna för hyra, bränsletillägg och amortering av specialinredningskostnader beräknats till i runt tal 19 900 kronor för de för

båda skolorna gemensamma lokalerna, vilket innebär en höjning med 200 kronor.

I fråga om staten för tandteknikerskolan har i promemorian räknats med en höjning av 1 525 kronor till avlöningar och 4 400 kronor till omkostnader. Höjningen av anslagsmedlen till avlöningar betingas av löneklassuppflyttningar. Ökningen av anslagsmedlen till omkostnader avser anslagsposten till expenser och motiveras med ökade utgifter för städning, höjda priser å guld och dentalmaterial, ökat elevantal m. m.

Vad angår staten för tandsköterskeskolan har i promemorian räknats med en höjning av avlöningskostnaderna med 1 788 kronor och av omkostnaderna med 1 280 kronor. Av den beräknade höjningen av avlöningskostnaderna betingas 288 kronor av löneklassuppflyttning, medan återstoden, 1 500 kronor, avser ersättning till ett biträde åt instruktionsköterskan. Av sistnämnda belopp avse 750 kronor utgifter redan för innevarande budgetår. Härom anföres i promemorian, att sedan studieplanen omlagts ägnades omkring halva dagen åt teoretiska lektioner, varefter instruktionssköterskan praktiskt demonstrerade det som genomgåts av lärarna. Härvid hade det dock visat sig svårt för henne att samtidigt kontrollera samtliga elevers praktiska utförande av ett arbetsmoment, varför eleverna oftast måst uppdelas i grupper vid instruktionerna. Föreståndaren för skolan hade framhållit, att mycken tid härigenom ginge förlorad för eleverna, och därför föreslagit, att anslag begärdes till avlöande av en tandsköterskepraktikant från folktandvården i Göteborg, som under de tider då läskurs påginge, kunde biträda instruktionssköterskan under dennas praktiska instruktioner. Kostnaden härför uppginge till cirka 750 kronor per år. Enär skolan varit i behov av denna arbetskraft under nu pågående kurs, hade sjukhusdirektionen medgivit, att skolan under budgetåret 1950/51 finge disponera en tandsköterskepraktikant halva dagen. I anledning härav hade i föreliggande förslag till avlöningsstat upptagits 1 500 kronor, avseende avlöningskostnad till ifrågavarande hjälpkraft under de båda budgetåren 1950/51 och 1951/52. — Den beräknade höjningen av omkostnaderna hänför sig till anslagsposten till expenser och avser främst utgifterna för undervisnings- och demonstrationsmateriel.

Departementschefen. Mot de av Göteborgs sjukhusdirektion framlagda beräkningarna rörande driftkostnaderna för tandteknikerskolan och tandsköterskeskolan i Göteborg finner jag icke anledning till någon väsentlig erinran. Anslagsberäkningarna äro uppgjorda med utgångspunkt från ett rörligt tillägg av 12 procent. En höjning av det rörliga tillägget medför därför ändringar i beräkningarna. Det bör liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa avlönings- och omkostnadsstater för skolorna.

I propositionen 1948: 202 (s. 60) erinrades, att 1944 års tandläkarutbildningssakkunniga förordat en försöksutbildning av ett 20-tal tandsköterskor

till s. k. tandhygienister, vilkas praktiska användbarhet vid offentliga tandvårdsinrättningar sedermera skulle närmare studeras. Vidare omnämndes att 1944 års kommunala tandvårdsutredning i Stockholm gjort framställning om anordnande av en dylik kurs. I propositionen anfördes, att därest det skulle befinnas lämpligt att under budgetåret 1948/49 anordna berörda försöksutbildning, erforderliga kostnader torde få bestridas från förevarande anslag. Kurskostnaderna hade av tandläkarutbildningssakkunniga beräknats till 30 250 kronor men syntes kunna nedbringas något. Riksdagen framställde icke erinran mot vad sålunda anförts. Vid remissbehandlingen av tandvårdsutredningens framställning ha tandläkarutbildningssakkunniga ånyo föreslagit, att lämplig person skulle beredas tillfälle att i utlandet, särskilt i U. S. A., studera undervisningen av tandhygienister samt att en tandsköterska, som sedermera skulle bli instruktionsköterska vid försökskursen, skulle få genomgå tandhygienistutbildning i U. S. A. Ifrågasvarande försöksutbildning har ännu ej kommit till stånd. Om det skulle befinnas lämpligt att studier utomlands av tandhygienistutbildningen och försöksutbildningen av tandhygienister i Sverige i anslutning till föreliggande förslag komma till stånd under nästa budgetår, torde kostnaderna här för liksom avsetts för innevarande budgetår få bestridas från förevarande anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser om försöksutbildningen och vad därmed äger samband.

I förutnämnda proposition (s. 61) berördes också frågan om kontroll över den privata utbildningen av tandtekniker och tandsköterskor samt över elev- och praktikanttjänstgöringen hos enskilda. Därvid föreslogs, att därest kontrollverksamheten komme att ordnas på i propositionen angivet sätt, kostnaderna härför skulle få för budgetåret 1948/49 bestridas från förevarande anslag. Även för nästa budgetår torde berörda kostnader liksom avsetts för innevarande budgetår få bestridas från detta anslag.

Med beaktande av vad jag sålunda anført rörande de kostnader, som torde böra bestridas från anslaget, beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår till samma belopp, varmed anslaget nu är uppfört, alltså till 150 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av utbildning för tandtekniker och tandsköterskor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[121] **46. Stipendier åt elever vid tandtekniker- och tandsköterskeskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	50 000	66 976
1950/51 (statsliggaren s. 553)	75 000	
1951/52 (förslag)	75 000	

Från detta anslag utgår statsbidrag till stipendier åt elever vid statliga och statsunderstödda tandtekniker- och tandsköterskeskolor enligt samma grunder som till stipendier åt elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. I enlighet med förslag av lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Stockholm har *universitetskanslern* förordat, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen under sist-förflutna budgetår och då ett ökat medelsbehov under anslaget är att emotse, sedan undervisningen vid ifrågavarande skolor kommit till avsedd omfattning, förordar jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt elever vid tandtekniker- och tandsköterskeskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[122] 47. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater.** Detta anslag, som sedan budgetåret 1941/42 varit uppfört med 12 600 kronor, torde i enlighet med av universitetskanslern framlagt förslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt överläkare vid vissa epidemisjukhus för klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 12 600 kronor.

[123] 48. **Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 7 500 kronor. Universitetskanslern har hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Kurser i krigskirurgi m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 7 500 kronor.

[124] 49. **Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	6 000	19 445
1949/50	15 000	33 087
1950/51 (statsliggaren s. 554)	15 000	
1951/52 (förslag)	30 000	

Universitetskanslern har med hänsyn till anslagsbelastningen förordnat, att anslaget höjes till 20 000 kronor.

Departementschefen. Från detta förslagsanslag utgår nu ersättning åt vissa opponenter vid disputationer vid universiteten i Uppsala och Lund, karolinska institutet samt Stockholms och Göteborgs högskolor. Under anslaget böra medel beräknas till ersättning åt vissa opponenter jämväl vid tandläkarhögskolorna. Med hänsyn härtill och till anslagsbelastningen under sistförflutna budgetår förordar jag, att anslaget uppräknas med 15 000 kronor till 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

[125] **50. Gemensamma universitetsändamål: Naturstipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor.** Detta reservationsanslag är uppfört med 335 000 kronor. Såsom framgår av s. 555 i statsläggaren disponeras anslaget dels till statsstipendier vid universiteten, de medicinska högskolorna samt Stockholms och Göteborgs högskolor, dels till bokstipendier vid universiteten, dels till de fyra statsstipendienämndernas förvaltningskostnader. Statsstipendienämnderna ha från och med innevarande budgetår omorganiserats och fått ökade arbetsuppgifter, varjämte garantilånenämnden tillagts ställningen såsom centralorgan, bland annat i fråga om här ifrågavarande stipendieverksamhet.

Garantilånenämnden har för nästa budgetår hemställt om ökning av anslaget med 13 000 kronor, varav ett belopp av 5 000 kronor avser statsstipendier vid medicinska högskolan i Göteborg, medan återstoden eller 8 000 kronor hänför sig till förvaltningskostnader och inventarieanskaffning för statsstipendienämnderna. Av vad garantilånenämnden anfört inhämtas bland annat följande.

Av statsstipendienämnderna för nästa budgetår framförda anslagsäskanden framgå av följande tablå:

	Statsstipendienämnden i				
	Uppsala	Stockholm	Lund	Göteborg	Summa
Äskande	165 000	85 500	120 300	36 500	407 300
därav till					
statsstipendier	150 000	76 000	104 000	26 500	356 500
bokstipendier	6 000	—	4 300	—	10 300
förvaltningskostnader	9 000	9 500	12 000 ¹	10 000 ²	40 500

¹ Därav 3 000 kronor i engångsanslag för inventarieanskaffning och 9 000 kronor i anslag för löpande förvaltningskostnader.

² Därav 3 000 kronor i engångsanslag för inventarieanskaffning och 7 000 kronor i anslag för löpande förvaltningskostnader.

Stipendier. Då utsikterna att nu erhålla ökade anslag till statsstipendier och bokstipendier torde vara små, begränsar garantilänenämnden sig till att föreslå en ökning endast för medicinska högskolan i Göteborg. Till denna högskola ha medel till statsstipendier anvisats första gången för innevarande budgetår. Med hänsyn till behovet av fortsatta stipendier erfordras för nästa budgetår höjning av det högskolan tilldelade stipendiebeloppet av 5 000 kronor till 10 000 kronor.

Förvaltningskostnader. Statsstipendienämndernas arbetsuppgifter äro i hög grad ansvarskrävande och torde efter hand bli kvantitativt betydande, allteftersom verksamheten utbygges. Det rena expeditionsarbetet torde, trots långt driven förenkling, mycket snart nå en sådan omfattning, att nämndernas sekreterare icke rimligen kunna utföra det utan särskild skrivhjälp.

Det av flera statsstipendienämnder påpekade behovet av viss engångsanskaffning av inventarier vill garantilänenämnden vitsorda. Nämndernas registratur, kopior av garantibevis etc. ha i viss mån karaktären av värdehandlingar och böra fördenskull beredas en rationell förvaring. En viss kontorsutrustning i övrigt, skrivmaskiner o. s. v., är även erfordrerlig, och det torde bli svårt att inrymma dessa anskaffningar inom nuvarande anslagsram.

Såväl vad gäller engångsbehov av sistnämnda slag som behov för löpande omkostnader bli givetvis de faktiska medelsbehoven beroende av i vilken takt verksamheten kommer att utvecklas och i vilken mån utgifterna kunna nedbringas genom att nämnderna beredas tillfälle att billigt eller helt kostnadsfritt utnyttja lokaler, kontorsutrustning och eventuellt även skrivhjälp hos vederbörande läroanstalter. Statsstipendienämnden i Stockholm, som ensam bland nämnderna icke anfört behov av ökade medel för förvaltningskostnader, synes exempelvis i detta avseende vara särskilt gynnad. Någon tids erfarenheter av nämndernas arbete torde få avvaktas, innan en mera definitiv ståndpunkt kan tagas till den föreliggande frågan. Med hänsyn härtill anser sig garantilänenämnden — som därvid förutsätter, att de å reservationsanslaget till naturastipendier för innevarande budgetår till Kungl. Maj:ts förfogande stående medlen få disponeras till täckande av nämndernas mest trängande behov fram till budgetårsskiftet — för nästa budgetår kunna nöja sig med att förorda, att statsstipendienämndernas i Uppsala, Lund och Göteborg medelstilldelning för löpande förvaltningskostnader ökas med för vardera nämnden 1 000 kronor samt att vidare ett belopp av 5 000 kronor, gemensamt för samtliga fyra statsstipendienämnder, anvisas för sådan nyanskaffning av kontorsinventarier m. m., som icke kan rymmas inom de för löpande förvaltningskostnader anvisade medlen.

Universitetskanslern har även, på hemställan av organisationskommittén för medicinska högskolan i Göteborg, gjort framställning om höjning av det till statsstipendier vid högskolan anvisade beloppet till 10 000 kronor.

Departementschefen. Till statsstipendier vid medicinska högskolan i Göteborg har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 5 000 kronor. Denna medelsanvisning, som är den första beträffande denna hög-

skola och alltså avser nya stipendier, bör för nästa budgetår på sätt i ärendet begärts fördubblas med hänsyn till behovet av fortsatta stipendier. Då de för statsstipendienämndernas förvaltningskostnader disponibla medlen synas vara otillräckliga för att tillgodose behovet av en första uppsättning kontorsinventarier m. m. för deras verksamhet, förordar jag en ytterligare höjning med 5 000 kronor. I övrigt kan jag icke tillstyrka någon anslagshöjning. Vid bifall till vad jag här föreslagit bör anslaget höjas med sammanlagt 10 000 kronor till 345 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Naturstipendier åt studerande vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 345 000 kronor.

[126] **51. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	230 000	270 170
1949/50	230 000	305 196
1950/51 (statsliggaren s. 555)	280 000	
1951/52 (förslag)	340 000	

Anslagshöjningen för innevarande budgetår betingas av att bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar i matematisk-naturvetenskapliga discipliner nu skola bestridas från detta anslag.

Universitetskanslern har föreslagit oförändrat anslag.

Departementschefen. Ur förevarande anslag bör bidrag utgå jämväl till tryckning av doktorsavhandlingar, som utgivits vid någon av tandläkarhögskolorna eller medicinska högskolan i Göteborg. Med hänsyn härtill och till anslagsbelastningen finner jag en höjning påkallad. Jag förordar, att anslaget uppräknas med 60 000 kronor till 340 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

[127] **52. Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 337 500 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 556 f. i statsliggaren.

Humanistiska sektionen vid universitetet i Uppsala har begärt, att antalet licentiand- och doktorandstipendier — nu 20 av vardera slaget för humanistiska ämnen och 9 av vardera slaget för statsvetenskapliga ämnen —

mätte ökas till 40 licentiand- och 30 doktorandstipendier för humanistiska ämnen.

Matematisk-naturvetenskapliga sektionen vid universitetet i Uppsala har hemställt, att antalet sektionen tillkommande licentiand- och doktorandstipendier — nu 10 av vardera slaget — mätte ökas till 20 av vardera slaget.

Det större konsistoriet i Uppsala har biträtt dessa förslag.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala har, med instämmande av *det större konsistoriet därstädes*, ånyo hemställt, att antalet juridiska doktorandstipendier mätte för universitetets del ökas från fem till åtta.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Lund har, med instämmande av *det större konsistoriet därstädes*, likaledes hemställt om höjning av antalet juridiska doktorandstipendier i Lund från fem till åtta.

Teologiska fakulteten i Lund har ånyo gjort framställning om höjning av antalet licentiand- och doktorandstipendier vid fakulteten från nu sex av vardera slaget till åtta av vardera slaget. *Det större konsistoriet i Lund* har tillstyrkt bifall till fakultetens begäran.

Organisationskommittén för den medicinska högskolan i Göteborg har gjort framställning om inrättandet av 5 doktorandstipendier vid högskolan.

Lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö har anhållit om ökning av antalet doktorandstipendier vid högskolan från nu två à 2 500 kronor till fyra.

Universitetskanslern förordar, att vid medicinska högskolan i Göteborg inrättas två doktorandstipendier. I övrigt anser sig kanslern — under framhållande av att en ökning av antalet stipendier i och för sig måste betecknas som ett behjärtansvärt önskemål — icke böra på grund av rådande ekonomiska läge tillstyrka bifall till föreliggande förslag.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka föreliggande förslag om utökning av antalet stipendier vid universiteten och tandläkarhögskolan i Malmö. Däremot förordar jag, att medel nu anvisas till två doktorandstipendier vid medicinska högskolan i Göteborg. Vid bifall härtill bör anslaget höjas med 10 000 kronor till 1 347 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t mätte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 347 500 kronor.

[128] 53. **Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska medikokirurgiska institutet.** Detta anslag, som nu är uppfört med 114 800 kronor, torde i enlighet med av universitetskanslern framlagt förslag för nästa

budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 114 800 kronor.

[129] **54. Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 70 000 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 560 f. För budgetåret 1948/49 var anslaget uppfört med samma belopp och avsett att tillgodose behovet av resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid universiteten och karolinska institutet. Från och med budgetåret 1949/50 står anslaget — utan att anslagssumman höjts — till förfogande jämväl för Stockholms och Göteborgs högskolor samt den medicinska högskolan i Göteborg.

Universitetskanslern har — under framhållande av att detta förhållande givetvis innebure en försämring för universitetens och karolinska institutets del — ånyo hemställt, att anslaget måtte höjas med 30 000 kronor till 100 000 kronor.

Departementschefen. Med hänsyn till rådande förhållanden anser jag mig icke nu kunna tillstyrka någon höjning av anslaget utan förordar oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

[130] **55. Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 62 500 kronor och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 561 f.

Organisationskommittén för den medicinska högskolan i Göteborg samt *lärarkollegierna vid tandläkarhögskolorna i Stockholm och Malmö* ha gjort framställningar om att särskilda medel måtte anvisas för tillgodoseende av dessa högskolors behov av gästföreläsare och hemställt, att för ändamålet måtte anvisas respektive 2 000 kronor, 2 500 kronor och 2 500 kronor.

Universitetskanslern anser, att jämväl nämnda högskolor böra beredas möjlighet att erhålla gästföreläsare enligt samma grunder, som gälla för universiteten, karolinska institutet samt Stockholms och Göteborgs högskolor. De begärda beloppen synas kanslern likväl kunna begränsas till förslagsvis 1 500 kronor för envar av medicinska högskolan och tandläkarhögskolorna samt med hänsyn till förefintliga reservationer utgå inom det nu-

varande anslagets ram. De förefintliga reservationerna gäve nämligen belägg för att så kunde låta sig göra utan att större olägenheter uppstode för de lärosäten, som nu disponerade medel ur anslaget.

Departementschefen. Vad kanslern anfört och föreslagit har icke givit mig anledning till erinran. Anslaget torde således för nästa budgetår bära uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Gästföreläsningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 62 500 kronor.

[131] **56. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten.** Detta reservationsanslag är uppfört med 15 000 kronor. *Kanslern för rikets universitet* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka någon höjning av detta anslag utan förordar oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till tryckning av rättsvetenskapliga arbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[132] **57. Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 520 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 562 f. i statsliggaren.

I samband med att medicinska högskolan i Göteborg och tandläkarhögskolan i Malmö från och med budgetåret 1949/50 fingo del i detta anslag, sänktes de tidigare från anslaget utgående beloppen, för universitetet i Uppsala med 3 000 kronor, för universitetet i Lund med 3 000 kronor, för karolinska institutet med 5 000 kronor, för tandläkarhögskolan i Stockholm med 5 000 kronor, för farmaceutiska institutet med 1 000 kronor och för veterinärhögskolan med 2 000 kronor.

Medicinska fakulteten i Lund och *det större konsistoriet därstädes* ha begärt, att fakultetens andel i förevarande anslag måtte ökas från 102 000 kronor till 130 000 kronor, *karolinska institutets lärarkollegium* att institutets andel måtte återföras till det för budgetåret 1949/50 utgående beloppet, *organisationskommittén för den medicinska högskolan i Göteborg* att beloppet för högskolans del måtte ökas från 18 000 kronor till 50 000 kronor, varjämte *lärarkollegiet vid tandläkarhögskolan i Malmö* anhållit om ett belopp för odontologisk forskning av 50 000 kronor.

Universitetskanslern anser, att ifrågavarande anslag för de äldre högskolornas del bör återföras till det belopp, som till dessa utgick före budgetåret 1949/50. För detta ändamål föreslår kanslern en anslagshöjning med 19 000 kronor. Därjämte förordar kanslern, att medicinska högskolans i Göteborg andel i anslaget höjes med 6 000 kronor till 24 000 kronor med hänsyn till högskolans fortgående utbyggnad. Vid bifall till kanslerns förslag skulle anslaget alltså höjas med 25 000 kronor till 545 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig nu endast kunna tillstyrka en höjning av detta anslag med 6 000 kronor för medicinska högskolan i Göteborg. Anslaget bör därför uppföras med 526 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Bidrag till främjande av medicinsk forskning vid universiteten m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 526 000 kronor.

[133] 58. **Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet.** I underdånig skrivelse den 26 juli 1950 har *Stockholms högskolors rektorskonvent* hemställt om anvisande för budgetåret 1951/52 av ett anslag av 19 000 kronor till konventets verksamhet.

Rektorskonventet företräder i vissa avseenden Stockholms vetenskapliga högskolor, nämligen karolinska mediko-kirurgiska institutet, veterinärhögskolan, tekniska högskolan i Stockholm, skogshögskolan, farmaceutiska institutet, Stockholms högskola, tandläkarhögskolan i Stockholm och handels-högskolan i Stockholm. I § 2 av gällande stadgar för rektorskonventet, vilka fastställts av Kungl. Maj:t den 20 maj 1949, föreskrives beträffande konventets uppgifter följande.

Rektorskonventet har att verka för ett rationellt samarbete högskolorna emellan och bevaka för dessa gemensamma intressen av olika art, vare sig det gäller att främja vetenskaplig forskning eller att lösa administrativa och ekonomiska spörsmål. Rektorskonventet tillkommer även att, i den mån högskolorna så finna lämpligt, representera dem gentemot in- och utlandet. Rektorskonventet anordnar de årliga promotions- och installationshögtidligheterna för ifrågavarande högskolor.

Till stöd för framställningen om ett anslag till rektorskonventets verksamhet har anförts bland annat följande.

1947 erhöi konventet såsom engångsanslag av lotterimedel 2 000 kronor, vilka användes till att finansiera promotionshögtidligheten detta år. De årliga kostnaderna för dessa högtidligheter och installationshögtidligheterna ha under åren 1946—49 uppgått till lägst 11 373 kronor och högst — nämligen för år 1949 — till 15 206 kronor. Hittills hava dessa kostnader finansierats genom av de enskilda högskolorna anskaffade privata medel, men det har visat sig allt svårare att på detta sätt erhålla tillräckligt

kapital. Då arrangerandet av de båda årliga högtidligheterna numera är rektorskonventets angelägenhet, vore det synnerligen önskvärt om de enskilda högskolorna befriades från de betungande utgifterna och att dessa upptoges på en rektorskonventets stat. Ett årligt anslag å 16 000 kronor torde kunna vara tillfyllest för detta ändamål.

Rektorskonventet har hittills icke haft något eget kansli med fast anställd och avlönad personal. Räknat från och med den 20 maj 1949 har emellertid formellt utsetts en sekreterare och en skattmästare, vilka befattningar i realiteten existerat sedan rektorskonventets tillkomst. Sekreteraren har ej haft något arvode och skattmästaren, vars huvudsakliga arbetsuppgifter hänfört sig till promotions- och installationshögtidligheterna, har uppburet ett arvode av 1 000 kronor per år. Detta belopp, liksom ersättningar till viss extra personal, har påförts kostnaderna för de angivna högtidligheterna.

Med den utveckling rektorskonventet nått, synes emellertid uppenbart, att sekreteraren för framtiden bör tillerkännas arvode för sitt arbete — vilket jämte protokollföring och löpande ärenden omfattar tidskrävande kvalificerade utredningsuppdrag — ävensom att anslag beviljas till skrivhjälp och expenser. Arvodet till sekreteraren torde tillsvidare böra sättas till 2 000 kronor per år och till skrivhjälp bör anvisas ett belopp av 600 kronor, beräknat efter 200 timmar å 3 kronor per timme. Till expenser såsom skrivmateriel, porto och dylikt bör anslås 400 kronor. Arvodet till skattmästaren, vilket med hänsyn till den stora arbetsbördan och ansvaret, bör höjas till 2 000 kronor, samt extra arbetskraft för de båda högtidligheterna är inberäknat i anslagssumman 16 000 kronor.

Departementschefen. De arbetsuppgifter, som enligt gällande stadgar åvila Stockholms högskolors rektorskonvent, synas motivera, att särskilda anslagsmedel anvisas till bestridande av de kostnader, som äro förenade med nämnda arbetsuppgifters fullgörande. För detta ändamål bör därför ett särskilt anslag uppföras å riksstaten för nästa budgetår. Anslaget torde böra givas karaktär av reservationsanslag. Jag föreslår, att detta anslag får utgå med 15 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms högskolors rektorskonvents verksamhet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[134] 59. Rasbiologiska institutet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	66 500	63 029
1950/51 (statsliggaren s. 563)	71 400	
1951/52 (förslag)	69 400	

Institutets styrelse har ånyo gjort framställning om uppflyttning av en i Ce 11 placerad assistenttjänst till Ce 15.

Universitetskanslern har med hänsyn till att frågan om uppflyttning av assistenttjänsten i högre lönegrad vore föremål för övervägande av 1947

års biträdesutredning icke ansett sig böra biträda nämnda förslag. Kanslern har hemställt, att ifrågavarande anslag uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen. Det ånyo framförda förslaget om uppflyttning av en assistenttjänst i Ce 11 till Ce 15 är jag icke beredd att tillstyrka. Under hänvisning till vad som anförts i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen föreslår jag, att posten till avlöningar till icke-ordinarie personal minskas med 2 000 kronor till 51 200 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande avlöningsstaten. Förevarande anslag bör därför uppföras med 69 400 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för rasbiologiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman (institutets chef, tillika professor i rasbiologi vid universitetet i Uppsala):

a. Lön och tjänstgöringspenningar 12 000

Anm.: Av detta belopp utgöra 8 000 kronor lön och 4 000 kronor tjänstgöringspenningar.

b. Ålderstillägg 1 000

Anm.: Ålderstillägget utgår efter 5 års tjänstgöring.

Summa kronor 13 000

Avgår: pensionsavdrag, *förslagsvis* 800 12 200

2. Avlöningar till icke-ordinarie personal 51 200

3. Rörligt tillägg, *förslagsvis* 6 000

Summa kronor 69 400

b) till *Rasbiologiska institutet*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 69 400 kronor.

[135] 60. Rasbiologiska institutet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	11 200	9 206
1949/50	11 200	10 822
1950/51 (statsliggaren s. 564)	11 200	
1951/52 (förslag)	11 200	

Institutets styrelse och universitetskanslern föreslå oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. Jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 11 200 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 11 200 kronor.

[136] 61. **Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	35 000	31 360
1950/51 (statsliggaren s. 564)	31 100	
1951/52 (förslag)	31 100	

Institutets styrelse har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår. Förslaget har tillstyrkts av *universitetskanslern*.

Departementschefen. Jag förordar oförändrat anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rasbiologiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 31 100 kronor.

[137] 62. **Farmaceutiska institutet: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	172 000	166 579
1950/51 (statsliggaren s. 564)	178 000	
1951/52 (förslag)	216 000	

Då jag förra året anmälde frågan om anslag till farmaceutiska institutet för innevarande budgetår (propositionen 1950: 128) redogjorde jag i korthet för ett av farmaceututbildningssakkuniga framlagt förslag till omorganisation av farmaceututbildningen m. m. ävensom för ett på Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetat förslag till partiellt genomförande av en sådan omorganisation. Jag ansåg emellertid, att intet av dessa förslag då borde föreläggas riksdagen dels av ekonomiska skäl, dels enär 1946 års läkemedelsutredning väntades komma att under första halvåret 1950 avgiva förslag till omorganisation av apoteksväsendet i riket, innebärande icke oväsentliga förändringar i jämförelse med dittillsvarande förhållanden. Det vore därför enligt min mening icke möjligt att bilda sig någon klar uppfattning om det framtida behovet av farmaceutiskt utbildad personal. Min ståndpunkt härvidlag godkändes av Kungl. Maj:t och föranledde ej heller någon erinran från riksdagens sida.

I anslagsäskanden för nästa budgetår har *farmaceutiska institutets sty-*

relse anmält, att den genom särskilda utredningsmän — institutets rektor, professorn Ohlsson samt byråapotekaren Lönngren — låtit undersöka, huruvida mindre genomgripande åtgärder än de, som tidigare föreslagits, kunde komma i fråga för att avhjälpa de mest påtagliga bristerna i den nuvarande farmaceutiska undervisningen. Denna undersökning, som redovisats i en promemoria av den 18 september 1950, hade givit till resultat, att nyssnämnda förslag till partiellt genomförande av en omorganisation måste betraktas som ett minimiprogram. Som oundgängliga förutsättningar för en omorganisation enligt detta program — vilket föreligger i en promemoria av den 26 november 1949 — hade utredningsmännen angivit, att institutet från och med början av vårterminen 1953 kunde disponera dels över vissa lokaler inom den planerade zootomiska institutionen vid Stockholms högskola, vilka enligt en plan, som uppgjordes förra året, skulle upplåtas åt institutet, dels över ett nytt kemiskt laboratorium i källarvåningen i institutets nuvarande byggnad. I sin tur förutsatte detta, att beslut om uppförande av en ny zootomisk institution vid Stockholms högskola fattades av 1951 års riksdag. Kostnaderna för de ändrings- och inredningsarbeten, som behövde vidtagas inom institutets nuvarande byggnad, syntes enligt en inom byggnadsstyrelsen gjord överslagsberäkning komma att belöpa sig till cirka 150 000 kronor. Medel härför samt för inredning och utrustning av lokalerna i zootomiska institutionen borde äskas av 1952 års riksdag. Däremot syntes inga av omorganisationen föranledda medelsbehov nödvändigtvis behöva täckas under budgetåret 1951/52.

Under återopande av innehållet i utredningsmännens promemoria, vilken jämväl innefattar förslag till anslagsäskanden för nästa budgetår, har nu styrelsen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till 1951 års riksdag hemställa, att riksdagen ville

dels i princip uttala sig för en omorganisation av den farmaceutiska undervisningen från och med höstterminen 1952 i huvudsaklig överensstämmelse med det i promemorian av den 26 november 1949 framlagda förslaget,

dels fatta beslut om inrättande från och med budgetåret 1952/53 av 1 professur i kemi, särskilt oorganisk och fysikalisk, samt 1 preceptorat i botanik och 1 preceptorat i farmaceutisk kemi, särskilt analytisk,

dels för budgetåret 1951/52 under rubriken »Farmaceutiska institutet» bevilja vissa anslag däribland till Avlöningar ett förslagsanslag av 190 100 kronor, till Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen ett reservationsanslag av 33 300 kronor samt till Ersättning åt sakkunniga i institutets befordringsärenden ett anslag av 2 000 kronor.

Beträffande *avlöningsanslaget* innebär styrelsens äskande en höjning med 12 100 kronor i jämförelse med nuvarande anslag. Denna höjning är föranledd av förslag om följande förändringar:

- a) inrättande av en professur i galenisk farmaci i stället för en i lönegraden Cg 27 placerad speciallärbefattning;
- b) inrättande av en kansliskrivartjänst i stället för en kontorsbiträdes-tjänst;
- c) anvisande av 2 000 kronor till extra skrivhjälp;
- d) utökning av biblioteksamanuensens tjänstgöring från halvtid till heltid.

Beträffande de framlagda förslagen har särskilt framhållits, att de icke ägde något samband med den föreslagna omorganisationen. Vidare har till motivering anförts bland annat följande.

Den begärda professuren i galenisk farmaci omfattar ett huvudämne inom den farmaceutiska utbildningen, av största vikt även för den farmaceutiska forskningen. Ämnet har sedan länge haft företrädare i professors ställning i våra skandinaviska grannländer. Alldeles oberoende av en blivande omorganisation är det därför ett centralt önskemål från institutets sida, att ämnet inom institutets lärarkår erhåller en målsman med den auktoritativa ställning, som en professor intar.

Den administrativa organisationen är ej alls avpassad efter de nuvarande förhållandena vid institutet. Det har blivit nödvändigt att i mycket stor utsträckning anförtro kontorsbiträdet — som visat sig fullt ut besitta de härför erforderliga kvalifikationerna — göromål, som i vanliga fall fullgöras av befattningshavare i kansliskrivargraden. De arbetsuppgifter, som fullgjorts av kontorsbiträdet, äro därför till sin art och omfattning sådana, att de väl torde motivera inrättandet av en kansliskrivarbefattning i lönegrad Ce 15. Dessutom bör ett belopp av förslagsvis 2 000 kronor beräknas för extra skrivhjälp.

Institutets bibliotek betjänar icke blott institutets lärare och studerande. På grund av dess ställning som landets enda offentliga bibliotek på det farmaceutiska området anlitas det i betydande utsträckning även av personer utanför institutet. Härvid må i första hand nämnas befattningshavare vid statens farmaceutiska laboratorium, apotekarkårens laboratorier, läkemedelsfabriker och andra industrier samt forskare vid universitet och andra fackhögskolor. Bibliotekets litteraturbestånd upptager omkring 500 hyllmeter, därav mer än hälften periodica. Till biblioteket ankomma för närvarande 250 tidskrifter och andra periodica. Av dessa äro något mindre än hälften rent farmaceutiska. Flertalet av de farmaceutiska tidskrifterna finnas icke tillgängliga i något annat offentligt bibliotek i Sverige. Biblioteket hålles tillgängligt tre timmar dagligen under 5 av veckans dagar. Personalen består av en bibliotekarie och en biblioteksamanuens. Som bibliotekarie tjänstgör en av institutets lärare mot ett arvode av 1 200 kronor ur examensavgiftskassan. Amanuensen är anställd med halvtidstjänstgöring och åtnjuter ersättning enligt bestämmelserna om reglerad befordringgång.

Jag torde i detta sammanhang jämväl få gå in på den i det föregående omnämnda framställningen om anvisande av ett reservationsanslag av 33 300 kronor till *Extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen*. Jag vill därvid till en början erinra om att å riksstaten för innevarande budgetår under samma rubrik uppförts ett reservationsanslag å 18 000 kronor

(se statsliggaren s. 566). Genom beslut den 2 juni 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att högst 15 750 kronor av detta anslag må tagas i anspråk för anordnande av den med anslaget åsyftade extra undervisningskursen. Denna har beräknats skola pågå under vårterminen och höstterminen 1951 och det anvisade beloppet är avsett för täckande av kostnaderna för vårterminens del av kursen. De totala kostnaderna för kursen ha beräknats till 31 100 kronor.

Det av styrelsen för nästa budgetår begärda anslaget är avsett till bestridande av kostnaderna dels för den del av nyssnämnda kurs, som kommer att äga rum under höstterminen 1951, dels för första hälften av en ny kurs av samma slag, som anses erforderlig och beräknas skola börja vårterminen 1952. Kostnaderna för en hel extra kurs ha nu av styrelsen beräknats till 35 500 kronor, med den fördelning som framgår av följande sammanställning.

1 extra laborator i kemi, 12 månader à 1 000 kronor	12 000
1 » » » botanik, 12 månader à 1 000 kronor	12 000
1 » lärare i steriliseringsteknik	2 000
vaktmästare och städning	6 500
materiel	3 000
	Summa kronor 35 500

Detta innebär i jämförelse med den kostnadskalkyl, som låg till grund för beräkningen av innevarande års anslag, en ökning med 400 kronor av arvudet till lärare i steriliseringsteknik samt med 4 000 kronor av kostnaderna för vaktmästarhjälp och städning. Arvodeshöjningen är föranledd av att Kungl. Maj:t den 15 september 1950 medgivit, att ett arvode av 2 000 kronor må tills vidare utgå för undervisning i steriliseringsteknik vid ordinarie kurs. Ökningen i övrigt beror dels på den utökning av undervisningen i galenisk farmaci, som nyligen kommit till stånd, dels på att de ordinarie vaktmästarna ej nu beräknas kunna biträda vid extrakurserna i samma utsträckning som tidigare, då dessa kurser voro till stor del förlagda till sommaren. Att styrelsen ej hemställt om anvisande av hela det belopp, som beräknats erforderligt för en hel extra kurs, beror på att den förutsatt, att återstoden av innevarande års anslag, nämligen (18 000 — 15 750 =) 2 250 kronor också skall komma att ställas till förfogande.

Det anslag som begärts till *Ersättning åt sakkunniga i institutets beföringsärenden* sammanhänger med den föreslagna omorganisationen.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått ansåg jag mig förra året av ekonomiska och organisatoriska skäl böra avstyrka två föreliggande förslag till omorganisation av den farmaceutiska utbild-

ningen m. m. Samma ståndpunkt anser jag mig böra intaga i år, då det mindre omfattande av nämnda båda förslag ånyo framförts av farmaceutiska institutets styrelse. Jag kan således icke tillstyrka, att beslut nu i enlighet med styrelsens hemställan fattas om en omorganisation av den farmaceutiska undervisningen från och med höstterminen 1952 samt om inrättande av vissa tjänster vid farmaceutiska institutet från och med budgetåret 1952/53. Härav följer också, att jag ej nu kan tillstyrka någon medelsanvisning till ersättning åt sakkunniga i institutets befordringsärenden.

Vad angår de äskanden, som gjorts under institutets avlöningsanslag och som framförts oberoende av en eventuell omorganisation, kan jag nu endast förorda en anslagshöjning med sammanlagt 6 400 kronor, varav 2 000 kronor till extra skrivhjälp och 4 400 kronor för att möjliggöra en utökning av biblioteksamanuensens tjänstgöring från halvtid till heltid.

Vad styrelsen anfört angående medelsbehovet till extra undervisningskurser för farmacie kandidatexamen har icke givit mig anledning till erinran. För nästa budgetår torde därför sammanlagt 35 500 kronor böra ställas till förfogande för avslutande under hösten 1951 av innevarande års kurs samt för påbörjande av en ny kurs vårterminen 1952. Med hänsyn till att ett varaktigt behov av dylika extra undervisningskurser föreligger, böra emellertid dessa medel ej som nu anvisas under ett särskilt riksstatsanslag utan i stället fördelas med 31 600 kronor å institutets avlöningsanslag, med 900 kronor till städning å dess omkostnadsanslag och med 3 000 kronor å dess materielanslag. Jag räknar härvid med att den del av innevarande budgetårs anslag, som ännu ej ställts till förfogande, icke skall behöva tagas i anspråk.

Ett bifall till de förslag jag nu tillstyrkt föranleder icke någon ändring beträffande avlöningsanslagets ordinariepost, vilken därför för nästa budgetår bör uppföras med oförändrat belopp, 53 000 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör däremot uppräknas med de belopp som föreslagits som arvoden åt extra laboratorer och lärare vid extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen, sammanlagt 26 000 kronor, till 46 700 kronor. Icke-ordinarieposten åter bör höjas med 2 000 kronor till extra skrivhjälp, med 4 100 kronor för biblioteksamanuensen och med 5 600 kronor till vaktmästarhjälp. Sammanlagt bör denna post sålunda höjas med 11 700 kronor till 99 800 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen bör med hänsyn till förslaget om utökad tjänstgöringstid för biblioteksamanuensen höjas med 300 kronor till 16 500 kronor. De föreslagna höjningarna — vilka endast till mindre del äro föranledda av verkliga kostnadsökningar — uppgå sammanlagt till 38 000 kronor och förevarande anslag bör därför för nästa budgetår höjas med detta belopp och sålunda uppföras med 216 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för farmaceutiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	53 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	46 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	99 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	16 500
Summa kronor		216 000

b) till *Farmaceutiska institutet: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 216 000 kronor.

[138] **63. Farmaceutiska institutet: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	24 000	24 644
1950/51 (statsliggaren s. 566)	24 000	
1951/52 (förslag)	26 900	

Institutets styrelse har för nästa budgetår hemställt om en höjning av detta förslagsanslag med 2 000 kronor. Till stöd härför har i främsta rummet återopats, att anslaget visat sig otillräckligt till bestridande av kostnaderna för städhjälp, detta ehuru städningen inom institutets fastighet inskränkts i sådan grad, att den icke tillnärmelsevis kunde betraktas som tillfredsställande. Vidare har framhållits, att till inköp och underhåll av möbler m. m. under sistförflutna budgetår endast kunnat disponeras 34 kronor 20 öre. Även med hänsyn härtill vore en anslagshöjning nödvändig.

Departementschefen. Jag tillstyrker styrelsens framställning om en höjning av detta anslag med 2 000 kronor samt vill därutöver — under hänvisning till vad jag därom anført under närmast föregående punkt — föreslå en höjning med 900 kronor. Sammanlagt bör anslaget sålunda för nästa budgetår höjas med 2 900 kronor till 26 900 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 26 900 kronor.

[139] 64. Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	12 500	8 759
1950/51 (statsliggaren s. 566)	34 100	
1951/52 (förslag)	17 000	

I detta reservationsanslag ingår för innevarande budgetår liksom för året dessförinnan ett belopp av 5 000 kronor, avsett för en komplettering av institutets bibliotek, vilken i sin helhet kostnadsberäknats till 15 000 kronor. Dessutom ingår i anslaget ett engångsbelopp av 21 600 kronor till anskaffande av viss apparatur.

För nästa budgetår har *institutets styrelse* hemställt om anvisande — utöver anslagets »grundbelopp» å 7 500 kronor — av dels 5 000 kronor till fortsatt komplettering av biblioteket, dels 18 200 kronor till ytterligare anskaffning av apparatur. Sistnämnda belopp är avsett för följande ändamål:

1. anskaffande av apparatur, glasvaror m. m., avsedda för övningar i kvalitativ oorganisk analys under lärokursen för apotekarexamen i s. k. halvmikroskala (4 200 kronor);
2. inköp av apparatur för destillation av vatten (7 000 kronor);
3. inköp av 10 mikroskop (7 000 kronor).

Departementschefen. Som framgått av vad jag redan anfört skulle ett bifall till styrelsens äskanden innebära, att sammanlagt 23 200 kronor anvisades till täckande av anslagsbehov av engångsnatur. Detta anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag vill dock föreslå, att institutet under nästa budgetår erhåller en viss möjlighet att tillgodose dem av dessa anslagsbehov, som styrelsen finner allra mest angelägna. Jag beräknar för detta ändamål ett belopp av 6 500 kronor. Med hänsyn till vad jag under avlöningsanslaget anfört angående extra undervisningskurs för farmacie kandidatexamen bör vidare i nu förevarande anslag inräknas ett belopp av 3 000 kronor. Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget uppföras med 17 000 kronor, vilket i jämförelse med innevarande budgetår innebär en sänkning med 17 100 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Farmaceutiska institutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 17 000 kronor.

[140] 65. Ortnamnskommissionen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	77 700	74 660
1950/51 (statsliggaren s. 566 f.)	77 700	
1951/52 (förslag)	76 100	

Ortnamnskommissionen har endast föreslagit en höjning av icke-ordinarieposten med 500 kronor på grund av löneklassuppflyttningar och en uppräknig av posten till rörligt tillägg med 200 kronor.

Departementschefen. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu 67 100 kronor, bör höjas med 500 kronor på grund av löneklassuppflyttningar. Å andra sidan föreslår jag under hänvisning till vad som anförts i Bil. 2 För flera huvudtitlar gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen, att samma post minskas med 2 100 kronor. Posten bör därför uppföras med 65 500 kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring beträffande avlöningsstaten. Anslaget bör därför uppföras med 76 100 kronor, innebärande en minskning med 1 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för ortnamnskommissionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal....	65 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 600
<u>Summa kronor</u>	<u>76 100</u>

b) till *Ortnamnskommissionen*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 76 100 kronor.

[141] 66. Ortnamnskommissionen: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	18 600	18 908
1950/51 (statsliggaren s. 567)	18 600	
1951/52 (förslag)	12 600	

Ortnamnskommissionen har icke ifrågasatt annan ändring av omkostnadsstaten än en minskning av delposten till övriga expenser med 6 000 kronor, avseende bortfall av utgift av engångsnatur.

Departementschefen. Detta anslag bör i enlighet med föreliggande förslag minskas med 6 000 kronor till 12 600 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 12 600 kronor.

[142] 67. **Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 32 000 kronor och disponeras på sätt framgår av s. 568 i statsliggaren.

Ortnamnskommissionen har hemställt om en höjning av anslaget med 6 000 kronor, avseende anslagsposten till ersättning för material, insamlat genom tillfälliga biträden å annan ort. Denna post är nu uppförd med 19 000 kronor. Höjningen motiveras bland annat med behovet av en systematisk djupundersökning av ortnamnen för att kunna möta de stora krav, som från rikets allmänna kartverk ställas på ortnamnsarkivets samlingar.

Departementschefen. Då jag icke nu anser mig kunna förorda någon höjning av anslaget, torde detsamma böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 32 000 kronor.

[143] 68. **Bidrag till ortnamnsundersökningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** Å riksstaten är nu uppfört ett anslag av 6 000 kronor såsom Bidrag till sammanslutningar, som bedriva ortnamnsundersökningar. Av anslaget utgå 3 000 kronor till institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola och likaledes 3 000 kronor till sydsvenska ortnamnssällskapet.

Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola har anhållit om en anslagshöjning till 5 300 kronor. *Universitetskanslern* har på grund av rådande ekonomiska läge icke ansett sig böra föreslå någon ökad medelsanvisning.

Sydsvenska ortnamnssällskapet har hemställt, att det till sällskapet utgående anslaget måtte från och med nästa budgetår med oförändrat belopp överflyttas å landsmålsarkivet i Lund, vilket skulle övertaga ortnamnssällskapets undersökningsverksamhet. Till stöd för detta förslag, som biträts av styrelsen för landsmålsarkivet i Lund, har bland annat framhållits, att sällskapets verksamhet för undersökning av skånska ortnamn under senare år varit nära anknuten till landsmålsarkivets undersökning av de skånska landsmälen. Arkivchefen hade fungerat som skattmästare och arkivarien såsom undersökningsledare och arkivvårdare. Utan tvivel skulle undersökningen av de skånska ortnamnen avgjort främjas, om detta arbete helt övertoges av landsmålsarkivet. I fortsättningen skulle ortnamnssällskapet endast bedriva den del av dess hittillsvarande verksamhet, som bestode i utgivandet av sällskapets årsskrift, ortnamnsvård och anordnande av föredrag över ortnamn.

Universitetskanslern, som funnit ifrågavarande förslag ägnat att främja

undersökningen av de skånska ortnamnen, har tillstyrkt detsamma. Kanslern har därvid förutsatt, att något krav på bidrag av statsmedel till den verksamhet som ortnamnssällskapet framdeles komme att bedriva icke skulle resas från sällskapets sida.

Departementschefen. Jag har icke något att erinra mot att de ortnamnsundersökningar, som nu bedrivs av sydsvenska ortnamnssällskapet i nära kontakt med landsmålsarkivet i Lund, från och med nästa budgetår övertagas av landsmålsarkivet. Jag förutsätter härvid, att undersökningarna komma att av arkivet bedrivs i samarbete med ortnamnskommissionen. De anslagsmedel, som nu utgå till ortnamnssällskapet, böra därvid tillfalla arkivet i Lund och i enlighet med av styrelsen för detta arkiv framlagt förslag, som tillstyrkts av universitetskanslern, tillgodoföras arkivets anslag med 400 kronor till dess anslagsmedel till avlöningar till icke-ordinarie personal, med 100 kronor till dess medel till expenser och med 2 500 kronor till dess medel till insamling och bearbetning av vetenskapligt material.

Jag kan icke nu tillstyrka någon ökad medelsanvisning till ortnamnsundersökningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola utan förordar oförändrat bidrag, 3 000 kronor. Detta bidrag torde anvisas å riksstaten under förut angivna ändrade rubrik. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till ortnamnsundersökningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.

[144] **69. Landsmålsarkiven: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	191 500	180 429
1950/51 (statsliggaren s. 568)	191 500	
1951/52 (förslag)	187 600	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har begärt inrättande av en extra ordinarie arkivarietjänst i 29 lönegraden, vars innehavare skulle vara föreståndare för arkivets grammonfonavdelning. Å denna befattning skulle placeras nuvarande arkivarien vid arkivet Folke Hedblom. Samtidigt skulle den av honom innehavda arkivarietjänsten i 26 lönegraden tills vidare vakanssättas. En dylik anordning kunde genomföras inom ramen för nu till arkivets förfogande stående medel för avlöning till icke-ordinarie tjänstemän.

Universitetskanslern har biträtt berörda förslag, dock med den ändringen att han räknat med indragning av arkivarien Hedbloms nuvarande tjänst.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har framlagt följande förslag, inne-
bärande en rätt väsentlig omreglering av arkivets organisation:

1) Arkivet övertager från och med nästa budgetår sydsvenska ortnamns-
sällskapets verksamhet för undersökning av skånska ortnamn och av det
till sällskapet nu utgående statsanslaget tillföras 400 kronor arkivets av-
löningsanslag;

2) Medarbetaren vid arkivet, filosofie doktorn Erik Bruhn, till vars
avlönande anlåtats sammanlagt 5 500 kronor av arkivets medel till av-
lönande av icke-ordinarie personal, pensioneras från och med den 1 juli
1951, varvid nämnda belopp tages i anspråk för avlönande av övriga vid
arkivet anställda tjänstemän;

3) Arkivchefsbefattningen, nu i lönegrad Ce 31, uppflyttas till lönegrad
Ce 33;

4) Vid arkivet inrättas en ny förste arkivariefattning i lönegrad Ce 29;

5) En kontorsbiträdesbefattning i Ce 8 indrages.

Under förutsättning att innehavaren av den nuvarande arkivarietjänsten
erhåller den nya arkivariefattningen, att innehavaren av den nuvarande
amanuens-tjänsten erhåller arkivariefattningen och att innehavaren av
den nuvarande kontorsbiträdesbefattningen erhåller amanuens-tjänsten har
styrelsen beräknat arkivets medelsbehov för nästa budgetår under anslags-
posten till avlöningar till icke-ordinarie personal till 52 500 kronor, vilket be-
lopp överstiger medelsanvisningen för innevarande budgetår med 700 kron-
or. Vid oförändrad personalorganisation har styrelsen beräknat en höjning
av icke-ordinarieposten för arkivets del med 900 kronor på grund av löne-
klassuppflyttningar.

Universitetskanslern har funnit förslaget till arkivets omorganisation
ägnat att tillgodose önskvärd kontinuitet i arbetet och bättre rekryterings-
möjligheter. Kanslern har därför ansett sig böra tillstyrka detsamma, sär-
skilt som ett genomförande av förslaget i stort sett kunde ske inom den nu-
varande anslagsramen.

Departementschefen. De gjorda framställningarna om inrättande av nya
tjänster kan jag icke nu tillstyrka. Ej heller kan jag förorda förslaget om
uppflyttning av befattningen såsom arkivchef vid landsmålsarkivet i Lund
i högre lönegrad. Jag har under nästföregående punkt tillstyrkt, att lands-
målsarkivet i Lund från och med nästa budgetår övertager sydsvenska ort-
namns-sällskapets verksamhet för undersökning av skånska ortnamn, och
därvid förordat, att 400 kronor av det till sällskapet utgående bidraget i
stället tillföras arkivets avlöningsmedel. Vid bifall härtill bör anslags-
posten till avlöningar till icke-ordinarie personal höjas med 400 kronor.
Med hänsyn till löneklassuppflyttningar vid arkivet i Lund bör posten
ökas med ytterligare 900 kronor. Icke-ordinarieposten, som nu är uppförd
med 161 800 kronor, bör därför höjas med 1 300 kronor. Å andra sidan före-
slår jag under hänvisning till vad som anförts i Bil. 2 För flera huvudtitlar

gemensamma frågor om en generell nedskärning av avlöningsanslagen, att sagda anslagspost minskas med 5 200 kronor. Posten bör därför uppföras med 157 900 kronor. Av posten beräknar jag 106 400 kronor för arkivet i Uppsala och 51 500 kronor för arkivet i Lund. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande avlöningsanslaget, bör detsamma uppföras med 187 600 kronor, vilket innebär en minskning med 3 900 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för landsmålsarkiven, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	9 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	157 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	20 000
	Summa kronor 187 600

b) till *Landsmålsarkiven*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 187 600 kronor.

[145] 70. Landsmålsarkiven: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	17 000	20 146
1950/51 (statsliggaren s. 569)	17 000	
1951/52 (förslag)	15 500	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har föreslagit oförändrad medelsanvisning till arkivet för nästa budgetår. Detta förslag har tillstyrkts av *universitetskanslern*.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har beräknat en höjning av anslagsposten till expenser med 100 kronor, avseende medel som nu utgå till sydsvenska ortnamnssällskapet. Nu till arkivet utgående anslagsbelopp å 3 000 kronor till anskaffning av skåp för förvaring av ordsamlingar samt av skrivmaskin och möbler bortfaller. Styrelsen har emellertid uppfört en ny post å tillhoppa 1 370 kronor för inköp av papper (300 kronor), för fackinredning i ordsamlingsskåp (160 kronor) samt för inköp av grammofonskivor för kopiering (910 kronor). För dessa ändamål tillstyrker *kanslern* en medelsanvisning av i runt tal 1 400 kronor.

Departementschefen. I enlighet med vad jag förordat under punkten 143 bör arkivets i Lund anslagspost till expenser höjas med 100 kronor. Vidare bör i enlighet med kanslerns förslag beräknas 1 400 kronor för inköp av papper m. m. vid samma arkiv. Å andra sidan bortfaller anslagsposten å

3 000 kronor till anskaffning av skåp m. m. för arkivet. Då jag i övrigt icke ifrågasätter någon ändring beträffande förevarande anslag, bör det samma uppföras med 15 500 kronor, innebärande en anslagsminskning med 1 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 15 500 kronor.

[146] **71. Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	63 300	63 300
1950/51 (statsliggaren s. 570)	63 300	
1951/52 (förslag)	65 800	

Styrelsen för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har hemställt, att en särskild post å 8 000 kronor måtte uppföras under anslaget för bestridande av utgifterna för den intill utgången av budgetåret 1949/50 av lotterimedel bekostade undersökningen av estlandssvenskarnas språk och folkkultur. *Universitetskanslern* har, under framhållande av att arkivet för innevarande budgetår åtnjote understöd från humanistiska fonden med 4 000 kronor för ifrågavarande ändamål samt att man skäligen borde kunna utgå ifrån att ifrågavarande betydelsefulla undersökning borde kunna även för nästa budgetår påräkna understöd från nämnda fond av samma storleksordning som det nu utgående, tillstyrkt, att en post å 4 000 kronor uppföres för sagda ändamål.

Styrelsen för landsmålsarkivet i Lund har för arkivets del begärt en höjning med 2 500 kronor, avseende överflyttning av medel från sydsvenska ortnamnsällskapets nuvarande anslag.

Departementschefen. I enlighet med vad jag förordat under punkten 143 bör arkivets i Lund andel i detta anslag höjas med 2 500 kronor. I övrigt anser jag mig icke nu kunna tillstyrka någon anslagshöjning. Anslaget bör därför uppföras med 65 800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 65 800 kronor.

[147] **72. Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola.** Detta bidrag, vilket före år 1939 utgick av lotterimedel, höjdes för budgetåret 1945/46 från 5 000 till 6 000 kronor och är sedan budgetåret 1946/47 uppfört med 6 700 kro-

nor. *Institutet* har hemställt om en anslagsökning för nästa budgetår med 450 kronor. *Universitetskanslern* har förordat anvisande av oförändrat anslag.

Departementschefen. Jag biträder kanslerns förslag om oförändrad medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till dialektforskningar vid institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 6 700 kronor.

[148] 73. **Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola.** Detta anslag, som för budgetåret 1945/46 var uppfört med 11 500 kronor, har därefter höjts med 4 200 kronor, varav 3 920 kronor för att möjliggöra en höjning av det till föreståndaren för institutets samlingar, filosofie licentiaten C. M. Bergstrand, utgående arvodet. *Institutet* har anhållit om höjning av anslaget med i runt tal 1 500 kronor. Ökningen föranledes huvudsakligen av framställt förslag om löneförhöjning åt Bergstrand, vilken anses böra i löneavseende jämföras med arkivarie i lönegrad Ce 26. Bergstrand åtnjuter nu ett arvode av 11 400 kronor. Den ifrågasatta löneförhöjningen innebär, att arvodet skulle utgå med 12 288 kronor. *Universitetskanslern* har med hänsyn till rådande ekonomiska läge icke ansett sig kunna tillstyrka den begärda anslagshöjningen utan har förordat oförändrat anslag.

Departementschefen. Anslaget bör i enlighet med kanslerns förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 700 kronor.

[149] 74. **Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden vid universiteten m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	28 000	41 144
1948/49	28 000	144 625
1949/50	60 000	95 237
1950/51 (statsliggaren s. 570 f.)	60 000	
1951/52 (förslag)	80 000	

Universitetskanslern har med hänsyn till anslagsbelastningen föreslagit en anslagshöjning med 20 000 kronor.

Departementschefen. Jag förordar i enlighet med kanslerns förslag, att detta anslag uppräknas med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt sakkunniga i befodringsärenden vid universiteten m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

[150] 75. Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	410 500	410 356
1950/51 (statsliggaren s. 571)	415 000	
1951/52 (förslag)	474 900	

Av det för innevarande budgetår under detta förslagsanslag anvisade beloppet ha 166 000 kronor tilldelats institutet i Stockholm, 120 100 kronor institutet i Göteborg och 111 500 kronor institutet i Lund, medan återstoden av anslaget avser kostnaderna för en personlig professur i statskunskap vid institutet i Stockholm.

Styrelsen för institutet för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning i Stockholm har i anslagsaskanden för nästa budgetår hemställt om en höjning av de för detta institut avsedda anslagsmedlen med 49 000 kronor. Av denna höjning belöpa 12 000 kronor på en föreslagen ökning av det statliga stipendieanslaget till 30 000 kronor för höjning av stipendiernas belopp, 9 000 kronor på pensionsavgifter till statens pensionsanstalt och 16 900 kronor på en föreslagen höjning av vissa undervisningsarvoden, medan återstoden, 11 100 kronor, avser att täcka den brist, som kommer att uppstå därigenom att Centralförbundet för socialt arbete beslutat att från och med budgetåret 1951/52 indraga ett bidrag av 11 100 kronor, som hittills utgått från förbundet till institutet. Styrelsen för institutet har vidare i särskild skrivelse den 27 juni 1950 hemställt om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av 26 000 kronor till bestridande av kostnaderna för vissa pensionsavgifter för personalen.

Styrelsen för socialinstitutet i Göteborg har i sina askanden för nästa budgetår begärt en höjning av det nuvarande statsbidraget med 9 000 kronor, varav 5 000 kronor till elevstipendier och 4 000 kronor till pensionsavgifter i statens pensionsanstalt. Dessutom har styrelsen ifrågasatt en höjning av nu utgående undervisningsarvoden för en beräknad kostnad av 6 780 kronor. Sedermera har styrelsen i särskild skrivelse den 23 oktober 1950 hemställt om anvisande av ytterligare i runt tal 6 000 kronor för täc-

kande av pensionsavgifter för fast anställda befattningshavare vid institutet för tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951.

Styrelsen för sydsvenska socialinstitutet i Lund har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om en höjning av det nuvarande statsbidraget med 15 500 kronor. Av höjningen avses, i avrundade tal, 2 100 kronor till löneklassuppflyttningar, 4 500 kronor till pensionsavgifter i statens pensionsanstalt och 8 900 kronor till höjning av nuvarande undervisningsarvoden. Därjämte har styrelsen i särskild skrivelse den 30 juni 1950 hemställt om anvisande av i runt tal 6 700 kronor till pensionsavgifter för tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951.

Angående pensioneringen av personalen vid socialinstitutet inhämtas följande.

Enligt 1949 års reglemente för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare (SPA-reglementet), § 39, äga vid socialinstitutet fast anställda befattningshavare, vilka enligt därom särskilt meddelade föreskrifter åtnjuta avlöning motsvarande den som tillkommer befattningshavare i statens tjänst i lönegrad med beteckningen Ca eller Ce rätt till pension i statens pensionsanstalt. För denna pension skola av vederbörande huvudman erläggas fortlöpande avgifter. Dessa ha, som redan framgått, för år beräknats till 9 000 kronor vid socialinstitutet i Stockholm, till 4 000 kronor vid institutet i Göteborg och till 4 500 kronor vid sydsvenska institutet. Styrelsen för institutet i Stockholm har ansett, att utöver den årliga avgiften vartill medel begärts för innevarande och nästa budgetår borde erläggas en engångsavgift för pensionering av institutets bibliotekarie, fil. lic. Ebon Andersson. Denna, som anställdes som bibliotekarie från och med den 1 juli 1932, må nämligen enligt övergångsbestämmelserna till nyssnämnda reglemente icke räkna tjänstår för pension för längre tid än från och med den 1 juli 1945, vilket innebär, att hon vid inträdet i pensionsåldern år 1961 icke kommer att ha uppnått mer än något över 16 tjänstår. Styrelsen har ansett det skäligt, att Ebon Andersson får tillgodoräkna även tiden 1932—1945 såsom tjänstår för pension. Om medgivande lämnas härtill, måste emellertid för hennes pensionering erläggas en engångsavgift, vilken beräknats till 17 000 kronor.

Statens pensionsanstalt har anfört bland annat följande.

Med hänsyn till att inordnandet under SPA-reglementet av befattningshavarna hos socialinstitutet redan beslutats av statsmakterna (propositionen 1949: 200 och riksdagens skrivelse 1949: 396), varvid även grunderna för bland annat de fortlöpande avgifternas beräkning godkänts, torde det vara ofrånkomligt att medel till dessa avgifter ställas till institutens förfogande, såframt staten i princip skall svara för pensioneringen av institutens personal.

Vad angår frågan om tillgodoräkning av bibliotekariens Ebon Anderssons tjänstgöring vid socialinstitutet i Stockholm under tiden den 1 juli 1932—30 juni 1945 har statens pensionsanstalt för sin del icke någon erinran att göra mot att Kungl. Maj:t enligt 18 § 3 mom. andra stycket SPA-reglementet lämnar medgivande till sådan tillgodoräkning. Därest statens pensionsanstalt med stöd av sådant medgivande skulle komma att bevilja retroaktiv

tjänstårsberäkning för hela den ifrågavarande tiden skulle en engångsavgift å för närvarande omkring 17 000 kronor komma att erfordras.

Departementschefen. Som av den lämnade redogörelsen framgått ha styrelserna för de tre socialinstituten som en konsekvens av att vissa befattningshavare vid instituten numera äro tillförsäkrade pensionsrätt i statens pensionsanstalt hemställt om anvisande av medel till täckande av kostnaderna för vederbörliga pensionsavgifter ej blott för nästa budgetår utan jämväl för viss tid dessförinnan. För egen del har jag ej funnit anledning till erinran mot att medel anvisas till bestridande av dessa kostnader. Vad angår formen för medelsanvisningen vill jag förorda, att i nästa budgetårs anslag inräknas ej blott de medel, som erfordras för täckande av detta års avgifter, utan även vad som behöves för täckande av avgifterna för tiden den 1 januari 1950—den 30 juni 1951. De sammanlagda kostnaderna härför beräknar jag till 22 500 kronor för institutet i Stockholm, 10 000 kronor för institutet i Göteborg och 11 200 kronor för institutet i Lund.

Till den av styrelsen för institutet i Stockholm gjorda framställningen om anvisande av medel till en engångsavgift för pensionering av bibliotekarien Ebon Andersson är jag icke beredd att nu taga ställning.

Med hänsyn till att institutet i Stockholm från och med nästa budgetår kommer att gå miste om ett bidrag av 11 100 kronor, som institutet nu erhåller från centralförbundet för socialt arbete, tillstyrker jag en ytterligare ökning av de för detta institut beräknade anslagsmedlen med nämnda belopp.

För Göteborgsinstitutets del förordar jag en uppräknig av anslagsmedlen till stipendier med 3 000 kronor.

Vad slutligen angår sydsvenska socialinstitutet föreslår jag en ytterligare ökning av medelsanvisningen med 2 100 kronor till löneklassuppflyttningar.

I vidare mån än jag nu sagt är jag icke beredd att tillstyrka föreliggande anslagsäskanden beträffande socialinstituten. Jag föreslår därför, att förvarande anslag för nästa budgetår höjes med sammanlagt 59 900 kronor till 474 900 kronor. Jag vill framhålla, att av denna höjning 26 200 kronor avse kostnader, som icke återkomma under budgetåret 1952/53.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till instituten för socialpolitisk och kommunal utbildning och forskning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 474 900 kronor.

[151] 76. **Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst.** Detta reservationsanslag, som är uppfört med 10 000 kronor, torde med hänsyn till förefintlig reservation å anslaget för

nästa budgetår kunna sänkas till 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för fortsatt utbildning av befattningshavare i kommunal och social tjänst* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[152] **77. Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare.** Till detta ändamål anvisades för ettvarvt av budgetåren 1945/47 ett anslag av 26 000 kronor. För budgetåren 1947/51 har anslaget med hänsyn till uppkommen reservation uppförts med respektive 15 000, 16 000, 20 000 och 20 000 kronor. *Medicinalstyrelsen* har — med hänsyn till beräknad reservation å anslaget — ansett medelsanvisningen för nästa budgetår kunna begränsas till 12 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 12 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 8 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsättnings- och repetitionskurser för läkare* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

[153] **78. Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån.**

	Anslag	Nettoutgift
1946/47	20 000	—
1947/48	20 000	—
1948/49	50 000	—
1949/50	50 000	25 545
1950/51 (statsliggaren s. 573)	50 000	
1951/52 (förslag)	50 000	

Bestämmelser angående berörda statliga kreditgaranti äro meddelade i kungörelsen 1946: 676 angående statlig kreditgaranti för lån åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, och i kungörelsen 1948: 210 angående statlig kreditgaranti för lån åt den som genomgått polisskola. Syftet med låneverksamheten är att underlätta en planmässig amortering av utbildningsskulder. Beslut om statlig garanti meddelas av en av Kungl. Maj:t tillsatt nämnd, garantilånenämnden. Utgifter för avskrivning av fordran på grund av lån med statlig kreditgaranti bestridas från nu förevarande anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 50 000 kronor.

Garantilånenämnden har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår. Nämnden har upplyst, att under budgetåret 1949/50 två akademikerlån måst inlösas på grund av låntagares död. Ytterligare 6 dödsfall hade an-

mälts hos garantilänenämnden. Ehuru boutredningarna i dessa fall ännu icke slutförts, torde frågan om avskrivning av en del av den sammanlagda skulden, 37 223 kronor, komma att bli aktuell. Nämnden har vidare anfört, att förlustriskerna under budgetåret 1951/52 torde kunna förväntas bli i huvudsak begränsade till sådana fall, som hänförde sig till inträffade dödsfall bland låntagarna, och varvid betalning genom livförsäkring eller av dödsboet i övrigt endast i begränsad omfattning torde kunna komma ifråga. På grund av ökningen av antalet låntagare måste även en viss ökning av antalet dödsfall bland låntagarna beräknas. Med hänsyn även till att redan en slumpmässig ökning av antalet avskrivningsfall med några få lån av genomsnittlig storlek kunde medföra anspråk på större belopp än anslaget hittills totalt upptagit, kunde en ökning av anslagsbeloppet vara motiverad. Då anslaget emellertid hittills icke under något budgetår helt tagits i anspråk, syntes det för nästa budgetår kunna upptagas med oförändrat belopp.

I en av 1950 års besparingsutredning den 27 november 1950 avgiven promemoria har erinrats om att i vissa yttranden över befolkningsutredningens förslag om införande av här ifrågavarande låneform ifrågasatts, att obligatoriskt försäkringsskydd skulle föreskrivas till motverkande av statens förluster på verksamheten. Kreditgarantin omfattade nu betydande belopp. Av statsfinansiella skäl har utredningen ansett frågan om obligatoriskt försäkringsskydd böra upptagas till förnyad prövning. Möjligheten att beräkna de framtida förlusterna försvårades av skilda osäkerhetsmoment. Ett visst, lämpligt avvägt försäkringsskydd skulle på ett även från andra än finansiella synpunkter värdefullt sätt komplettera statsgarantin och torde därjämte i avsevärd mån minska förlustriskerna utan att låntagaren därigenom åsamkades en alltför tyngande utgiftsbörda.

Departementschefen. Beredningen av den genom besparingsutredningens promemoria aktualiserade frågan om försäkringsskydd är ännu icke avslutad. Anslaget torde för nästa budgetår i enlighet med garantilänenämndens förslag böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för statlig kreditgaranti för vissa studielån* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[154] **79. Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.**

	Anslag
1950/51 (statsliggaren s. 573)	100
1951/52 (förslag)	100

Ifrågavarande låneform har införts enligt beslut av 1950 års riksdag. Bestämmelser i ämnet äro meddelade i kungörelsen 1950:469 angående studielån med statlig kreditgaranti. Lånen avse underlättande av studiemöjligheterna för studerande vid universitet och högskolor m. fl. högre läroanstalter. Beslut om garanti meddelas av statsstipendienämnderna. Vissa centrala uppgifter ankomma på garantilånenämnden.

Garantilånenämnden har, då hållpunkter för beräkning av avskrivningsbehovet ännu saknades, ansett anslaget även för nästa budgetår böra uppföras med ett nominellt belopp av 100 kronor.

Departementschefen. Jag ansluter mig till garantilånenämndens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för avskrivning av studielån med statlig kreditgaranti till studenter m. fl.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 100 kronor.

[155] **80. Bidrag till inventarier i studentbostadshus.** Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen nr 99 angående studentsociala stödåtgärder m. m. framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag godkänna i propositionen angivna grunder för tertiärlån och tillägglån till uppförande av studentbostadshus (statsutskottets utlåtande 1950:172 och riksdagens skrivelse 1950:314). Därvid förutsattes, att bidrag till kostnaderna för inventarier i studentbostadshusen skulle utgå ur ett särskilt anslag å riksstaten. Beträffande detaljerna för det statliga stödet för uppförande av studentbostadshus torde i huvudsak få hänvisas till propositionen, s. 61 ff.

Medel till bidrag till inventarier i studentbostadshusen ha icke anvisats för innevarande budgetår. Med hänsyn till att ett betydande antal studentrum av den typ, som här är i fråga, redan äro färdiga eller kunna väntas bliva färdiga under nästa budgetår — enligt föreliggande uppgifter omkring 110 respektive 670 — anser jag emellertid, att tiden nu är inne att taga upp frågan om anvisande av anslag till ändamålet.

Vad då först angår medelkostnaden för anskaffande av inventarier till ett studentrum, vill jag erinra om att studentsociala utredningen, vars betänkande angående studentsociala stödåtgärder (SOU 1948:42) låg till grund för nyssnämnda proposition, uppskattade kostnaden till högst 1 250 kronor per bostadsrum. Denna uppskattning, vilken till utgångspunkt haft vissa beräkningar, som gjorts i Uppsala och Lund, har icke i och för sig givit mig anledning till erinran, men med hänsyn till att sträng sparsamhet är av nöden anser jag mig böra föreslå, att bidrag som regel må utgå med högst 1 100 kronor per rum. Då bidrag bör få utgå endast för anskaffande av den första uppsättningen inventarier, torde lämpligen för varje fastighet böra uppläggas en särskild förnyelsefond för inventarierna. Frågan om bi-

drag till anskaffande av inventarier bör i varje särskilt fall prövas och avgöras av Kungl. Maj:t.

Under nästa budgetår torde ett betydande behov av medel till ifrågasvarande inventariebidrag kunna väntas föreligga. Jag anser mig emellertid icke böra föreslå anvisande av större belopp för ändamålet än 300 000 kronor. Detta belopp bör anvisas under ett särskilt reservationsanslag med rubriken Bidrag till inventarier i studentbostadshus.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inventarier i studentbostadshus* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[156] 81. **Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar.** Till detta ändamål ha för ettvarvt av budgetåren 1947/51 anvisats 2 000 kronor. Sveriges förenade studentkårer ha anhållit, att anslaget måtte uppföras med oförändrat belopp. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges förenade studentkårer för redigering av ett register över vissa licentiat- och doktorsavhandlingar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 2 000 kronor.

[157] 82. **Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.** Såsom Bidrag till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola har för innevarande budgetår anvisats ett anslag å 20 000 kronor, vilket disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till en utvidgad magisterkurs höstterminen 1950	9 200
2. Bidrag till anställande under läsåret 1950/51 av pedagogiska handledare för yngre akademiker	10 800
	Summa kronor 20 000

Föreningen har för nästa budgetår hemställt om bidrag av högst 10 000 kronor för magisterkursen och av 18 000 kronor för pedagogiska handledare. I fråga om handledarna har föreningen beräknat fem handledararvoden å 3 600 kronor mot nu tre dylika arvoden och anhållit om tillstånd att liksom nu vid behov låta två handledare dela en handledartjänst.

Skolöverstyrelsen har ifrågasatt en minskning av bidraget till anordnande av magisterkurs till 8 000 kronor, enär utgifterna för motsvarande kurs höstterminen 1949 stannat vid 7 900 kronor på grund av lägre deltagarantal än beräknat. Överstyrelsen har emellertid härvid tillika för-

ordnat, att tidigare uppkommet överskott å kursverksamheten skulle få disponeras, om deltagarantalet visade stigande tendens. Till handledararvoden har överstyrelsen tillstyrkt en medelsanvisning av 14 400 kronor, motsvarande fyra handledararvoden å 3 600 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke kunna tillstyrka någon höjning av de till föreningen kursverksamheten vid Stockholms högskola nu utgående bidragen utan förordar i detta avseende oförändrad medelsanvisning, tillhoppa 20 000 kronor.

Under en följd av år ha medel anvisats från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter till anordnande i Uppsala och Lund av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare. Senast har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 oktober 1950 med anledning av särskilda av Uppsala och Lunds lokalavdelningar av Sveriges yngre läroverkslärarens förening gjorda framställningar anvisat medel för anordnande läsåret 1950/51 av en dylik kurs i Uppsala och Lund med högst 2 500 kronor till vardera kursen. Jag förordar, att medel anvisas å riksstaten till anordnande av motsvarande kurser läsåret 1951/52. För ändamålet beräknar jag 5 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat, bör å riksstaten för nästa budgetår under förut angivna rubrik uppföras ett obetecknat anslag av 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till anordnande av praktisk-pedagogiska utbildningskurser för blivande läroverkslärare m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

[158] **83. Kurser för utbildande av laboratoriebiträden.** För ettvarvt av budgetåren 1947/51 har anvisats ett anslag av 10 000 kronor till kurser för utbildande av laboratoriebiträden. Anslagen ha fördelats på följande sätt:

1. Kurs vid karolinska institutet för utbildande av laboratoriebiträden vid anatomiska och histologiska institutioner	7 000
2. Bidrag till svenska laboratrisföreningens kursverksamhet	3 000
Summa kronor	10 000

Det under 1. angivna beloppet å 7 000 kronor förvaltas av en kursnämnd, bestående av tre medlemmar av karolinska institutets lärarkollegium och tre medlemmar av svenska preparatrisföreningens styrelse. *Nämnda styrelse* har anhållit, att 8 200 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för anordnande av en kurs av samma slag som för innevarande budgetår. Den begärda höjningen av anslagsbeloppet har motiverats med önskvärldheten av att utöka antalet undervisningstimmar för kemi och fotografi m. m.

Det under 2. angivna beloppet avser fortbildning för i yrket redan anställda laboratriser. Kursverksamheten står under överinseende av över-

styrelsen för yrkesutbildning. *Laboratrisföreningens styrelse* har hemställt om ett med 1 000 kronor till 4 000 kronor förhöjt bidrag för nästa budgetår. Till stöd härför har åberopats, att föreningen hade för avsikt att utöka sin kursverksamhet. *Överstyrelsen för yrkesutbildning* har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för här ifrågavarande ändamål utan förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av laboratoriebiträden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

F. Tekniska högskolor.

[159] 1. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	46 300	38 774
1950/51 (statsliggaren s. 574)	46 300	
1951/52 (förslag)	46 300	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas med 6 700 kronor. Höjningen betingas av ett av överstyrelsen framlagt förslag om inrättande av en heltidsbefattning såsom amanuens.

Departementschefen. Jag anser mig icke nu kunna tillstyrka någon ökad medelsanvisning för förstärkning av överstyrelsens personalorganisation utan föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 46 300 kronor.

[160] 2. **Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader.** Detta förslagsanslag, som nu är uppfört med 13 000 kronor, disponeras på sätt framgår av s. 575 i statsliggaren. Anslaget bör i enlighet med förslag av överstyrelsen för de tekniska högskolorna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 13 000 kronor.

[161] 3. **Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar.** 4. **Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader.** 5. **Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda, avlöningsanslaget med 2 894 000 kronor, omkostnadsanslaget med 775 000 kronor och materielanslaget med 1 500 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad,

varför anslagen böra uppföras i riksstatsförslaget med beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna

a) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Avlöningar* ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor,

b) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Omkostnader* ett förslagsanslag av 870 000 kronor,

c) till *Tekniska högskolan i Stockholm: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[162] 6. **Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 55 000 kronor.

Kollegienämnden har ånyo hemställt, att anslaget höjes till 75 000 kronor.

Överstyrelsen förordade i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår en medelsanvisning av 75 000 kronor. Ehuru överstyrelsen alltjämt anser vägande skäl tala för en medelsanvisning av denna storleksordning, har överstyrelsen emellertid i rådande läge begränsat sig till att förorda en uppräkningsanslag med 10 000 kronor, motsvarande det belopp med vilket anslaget i realiteten kunde anses ha minskats genom devalveringen av den svenska kronan.

Departementschefen. Ehuru starka skäl tala för en höjning av de tekniska högskolornas anslag till bokinköp och bokbindning, kan jag likväl i nuvarande statsfinansiella läge icke tillstyrka någon anslagshöjning utan förordar, att desamma uppföras med oförändrade belopp.

Åberopande det anförda hemställer jag nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kronor.

[163] 7. **Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 22 000 kronor, varav 6 000 kronor disponeras till resebidrag åt studerande, som deltaga i exkursioner och fältövningar i anslutning till undervisningen i vissa ämnen.

Kollegienämnden har hemställt om ökning av sistnämnda medel med 14 000 kronor och till stöd härför anført i huvudsak:

Inom avdelningarna för bergsvetenskap och lantmäteri är ifrågasvarande undervisning obligatorisk.

Sedan länge har Jernkontoret bekostat de praktiska studier och studieresor, som de studerande inom avdelningen för bergsvetenskap ha att del-

taga i. Jernkontoret har emellertid meddelat, att dess bidrag icke kunde beräknas utgå med mer än 16 000 kronor. Då årskostnaderna utgjorde cirka 20 000 kronor, vore en anslagsförstärkning med 4 000 kronor ofrånkomlig.

Antalet studerande inom lantmäteriaavdelningen har de senaste åren enligt vederbörligt medgivande fördubblats, varför resekostnaderna också fördubblats, något som motiverar en anslagsförstärkning. Härtill kommer att det enligt högskolans mening är av allra största betydelse att samtliga studerande inom högskolan beredas tillfälle deltaga i studieresor såväl inom- som utomlands. Till studerande, som ha nedsatt terminsavgift, utgår ersättning för biljetter och ett traktamente av 3 kronor per dygn. Medel härför tagas från vissa fonder, vilkas avkastning utgör cirka 11 000 kronor. Med hänsyn till antalet studerande och antalet resor har uppstått en brist på 16 000 kronor, varför resorna under budgetåren 1950/52 måste nedskäras till hälften, om icke anslagsförstärkning sker. Denna bör utgöra 10 000 kronor.

Överstyrelsen har tillstyrkt den begärda höjningen såsom en provisorisk åtgärd i avvaktan på ett genomförande av studentsociala utredningens förslag rörande stipendier och fria studieresor.

Departementschefen. Med hänsyn till utökning av elevantalet anser jag mig kunna tillstyrka, att anslagsposten till resebidrag till studerande höjes med 4 000 kronor till 10 000 kronor. Däremot kan jag icke tillstyrka den ifrågasatta utvidgade dispositionsrätten till ifrågavarande anslagsmedel. Anslaget bör alltså höjas med 4 000 kronor till 26 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Stipendier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 26 000 kronor.

[164] 8. **Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 300 000 kronor. Jag förordar senare denna dag i samband med behandlingen av frågan om investeringsanslag för nästa budgetår till Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm en tillfällig sänkning av detta anslag till 1 000 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[165] 9. **Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad.** Fortsättningskurs i stadsbyggnad har med bidrag av statsmedel varit anordnad vid högskolan under ettvart av budgetåren 1945/46, 1947/48 och 1949/50, varvid för förstnämnda budgetår anvisats ett belopp av 11 000 kronor och för vartdera av de båda sistnämnda budgetåren —

med hänsyn till förefintlig reservation å anslaget — ett belopp av 7 000 kronor. För budgetåret 1950/51 har vidare för samma ändamål anvisats ett bidrag av 8 500 kronor.

Kollegienämnden har nu hemställt om ett anslag för budgetåret 1951/52 av 8 500 kronor för anordnandet av en ny fortsättningskurs. Kostnaderna för kursen ha liksom för innevarande års kurs beräknats till 11 000 kronor, varav emellertid 2 500 kronor avsetts skola täckas genom kursavgifter.

Överstyrelsen finner det i hög grad önskvärt, att en kurs av här avsedd art kommer till stånd under nästa budgetår med hänsyn till de goda erfarenheter, som tidigare liknande kurser vid högskolan givit och den aktualitet till kursen hörande frågor för närvarande äger. Mot det föreslagna programmet, som nära ansluter sig till 1950 års, har överstyrelsen intet att erinra. Då någon reservation å anslaget icke torde vara att förvänta efter avslutande av årets fortsättningskurs, tillstyrker överstyrelsen den av kollegienämnden begärda medelsanvisningen.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att medel anvisas för nästa budgetår till anordnande av en ny fortsättningskurs i stadsbyggnad. Mot det beräknade anslagsbehovet för kursen, 8 500 kronor, har jag ingen erinran. Inkomster av försålda kompendier m. m. torde bära tillgodoföras anslaget att användas på sätt Kungl. Maj:t bestämmer.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tekniska högskolan i Stockholm: Fortsättningskurs i stadsbyggnad* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 8 500 kronor.

[166] **10. Chalmers tekniska högskola: Avlöningar. 11. Chalmers tekniska högskola: Omkostnader. 12. Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda, avlöningsanslaget med 1 627 000 kronor, omkostnadsanslaget med 370 000 kronor och materielanslaget med 850 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, varför anslagen bära uppföras i riksstatsförslaget med beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna

a) till *Chalmers tekniska högskola: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 750 000 kronor,

b) till *Chalmers tekniska högskola: Omkostnader* ett förslagsanslag av 355 000 kronor,

c) till *Chalmers tekniska högskola: Materiel m. m.* ett reservationsanslag av 850 000 kronor.

[167] **13. Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 50 000 kronor.

Kollegienämnden har ånyo hemställt om en höjning av anslaget till 75 000 kronor.

Överstyrelsen, som i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår tillstyrkt ett anslag av 75 000 kronor, har i rådande statsfinansiella läge begränsat sig till att föreslå en uppräknings anslag med 10 000 kronor, motsvarande det belopp med vilket anslaget i realiteten kunde anses ha minskats genom devalveringen av den svenska kronan.

Departementschefen. Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslag till tekniska högskolan i Stockholm förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Bokinköp och bokbindning för högskolans bibliotek* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[168] **14. Chalmers tekniska högskola: Stipendier.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 11 000 kronor, varav 2 000 kronor disponeras till resebidrag åt studerande, som deltaga i exkursioner och fältövningar i anslutning till undervisningen i vissa ämnen.

Kollegienämnden har — under framhållande av att dessa anslagsmedel visat sig otillräckliga — hemställt om en uppräknings anslag därav med 1 000 kronor.

Överstyrelsen erinrar att medelsanvisningen under ifrågavarande anslag varit oförändrad sedan budgetåret 1947/48. Med hänsyn främst till därefter stegrade resekostnader tillstyrker överstyrelsen den av kollegienämnden begärda anslagsförstärkningen.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att detta anslag i enlighet med föreliggande förslag höjes med 1 000 kronor till 12 000 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Stipendier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[169] **15. Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 1 000 000 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1950 skall det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras till inredning och utrustning av nybyggnaden för avdelningen för elektroteknik. Samtidigt har Kungl. Maj:t

anbefallt högskolans kollegienämnd att i samråd med Chalmerska byggnadskommittén verkställa av mig i propositionen 1950: 172 (s. 26) förordad översyn av utrustningsprogrammet för nämnda nybyggnad. Såsom av propositionen framgår hade utrustningskostnaderna, vilka tidigare beräknats till 1 000 000 kronor, enligt i augusti 1949 gjorda beräkningar uppskattats till 4 861 000 kronor. Det för ändamålet hittills anvisade beloppet uppgår till 1 825 000 kronor.

Avdelningskollegiet för avdelningen för elektroteknik, som av kollegienämnden anmodats verkställa översyn av utrustningsprogrammet, har ansett den tidigare till 4 861 000 kronor beräknade totalkostnaden böra på grund av prisstegringar uppräknas till 5 295 800 kronor men funnit sistnämnda belopp kunna — genom uppskjutande av viss anskaffning — reduceras till 4 387 800 kronor, alltså med 908 000 kronor. Av vad avdelningskollegiet anfört inhämtas bland annat:

Avdelningens betydande utrustningsbehov beror icke blott på teknikens utveckling utan även på att avdelningen alltid varit starkt underutrustad, i allmänhet långt under normal högskolestandard. I förhoppning att avdelningen till slut skall erhålla hela den begärda utrustningen har avdelningskollegiet undersökt, i vad mån anskaffandet av vissa delar av utrustningen skulle kunna skjutas på framtiden. Svårigheterna att genomföra en nedskärning ha varit stora. Resultatet av kollegiets överläggningar framgår av följande kostnadstabla:

	Redan förbrukat	Att förbrukas 1950/51	Beräknad förbrukning 1951/54	Summa	1954/55 event. senare	Totalsumma
Elektricitetslära och el. mätteknik	69 000	15 600	150 400	235 000	20 000	255 000
Elektromaskinlära och el. anläggningsteknik	13 800	792 000	1 447 000	2 252 800	390 000	2 642 800
Elektronik	354 900	419 800	345 600	1 120 300	284 700	1 405 000
Teleteknik I	6 200	100 000	293 800	400 000	133 300	533 300
Teleteknik II	—	4 000	246 000	250 000	60 000	310 000
Ritsalar och hörsalar	—	—	80 000	80 000	20 000	100 000
Brandförlust ¹⁾	49 700	—	—	49 700	—	49 700
	493 600	1 331 400	2 562 800	4 387 800	908 000	5 295 800

1 825 000

¹⁾ Redan inköpt utrustning gick delvis till spillo vid en brand i Göteborgs hamn år 1946.

I kolumnen längst till höger anges avdelningskollegiets ursprungliga, av avdelningsrådet godkända äskande, som uppräknats till den i maj 1950 gällande kostnadsnivån. Totalkostnaden slutar nu på 5 295 800 kronor, medan tidigare beräknats 4 861 000 kronor. Av ökningen bero omkring 250 000 kronor på devalveringen och prisändringen på den amerikanska instrumentmarknaden. De utrustningsbelopp, som äro resultatet av ned-

skärningen, uppgå till 4 387 800 kronor, vilket innebär en reell minskning med 908 000 kronor.

Avdelningskollegiet får därför föreslå, att för budgetåren 1951/52—1953/54 äskas (4 387 800 — 1 825 000 =) 2 562 800 kronor, att fördelas med största möjliga belopp på denna periods första budgetår. Härutöver får kollegiet, med praktiskt taget lika stor tonvikt på behovet, föreslå, att så snart sig göra låter anslag begäres för den utrustning, vars anskaffning nu skjutits på framtiden. En marginal för fortsatta prisstegringar kan behöva inräknas i nyssnämnda siffror, men den är svår att förutse.

Byggnadskommittén, som anslutit sig till avdelningskollegiets förslag, har funnit det angeläget, att det resterande beloppet, i runt tal 2 563 000 kronor, beviljades så snart som möjligt med hänsyn dels till att materialpriserna vore i stigande, dels till att det underlättade inköpen och kunde möjliggöra förmånligare villkor, dels till att byggnaderna borde kunna fullt utnyttjas omedelbart efter färdigställandet. Kommittén har därför förordat ett anslag för nästa budgetår av 1 500 000 kronor, varav en tredjedel endast skulle disponeras som täckning för långfristiga beställningar, huvudsakligen för de starkströmstekniska laboratorierna.

Kollegienämnden har även anslutit sig till avdelningskollegiets förslag och hemställt om ett anslag av 1 500 000 kronor för nästa budgetår.

Överstyrelsen har tillstyrkt vad i ärendet föreslagits. Sålunda har överstyrelsen förordat det reviderade förslaget till utrustning av elektroteknikbyggnaden samt i huvudsaklig överensstämmelse härmed beräknat totalkostnaden enligt prisnivån i maj 1950 till 4 388 000 kronor och det återstående medelsbehovet till 2 563 000 kronor. Härvid har överstyrelsen förutsatt, att det framdeles kunde bli erforderligt att upptaga frågan om ytterligare utrustning av byggnaden för möjliggörande av ett mera rationellt utnyttjande därav till förmån för forskningen och undervisningen vid högskolan. Med hänsyn till de långa leveranstider, med vilka man hade att räkna, har överstyrelsen för nästa budgetår tillstyrkt ett anslag av 1 500 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig kunna förorda det nu framlagda reviderade utrustningsprogrammet för avdelningen för elektroteknik. Kostnaderna för genomförande av detta program ha, såsom av den lämnade redogörelsen framgått, på basis av priserna i maj 1950 beräknats till i runt tal 4 388 000 kronor. Nominellt utgör detta i förhållande till det tidigare programmet en kostnadsminskning med 473 000 kronor men reellt sett till följd av förskjutningar i prisnivån en minskning med över 900 000 kronor. Då hittills för ändamålet anvisats 1 825 000 kronor, skulle alltså — med reservation för fortsatta prisstegringar — kvarstå ett medelsbehov av (4 388 000 — 1 825 000 =) 2 563 000 kronor. Såsom överstyrelsen framhållit kan det emellertid framdeles bli erforderligt att till prövning upptaga frågan om ytterligare utrustning av ifrågavarande nybyggnad för möjlig-

görande av ett mera rationellt utnyttjande därav till förmån för undervisningen och forskningen vid högskolan. För nästa budgetår anser jag mig icke kunna förorda högre medelsanvisning än 1 250 000 kronor mot föreslagna 1 500 000 kronor. Förevarande anslag bör alltså höjas med 250 000 kronor till 1 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chalmers tekniska högskola: Inredning och utrustning av nya lokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kronor.

[170] **16. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier.** Detta reservationsanslag är i gällande riksstat uppfört med 60 000 kronor, varav 40 000 kronor använts till tekniska högskolan i Stockholm och 20 000 kronor till Chalmers tekniska högskola. För närvarande utgå ifrågavarande stipendier med ett belopp av 2 500 kronor och antalet stipendier utgör 16 vid den förra och 8 vid den senare högskolan.

Överstyrelsen har upprepat sin senast för innevarande budgetår gjorda framställning om att stipendierna för främjande av högre tekniska studier måtte, liksom motsvarande stipendier vid universiteten, uppdelas i licentiatstipendier à 2 500 kronor och doktorandstipendier à 5 000 kronor. Antalet licentiat- och doktorandstipendier skulle enligt förslaget bestämmas till respektive 24 och 2 vid tekniska högskolan i Stockholm samt till respektive 8 och 1 vid Chalmers tekniska högskola. I anslutning härtill har *överstyrelsen* hemställt om höjning av anslaget med 35 000 kronor.

Departementschefen. Jag kan icke heller i år förorda någon ändring beträffande ifrågavarande stipendiernas storlek och antal utan föreslår oförändrad medelsanvisning, 60 000 kronor, till här avsett ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Stipendier för främjande av högre tekniska studier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

[171] **17. Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	11 000	7 231
1949/50	11 000	4 194
1950/51 (statsliggaren s. 589)	11 000	
1951/52 (förslag)	11 000	

De av Kungl. Maj:t den 30 juni 1948 meddelade nya bestämmelserna angående ifrågavarande tryckningsbidrag innebära bland annat, att utgifter för översättning eller språkgranskning ej må inräknas i de kostnader för tryckning av avhandling, till vilkas bestridande statsbidrag utgår.

Statens tekniska forskningsråd, som utdelar tryckningsbidragen, har ånyo gjort framställning om sådan ändring av nämnda bestämmelser, att statsbidrag må kunna utgå även för översättning och språkgranskning av avhandling. Medelsbehovet för nästa budgetår anser forskningsrådet böra beräknas till 11 000 kronor.

Departementschefen. Frågan om statsbidrag för översättning och språkgranskning av doktorsavhandlingar äger, såsom jag framhöll i fjol vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för innevarande budgetår, motsvarighet även för universitetens m. fl. läroanstalters vidkommande och torde därför böra upptagas till övervägande först i ett vidare sammanhang. I avvaktan på närmare erfarenhet av medelsbehovet under förevarande anslag torde detsamma böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 11 000 kronor.

[172] 18. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	16 000	30 520
1949/50	30 000	42 686
1950/51 (statsliggaren s. 590)	30 000	
1951/52 (förslag)	40 000	

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagsbelastningen torde anslaget uppräknas med 10 000 kronor till 40 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[173] 19. **Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.** Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 56 000 kronor, varav 35 000 kronor anvisats till tek-

niska högskolan i Stockholm och 21 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm har hemställt om en till 50 000 kronor ökad medelsanvisning till högskolan.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola har hemställt om en medelsanvisning för denna högskolas vidkommande av 30 000 kronor.

Överstyrelsen finner det vara av utomordentlig betydelse, att lärarna vid de tekniska högskolorna i största möjliga utsträckning beredas tillfälle att följa utvecklingen utomlands inom sina olika ämnesområden och knyta personliga förbindelser med kolleger i främmande länder. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl av lärarpersonalens ökning förordar överstyrelsen en höjning av ifrågavarande anslag för nästa budgetår med 24 000 kronor till 80 000 kronor, varav 50 000 kronor till tekniska högskolan i Stockholm och 30 000 kronor till Chalmers tekniska högskola.

Departementschefen. Då jag nu icke är beredd att tillstyrka höjning av anslaget, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 56 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma ändamål vid de tekniska högskolorna: Resestipendier åt lärare m. fl.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 56 000 kronor.

G. Skolöverstyrelsen.

[174] **1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar. 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader. 3. Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.** Dessa anslag äro för innevarande budgetår uppförda, avlöningsanslaget med 1 829 000 kronor, omkostnadsanslaget med 395 500 kronor och anslaget till försöksverksamhet m. m. med 160 000 kronor. Beredningen av frågan om anslagsbehovet för nästa budgetår är ännu icke avslutad, varför anslagen böra uppföras i riksstatsförslaget med beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna

a) till *Skolöverstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 980 000 kronor;

b) till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 445 000 kronor;

c) till *Skolöverstyrelsen: Försöksverksamhet m. m.* ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

H. Allmänna läroverken m. m.

[175] 1. Allmänna läroverken: Avlöningar, förslagsanslag. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 64 200 000 kronor och disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, som återgivits på s. 600 respektive 606 i statsliggaren.

I. Utvecklingstendenser.

Anslaget har under senare år gått snabbt i höjden. Huvudorsaken har varit den snabbt stigande tillströmningen av lärjungar till realskolans båda linjer, men även förstatligandet av kommunala mellanskolor enligt 1944 års riksdagsbeslut har avsevärt bidragit. Därtill kommer, att anslaget 1947 uppräknades i anledning av den då beslutade löneregleringen. Nedanstående tabell ger en översikt av ökningen i lärjungeantal och anslagsstegringen under de senaste åren.

Budgetår	Lärjungeantal			Anvisat anslag kronor	Förbrukat belopp kronor
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1945/46	46 282	13 684	59 966	32 322 000	31 710 358
1946/47	49 750	13 519	63 269	34 535 000	33 262 526
1947/48	53 908	13 637	67 545	52 721 000	49 093 411
1948/49	59 838	13 909	73 747	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 835	14 271	81 106	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 185	14 833	89 018	64 200 000	

Lärjungeantalet i gymnasiet vid de högre allmänna läroverken har under perioden varit tämligen konstant. Den utvidgning av gymnasieorganisationen i landet, som faktiskt skett, har huvudsakligen försiggått genom upprättande av kommunala gymnasier. Innevarande läsår rekryteras gymnasiet ännu väsentligen från de exceptionellt små årskullarna 1933—1934. Sannolikt är en starkare tillströmning att motse under de närmaste åren, allteftersom rekryteringsunderlaget växer.

För nästa budgetår beräknar skolöverstyrelsen en ökning av lärjungeantalet med 8 600, varav å realskolestadiet 7 600 och å gymnasialstadiet 1 000, och en ökning av avlöningsanslaget med 2 720 800 kronor.

II. Organisationsfrågor.

1. Provisorisk omläggning av provåret.

Nuvarande organisation. Sedan 1875 har en ettårig praktisk utbildningskurs för blivande läroverkslärare, det s. k. provåret, varit anordnad vid vissa läroanstalter. Gällande provårsstadgor, en för provår vid läroverk och en för provår vid seminarium, äro utfärdade den 19 maj 1917. Enligt dessa stadgor skall provåret i regel omfatta två terminer, men skolöverstyrelsen kan ge kursdeltagare, som har tillräcklig undervisningsvana och prövas äga goda förutsättningar för lärarkallet, tillstånd att avsluta provåret efter en termin. Sådant tillstånd medgives numera i regel sökande med minst 7 terminers lärartjänstgöring. Under femårsperioden 1945—1950 avslutade något mer än femtedelen av deltagarna provåret på en termin.

Provåret omfattar i regel tre läroämnen men kan även begränsas till två eller med skolöverstyrelsens tillstånd utsträckas till fyra. I utbildningen ingå praktiska övningar, diskussioner och föreläsningar rörande pedagogiska frågor. Därjämte anordnas kurser i skolhygien och muntlig framställningskonst, inbegripet talteknik. Övningsundervisningen fördelas på »serier», förlagda till olika stadier. En serie förberedes med att kursdeltagaren i klassen åhör den undervisning han skall övertaga. Under seriens lopp och vid dess slut anordnas sammanträden med lärare och kursdeltagare för behandling av metodiska frågor i samband med övningsundervisningen. Kursdeltagarna åhöra vidare föredömliga lärares undervisning, s. k. auskultation. Där så anses möjligt och lämpligt, böra de beredas tillfälle att auskultera även vid andra läroanstalter, om detta kan vara av betydelse för deras utbildning. De som genomgå provår på två terminer (tvåterminskandidaterna) hålla vanligen omkring 80 lektioner och auskultera under närmare 300. För dem som gå provår på en termin (enterminskandidaterna) inskränkes antalet lektioner till omkring 60 och antalet auskultationer till omkring 180.

Antalet högre allmänna läroverk med provårskurs är för närvarande 11 och antalet provårsseminarier 4. I medeltal kan ett provårsläroverk per år mottaga 10 kursdeltagare med tvåterminsprovår och 4 med enterminsprovår och ett provårsseminarium 5 kursdeltagare med tvåterminsprovår och 4 med enterminsprovår. Hela utbildningskapaciteten hos den nuvarande provårsorganisationen kan således uppskattas till högst 190 lärare per år. Enligt meddelande från skolöverstyrelsens extraläraryrå tjänstgjorde höstterminen 1949 vid högre skolor ungefär 650 lärare med akademisk examen men utan provår.

Krisutredningens organisationsförslag. Förslag till omläggning av provårsinstitutionen har den 22 september 1950 framlagts

av *läroverkens krisutredning*. Denna utredning har enligt direktiven att framlägga förslag till sådana åtgärder, som äro ägnade att snabbt förbättra den akuta lärarbristen och därför måste rekommenderas i nuvarande läge, även om de kanske icke böra behållas allt framgent. Bland annat skulle utredningen överväga, huruvida provåret kunde avkortas till en termin och i samband därmed en mera systematiskt organiserad fortbildning under ferietid införas till komplettering av provåret.

Utredningen föreslår, att provåret, som hädanefter skulle benämnas *praktisk lärarkurs*, skall bestå av en förberedande *lärarkurs* om minst två veckor, förlagd till terminens början, och en *egentlig lärarkurs*, som i regel skall omfatta en termin.

Dessutom böra unga lärare, som ännu icke genomgått praktisk lärarkurs, erhålla nödig handledning av vederbörande rektorer och auskultera hos läroanstaltens mera erfarna lärare. Omfattningen av auskulteringen bör antecknas på tjänstgöringsbetyget. För att lärarna skola kunna förbereda sitt deltagande i lärarkursen genom litteraturstudier, böra redogörelser för lämplig litteratur i pedagogik, ungdoms- och uppfostringspsykologi samt metodik ställas till deras förfogande. Genom skolöverstyrelsens eller lärarorganisationernas försorg böra vidare tidsenliga handledningar utarbetas i olika ämnens metodik. De av skolöverstyrelsen utgivna metodiska anvisningarna böra kostnadsfritt tillställas varje utsedd kursdeltagare, helst även en kommenterad upplaga av läroverksstadgan jämte tim- och kursplaner.

Den förberedande lärarkursen skall omfatta kurser i muntlig framställningskonst och i talteknik samt föreläsningar och diskussioner rörande pedagogiska, metodiska och hygieniska ämnen. I regel bör sådan kurs anordnas den 18—31 augusti och den 7—20 januari i Stockholm, Göteborg och Lund. Kursen i Stockholm skall vara avsedd även för lärare, som hänvisats att genomgå egentlig lärarkurs i Umeå eller Uppsala, kursen i Lund även för lärare, som hänvisats till Malmö. Skolöverstyrelsen skall utse ledare för den förberedande lärarkursen. Med hänsyn till provårsföreståndarens stora arbetsbörda bör i regel annan person utses till ledare för den förberedande kursen.

Den egentliga lärarkursen skulle omfatta omkring 14 effektiva veckor och kan då avslutas omkring den 7 december på höstterminen och omkring den 11 maj på vårterminen. Den skall innehålla samma moment som det nuvarande provåret, i den mån dessa ej kunnat överföras till den förberedande kursen. Liksom i det nuvarande entermensprovåret måste emellertid såväl auskultationer som övningsundervisning beskäras. Möjligen kommer fler kursdeltagare än hittills att nöja sig med utbildning i två ämnen, men utredningen finner det alltjämt fördelaktigt, att lärarkursen i viss utsträckning omfattar tre ämnen, och pekar på möjligheten att i det tredje ämnet inskränka utbildningen till realskolestadiet.

Kursdeltagare skall med skolöverstyrelsens medgivande kunna utsträcka kursen till två terminer och kan då få tillstånd att medtaga ett fjärde ämne i provåret. För de yngsta lärarna — de som icke äro behöriga att anställas som extra ordinarie lärare — förutsättes *skyldighet* att genomgå två terminers lärarkurs, såvida icke skolöverstyrelsen medger undantag. Krisutredningen beräknar det genomsnittliga antalet deltagare i lärarkursen till 17 per år vid provårsläroverk och 11 vid provårsseminarium, varav i vartdera fallet en lärare med tvåterminskurs. Provårsinstitutionens maximala kapacitet skulle därigenom ökas till 231 lärare per år. I stort sett skulle de föreslagna bestämmelserna verka så, att den för enterminsprövår fordrade tjänstgöringen nedginge till 4 terminer.

Krisutredningen anmärker slutligen, att den faktiska utbildningskapaciteten av olika skäl alltid ligger något under den maximala. De fyra senaste läsåren ha sålunda i genomsnitt endast 171 lärare per år avslutat sitt provår mot de 190, som kunde utbildas vid fullständigt utnyttjande av provårsanstalternas teoretiska kapacitet. Icke heller efter övergången till den föreslagna organisationen lär den maximala kapaciteten kunna uppnås; i gynnsammaste fall skulle antalet per år utbildade kunna bringas upp till omkring 225. För utredningen har emellertid huvudsyftet med omläggningen icke varit en ökning av kapaciteten. I första hand har dess förslag dikterats av nödvändigheten att under nuvarande svåra lärarbrist öka lärartillgången genom frigörande av en termin till aktiv lärarverksamhet.

Utredningen erinrar om att 1945 års riksdag till sitt beslut om arvode åt lärarkandidaterna fogat ett uttalande om önskvärdheten av att dessa kunde beredas ytterligare ekonomisk kompensation genom timplärläroförordnanden under provåret. Sådana meddelas också i viss utsträckning, men utredningen anser sig kunna konstatera, att det i varje fall icke sker systematiskt och efter enhetliga grunder. Vid genomförd enterminskurs kan timplärläroförordning endast förekomma i undantagsfall och i starkt begränsad omfattning, påpekar utredningen.

Utredningen hade förberett sitt arbete genom en enkät till provårsföreståndarna och bemöter vissa erinringar mot provårets förkortning, som framställts av dessa.

1. Det har invänts, att endast ett mindretal lärarkandidater äro så funtade, att de på en termin förmå tillägna sig säkra pedagogiska erfarenheter, och tillika starka nog för den otvivelaktiga press, som den korta utbildningstiden skulle föra med sig.

Härtill genmäler krisutredningen:

»Om det finns lärarkandidater, som komma över sin osäkerhetskänsla och nå ett gott resultat först under andra terminen, finns det också åtskilliga, för vilka den andra terminen icke ger något väsentligt nytt och

för vilka arbetet därför under denna termin icke ter sig tillräckligt meningsfullt och kännes irriterande.»

2. Det har invänts, att en förkortning av den praktiska utbildningen skulle nödvändiggöra en koncentration på undervisningstekniken i kursdeltagarens fackämnen, varigenom kursdeltagarna skulle frestas att åsidosätta de allmänpedagogiska uppgifterna och få otillräcklig förberedelse för de fostrande uppgifterna i skolans dagliga liv.

Krisutredningen berör denna invändning mera i förbigående.

»Den av ett par provårsföreståndare framförda invändningen mot enterminskurs, att det fordras minst två terminer för att lärarkandidaten skall bli insatt i det dagliga livet i skolan, finner utredningen icke vara av någon större betydelse, eftersom sådan erfarenhet lätt kan förvärfvas under tjänstgöringstid före provåret.»

3. Det har invänts, att kursdeltagarna efter en förkortning av kurstiden skulle i högre grad än nu komma att betrakta kursen som ett prov, samtidigt som det måste bli svårare för handledarna att sätta rättvisande betyg.

Krisutredningen medger, att visst fog finnes för denna invändning, men anser den icke avgörande.

»I den mån föreståndare och handledare låta sitt arbete behärskas av utbildningssynpunkter trots den begränsade tiden, i samma mån reduceras . . . risken för att lärarkandidaten skall uppfatta enterminskursen endast som en serie prov. I sitt yttrande 1935 framhöll skolöverstyrelsen, att den fått den uppfattningen, att provårets grundläggande utbildande uppgift endast undantagsvis fått på otillbörligt sätt träda i bakgrunden för den bedömande uppgiften. Detta omdöme av år 1935 torde ha full giltighet även för det nuvarande arbetet vid provårsanstalterna. Det måste avse också det stora flertalet enterminskandidater.»

Utredningen påpekar i detta sammanhang, att enligt tillgänglig statistik genomsnittsbetygen för enterminskandidaterna icke kunna sägas vara lägre än för tvåterminskandidaterna.

»Skulle man bedöma resultatet av lärarutbildningen enbart ur betygssynpunkt, kunde . . . ingen tvekan råda om lämpligheten av att generellt införa enterminskurs. Utredningen vill emellertid framhålla, att förhållandena kunna något förskjutas i betygshänseende, om den stora massan av lärarkandidater kommer att genomgå enterminskurs och ej som nu endast en — måhända kvalificerad — minoritet med lång tjänstgöring bakom sig. De hittills gjorda erfarenheterna synas dock göra det sannolikt, att den sist berörda betygssynpunkten icke behöver tillmätas någon betydelse eller utgöra något hinder för en övergång till enterminskurs.»

4. Slutligen framställer utredningen själv en fjärde invändning. Dess förslag förutsätter, att kursdeltagarna skola ha avlagt filosofisk ämbetsexamen eller motsvarande teologisk examen enligt nu gällande bestämmelser, som bland annat föreskriva genomgång av kurs i psykologi samt pedagogikens teori och historia. Grunden skulle delvis undanryckas, om denna

senare kurs i överensstämmelse med förslag av 1945 års universitetsberedning utginge ur den teoretiska lärarutbildningen.

»Utredningen har beaktat detta förhållande men anser sig icke böra diskutera några åtgärder med anledning härav, förrän den föreslagna ändringen av examensstadgan verkligen genomföres. Enligt utredningens mening bör en sådan reform dock icke få utgöra hinder för en förkortning av provåret till en termin och torde icke heller behöva utgöra något hinder.»

Utredningens förslag har i nuvarande läge tillstyrkts av remissinstanserna, ehuru vanligen under uttalade betänkligheter.

Läroverkslärarnas riksförbund hävdar sålunda, att en fullgod praktisk lärarutbildning i princip bör omfatta två terminer, och vill understryka, att genomförandet av en enterminkurs måste betraktas som en försöksåtgärd i ett kritiskt läge, vilken snarast möjligt bör ersättas av bättre anordningar för lärarutbildningen. Förbundet befarar, att framför allt övningsmomentet kan komma att bli mindre väl tillgodosett och att provmomentet kan komma att spela en alltför dominerande roll.

»Under framhållande av dessa synpunkter tillstyrker förbundet — dock med största tvekan — utredningens förslag, att den praktiska utbildningen för ämneslärare tillsvidare i regel skall utgöra en termin och organiseras i huvudsak enligt utredningens riktlinjer. Efter en tid av tre år — vilken tid torde vara tillräcklig för en utslagsgivande försöksverksamhet — bör enligt förbundets mening frågan tas upp till förnyad bedömning.»

Förbundet understryker utredningens förslag, att vissa kursdeltagare böra ha skyldighet och alla rättighet att genomgå kursen på två terminer. Tvåterminkursen bör dock icke vara endast en uttänjd enterminkurs. För att bli fullt effektiv bör den planläggas och genomföras så, att den icke till form och innehåll bindes av enterminkursens uppläggning.

Med tanke på den stora arbetsbördan för deltagarna i en enterminkurs finner förbundet det förvånande, att utredningen över huvud räknat med någon möjlighet till timtjänst för kursdeltagarna.

»Om en sådan bestämmelse funnes, kunde rektorer eller handledare som emellanåt sker lockas att utnyttja denna utväg — och kursdeltagarens reella möjlighet att vägra att anta sådana 'erbjudanden' är i hans situation begränsade. Förbundet måste därför bestämt avstyrka varje förslag om timtjänst eller vikariat vid kursläroverket, åtminstone för dem, som gå enterminkurs.»

Skolöverstyrelsen meddelar, att förslaget om förkortning av tiden för lärarutbildningen mer eller mindre motsträvt har godtagits av samtliga provårsanstalter såsom en kris- eller nödfallsåtgärd för säkrande av lärarekryteringen. Alla provårsanstalter utom en anse dock tvåtermisutbildningen i princip vara utan jämförelse överlägsen den föreslagna. Behovet av en förberedande kurs som komplement till en egentlig lärarutbildning

om endast en termin understrykes i flera yttranden; tiden — två veckor — anses dock av samtliga vara för snävt tilltagen.

Överstyrelsen påpekar, att en beskärning av den praktiska lärarutbildningen varit helt främmande för alla 1930-talets reformplaner och står i än skarpare strid med 1946 års skolkommissions program för lärarutbildningen. Därefter fortsätter överstyrelsen:

»Sannolikt komma åtskilliga olägenheter att göra sig gällande, om utbildningstiden normalt förkortas till en termin, icke minst — såsom krisutredningen själv framhållit — att den sammanpressade tiden för övningsundervisningen ytterligare accentuerar karaktären av prov i stället för utbildning. Överstyrelsen finner likväl icke uteslutet, att resultatet av en termins lärarkurs med de i och för sig värdefulla förbättringar, som krisutredningen föreslagit, i stort sett icke kommer att på ett mer markant sätt visa sig underlägset resultatet av två terminers provår i dess nuvarande form. Provåret, sådant det hittills gestaltats, kan nämligen knappast anses som en helt igenom effektiv institution. Det är en ej ovanlig mening, som delas även av åtskilliga överstyrelsens ledamöter på grundval av deras egna erfarenheter, att provårets lärdomar kunnat inhämtas under kortare tid än två terminer. En viss förkortning av tiden skulle därför kunna anses vara relativt ofarlig, om ingenting annat skall eftersträvas än vad provårsutbildningen av gammalt har givit.

Emellertid har med allt större skärpa den kritiken riktats mot provåret, att dess utbildning är ensidig och huvudsakligen tillgodoser behovet av undervisningsrutin. Av 1940 års skolutredning framhölls sålunda — liksom redan av 1936 års lärarutbildningssakkunniga — nödvändigheten av att läraraspiranterna under sin utbildningstid få en djupare inblick i barn- och ungdomspsykologi, än den nuvarande utbildningen ger, och 1946 års skolkommission utvecklade denna synpunkt vidare samt pekade även på andra ämnesområden, som borde bli föremål för studium under lärarutbildningen. Den tid, som undervisningsövningarna lämna övrig under ett normalt tvåterminsprovår, skulle alltså utan tvivel kunna nyttiggöras för lärarkandidaterna. Om däremot tidsramen skall minskas till hälften, går möjligheten förlorad att ge undervisningsövningarna det komplement, som av alla — med större eller mindre eftertryck — förklaras vara oundgängligt. Betecknande är, att krisutredningen finner ett antal föreläsningar i ungdoms- och uppfostringspsykologi ha en uppgift att fylla i den av utredningen föreslagna förberedande lärarkursen men stannar för att hänvisa ämnet 'till andra fortbildningskurser, detta med hänsyn till den korta tid, som här står till buds'. Visserligen kan anföras, att den förkortade utbildningen endast är av provisorisk natur. Det fordras dock optimism för att våga hoppas, att provårsutbildningen, sedan den en gång begränsats till normalt en termin, skall generellt återfå de två terminerna. Krisutredningens förslag kan därför icke gärna innebära annat än att provårsinstitutionen — vare sig den behåller sin gamla beteckning eller skiftar namn — för hela den tid, som den finnes kvar, berövas förutsättningarna för en väsentlig reform i den anda, som redan nutiden kräver och kanske framtiden än mer kommer att finna nödvändig.»

Med hänsyn till här anförda förhållanden skulle överstyrelsen, om den kunnat begränsa sig till att beakta endast lärarutbildningens rättmätiga

fordringar, knappast ha kunnat tillstyrka föreliggande förslag. Överstyrelsen måste emellertid taga även andra synpunkter under övervägande. Med den lärarbrist, som redan är krisartad och hotar att bli katastrofal, måste alla lärarreserver, även om de icke äro särskilt stora, utnyttjas till fullo. Förhoppningarna om en förbättrad utbildning inom en tidsram av tillfredsställande omfattning få i stället knytas till de lärarhögskolor, om vilka principbeslut fattats vid 1950 års riksdag. »Skulle icke en dylik förstärkt lärarutbildning ha varit planerad, hade det ställt sig avsevärt svårare för överstyrelsen att acceptera krisutredningens förslag.»

Överstyrelsen går därefter in på förslagens detaljer. I fråga om den förberedande kursen föreslår överstyrelsen, att kurstiden utsträcker till tre veckor, bland annat för att utrymme skall kunna beredas för föreläsningar i utvecklingspsykologi med åtföljande diskussioner. Vidare hänvisar ämbetsverket till i annat sammanhang gjorda framställningar om anslag till fortbildningskurser, studiebesök och pedagogdagar samt till de på privat initiativ anordnade magisterterminskurserna, allt företag, som i det ena eller andra hänseendet äro ägnade att förstärka den praktiska lärarutbildningen.

Vad krisutredningen anfört om vikten av att deltagarna i den egentliga lärarkursen få tillfälle att följa undervisningen jämväl i folkskolan understrykes av skolöverstyrelsen. För dylika auskultationer bör ett visst belopp ställas till kursföreståndarens förfogande att fördelas bland de lärare, som mottaga auskultanter. Överstyrelsen föreslår ett belopp av 20 kronor per lärarkandidat.

Kursföreståndarnas arbetsbörda och arvoden. Läröverkens krisutredning erinrar om att Kungl. Maj:t enligt uttalande av 1941 års riksdag äger medgiva nedsättning av undervisningsskyldigheten med högst 3 veckotimmar för rektorer, som tillika äro föreståndare för provårskurs med mer än 11 deltagare. Vid genomförd enterminkurs kommer kursföreståndarnas arbetsbörda att ökas, även om hänsyn tages till den avlastning, som kan vinnas genom inrättandet av en förberedande lärarkurs under särskild ledning. Utredningen föreslår, att skolöverstyrelsen bemyndigas medgiva nedsättning i undervisningsskyldigheten med högst tre veckotimmar även åt föreståndare för egentlig lärarkurs anordnad i överensstämmelse med utredningens förslag. Föreståndarens arvode, som för närvarande är 1 500 kronor vid provårsläroverk och 1 200 kronor vid provårseminarium, bör höjas till 2 004 kronor per år.

Flera av *provårsföreståndarna* föreslå ytterligare nedsättning i undervisningsskyldigheten eller förhöjning av arvodet. Rektor vid högre allmänna läroverket i Bromma uppskattar efter detaljerad utredning föreståndarens arbetsbörda till i genomsnitt 13 timmar per vecka under läsåret och föreslår på grundval härav ett årligt arvode till föreståndaren av

5 000—6 000 kronor. Rektor vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Stockholm erinrar om att vissa seminarierektorer redan av andra skäl äro befriade från undervisningsskyldighet och pekar på möjligheten att för sådana fall höja arvudet med ett belopp motsvarande ersättningen för tre timlärartimmar.

Skolöverstyrelsen har följande synpunkter på frågan:

»Att krisutredningens förslag kommer att ytterligare öka lärarkursföreståndarnas redan nu alltför stora arbetsbörda, framhålles av utredningen. Det vill emellertid synas, som om de av utredningen föreslagna åtgärderna för att undanröja denna olägenhet knappast kunna vara tillräckliga. De siffror om arbetstimmarna, som rektor vid högre allmänna läroverket i Bromma anför och som otvivelaktigt äro minimisiffror, tala därvid ett tydligt språk. Överstyrelsen torde dock icke för närvarande böra ingå på denna fråga, eftersom den kommer att upptagas av de sakkunniga, vilka tillkallats att som experter biträda 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Skall krisutredningens förslag genomföras redan från och med läsåret 1951—1952, torde det dock bli nödvändigt att tills vidare helt befria lärarkursföreståndarna från undervisningsskyldighet. Det är emellertid att hoppas, att i framtiden andra utvägar skola finnas att göra arbetsförhållandena drägliga för lärarkursföreståndarna — om dem gäller nämligen kanske i än högre grad än om andra rektorer, att de principiellt böra ha någon undervisning.»

Statskontoret hänvisar till att redan med nuvarande bestämmelser möjlighet föreligger att efter särskilt medgivande genomgå provår på en termin och att inrättandet av en förberedande kurs med särskild ledare måste lätta provårsföreståndarens arbetsuppgifter. Ändrad arvodesättning påkallas enligt ämbetsverkets mening icke av det nu framlagda förslaget till omläggning av provåret.

Statens lönenämnd erinrar om att nämnden redan tidigare (i utlåtanden den 28 september och den 7 oktober 1948 samt den 28 september 1949 över av skolöverstyrelsen gjorda framställningar) kunnat acceptera en höjning av föreståndarnas arvoden till det nu föreslagna beloppet, 2 004 kronor.

Ledaren av den förberedande kursen skall enligt *krisutredningens* förslag svara för kursens ledning och planläggning och således bland annat anskaffa föreläsare och uppgöra schema för de i Stockholm omkring 270, i Lund och Göteborg omkring 180 föreläsningarna och övningarna. Han bör vidare ha det ekonomiska ansvaret för kursen. Då antalet deltagare beräknas bli omkring 70 i stockholmskursen mot omkring 25 i de båda andra kurserna, föreslår utredningen 700 kronor i arvode för ledaren för kursen i Stockholm och 400 kronor för envar av de övriga kursledarna.

Skolöverstyrelsen ifrågasätter, huruvida arvodena äro sinsemellan väl avvägda. Då överstyrelsen föreslagit en förlängning av den förberedande kursen från två veckor till tre, finner överstyrelsen någon uppräknings moti-

verad åtminstone beträffande kurserna i Lund och Göteborg. Överstyrelsen föreslår, att ersättningen bestämmes till 700 kronor för Stockholm och 500 kronor för de båda sistnämnda orterna.

Statens lönenämnd ifrågasätter, huruvida icke handhavandet av de ekonomiska angelägenheterna i samband med de förberedande kurserna kunde förläggas till skolöverstyrelsens administrativa avdelning. Nämnden anser sig icke böra tillstyrka högre ersättningar än 500 respektive 300 kronor men utgår därvid från att kursledarna icke skola betungas med ärenden av kameral natur. Jämväl *statskontoret* har stannat för arvodesbeloppen 500 respektive 300 kronor.

De medverkande lärarnas arvoden. Till varje ordinarie och extra ordinarie ämneslärare vid provårsanstalt med undantag av föreståndaren utgår enligt tilläggsbestämmelserna till Saar, bil. D, ett belopp av 360 kronor per år. Enahanda belopp utgår till ordinarie och extra ordinarie övningsskollärare vid provårsseminarium, dock icke till de folkskollärare vid seminarieorternas folkskolor, vilka erhållit förordnande som extra ordinarie övningsskollärare. En viss tvekan synes råda, huruvida ämneslärare, vilken enligt kungl. brev den 30 juni 1948 förordnas som extra ordinarie i den lönegrad, som gäller för motsvarande extra lärare, bör anses berättigad uppbära här ifrågavarande arvode.

Enligt tilläggsbestämmelserna till avlöningsreglementet utgå vidare särskilda handledararvoden till de lärare, som aktivt deltaga i provårsarbetet. För varje provårsanstalt beräknas 300 kronor för enterminkandidat och 180 kronor i terminen för tvåterminkandidat. Summan fördelas av skolöverstyrelsen mellan de medverkande lärarna efter förslag av vederbörande rektor. Ersättningarna äro icke förbehållna speciella lärargrupper, men av naturliga skäl anlitas extra lärare och timplärare sällan för handledning.

Skolöverstyrelsen föreslog hösten 1949, att arvodet till ordinarie och extra ordinarie lärare skulle höjas till 720 kronor och handledarersättningarna beräknas efter 450 kronor för enterminkandidat och 300 kronor i terminen för tvåterminkandidat. Vid provårsläroverket i Umeå med dess av det nordliga läget beroende rekryteringssvårigheter borde dock handledarersättningarna beräknas efter 900 respektive 600 kronor.

Läroverkens krisutredning framställer nu samma förslag beträffande lärarna i den egentliga lärarkursen, och *skolöverstyrelsen* understryker i sitt utlåtande ånyo behovet av en arvodesförbättring.

Statskontoret avstyrker däremot alla arvodeshöjningar. *Statens lönenämnd* tillstyrker på så sätt utredningens förslag, att samtliga här ifrågavarande ersättningsbelopp höjas med i runt tal 50 procent eller från 360 till 540, från 300 till 450 och från 180 till 300 kronor. Förslaget att ge handledarna vid läroverket i Umeå större förmåner än handledarna vid övriga provårsanstalter avstyrkes.

Kostnadsökningen skulle enligt krisutredningens förslag belöpa sig till omkring 246 000 kronor och enligt lönenämndens till omkring 137 000 kronor.

I skrivelse den 5 september 1950 har *skolöverstyrelsen*, efter av läroverkslärarnas riksförbund begärda muntliga förhandlingar med detta förbund, gjort framställning i den ovan berörda frågan om provårsarvoden åt lärare, som erhållit anställning såsom extra ordinarie lärare vid provårsläroverk enligt kungl. brevet den 30 juni 1948. De här avsedda lärarna äro dels e. o. adjunkter i lönegrad Ce 21, dels e. o. ämneslärarinnor och e. o. övningsskollärare i Ce 20.

Enligt överstyrelsens mening bör det icke ifrågakomma, att en lärare, som genomgår provårskurs och därunder vidkännes C-avdrag, skall komma i åtnjutande av här ifrågavarande provårsarvode. Det kan icke heller anses riktigt, att e. o. adjunkt i Ce 21, som icke genomgått provår, skulle automatiskt erhålla sådant arvode, om han tjänstgör vid provårsanstalt; i sådana fall bör arvode utgå, endast om det visar sig nödvändigt att taga honom i anspråk för provårsarbetet. Vid folkskoleseminarierna är emellertid tillgången på extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 24 så knapp, att lärare med kompetens för anställning i Ce 24 i ett och annat fall måste stanna i Ce 21; sådana lärare böra erhålla samma provårsarvode som andra e. o. adjunkter.

De avsedda fallen äro av naturliga skäl helt få. Läsåret 1949/50 funnos vid provårsseminarierna två e. o. adjunkter i Ce 21, båda med provår, och vid provårsläroverken likaledes två, båda utan provår (Umeå). Teoretiskt finnes även möjligheten, att någon e. o. ämneslärarinna i Ce 20 eller e. o. övningsskollärare i samma lönegrad kan komma att anställas vid provårsanstalt; dessa fall böra bedömas analogt med de förra.

Skolöverstyrelsen föreslår, att stadgandet i tilläggsbestämmelserna till Saar angående arvodet å 360 kronor ändras så, att rätten till dylikt arvode för e. o. adjunkt i Ce 21 och e. o. ämneslärarinna eller e. o. övningsskollärare i Ce 20 göres beroende av skolöverstyrelsens prövning i varje särskilt fall.

Ersättningar för föreläsningar och övningar.
Arvoderade föreläsningar och övningar skulle enligt *läroverkens krisutredning* förekomma endast vid den förberedande kursen. Ersättningarna äro för närvarande 30 respektive 15 kronor per undervisningstimme men föreslås av krisutredningen höjda till 40 respektive 20 kronor. Utredningens förslag sammanfaller även på denna punkt med ett förslag, som skolöverstyrelsen upprepade gånger framlagt i samband med sina anslagsäskanden för provårsanstalterna. Då de till föreläsningarna knutna diskussionerna normalt torde komma att bli avsevärt längre än själva föreläsningarna och i stor utsträckning torde komma att antaga karaktären av seminarieövningar, anser krisutredningen, att arvodet för en diskussion bör vara detsamma som för en föreläsning.

Skolöverstyrelsen, som i samband med sitt förslag att förlänga den förberedande kursen till tre veckor måst förutsätta, att kursen på höstterminen påbörjas redan den 14 augusti, uttalar sitt tvivel om att det skall bli möjligt att — särskilt under ferietid — erhålla lämpliga föreläsare, om icke arvoden höjas från de nu orimligt låga beloppen. *Statskontoret* räknar med oförändrade arvoden för föreläsningar och övningar. *Statens lönenämnd* har undersökt, vilka ersättningar som betalas till föreläsare och övriga medverkande vid ett antal kurser av olika slag inom statsförvaltningen. Det har därvid framgått, att beloppen variera avsevärt, och lönenämnden har icke blivit helt övertygad om att variationerna alltid låta förklara sig av olikheter i kursernas omfattning, de behandlade ämnenas svårighetsgrad eller de medverkandes kvalifikationer. Lönenämnden föreslår därför en utredning i syfte att uppnå största möjliga enhetlighet på området. Ledamoten *Stenvinkel* har emellertid reserverat sig för den föreslagna höjningen.

Kursdeltagarnas arvoden. För närvarande utgår arvode åt lärarkandidat med 1 000 kronor per termin. Lärarkandidat, som med stöd av kungl. brevet den 30 juni 1948 antagits till extra ordinarie adjunkt i lönegraden Ce 21, åtnjuter i denna egenskap lön under ferierna. För enterminkandidat uppgår denna ferielön till omkring 1 500 kronor, om provårskursen infaller under höstterminen, och till omkring 800 kronor om den infaller under vårterminen. E. o. adjunkt i Ce 21, som går provår på två terminer, uppbär sålunda under året ett belopp av $2\,000 + 1\,500 + 800 = 4\,300$ kronor.

I utlåtande den 15 november 1948 över en av Sveriges yngre läroverkslärares förening gjord framställning framhöll *skolöverstyrelsen*, att både humanitets- och rättviseskäl talade för en rimlig gottgörelse åt lärarkandidaterna. Härtill fogade överstyrelsen de i tider av lärarbrist viktiga rekryteringssynpunkterna.

»Bland de åtgärder, som måste företagas för att stimulera tillströmningen till läroverkslärarbanan, ha även läroverkens rektorer hos skolöverstyrelsen påyrkat en väsentlig höjning av lärarkandidaternas arvoden. Sambandet torde också vara uppenbart. För den som står inför valet mellan olika levnadsbanor måste utsikten att efter långvariga studier och ett eller flera års avlönad anställning nödgas räkna med ett år med starkt nedsatta löneförmåner väcka betänkligheter inför lärarbanan och locka till andra banor utan sådan belastning.»

Överstyrelsen föreslog att arvodet skulle höjas till 3 200 kronor per termin, ungefärligen motsvarande två tredjedelar av lönen i 21:a löneklassen å 5-ort. Till e. o. adjunkt antagen lärarkandidat skulle vara tjänstledig med C-avdrag under kalenderhalvår, då han deltar i provårskurs; rätten till ferielön skulle därmed bortfalla. Förslaget upprepades i ämbetsverkets anslagsäskanden för innevarande budgetår.

Läroverkens krisutredning hävdar, att i en situation, då hela det högre undervisningsväsendet hotas av katastrof på grund av lärarbrist, alla åtgärder måste prövas, som kunna tänkas stimulera rekryteringen. Enligt utredningens uppfattning tala både förhållandena inom statsförvaltningen i övrigt och den svåra lärarbristen för oavkortad lön under den praktiska lärokursen. Utredningens majoritet har emellertid ansett sig böra i likhet med skolöverstyrelsen stanna vid att för närvarande endast yrka på ett arvode av 3 200 kronor för termin.

TVå av ledamöterna, rektor *G. A. Lindberg* och e. o. adjunkten *N. G. Herrström*, anmälde reservation mot utredningens beslut under framhållande av att varje ersättning, som understege oavkortad lön, komme att tvinga åtminstone lärarkandidater, som hade försörjningsplikt, till förnyad skuldsättning. Då det stora flertalet lärarkandidater innehade extra ordinarie anställning vid de allmänna läroverken, vore lärokursen för dem att betrakta som kurs inom verket. Lärarkandidat, som icke vore behörig till extra ordinarie adjunksbefattning, borde anställas som extra adjunkt under den praktiska lärokursen och uppbära lön som sådan.

Läroverkslärarnas riksförbund ansluter sig till reservanternas mening.

Skolöverstyrelsen påpekar, att krisutredningens förslag om omläggning av den praktiska lärarutbildningen i viss mån rubbat de förutsättningar, på vilka överstyrelsen grundade sitt förslag av den 15 november 1948.

»Överstyrelsen räknade nämligen därvid med att lärarkandidaterna skulle kunna åtaga sig timplärartjänstgöring under provåret och därigenom erhålla viss inkomst utöver provårsarvodet. I och med att utbildningstiden förkortas och arbetet fördenskull blir mer koncentrerat, försvinna i regel möjligheterna till biinkomster. Detta torde, även om lärarkandidaternas ekonomiska situation i stort sett måste bli mindre pressande genom utbildningstidens förkortning till hälften av den nuvarande, motivera en viss höjning av det arvode, som den 15 november 1948 föreslogs av överstyrelsen. Sedan dess har ju också lärarbristen ytterligare förvärrats och åtgärder att förbättra lärarekryteringen kommit att framstå såsom alltmer nödvändiga. Överstyrelsen är därför för närvarande beredd att förorda ett arvode av 4 000 kronor per termin.»

Liksom i utlåtandet den 15 november 1948 förutsätter överstyrelsen, att ferielönen samtidigt skulle bortfalla för de kursdeltagare, som nu åtnjuta sådan.

Statskontoret, som tidigare avstyrkt förslag om höjning av lärarkandidaternas arvoden, har trots sig förmärka, att det är en ganska allmänt utbredd uppfattning, att de yngre lärarna i förhållande till övriga tjänstemannagrupper vore missgynnade, och ser sig därför nödsakat att i detalj redovisa skälen för sin ståndpunkt. Den enligt ämbetsverkets uppfattning självklara utgångspunkten bör vara, att läroverkslärarna skola arbeta under lika gynnsamma ekonomiska betingelser som övriga grupper statstjänstemän med likvärdig utbildning. Däremot kan det icke vara försvarligt att bereda lärarna förmåner på övriga tjänstemannagrupperns bekostnad.

Statskontoret uppdrager en jämförelse mellan den sannolika inkomstvolymen för några tjänstemannagrupper under ett antal år efter övergången till statstjänst. Ett utdrag ur ämbetsverkets beräkningar meddelas i följande tabell.

Personalgrupp	Sammanlagda löneförmåner i kronor efter	
	5.5 år	9.5 år
Jur. kand.: tingsmeritering, därefter amanuéstjänstgöring	46 338	92 838
Jur. kand. eller fil. mag.: amanuéstjänstgöring	50 676	97 176
Fil. mag.: lärartjänstgöring	55 850	104 882
Fil. lic.: amanuéstjänstgöring	57 540	107 544

Tabellen grundar sig på antagandet att en lärare genomgår provårskurs på en termin efter fyra terminers tjänstgöring och därvid uppbär 1 150 kronor i ferielön och 1 000 kronor i särskilt arvode samt att han omedelbart efter genomgången provårskurs befordras till e. o. adjunkt i Ce 24. För de som amanuenser anställda förutsättes reglerad beföringsgång enligt kungörelsen 436/1947.

Statskontoret kommenterar på följande sätt sina beräkningar:

»Statskontoret nödgas . . . konstatera, att de yngre lärarnas löneförhållanden — även vid beaktande av inkomstbortfallet under provåret — äro förmånligare än övriga närmast jämförliga tjänstemannagrupper. Såsom beföringsförhållandena nu te sig, finnes uppenbarligen icke något utrymme för en förbättring av löneförhållandena under provåret. Detta har sin grund främst i den jämförelsevis höga avlöning, som läroverkslärare erhåller omedelbart efter avlagd examen.

Till allt detta kommer, att, medan amanuenserna i statstjänst erfarenhetsmässigt hava mycket små möjligheter att förvärva extra inkomster, lärarna hava goda förutsättningar att genom att åtaga sig övertimmar och använda en del av de långa ferierna för förvärvsverksamhet öka den normalt fastställda lönen».

I nuvarande situation — innan reglerad beföringsgång fastställts jämväl för lärarna — ser sig ämbetsverket nödsakat att av principiella skäl avstyrka höjning av provårsarvodet. Om den nuvarande rätten till ferielön bibehålles, synes i stället arvodet — vare sig lärare genomgår den praktiska lärarutbildningen på en eller två terminer — böra bestämmas till i ett för allt 1 000 kronor. För lärare, som hänvisas till Umeå, bör dock arvodet sättas 200 kronor högre med hänsyn till att han måste genomgå den förberedande lärarkursen på annan ort.

»Skulle av skäl, som undandraga sig statskontorets bedömande, statsmakterna trots de allvarliga invändningar, som ur principiell synpunkt kunna resas häremot, anse en höjning försvarlig, förordar ämbetsverket den lösningen, att lärare under hela det halvår, han genomgår praktisk

lärarutbildning, skall vara skyldig att mot åtnjutande av ett arvode å 2 650 kronor (för Umeå 2 850 kronor) vidkännas C-avdrag å lönen i av honom innehavd extra ordinarie lärarbefattning. För tvåterminskandidat bör endast ett arvode utgå. Det föreslagna arvodet motsvarar i avrundat tal ersättningen till en tingsnotarietjänst (8 löneklassen)».

Skolöverstyrelsen gick i sitt utlåtande den 15 november 1948 likaledes in på en jämförelse med andra verksamhetsområden:

»De förhållanden, som råda inom statsförvaltningen i övrigt, tala också för bättre ekonomiska villkor åt lärarkandidaterna. Inom de affärsdrivande verken erhålla redan eleverna på nybörjarkurserna viss ersättning efter mycket kort tid, och dock äro aspiranterna här ungdomar, som endast ha real- eller studentexamen bakom sig. Tingsnotarierna, som i fråga om utbildning äro närmast jämförbara med lärarkandidaterna, ha numera erhållit arvoden motsvarande lön i löneklasserna Cg 12—17 i ortsgrupp 5, respektive 6 516 och 7 992 kronor. I olikhet med tingsnotarierna ha dock lärarkandidaterna efter sin akademiska utbildning i regel även tjänstgjort någon tid, ibland flera år, som lärare, och åtskilliga av dem ha avlagt licentiatexamen och uppnått doktorsgrad.»

Statens lönenämnd framhåller, att ett blandat system som det nuvarande leder till ojämnheter i löneförmånerna mellan kursdeltagarna, allteftersom dessa erhålla sin utbildning under höst- eller vårtermin. Icke heller det förslag, som framställts av reservanterna inom krisutredningen, kan emellertid anses tillfredsställande. Då lärarkursen icke omfattar hela terminen, skulle nämligen lärarkandidaterna, sedan de uppburit ferielön och full lön under lärarkursen, få vidkännas C-avdrag under den tid, som återstode fram till nästkommande feriers början. Beaktas bör vidare, att kursdeltagarnas förmåner under utbildningstiden icke skäligen bör överstiga lönen i 21 löneklassen (per halvår 4 638 kronor på 4-ort).

»De olägenheter, som lönenämnden framhållit, skulle icke göra sig gällande, om lärarkandidaternas tjänstledighet bestämdes att omfatta helt kalenderhalvår och de för samma tid tillerkändes ett skäligt avpassat arvode. Lönenämnden vill därför förordna, att frågan tills vidare löses på detta sätt.

Arvodetsbeloppet synes förslagsvis kunna fastställas till 4 000 kronor för enterminskandidat. I de fall, då lärarkursen utsträcker till två terminer, synes emellertid tillräcklig anledning icke föreligga att tillerkänna lärarkandidaten nämnda belopp för vardera kalenderhalvåret. Med beaktande av att i sådana fall lärarkandidaten torde ha möjligheter att åtaga sig timlärartjänstgöring föreslår lönenämnden, att arvodet för tvåterminskandidat bestämes till 3 000 kronor för halvår, varunder han genomgår praktisk lärarkurs.

Lönenämnden förutsätter, att genomgång av lärarkurs icke skall medföra, att den, som redan innhar e. o. lärtjänst, går densamma förlustig.»

Ledamöterna *Stenvinkel*, *Wanngård* och *Wikström* anse, att deltagarna i den praktiska lärarkursen böra avlönas enligt de principer, som tillämpas

inom statsförvaltningen i övrigt i fråga om kurser inom verket. Den förstnämnde föreslår därjämte, att lärarkandidat, som icke är behörig till befattning som extra ordinarie adjunkt, anställs som extra adjunkt och uppstår oavkortad lön som sådan.

De ungefärliga kostnaderna för lärarkandidaternas arvoden enligt de olika alternativ, som framställts, framgå av nedanstående tablå:

	Kronor
Nuvarande beräkningsgrunder	530 000
Statskontoret (alt. 2 650)	616 000
Krisutredningen (alt. 3 200)	787 000
Statens lönenämnd (alt. 4 000, för tvåterminskandidater 3 000)	954 000
Skolöverstyrelsen (alt. 4 000)	984 000
Reservanterna	1 141 000

Vid beräkningen av kostnaderna enligt nuvarande beräkningsgrunder har icke beaktats, att ett fåtal kursdeltagare icke torde ha erforderlig tjänstetid för anställning såsom extra ordinarie adjunkter. Ej heller har vid beräkningen av kostnaderna enligt reservanternas förslag hänsyn tagits till att kursdeltagarna eventuellt skulle bli nödsakade att taga tjänstledighet med C-avdrag under tiden mellan lärarkursens och terminens slut.

Reseersättningar m. m. Då förberedande lärokurser endast skulle anordnas i Stockholm, Göteborg och Lund, uppstå vissa extra kostnader för de kursdeltagare, som skola genomgå den egentliga lärarkursen på annan ort.

Krisutredningen föreslår, att åt sådana kursdeltagare skall utgå reseersättning och traktamente, så avvägda, att de täcka de merkostnader, som kursdeltagarna på detta sätt ådraga sig. Reseersättning bör beräknas efter tredje klass på järnväg och inbegripa ersättning för snälltågs- och sovvagnsbiljett, om avståndet motiverar detta. Traktamente bör utgå endast till deltagare, som är bosatt utanför kursorten, och har beräknats till 10 kronor för dag och 8 kronor för natt. Anslagsbehovet för reseersättningar och traktamenten uppskattas till $5\,000 + 10\,200 = 15\,200$ kronor.

Ledamöterna *Herrström* och *Lindberg* anse, att reseersättning och traktamente bör beräknas enligt klass II B av allmänna resereglementet.

Skolöverstyrelsen, som föreslagit, att den förberedande kursen skall förlängas med en vecka, beräknar på i övrigt oförändrade grunder anslagsbehovet till $6\,500 + 15\,050 = 21\,550$ kronor.

Statskontoret anser åter, att anslaget för resekostnadsersättningar bör kunna begränsas till 4 500 kronor och anslaget till traktamenten slopas. För deltagare i stockholmskursen, vilka hänvisats till egentlig lärarkurs i Umeå, förefaller det visserligen motiverat, att compensation i någon form medges för de ökade utbildningskostnaderna. Detta bör emellertid kunna ske i den formen, att provårsarvodet för denna speciella kategori sättes 200 kronor högre än för övriga kursdeltagare.

Statens lönenämnd anser sig kunna godtaga utredningsmajoritetens förslag. Ledamoten *Stenvinkel* har emellertid velat följa reservanternas.

K o s t n a d s b e r ä k n i n g a r. Kostnaderna för de praktiska lärarkurserna instundande budgetår enligt krisutredningens förslag jämföras i följande tabell med kostnaderna enligt nu gällande organisation och beräkningsgrunder med förhöjningar av automatisk natur. Posterna äro i översikten grupperade under anslagsrubriker enligt krisutredningens förslag.

Ä n d a m å l	Kostnader i kronor		Kostnadsökning
	nuvarande grunder	krisutredningens förslag	
<i>I. Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs.</i>			
Arvoden till föreståndarna	16 500	22 044	5 544
Arvoden till ordinarie och e. o. lärare i läroämnen vid provårs-läroverken	166 300	332 600	166 300
Arvoden till handledare	52 800	93 600	40 800
Arvoden för föreläsningar och övningar	9 600	43 520	33 920
Arvoden till ledarna för den förberedande kursen		3 000	3 000
Reseersättningar och traktamenten		15 200	15 200
Tillhandahållande av metodiska anvisningar och läroverksstadgan ..		3 003	3 003
Övriga expenser för förberedande kursen		2 800	2 800
Summa	245 200	515 767	270 567
<i>II. Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs.</i>			
Arvoden till föreståndarna	4 800	8 016	3 216
Arvoden till ordinarie och e. o. lärare i läroämnen vid provårsseminarierna	35 700	71 400	35 700
Arvoden till handledare	12 000	20 400	8 400
Summa	52 500	99 816	47 316
<i>III. Arvoden till kursdeltagare ...</i>	320 000	787 000	467 000
Summa summarum	617 700	1 402 583	784 883

Mot den i tabellen angivna kostnadsökningen står en besparing av omkring 370 000 kronor på avlöningsanslaget till övrig icke-ordinarie personal och anslaget till rörligt tillägg.

Enligt *skolöverstyrelsens* förslag ökas kostnaderna på sätt efterföljande tabell utvisar:

	Ökning kronor
Arvoden till ledarna för den förberedande kursen	400
Föreläsningar och övningar	12 000
Arvoden till vissa lärare vid bland annat folkskolor	4 620
Arvoden till lärarkandidater	196 800
Resersättningar och traktamenten	6 350
Summa kronor	220 170

Departementschefen.

När i fjol riktlinjer för lärarutbildningens ordnande förelades riksdagen, förutsatte jag, att ämneslärnarnas egentliga yrkesutbildning skulle i tiden närmare anslutas till den teoretiska utbildningen. I den nya organisationen måste man försöka definitivt komma ifrån det gamla missförhållandet, att unga lärare ofta först efter flera års tjänstgöring få tillträde till den provårskurs, som dock varit avsedd att giva dem deras praktiska utbildning. Detta syfte kunde ej vara utan inflytande på utbildningens organisation. Enligt min åsikt borde denna omfatta två terminer vid lärarhögskola samt en termins aspiranttjänstgöring — kortare kan den icke tagas till, om utbildningen skall fylla numera allmänt erkända krav och läraraspiranterna skola kunna mottagas utan mera avsevärd lärarpraktik. En förbättring av den praktiska utbildningen kan dock icke få medföra en förlängning av den totala studietiden. I mitt anförande till statsrådsprotokollet framhöll jag, att studietiden för den grundläggande akademiska examen icke blott borde bättre normaliseras utan även återföras till rättigare mått.

Riksdagen intog samma ställning till dessa utbildningsfrågor. Det särskilda utskott, som behandlade propositionen, anslöt sig till den mening jag uttalat i fråga om tidsomfattningen av studierna vid lärarhögskolan och underströk behovet av kraftiga åtgärder i syfte att hindra, att studenternas inträde i samhällsarbetet alltför mycket försenas.

Redan föreligger ett av universitetsberedningen utarbetat förslag till examensreform, som bland annat innebär, att fordringarna för godkänd ämbetsexamen skulle sänkas från 7 till 6 betygsheter och att kursen i psykologi samt pedagogikens teori och historia skulle överföras till den praktiska lärarutbildningen. Tekniska hinder för en sådan överflyttning torde icke föreligga, om lärarnas egentliga yrkesutbildning anordnas efter de av riksdagen godkända riktlinjerna.

Emellertid finnes det för närvarande flera hundratal av unga lärare, som underkastat sig den nuvarande tidskrävande akademiska utbildningen och därvid bland annat genomgått den pedagogiska kurs, som ingår i ämbetsexamen, men ännu icke erhållit provårshänvisning. Även sedan beslut fattats om en revision av fordringarna för nämnda examen, torde under en övergångstid filosofie magistrar i avsevärt antal komma att ut-

examineras enligt de hittillsvarande fordringarna. Med den snabbt växande lärarbristen för ögonen måste man fråga sig, huruvida icke den återstående utbildningstiden för dessa lärare kan förkortas någon termin och deras aktiva lärartjänstgöring i motsvarande mån utsträckas.

Krisutredningens förslag innebär, att det nuvarande två terminer långa provåret i princip skulle ersättas med en praktisk lärarkurs om en termin, bestående av en förberedande lärarkurs under terminens första veckor och en därpå följande egentlig lärarkurs. Om en lärare antages till kursdeltagare med så kort föregående tjänstgöring, att han ännu icke kan få behörighet till e. o. adjunktstjänst, skall han vara skyldig att utsträcka utbildningstiden till två terminer. Även annan lärare skall på ansökan kunna medgivas rätt att genomgå lärarkursen på denna längre tid. Krisutredningen räknar dock icke med att mera än i genomsnitt en kursdeltagare vid varje provårsanstalt skall begagna sig av det längre utbildningsalternativet.

Såsom man måste vänta, har kritik riktats mot detta förslag. Jag har i det föregående refererat några av de viktigaste invändningarna, och det är ingalunda min mening att bagatellisera dem. På någon punkt försvagas visserligen kritiken, om den förberedande kursen i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag utsträcker till tre veckor och i övrigt vissa detaljförbättringar företagas, som föreslagits av detta ämbetsverk. Det är till och med möjligt, att genomförandet av en praktisk lärarkurs om en termin i ett avseende indirekt kunde medföra en förbättring. Det nuvarande provåret kommer nämligen icke blott för sent utan är också för dyrt för den enskilde, och dessa omständigheter i förening ha lett till att många lärare i stället försöka få sin behörighetsfråga ordnad dispensvägen. Årligen dispenserar omkring 25 lärare från provår utan att de kunnat återöppna annan praktisk utbildning än den som ligger i en lång tjänstgöring. Detta antal bör småningom kunna nedbringas efter omläggningen.

Viktigare för frågans bedömning äro dock de argument, som härflyta ur det nuvarande krisläget vid de högre skolorna. Lärjungetillströmningen till dessa skolor stiger i allt snabbare tempo — skolöverstyrelsen räknar med att lärjungeomslutningen enbart vid de allmänna läroverken nästa läsår skall öka med 8 600. I en sådan situation måste statsmakterna göra vad som i nuvarande betryckta ekonomiska läge är möjligt för att förbättra lärartillgången och öka kapaciteten av lärarutbildningsanstalterna. Den vinst i lärarkraft, som en förkortning av utbildningstiden direkt eller indirekt skulle medföra, och den ökning av utbildningens omfattning med ett 40-tal lärare per år, som möjliggöres genom omläggningen, äro från denna synpunkt sett väsentliga omständigheter.

I likhet med skolöverstyrelsen och flertalet av övriga remissinstanser har jag kommit till den uppfattningen, att skälen för den ifrågasatta omläggningen i nuvarande läge bestämt överväga. Om riksdagen tager positiv

ställning till de anslagsfrågor, jag strax kommer att beröra, ämnar jag således i sinom tid förelägga Kungl. Maj:t ett förslag till omläggning av provårsinstitutionen, som grundas på krisutredningens förslag med däri av skolöverstyrelsen föreslagna ändringar, vilka bland annat innebära, att den förberedande kursen skulle utsträckas till tre veckor. Jag förutsätter därvid, att lärare, som på grund av alltför kort tjänstetid icke kan förklaras behörig att antagas till e. o. adjunkt, liksom hittills skall genomgå två terminers utbildning, såvida han icke på grund av sin tidigare verksamhet anses ha särskilda förutsättningar att tillgodogöra sig den förkortade kursen. Jag vill vidare understryka, att den föreslagna lärarkursen är avsedd för läraraspiranter, som avlagt nuvarande ämbetsexamen eller ha motsvarande teologisk utbildning och sålunda ha viss förbildning i psykologi och pedagogik. Organisationen får därigenom karaktär av en övergångsanordning, vars varaktighet begränsas därav, att den nuvarande ämbetsexamen småningom kommer att avlösas av den reviderade examen, till vilken utbildningen vid de blivande lärarhögskolorna skall anslutas.

Omläggningen skulle emellertid icke kunna helt fylla sin uppgift att stimulera tillströmningen till lärarbanan, om den icke kombinerades med en förbättring av de unga lärarnas ekonomiska villkor under den praktiska utbildningen. För närvarande åtnjuta lärarkandidaterna utom ett arvode av 1 000 kronor per termin vanligen även lön under ferierna såsom e. o. adjunkter i lönegraden Ce 21. Anslaget till arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring är upptaget till 320 000 kronor, och belastningen på avlöningsanslagets olika poster för ferielöner kan uppskattas till 370 000 kronor vid fullt utnyttjande av provårsinstitutionens kapacitet. Flera remissinstanser erinra om att ferielönen är ojämnt fördelad på de båda kalenderhalvåren — den utgör omkring 1 500 eller omkring 800 kronor, allteftersom läraren går provår på höst- eller vårtermin; de förorda på grund härav övergång till ett mera enhetligt arvodessystem. Personligen delar jag denna mening. Lärare, som genomgår lärarkurs, bör enligt min mening vara skyldig att taga tjänstledighet med C-avdrag under hela det budgethalvår respektive budgetår, till vilket hans lärarkurs är förlagd. Däremot bör han under lärarkursen åtnjuta ett arvode, som bestämts med hänsyn till den löneförlust, som åtföljer tjänstledigheten.

Statskontoret har från en synpunkt belyst arvodessättningen; hänsyn måste dock även tagas till vad som bland annat genom universitetsberedningens statistiska utredningar är bekant om inkomstutvecklingen på de banor som jämföras, och framför allt måste vikt läggas vid utvecklingstendenserna på den högre skolans område, som å ena sidan präglas av en alltmer bekymmersam lärarbrist och å andra sidan av en allt snabbare stegring av lärarbehovet. Arvodets belopp torde under nuvarande förhållanden icke kunna sättas högre än 3 200 kronor för kursdeltagare, som genomgår utbildningen på en termin; det komme i så fall att motsvara

ungefär två tredjedelar av lönen för ett halvt år i 21 lönegraden. För kursdeltagare, som genomgår utbildningen på två terminer, föreslår jag ett belopp av 2 600 kronor per termin. På dessa belopp bör rörligt tillägg icke utgå. Kostnaden för arvoden åt deltagare i praktisk lärarkurs kan beräknas till $216 \times 3\,200 + 15 \times 5\,200 = 769\,200$ eller avrundat 769 000 kronor.

Läroverkens krisutredning föreslår förhöjningar jämväl av de befattningsarvoden, som utgå till lärare vid provårsanstalterna, ävensom av ersättningarna för föreläsningar och övningar vid lärarkurserna. Dess förslag sammanfaller härutinnan med vissa av skolöverstyrelsen tidigare framförda anslagsäskanden, vilka jag bland annat berört i samband med anslagsbehoven för de allmänna läroverken för innevarande budgetår (propositionen 1950:154 s. 33). Jag förklarade mig därvid ämna föranstalta om en särskild utredning i dessa frågor i samband med en blivande lönegradsundersökning rörande läroverkslärarna genom 1949 års tjänsteförteckningskommitté. Sakkunniga ha numera tillkallats för ändamålet, och deras arbete torde böra avvaktas. I nuvarande ekonomiska läge anser jag mig icke kunna tillmötesgå krisutredningens förslag om en provisorisk höjning av här ifrågavarande arvoden.

Skolöverstyrelsen har i en särskild framställning berört frågan, i vad mån det nuvarande provårsarvodet på 360 kronor skall utgå till extra ordinarie adjunkter i Ce 21 samt extra ordinarie ämneslärarinnor och övningsskollärare i Ce 20. Ämbetsverket föreslår en prövning från fall till fall, som lämpligen kunde läggas i dess händer. Frågan torde få ringa aktualitet, om antalet extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 24 vid folkskoleseminarierna avväges på det sätt, som hittills skett vid de allmänna läroverken. Då jag i annat sammanhang ämnar föreslå en ökning i antal av dessa tjänster, synes frågan kunna tills vidare anstå för att upptagas i samband med den omprövning av provårsarvodena, som jag nyss berört.

Intill dess erfarenheter föreligga angående omfattningen av den auskultation, som kan medhinnas vid de nya enterminkurserna, synes det även kunna anstå med prövning av frågan om anvisande av medel för ersättningar av lärare vid folkskolor, som mottaga auskultanter.

Krisutredningen föreslår, att skolöverstyrelsen skall bemyndigas nedsätta tjänstgöringsskyldigheten för lärarkursföreståndaren med högst 3 veckotimmar efter prövning i varje särskilt fall. Kostnaderna för denna nedsättning blir obetydlig, emedan Kungl. Maj:t redan nu brukar medgiva dylik nedsättning för provårsföreståndaren vid läroverk, där mer än 11 lärarkandidater mottagas. Ehuru jag principiellt anser, att en rektor, och i synnerhet en rektor, som är lärarkursföreståndare, så långt möjligt bör behålla den personliga kontakten med undervisningen, kan jag givetvis biträda det starkt begränsade förslag, som krisutredningen framställt.

Med den ståndpunkt, jag intagit i arvodesfrågorna, komma kostnaderna för de egentliga lärarkurserna att nära sammanfalla med kostnaderna för de nuvarande provårskurserna. Ökningen av antalet kursdeltagare nödvändiggör dock en uppräknig av kostnaderna för handledning vid provårsläroverken med ungefär 4 000 kronor. Om undervisning i de särskilda skolämnenas metodik anordnas i den utsträckning skolöverstyrelsen förutsatt, måste vidare kostnadsberäkningen för föreläsningar och övningar höjas med omkring 5 000 kronor. Då slutligen även antalet arvodesberättigade lärare kan beräknas något stiga, kommer härtill en automatisk höjning av anslaget med omkring 4 000 kronor. Delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk, för närvarande 239 000 kronor, kommer sålunda att motsvaras av ett belopp av $239\,000 + 4\,000 + 5\,000 + 4\,000 = 252\,000$ kronor i den nya kostnadsberäkningen.

Delposten för arvoden vid provårseminarier i avlöningsstaten för folkskoleseminarierna uppgår för närvarande till 52 500 kronor. En höjning till 54 000 kronor synes vara erforderlig.

Förberedande lärarkurs skulle enligt krisutredningens förslag anordnas vid varje termins början i Stockholm, Göteborg och Lund. Med hänsyn till den stora arbetsbelastningen för rektorerna, särskilt vid höstterminens början, kan föreståndaren för den egentliga lärarkursen i regel icke ifrågakomma som ledare för den förberedande kursen. Utredningen beräknar ett ledararvode av 700 kronor för stockholmskursen, vilken torde komma att få det största deltagarantalet, och 400 kronor för vardera av de båda övriga kurserna. Till expenser beräknas 600 respektive 400 kronor. Då kursen enligt min mening bör utsträckas till tre veckor, synes ledararvudet för de båda mindre kurserna i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag böra höjas till 500 kronor. Av samma anledning böra expensmedlen något uppräknas. Jag beräknar såväl för ledararvodena som för expenserna en kostnad av $2 \times 700 + 4 \times 500 = 3\,400$ kronor eller tillsammans 6 800 kronor.

Kostnader för reseersättningar och traktamenten böra beräknas enligt de grunder, krisutredningen föreslagit, men med förhöjning i anledning av kurstidens förlängning. Posten torde i överensstämmelse med skolöverstyrelsens beräkning kunna uppskattas till 21 550 kronor. Jag förutsätter, att skolöverstyrelsen vid hänvisning till förberedande lärarkurs tillser, att statsverket icke åsamkas onödiga kostnader. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i ämnet.

Kostnaderna för föreläsningar och övningar vid de förberedande kurserna ha av krisutredningen beräknats till 43 520 kronor, vilket belopp skulle reduceras med omkring 8 000 kronor, därest föreläsningarna i speciell metodik, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, överflyttas till den egentliga lärarkursen. Beräknas därtill arvodena för föreläsningar och övningar efter oförändrade grunder, nedgår medelsbehovet ytterligare till 0.75 ($43\,520 - 8\,000$) = 26 640 kronor.

Från krisutredningens kostnadsberäkning måste i nuvarande läge även avföras det belopp av 3 003 kronor, som upptagits för utdelning av läroverksstadgan och de metodiska anvisningarna till kursdeltagarna.

Kostnaderna för de förberedande kurserna, som av krisutredningen uppskattats till 93 600 kronor, kunna på grund av vad jag i det föregående anført anslås till $6\,800 + 21\,550 + 26\,640 = 54\,990$ kronor eller i runt tal *55 000 kronor*.

Totalkostnaden för den nya organisationen kan sålunda beräknas till $769\,000 + 252\,000 + 54\,000 + 55\,000 = 1\,130\,000$ kronor. Beloppet inbegriper vissa smärre automatiska höjningar. Motsvarande summa är för innevarande budgetår 611 500 kronor, vartill bör läggas det belopp av 370 000 kronor för ferielöner, som belastar avlöningsanslaget. Den faktiska kostnadsökningen kan således uppskattas till $1\,130\,000 - 611\,500 - 370\,000 = 148\,500$ kronor.

Under instundande hösttermin kan fördelningen av kursdeltagarna på en- och tvåterminskandidater komma att mer eller mindre avvika från den i det föregående antagna. Även i övrigt kunna jämkningar i organisationsplanen eller i kostnadsberäkningarna bliva behövliga. I den mån dessa falla utanför skolöverstyrelsens befogenhetsområde, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att besluta. Med hänsyn till den osäkerhet, som nödvändigtvis vidlåder kostnadskalkylerna för en i vissa delar oprövd organisation, torde de anslagsposter, som därav äro beroende, för nästa budgetår böra uppföras med förslagsbelopp.

2. Inrättande av realgymnasium vid statens normalskola i Stockholm.

Skolöverstyrelsen upprepar sitt i fjol framställda förslag om inrättande av 4-årigt realgymnasium vid statens normalskola. Läroanstalten består för närvarande av 4-årigt latingymnasium, 5-årig och 4-årig realskola, 7-årig flickskola och 6-årig folkskola. Dessutom har innevarande läsår första klassen av en 9-årig enhetsskola upprättats. Enligt den för 1942 års riksdag framlagda organisationsplanen skulle läroverket ytterligare omfatta ett realgymnasium med 4-årig och 3-årig linje. Läroverket, som tidigare mottagit endast kvinnliga lärjungar, står under omorganisation till samläroverk, varvid dock den 7-åriga flickskolelinjen fortfarande skall vara förbehållen flickorna.

Läroverkets lokalfråga har med innevarande läsår kommit i bättre läge, sedan en del av de planerade nybyggnaderna färdigstälts. I skrivelse den 3 mars 1949 hemställde rektor, att åtgärder måtte vidtagas för en utbyggnad av läroverket i anslutning till riksdagens beslut. I första hand borde den 4-åriga realgymnasielinjen startas; av lokalskäl måste däremot den 3-åriga allttjämt uppskjutas. Något förslag om upprättande av reallinje vid läroverket förelades dock icke 1950 års riksdag. Departementschefen

hade erfarit, att något omedelbart behov av ytterligare platser på det 4-åriga realgymnasiet icke förelåge i Stockholm, och ansåg med hänsyn härtill, att det kunde anstå ännu något år med upprättandet av linjen i fråga.

I skrivelse den 26 juni 1950 har *rektor* upprepat framställningen och därvid meddelat, att ett drygt 50-tal anmälningar till det planerade realgymnasiet förelågo på våren 1950. *Skolöverstyrelsen* tillstyrker, att ett 4-årigt realgymnasium successivt upprättas vid läroverket med början budgetåret 1951/52. Överstyrelsen förutsätter därvid, att Stockholms stad åtager sig att tillhandahålla för läroverket erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning ävensom bostad för erforderlig vaktpersonal. Då ett realgymnasium kräver en omfattande utrustning i de naturvetenskapliga ämnena och institutionsutrustningen, som övertagits från högre lärarinneseminariet, är föråldrad, föreslår överstyrelsen som ytterligare villkor, att Stockholms stad anvisar erforderliga medel, dock minst 25 000 kronor, för de naturvetenskapliga institutionernas utrustning.

Under hand har inhämtats, att av de 450 disponibla platserna i första realringen på det 4-åriga gymnasiet vid stockholmsläroverken 445 voro besatta den 15 september 1950. Dessutom fanns vid högre allmänna läroverket för gossar på Norrmalm en kombinerad första ring med 19 lärjungar tillhörande latingymnasiet och 11 tillhörande realgymnasiet.

Departementschefen. Den definitiva organisationen av statens normalskola måste av flera skäl tills vidare hållas öppen. Behovet av ett realgymnasium gör sig emellertid allt starkare gällande, sedan läroverket börjat mottaga även manliga lärjungar och de äldsta av dessa hunnit upp till anknypningspunkten för det 4-åriga gymnasiet. På goda grunder brukar man undvika att konstruera ett högre allmänt läroverk så, att lärjungarna i större utsträckning tvingas att byta läroverk för att erhålla gymnasieutbildning på en linje, som passar för deras anlag och yrkesval. Då härtill kan läggas, att gymnasieorganisationen under de närmaste åren kommer att rekryteras ur allt större årskullar, finner jag tiden inne att tillstyrka upprättandet av det 4-åriga realgymnasium, som planerades redan i samband med den för flera år sedan beslutade omorganisationen av högre lärarinneseminariets övningsskola.

Skolöverstyrelsen har beräknat en automatisk ökning av läroverksorganisationen med 214 klassavdelningar och grundat sina anslagsberäkningar på denna förutsättning. Uppskattningen har utförts med statistiska metoder utan alla antaganden om de nya avdelningarnas fördelning på de olika läroverken. Att behovet av platser i första ringen kommer att stiga även vid stockholmsläroverken, synes i varje fall högst sannolikt. Ur ekonomisk synpunkt är det därvid likgiltigt, om den eller de nya avdelningarna

förläggas till det ena eller andra läroverket i staden. Inrättandet av realgymnasium vid statens normalskola behöver därför icke föranleda någon ändring av anslagsberäkningarna.

I fråga om statens normalskola har Stockholms stad tidigare åtagit sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning samt bostad åt rektor eller motsvarande kontant ersättning samt bostäder åt erforderlig vaktmästarpersonal. Skolöverstyrelsen ifrågasätter som villkor för den nu föreslagna utbyggnaden av statens normalskola, att staden jämväl skulle ställa till förfogande ett utrustningsanslag på minst 25 000 kronor för de naturvetenskapliga institutionernas upprustning. Ett sådant anslag är säkerligen i och för sig väl behövt. Jag anser mig dock icke böra kräva ett högre anslag än 15 000 kronor från Stockholms stads sida men finner det givetvis önskvärt, att staden lämnar bidrag med högre belopp.

3. Besparingsåtgärder.

Lärarbristen är alltjämt särskilt utpräglad i matematik och naturvetenskapliga ämnen; men även i vissa humanistiska ämnen, i synnerhet modersmålet, är den numera mycket kännbar. Den motverkas i någon mån av den strängare praxis vid beslut om upprättande av nya nybörjaravdelningar, som sedan ett par år tillämpats. Även den reducerade timplanen för realskolan enligt kungörelse den 3 februari 1950 är ägnad att minska anspråken på lärarkraft. Likväl torde man icke kunna räkna med någon lättnad i lärarbristen under de närmaste åren, eftersom allt större årskullar nå upp till den ålder, vid vilken övergång till högre skolor normalt sker.

I främmande levande språk är lärartillgången relativt tillfredsställande. Skolöverstyrelsen anser det åtminstone sannolikt, att rätten att dela klassavdelning vid nybörjarundervisning i engelska, tyska och franska skall kunna bibehållas även under instundande budgetår. Däremot finner överstyrelsen det icke tillrådligt att nu återinföra förstärkningsanordningarna vid nybörjarundervisning i modersmålet eller att återställa lärjungeminimum för tillvalsundervisningen i specialmatematik, fysik och kemi på realgymnasiet till fyra lärjungar.

Genom beslut den 22 juni 1950 har Kungl. Maj:t föreskrivit, att intagning av lärjunge endast efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t må äga rum i första kretsen av lyceelinjen vid högre allmänna läroverket för gossar i Malmö, första ringen av de 3-åriga latinlinjerna vid högre allmänna läroverken i Karlskrona och Kristianstad, högre allmänna läroverken för gossar i Malmö, på Norrmalm i Stockholm och på Södermalm i Stockholm, högre allmänna läroverket i Västerås och karolinska högre allmänna läroverket i Örebro samt första klassen av den 4-åriga realskole-

linjen vid samrealskolan i Trelleborg. Det hade vid anslagsberäkningarna förutsatts, att nybörjaravdelningar av dessa linjer skulle kunna komma till stånd, om vid höstterminens början minst 10 lärjungar kunde intagas. Ingen framställning om intagning av lärjungar på någon av linjerna har emellertid inkommit från rektorsämbetena. Restriktionerna i fråga om dessa linjer kunna därför enligt skolöverstyrelsens mening prolongeras.

Om lärjungeantalet i en nybörjarklass under två på varandra följande år understigit 10, brukar skolöverstyrelsen i samband med anslagsberäkningarna för följande budgetår underställa Kungl. Maj:t frågan, huruvida särskilt villkor bör föreskrivas för upprättande av nästa nybörjaravdelning av linjen i fråga. Med undantag av inbyggda praktiska linjer, för vilka automatiskt verkande regler ha fastställts, har emellertid lärjungeantalet i begynnelseklasserna i intet fall understigit 10 under båda de nu ifrågakommande läsåren.

Vidkommande övriga för innevarande budgetår meddelade restriktioner, lärjungemaximum i realskolans högsta klass m. m., ifrågasätter överstyrelsen ingen ändring för nästa budgetår.

Under här antagna organisatoriska förhållanden uppskattar skolöverstyrelsen antalet klassavdelningar i realskola och gymnasium höstterminen 1951 till 3 380, innebärande en automatisk tillväxt av 214 avdelningar. I detta antal ingå även de avdelningar, som tillkomma genom den budgetåret 1951/52 slutförda ombildningen av kommunala mellanskolor, men däremot icke de avdelningar, som tillhöra statens normalskolas flickskole-, folkskole- och enhetsskolelinjer. Av de 3 380 klassavdelningarna äro 916 nybörjaravdelningar.

Departementschefen. De föreskrifter, som för innevarande budgetår meddelats i besparingssyfte, böra bibehållas även under instundande budgetår. Möjligen kan någon skärpning av villkoren för upprättande av nya parallellavdelningar bliva nödvändig till följd av bristen på akademiskt utbildade lärare. Därvid torde böra övervägas, vilken hänsyn som vid upprättandet av nybörjaravdelningar av femårig realskola bör och kan tagas till lärjungar, som söka inträde från högre klass i folkskolan än den normala anknytningsklassen. Ansökningar om nya avdelningar av detta slag böra därför kompletteras med det material, som kan förebringas för att underlätta frågans bedömning även från denna synpunkt.

III. Anslagsberäkningar.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Anslagsposten är för innevarande budgetår uppförd med 44 426 000 kronor.

Ämneslärare. Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit inrättande av ett antal nya ämneslärartjänster dels till följd av upprättande eller omorganisation av vissa läroverk, dels till följd av förstatligande av vissa kommunala mellanskolor och dels i syfte att ernå en gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare eller en bättre lektorsrepresentation vid vissa läroverk. Överstyrelsens förslag framgår av följande sammanställning.

Motivering	Lektorer	Adjunkter	Ämneslärarinnor
I. På grund av upprättande eller omorganisation av vissa läroverk	4	27	—
II. På grund av förstatligande av kommunala mellanskolor	—	54	1
III. För ernående av bättre proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie lärare samt förbättrad lektorsrepresentation	5	98	—
Summa	9	179	1

Därjämte föreslår överstyrelsen, att en lektorstjänst vid statens normalskola, vilken för närvarande icke må uppehållas, måtte få återbesättas.

Under I har överstyrelsen diskuterat icke blott behovet av nya lärartjänster för pågående omorganisationer utan även de fall, där en omorganisation redan är genomförd men uppsättningen av lärartjänster ännu icke har anpassats efter den nya organisationen. De nya tjänster, som äro avsedda för denna grupp av läroverk, skulle enligt överstyrelsens plan tillfalla följande läroverk:

	Lektorer	Adjunkter
Högre allmänna läroverket i Haparanda	—	1
» » » » Motala	—	1
» » » » Sollefteå	—	1
» » » » Enskede	1	3
Nya elementarskolan i Stockholm	2	—
Högre allmänna läroverket i Örnsköldsvik	1	1
Samrealskolan i Brännkyrka	—	4
» » Blackeberg	—	4
» » Gubbängen	—	4
» » Lundby	—	4
Slottsstadens samrealskola i Malmö	—	4
Summa	4	27

De på grund av förstatligandet av kommunala mellanskolor föreslagna tjänsterna fördela sig på olika grupper på följande sätt:

Kommunala mellanskolor under förstatligande från och med	Adjunkts-tjänster	Ämneslärarinnetjänster
1944/45	12	—
1945/46	11	—
1946/47	7	—
1947/48	7	—
1948/49	17	1
Summa	54	1

Förstatligandet av de fyra första grupperna är redan avslutat. Vid vissa av skolorna är emellertid antalet icke-ordinarie lärare så stort, att nya tjänster få anses erforderliga enligt de bedömningsgrunder överstyrelsen tillämpat för övriga läroverk. Av de för femte gruppen beräknade 18 nya tjänsterna skulle 4 adjunktstjänster samt ämneslärarinnetjänsten tillsättas genom överflyttning av ordinarie lärare från kommunal till statlig tjänst vid vederbörande skola.

Överstyrelsens förslag till nya ämneslärartjänster för ernående av en bättre proportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare grundar sig på en undersökning av lärarbeståndet vid de olika läroverken, för vilken ingående redogöres i överstyrelsens skrivelse. Av redogörelsen framgår, att proportionen successivt förbättrats. Innevarande budgetår uppgå de icke-ordinarie lärarna till omkring 15 procent, bortsett från vikarier. Med hänsyn till de stora svårigheterna att rekrytera lärarbanan önskar överstyrelsen successivt nedbringa denna marginal till omkring 10 procent och föreslår för året inrättandet av ytterligare 107 nya ordinarie ämneslärartjänster. Av dessa kunna några erhållas genom överflyttning av lärare från läroverk, där de icke-ordinarie lärarna äro särskilt få. Detta är fallet vid högre allmänna läroverken i Ludvika och Södertälje, Vasa realskola och samrealskolan i Tomelilla. Då vid vart och ett av dessa läroverk en adjunkts- eller ämneslärarinnetjänst väntas bli ledig genom innehavarens avgång med pension från och med budgetåret 1951/52, beräknar överstyrelsen, att 4 tjänster skola kunna överflyttas. Av de återstående 103 behöfliga tjänsterna föreslås 5 inrättade som lektors- och 98 som adjunktstjänster. Av lektorstjänsterna föreslås en placerad vid vart och ett av följande läroverk: högre allmänna läroverket i Majorna i Göteborg, högre allmänna läroverket i Kristianstad, högre allmänna läroverket för flickor i Malmö samt högre allmänna läroverken i Umeå och Vänersborg. Överstyrelsen har uppgjort plan även för placeringen av de 98 adjunktstjänsterna. Beträffande denna plan hänvisas till handlingarna i ärendet. Överstyrelsen framhåller, att inrättandet av nya klassavdelningar läsåret

1951/52 och speciella förhållanden i fråga om ämneskombinationerna kunna föranleda smärre jämkningar i planen och att det på grund av lärarbristen i ett och annat fall kan befinnas lämpligt att ombilda en förelagen adjunktstjänst till ämneslärarinnetjänst. Även vissa förhållanden, som stå i samband med förstatligandet av kommunala mellanskolor, göra det önskvärt, att Kungl. Maj:t jämväl för nästa år erhåller bemyndigande att förordna om avvikelser från personalförteckningen.

Läroverkens krisutredning påpekar i skrivelse den 4 mars 1950, att genomsnittsåldern vid befordran till ordinarie tjänst fortfarande måste anses alltför hög. Inrättandet av nya ordinarie tjänster måste fortsätta i syfte att nedbringa denna ålder, varvid som en riktpunkt bör uppsättas, att de icke-ordinarie lärarnas tjänstgöring ej kommer att omfatta mer än i genomsnitt 10 procent av den totala tjänstgöringen. Utredningen hemställer vidare, att förslag om inrättande av gymnasieadjunktstjänster måtte framläggas med det snaraste. Utredningen av sistnämnda fråga har genom beslut den 19 maj 1950 uppdragits åt samma dag tillkallade sakkunniga (1950 års lärarutredning).

Statskontoret finner det tveksamt, om läroverken i Örnsköldsvik och Enskede nu böra erhålla ytterligare lektorstjänster, och kan ej tillstyrka återbesättande av den vakanta lektorstjänsten vid statens normalskola. I fråga om proportionen mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie lärare hänvisar statskontoret till sin föregående år intagna ståndpunkt: en ökning av antalet tjänster enligt av skolöverstyrelsen föreslagna grunder måste leda till en ansvällning av gruppen ordinarie befattningshavare, som framtiden kunde visa sig alltför stor, särskilt i betraktande av att befolkningsrörelsen visar en fortgående minskning av antalet födda barn per år. Ämbetsverket avstyrker inrättandet av de 5 lektors- och 160 adjunktstjänster, som av skolöverstyrelsen föreslagits med åberopande av behovet av gynnsammare proportion mellan ordinarie och icke-ordinarie tjänster.

Övningslärare. Enligt stadgan för övningslärare, nr 376/1950, skall med ordinarie tjänst i övningsämne vara förenad en undervisningskyldighet av 30 veckotimmar och med extra ordinarie anställning en undervisningsskyldighet av lägst 15 och högst 34 veckotimmar. I tjänstgöringen kan ingå undervisning även vid vissa andra skolor än den där tjänsten är placerad, s. k. fyllnadstjänstgöring. Ordinarie övningslärartjänst skall omfatta något av ämnena teckning, musik, gymnastik med lek och idrott, manlig slöjd, kvinnlig slöjd och hushållsgöromål eller också någon av kombinationerna teckning och manlig slöjd, teckning och kvinnlig slöjd samt hushållsgöromål och kvinnlig slöjd. Kungl. Maj:t och riksdagen skola fastställa antalet ordinarie tjänster vid de allmänna läroverken *dels* i teckning eller teckning och manlig slöjd eller teckning och kvinnlig slöjd, *dels* i hushållsgöromål eller hushållsgöromål och kvinnlig

slöjd, dels ock i ett vart av övningsämnen musik, gymnastik med lek och idrott, manlig slöjd och kvinnlig slöjd. Inom den sålunda fastställda ramen bestämmer skolöverstyrelsen, vid vilka skolor tjänster i ett eller två övningsämnen skola vara inrättade.

Enligt avlöningsreglementet för övningslärare, nr 386/1950, tillhöra ordinarie lärare i teckning, musik och gymnastik med lek och idrott lönegraden Ca 23, om tjänsten är placerad vid högre allmänt läroverk, men Ca 21, om den är placerad vid fristående realskola. Ingår fyllnadstjänstgöring i tjänst, tillhör tjänsten i sin helhet den lönegrad, som gäller för tjänst vid den skola, där tjänsten är placerad.

Skolöverstyrelsen har utgått från att nya övningslärartjänster böra upprättas, när ett varaktigt behov av tjänstgöring förefinnes till en omfattning av minst 30 veckotimmar. En närmare undersökning har emellertid visat, att det endast är i gymnastik med lek och idrott, som detta villkor för upprättande av nya tjänster är uppfyllt. Överstyrelsen föreslår, att i detta ämne 4 tjänster upprättas i lönegraden Ca 23 och 8 i lönegraden Ca 21. De förra tänkas preliminärt placerade vid högre allmänna läroverken i Kalmar (fyllnadstjänstgöring vid kommunala flickskolan i Kalmar), Jönköping, Motala och Uppsala, de senare vid samrealskolorna i Anderslöv (fyllnadstjänstgöring vid samrealskolan i Svedala), Enköping, Lindesberg (fyllnadstjänstgöring vid folkskola), Solna, Blackeberg, Timrå (fyllnadstjänstgöring vid verkstadsskola i Sundsvall), Vimmerby (fyllnadstjänstgöring vid folkskola) och Örkelljunga (fyllnadstjänstgöring vid samrealskolan i Ängelholm).

Statskontoret har intet att erinra mot att läroverken tillföras nya övningslärartjänster under förutsättning att dels ett varaktigt behov av tjänstgöring förefinnes till en omfattning av minst 30 veckotimmar, dels minst 20 veckotimmar äro att hänföra till huvudtjänsten i de fall, där denna motiverar en högre lönegradsplacering än som skulle föranledas av fyllnadstjänstgöringen, dels ock marginalen fyllnadstimmar icke är alltför knapp. Med utgångspunkt härifrån kan statskontoret icke på föreliggande utredning förorda, att nya befattningar i gymnastik med lek och idrott inrättas vid samrealskolorna i Anderslöv, Lindesberg, Vimmerby och Örkelljunga.

Skolsköterskor. Vid norra och södra kommunala mellanskolorna i Stockholm finnes en ordinarie heltidsanställd skolsköterska i lönegrad Ca 12. Då dessa kommunala mellanskolor från och med den 1 juli 1951 komma att vara helt förstатligade, föreslår *skolöverstyrelsen*, att en motsvarande ordinarie statlig tjänst inrättas och att innehavaren av den nuvarande kommunala befattningen, som innehaft densamma sedan 1 januari 1945, utan ansökningsförfarande överflyttas på den statliga tjänsten.

Förslaget har icke mött erinran från *statskontorets* sida.

Vaktmästare. För närvarande omfattar den statliga vaktmästarorganisationen vid de allmänna läroverken endast ordinarie och extra ordinarie tjänster. Av statsmedel utgår även avlöning till vikarier på dessa tjänster. Övrig vaktpersonal anställs av vederbörande lokalstyrelse och kostnaderna bestridas ur ljus- och vedkassorna. I sina huvuddrag fastställdes denna organisation av 1939 års riksdag. I samband därmed bestämdes, att ljus- och vedkassorna, som hittills bestritt alla kostnader för vaktmästarpersonal, skulle till statsverket inleverera belopp, motsvarande kassornas utgifter under budgetåret 1938/39 för kontant avlöning åt den vaktmästarpersonal, som genom riksdagens beslut kom i åtnjutande av lönereglering.

Skolöverstyrelsen har vid ett par tillfällen — åren 1947 och 1949 — ifrågasatt, att staten skulle helt och hållet övertaga kostnaderna för vaktmästarpersonalen vid läroverken, i samband varmed ljus- och vedkassornas nyssnämnda skyldighet att inleverera vissa belopp till statsverket skulle upphöra. På grund av yttre omständigheter har emellertid denna reform hittills måst ställas på framtiden. Med hänsyn till direktiv om återhållsamhet beträffande anslagsäskanden, som lämnats statsmyndigheterna, har överstyrelsen avstått från att nu upprepa sitt förslag men föreslår de partiella förändringar i vaktmästarorganisationen, som överstyrelsen anser främst böra komma i fråga.

Överstyrelsen upprepar följande förut gjorda framställningar:

1) inrättande av en ordinarie vaktmästartjänst i Ca 10 vid Johannes' samrealskola i Malmö, vilken med innevarande budgetår är fullt förstatligad och hittills endast erhållit en statlig vaktmästartjänst,

2) ombildning av en tjänst i Ce 9 vid högre allmänna läroverket i Örnköldsvik till ordinarie tjänst i Ca 10,

3) ombildning av en tjänst i Ce 9 vid samrealskolan i Tranås till tjänst i Ca 10.

Härutöver föreslår överstyrelsen inrättande av nya ordinarie vaktmästartjänster i följande fall, där tjänsterna äro påkallade av ändrade förhållanden:

1) Samrealskolan i Brännkyrka, som upprättats successivt från och med budgetåret 1948/49, beräknas kunna flytta in i egen byggnad läsåret 1951/52. Skolan har för närvarande ingen statlig vaktmästare anställd. Skolöverstyrelsen föreslår inrättande av två statliga tjänster, en i Ca 11 och en i Ca 10.

2) S:t Görans och Högalids samrealskolor i Stockholm ha vardera en statlig tjänst i Ca 11. Före förstatligandet hade vardera läroverket två kommunalt anställda vaktmästare och ett expeditionsvaktsbiträde. De förra befunno sig i samma lönegrad och alternerade i samma arbetsuppgifter. Överstyrelsen föreslår, att vid vardera läroverket ännu en vaktmästartjänst i Ca 11 upprättas.

Överstyrelsens förslag innebär sålunda, att 3 nya vaktmästartjänster skulle inrättas i Ca 11 och 4 i Ca 10, varemot två extra ordinarie tjänster i Ce 9 skulle indragas. Av de nya tjänsterna skulle tre tillfalla samrealskolor, som stå under förstatligande eller med innevarande budgetår helt förstatligats.

Slutligen framhåller överstyrelsen, att i fråga om övergångsordningar, såsom överflyttningar på de nya tjänsterna av redan anställd personal, inplacering i löneklass samt i förekommande fall lönefyllnad och övergångslön, synes böra förfaras på samma sätt som vid statsövertagande av vissa vaktmästartjänster år 1939 (proposition 1939: 217 s. 63—65).

Rektor vid samrealskolan i Tranås meddelar, att den nuvarande tjänsteinnehavaren nått en ålder av 45 år, att vaktmästarlönerna vid folkskolan i staden utgå efter Ca 11 och att frågan av en ren tillfällighet kommit i ogynnsammare läge än vid jämförliga läroverk, emedan gemenskapen mellan läroverkets och folkskolans vaktmästare upphörde år 1940 och ej år 1939.

Statskontoret kan endast tillstyrka, att en ordinarie vaktmästartjänst i Ca 10 inrättas vid samrealskolan i Brännkyrka. De föreslagna tjänsterna i Ca 11 vid S:t Görans och Högalids samrealskolor föreslås utbyta mot extra ordinarie i Ce 9.

Anslagsberäkning. Kostnaderna för de nu befintliga ordinarie tjänsterna vid de allmänna läroverken ha av skolöverstyrelsen beräknats till 41 742 000 (utom rörligt tillägg). För budgetåret 1951/52 skulle dessa kostnader vid bifall till av överstyrelsen framlagda, i det föregående redovisade förslag stiga till 44 439 000 kronor, innebärande en kostnadsökning av 2 697 000 kronor.

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Anslagsposten är för innevarande budgetår upptagen till förslagsvis 1 000 600 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit anvisande av följande belopp under de olika delposterna (inom parentes anges ökning eller minskning i förhållande till för innevarande budgetår anvisade belopp):

	Belopp kronor		
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	500		
b) » » tillsynslärare	16 500	(+)	600
c) » » skolläkare m. m.	437 000	(+)	79 200
d) » » bibliotekarier	140 000	(+)	7 000
e) » » sekreterare m. m.	1 000 000	(+)	755 000
f) » » konrektor	87 500	(+)	87 500
g) Särskilda arvoden vid provårsläroverk . . .	462 300	(+)	223 300
h) » » » statens aftonskola	7 900	(+)	200
i) Arvode åt biträdande föreståndarinna . . .	1 200		
j) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer . . .	500		
Summa	2 153 400	(+)	1 152 800

Förslaget rörande arvoden vid provårsläroverk är byggt på förutsättningen, att nuvarande organisation av provåret bibehålles.

Anslagsökningen för arvoden å t i l l s y n s l ä r a r e är av automatisk natur.

Av det under delposten till a r v o d e n å t s k o l l ä k a r e m. m. för innevarande budgetår anvisade beloppet å 357 800 kronor avses 255 000 kronor för arvoden åt skolläkarna och 102 800 kronor för arvoden åt de deltidsanställda skolsköterskorna. Vid oförändrade ersättningsgrunder har överstyrelsen för nästa budgetår uppskattat dessa belopp till 282 000 respektive 115 000 kronor. Emellertid har överstyrelsen upprepat sina flera gånger framförda förslag, att timarvodet för skolsköterskornas deltidstjänstgöring måtte höjas från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre samt att antalet deltidstjänstgörande skolsköterskor vid de allmänna läroverken måtte ökas för att möjliggöra en begränsning av de heltidstjänstgörande sköterskornas arbetsuppgifter till att avse övervakningen av 1 200 — 1 700 lärjungar mot för närvarande 1 500 — 2 500. Ett genomförande av dessa båda förslag skulle enligt överstyrelsens beräkningar för nästa budgetår medföra en merkostnad av 25 000 + 15 000 = 40 000 kronor. Av de båda föreslagna åtgärderna betecknas regleringen av sköterskornas arvoden som den mest angelägna.

Enligt *statskontorets* mening finnes ej heller detta år förutsättningar vare sig för höjning av skolsköterskornas deltidstjänstgöring eller för begränsning av omfattningen av heltidstjänstgörande läroverkssköterskas arbetsuppgifter.

I sina anslagspetita för innevarande budgetår hemställde skolöverstyrelsen om en höjning av b i b l i o t e k a r i e r n a s arvoden med i runt tal 40 procent. Med hänsyn till den utredning av frågan, som uppdragits åt 1950 års lärarutredning, anser sig överstyrelsen icke för innevarande år böra återkomma med sitt förslag om höjning av bibliotekariearvodena. Däremot beräknar överstyrelsen vissa automatiska höjningar och erinrar därvid särskilt om behovet av en uppdelning av biblioteksverksamheten vid de största läroverken i överensstämmelse med § 155 mom. 1 av gällande läroverksstadga. Överstyrelsen redogör i detta sammanhang för en framställning från rektor vid Burgårdens samrealskola i Göteborg om anställande vid läroverket av en biträdande bibliotekarie eller särskild föreståndare för lärjungebiblioteket. Vid denna skola, som för närvarande har 1 127 lärjungar, funnos före dess förstatligande två bibliotekarier. Överstyrelsen föreslår en höjning av anslaget med 7 000 kronor, varav 2 000 betingas av det allt större antalet läroverk med högt lärjungeantal. Posten i sin helhet uppskattas till 133 000 + 7 000 = 140 000 kronor.

Statskontoret avstyrker den föreslagna uppräknigen av delposten med 2 000 kronor för de större läroverkens behov.

Av det under delposten till arvoden åt sekreterare m. m. för innevarande budgetår anvisade beloppet å 245 000 kronor avses 187 600 kronor för arvoden åt sekreterare och 57 400 kronor för arvoden åt andra biträden än sekreterare på vissa rektorsexpeditioner.

Överstyrelsen erinrar om den hösten 1947 verkställda utredningen rörande organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna och de positiva uttalanden i denna fråga, som vid skilda tillfällen ha gjorts av departementschefen och av riksdagens statsutskott. Ämbetsverket finner det synnerligen angeläget, att arbetet på rektorsexpeditionerna snarast organiseras i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i betänkandet och i överstyrelsens däröver avgivna utlåtande. Genomföres omorganisationen, beräknas kostnaderna för rektorsexpeditionerna nästa budgetår komma att stiga till 1 000 000 kronor. I vad mån delposten kan behöva räknas upp, om nuvarande ersättningsgrunder bibehållas, framgår icke av överstyrelsens framställning.

För att underlätta rektorernas arbete vid de största läroverken har skolöverstyrelsen den 5 juni 1950 föreslagit inrättandet av vissa nya tjänster vid de största läroverken, benämnda *konrektorstjänster*. Överstyrelsen uttalar, att en organisation av arbetet på rektorsexpeditionerna i överensstämmelse med det ovanberörda sakkunnigförslaget visserligen skulle innebära en effektiv avlastning av rektorernas administrativa arbetsbörda, men vid de stora läroverken äro redan de pedagogiska arbetsuppgifterna av den omfattning, att kvalificerad hjälp bör ställas till rektorernas förfogande. Rektor vid ett stort läroverk bör som sin närmaste man ha en lärare med stark position vid läroverket, vilken bör kunna övertaga och på eget ansvar sköta vissa av de pedagogiska uppgifter, som nu ankomma på rektor. Denne lärare, konrektorn, bör erhålla ett särskilt arvode, beräknat efter 2 kronor per lärjunge vid högre allmänt läroverk och 1 krona 50 öre per lärjunge vid realskola, och han bör erhålla nedsättning i sin undervisningsskyldighet med, summariskt uttryckt, en veckotimme per 100 lärjungar. Överstyrelsen föreslår, att konrektorstjänster inrättas vid de allmänna läroverk, där lärjungeantalet överstiger 600. Kostnaderna för arvoden skulle då stiga till 87 500 kronor. Härtill kommer kostnaden för den undervisning, från vilken konrektorerna skulle befrias. Den skulle motsvara omkring 18 hela lärartjänster men torde åtminstone delvis komma att bestridas i form av overtimmar för redan anställda lärare. Överstyrelsen uppskattar kostnaderna efter 400 kronor per veckotimme till 180 000 kronor.

Överstyrelsen diskuterar möjligheten att i stället lätta rektors arbetsbörda genom att minska hans undervisningsskyldighet men finner denna utväg mindre god, enär rektor genom egen undervisning bör ha kontakt med skolarbetet och lärjungarna, låt vara att det vid stora läroverk endast kan bli fråga om ett fåtal veckotimmar.

Statsläroverkens rektorsförening avstyrker på det bestämdaste inrättandet av konrektorstjänster i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

»Förslaget beaktar... icke tillräckligt den utomordentligt stora betydelsen av ett odelat och enhetligt chefsskap inom en skola. Både allmänhet, lärare och lärjungar måste veta vem som är ansvarig för samordningen av arbetet och för åtgärderna inom skolan. Det skall vara en person, till vilken önskemål och eventuellt klagomål skola kunna framföras. Arbetet inom en skola är av sådan natur, att de väsentliga koordinerande uppgifterna — och dessa torde vara de för rektor viktigaste — icke främjas genom att skolan uppbygges som ett ämbetsverk med chefer av högre och lägre grad.»

Föreningen har hört berörda rektorer i ärendet. I samtliga inkomna yttranden avböjes förslaget.

Enligt föreningens övertygelse bör en reform i första hand avse en avlastning av rektorernas administrativa och kamerala uppgifter. I avvaktan på att skolöverstyrelsens härutinnan framlagda förslag skall kunna realiseras böra ljus- och vedkassorna få tagas i anspråk även för andra expeditionsgöromål än renskrivningsgöromål och rektorernas undervisningsskyldighet nedsättas.

Läroverkslärarnas riksförbund meddelar, att vissa sidor av det framlagda förslaget väckt en häftig reaktion bland lärarna, och hemställer, att överstyrelsens förslag, i vad avser konrektorstjänsterna, för närvarande icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den ifrågasatta uppräkningsposten av delposten till särskilda arvoden vid provårsläroverk hänför sig till den höjning av arvoden för provårsföreståndare, lärare och föreläsare, för vilken i ett tidigare sammanhang redogjorts. Endast en mindre del av anslagshöjningen — omkring 6 000 kronor — är av automatisk natur.

Under rubriken särskilda arvoden vid statens aftonskola begäres endast en höjning med 200 kronor för anordnande av frivillig undervisning i instrumentalmusik. Vid bifall härtill kommer delposten att stiga till $7\,700 + 200 = 7\,900$ kronor.

Statskontoret avstyrker den ifrågasatta höjningen.

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är nu uppförd med 13 000 000 kronor.

Ämneslärare. Skolöverstyrelsen motser en ökning av antalet klassavdelningar med 214. Häremot skulle vid oförändrad timplan svara ett behov av 250 lärare med heltidstjänstgöring. En besparing på 50 lärare göres emellertid genom det successiva genomförandet av 1950 års timplan för realskolan. Då förutberäkningar av lärarbehovet aldrig kunna utföras fullt exakt, synes å andra sidan en säkerhetsmarginal på 25 tjänster vara påkallad. Överstyrelsen beräknar således en ökning av lärarbehovet med

250 — 50 + 25 = 225 lärare. Härtill kommer en övningsskollärare, som behöves för den uppväxande enhetsskolelinjen vid statens normalskola.

Vid bifall till skolöverstyrelsens förslag i fråga om upprättande av nya ämneslärartjänster och återbesättande av vakantsatta sådana skulle antalet icke-ordinarie lärare med full tjänstgöring komma att uppgå till 570 förutom vikarier. I detta antal ingå 3 övningsskollärare.

För *sexualundervisning* och *examinationer efter läsårets slut* beräknar överstyrelsen oförändrade belopp, 6 000 respektive 500 kronor. Medelsbehovet för *institutionsarbeten* uppskattades av överstyrelsen för innevarande budgetår till 3 500 kronor. Då ett antal stora läroverksbyggen inom den närmaste tiden torde komma att färdigställas, beräknar överstyrelsen behovet för instundande budgetår till ett något högre belopp, 5 000 kronor.

Statskontoret avstyrker höjning av posten för institutionsarbeten.

Överstyrelsen upprepar ett par tidigare gjorda framställningar om anslag för nya ändamål.

Ämbetsverket har funnit det önskvärt, att möjligheter kunde beredas lärare vid de allmänna läroverken att göra *studiebesök* vid andra läroverk, varigenom de skulle vinna erfarenhet och mottaga impulser beträffande undervisningsmetoder, arbetsförhållanden m. m. Särskilt för lärarna vid avsides belägna skolor skulle sådana besök vara värdefulla.

Överstyrelsen tänker sig, att nästa budgetår 20 rektorer och lärare skulle erhålla tjänstledighet med bibehållen lön under högst 6 dagar för att följa undervisningen vid andra läroanstalter. Ett traktamente om förslagsvis 15 kronor om dagen samt ersättning för resa i II klass borde därvid utgå. Kostnaderna för vikarier under tjänstledigheterna, för nästa budgetår beräknade till 4 000 kronor, skulle utgå från förevarande anslagspost. Kostnaderna för resor och traktamenten, beräknade till 3 300 kronor, skulle belasta anslagsposten till rese- och flyttning ersättningar under de allmänna läroverkens omkostnadsanslag.

För försök med *stödundervisning* åt lärjungar, som på grund av långvarig sjukdom eller av därmed jämförlig anledning kommit efter sina kamrater, hemställde skolöverstyrelsen för två år sedan om anvisande av ett belopp, motsvarande högst 10 fulla lärartjänster. Överstyrelsen anser alltså jämt, att en stödundervisning av antydd art icke kan undvaras i en efter moderna principer uppbyggd högre skola och hänvisar till skolkommissionens uttalanden och förslag i detta avseende. Med hänsyn till anbefalld återhållsamhet i fråga om nya anslagskrav ifrågasätter dock överstyrelsen denna gång endast försök i mindre skala. Disponeras för ändamålet lärarkraft motsvarande 5 fulla tjänster, måste annan undervisning av samma omfattning övertagas av timlärare. Kostnaderna härför, beräknade enligt timtaxa, uppskattas av överstyrelsen till 50 000 kronor.

Statskontoret avstyrker de båda sistberörda förslagen.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1950 må under innevarande budgetår vid de allmänna läroverken finnas extra ordinarie adjunktstjänster i lönegrad Ce 24 till sådant antal, att dessa tjänster tillsammans med motsvarande tjänster vid försvarets läroverk icke överstiga 485, samt vidare 69 e. o. ämneslärarinnetjänster och 2 e. o. övningsskollärartjänster, alla i Ce 22. Det medgivna maximiantalet tjänster i Ce 24 synes tämligen väl motsvara behovet även för nästa budgetår. Däremot måste antalet extra ordinarie ämneslärarinnetjänster även detta år något höjas för att möjliggöra överflyttning av extra ordinarie ämneslärarinnor från kommunala mellanskolor under förstatligande. Överstyrelsen beräknar antalet behövliga tjänster av detta slag instundande läsår till 75. Vid statens normalskolas successivt uppväxande enhetsskolelinje tillkommer nästa läsår en ny klass. För denna skola skulle nu behövas tre icke-ordinarie övningsskollärare och cirka 20 timlärartimmar på folkskolestadiet. De tre övningsskollärarna kunna tänkas inneha extra ordinarie eller extra anställning.

Statskontoret hyser principiella betänkligheter mot ökning av antalet övningsskollärare vid statens normalskola, då denna skola numera icke är lärarutbildningsanstalt. Övningsskollärarna vid statens normalskola borde disponeras för seminariernas behov och deras undervisning övertagas av befattningshavare i småskollärares respektive folkskollärares löneställning.

Ö v n i n g s l ä r a r e. Beräkningen av lärarbehovet i övningsämnen utföres från och med detta år med hänsyn tagen till ett successivt genomförande av den nya timplanen för realskolan. Denna har minskat behovet av lärare i läroämnena och teckning men kommer att i viss utsträckning öka lärarbehovet i andra övningsämnen. Till större delen bero dock de föreslagna ökningarna på lärjungeantalets tillväxt.

F ö r t e c k n i n g o c h v ä l s k r i v n i n g beräknas en ökning av timantalet med 475 veckotimmar; undervisning i frivillig teckning föreslås i oförändrad omfattning.

Beträffande musik ämnar överstyrelsen i fortsättningen skilja mellan den i kungörelsen 1950:60 reglerade ordinarie musikundervisningen och den frivilliga undervisningen i instrumentalmusik. Då lärjungeantalet beräknats stiga med omkring 8 000 bör för det första ändamålet beräknas en automatisk ökning av 400 veckotimmar, för det senare 160 veckotimmar. Med hänsyn bland annat till förslag, som framstälts av 1940 års skolutredning, ifrågasätter emellertid överstyrelsen en ytterligare utvidgning av undervisningen i instrumentalmusik med 190 veckotimmar.

Den automatiska ökningen av undervisningen i g y m n a s t i k m e d l e k o c h i d r o t t uppskattas av skolöverstyrelsen till 700 veckotimmar, medan hållningsgymnastikens omfattning förutsättes oförändrad. Vid anslagsberäkningen bör vidare antalet veckotimmar för organisation av

friluftsvksamheten höjas med 50. Slutligen begär överstyrelsen en höjning av anslaget motsvarande 150 veckotimmars undervisning för att möjliggöra ersättning åt lärare, som åtaga sig undervisning i frivillig gymnastik. Beträffande motiveringen hänvisas till handlingarna.

Manlig slöjd. Enligt gällande timplan för de allmänna läroverken skall undervisningen i manlig slöjd läsåret 1951/52 vara obligatorisk i klasserna 1⁵—3⁵ samt 1⁴ och 2⁴ men frivillig i högre klasser. Med hänsyn till rådande lokalsvårigheter har emellertid skolöverstyrelsen för innevarande läsår i åtskilliga fall medgivit uppskov — helt eller delvis — med slöjdundervisningens ordnande, och dylika dispenser torde bliva erforderliga även nästa läsår. På ännu tämligen osäkra grunder uppskattar överstyrelsen ökningen av undervisningens omfattning till ungefär 900 veckotimmar.

Kvinnlig slöjd. Den automatiska ökningen av den obligatoriska undervisningen uppskattas till 360 veckotimmar, den frivilliga föreslås ökad med 30 veckotimmar.

Hushållsgör omål. Behovet av undervisning i detta ämne beräknas stiga med 150 veckotimmar.

Maskinskrivning. Överstyrelsen hemställer ånyo om anslag till frivillig undervisning i maskinskrivning, men begränsar denna gång det begärda beloppet till 5 000 kronor. Som villkor för att ett läroverk skall erhålla bidrag till ifrågavarande undervisning bör föreskrivas, att kommunen svarar för anskaffandet av skrivmaskiner och för deras vård.

Statskontoret avstyrker, att medel anslås för frivillig undervisning i gymnastik och i maskinskrivning. Icke heller kan statskontoret tillstyrka, att undervisningen i instrumentalmusik utvidgas utöver vad som är betingat av automatiskt verkande förhållanden.

Vaktmästare. Antalet e. o. vaktmästartjänster vid de allmänna läroverken får innevarande budgetår enligt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1950 icke överstiga 68, varav 5 med tjänstgöring på halvtid. Samtliga ifrågavarande tjänster tillhöra lönegraden Ce 9.

Skolöverstyrelsen upprepar tidigare framförda förslag om inrättande av två e. o. vaktmästartjänster i Ce 10 (Landskrona och Västerås) samt 5 dylika tjänster i Ce 9 (Halmstad, Hässleholm, Nyköping, Sollefteå och Västervik). Därjämte skulle en med halvtidstjänstgöring förenad tjänst i Ce 9 vid högre allmänna läroverket för flickor i Hälsingborg ersättas med en heltidstjänst i samma lönegrad.

Under hänvisning till framställningar från vederbörande rektorer hemställer överstyrelsen vidare om inrättande av 2 heltidstjänster i Ce 9 (Östersund, Solna) och 1 halvtidstjänst (statens normalskola). Beträffande motiveringarna hänvisas till handlingarna.

Slutligen upptager överstyrelsen frågan om inrättande av vaktmästartjänster vid de 11 samrealskolor, som äro under uppbyggnad genom ombildning av kommunala mellanskolor och som från och med budgetåret 1951/52 bliva helt förstatligade. Överstyrelsen föreslår inrättande av en extra ordinarie vaktmästartjänst i Ce 9 vid var och en av samrealskolorna i Båstad, Hjo, Nordmaling, Smedjebacken, Vännäs och Östhammar.

Skolöverstyrelsens förslag skulle i händelse av bifall även till den föreslagna ombildningen av två extra ordinarie tjänster till ordinarie innebära, att 2 e. o. tjänster i Ce 10 och 12 i Ce 9 tillkomma, samtliga förenade med heltidstjänstgöring, samt att en halvtidstjänst i sistnämnda lönegrad förflyttas.

Statskontoret framhåller, att förhållandena alltjämt torde lägga hinder i vägen för större förstärkningar. I första hand torde vaktmästartjänster böra inrättas vid de skolor, som nyligen ombildats eller stå under ombildning från kommunala mellanskolor och ännu icke erhållit någon statsanställd vaktmästare. Statskontoret förordar, att vaktmästartjänster i Ce 9 inrättas vid samrealskolorna i Båstad, Hjo, Nordmaling, Smedjebacken, Vännäs och Östhammar. Därjämte tillstyrker ämbetsverket den föreslagna halvtidstjänsten i samma lönegrad vid statens normalskola.

S k o l p s y k o l o g e r o c h s k o l k u r a t o r e r. Skolöverstyrelsen har för avsikt att verkställa utredning angående kuratorsverksamheten vid de högre skolorna. För verksamheten under innevarande budgetår beräknades ett belopp av 15 800 kronor, inräknat kostnader för viss praktikanterverksamhet. Genom beslut den 1 september 1950 har emellertid Kungl. Maj:t medgivit, att för avlönande av en skolkurator vid högre allmänna läroverket för flickor å Södermalm i Stockholm må utgå — utöver tidigare anvisade medel — ett belopp av högst 1 080 kronor. För instundande budgetår kunna kostnaderna vid oförändrad omfattning av försöksverksamheten beräknas till omkring 16 850 kronor.

A n s l a g s b e r ä k n i n g. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle medelsbehovet under icke-ordinarieposten för nästa budgetår utgöra:

	Kronor
för avlöningar åt icke-ordinarie ämneslärare i teoretiska och praktiska läroämnen	10 639 000
för sexualundervisning	6 000
för examinationer efter läsårets slut	500
för institutionsarbeten av större omfattning	5 000
för lärares auskultationer vid andra läroverk	4 000
för stödundervisning åt vissa lärjungar	50 000
för avlöningar åt icke-ordinarie övningslärare	3 265 000
för frivillig undervisning i maskinskrivning	5 000
för avlöningar åt e. o. vaktmästare och vikarier	564 000
för avlöning åt skolkuratorer, skolpsykologer och praktikanter	16 850
Summa kronor	14 555 350

Departementschefen.

Ordinarie posten. Av de ordinarie ämneslärartjänster, som föreslagits av skolöverstyrelsen, äro 4 lektors- och 19 adjunktstjänster samt en ämneslärarinnetjänst erforderliga för genomförandet av beslutade organisationsändringar eller stå i sådant samband med redan genomförda dylika, att de få anses som konsekvenser därav. Dessa tjänster böra enligt min mening nu komma till stånd. Av de här ifrågavarande tjänsterna torde 4 adjunktstjänster och ämneslärarinnetjänsten komma att tillsättas genom överflyttning av ordinarie lärare från kommunal till statlig tjänst i samband med omorganisation av vederbörande skola från kommunal mellanskola till samrealskola. Lönegradsplaceringen av de överflyttade lärarna bör följa hittills i dylika fall tillämpad praxis.

Huvudparten av de föreslagna tjänsterna motiveras emellertid med behovet av en bättre proportion mellan antalet ordinarie och icke-ordinarie tjänster. Jag finner syftet behjärtansvärt, icke minst av hänsyn till de för närvarande bekymmersamma rekryteringsförhållandena, och kan icke dela de av statskontoret uttalade farhågorna för att den ifrågasatta ökningen framdeles skall visa sig för stor. De rådande ekonomiska förhållandena tvinga emellertid till återhållsamhet med nya ordinarie tjänster. Jag nödgas därför denna gång stanna vid att föreslå 80 nya adjunktstjänster utöver de 19, som tillkomma till följd av organisationsändringar.

Skolöverstyrelsen anhåller, att en lektorstjänst vid statens normalskola, som för närvarande icke uppehålls, måtte få återbesättas från och med nästa budgetår. Tjänsten torde längre fram bli behöflig för det av mig förordade realgymnasiet, men då antalet gymnasieavdelningar vid läroverket nästa läsår sannolikt icke kommer att överstiga fem, anser jag i likhet med statskontoret, att återbesättandet bör kunna anstå ännu något år.

Jag tillstyrker sålunda, att från och med nästa budgetår 4 lektors- och 99 adjunktstjänster samt en ämneslärarinnetjänst upprättas vid de allmänna läroverken. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen besluta om placeringen av de nya tjänsterna.

Skolöverstyrelsens petita i fråga om ordinarie övningslärartjänster inskränker sig till upprättande av 12 lärartjänster i gymnastik med lek och idrott, varav 4 i Ca 23 och 8 i Ca 21. Såsom statskontoret påpekar, är emellertid tillgången till fyllnadstjänstgöring i vissa fall i det knappaste laget. Jag begränsar mig därför till att förorda upprättandet av 8 tjänster, varav 4 i Ca 23, avsedda att placeras vid högre allmänna läroverk, och 4 i Ca 21, avsedda att placeras vid samrealskolor.

Till följd av förststatligandet av de båda kommunala mellanskolorna i Stockholm bör för nästa budgetår beräknas en skolskötterskettjänst i Ca 12. I likhet med överstyrelsen finner jag skäligt, att innehavaren av den nuvarande kommunala tjänsten utan ansökningsförfarande överflyttas på den statliga.

Nya ordinarie v a k t m ä s t a r t j ä n s t e r torde i nuvarande läge i regel endast kunna komma i fråga vid nyinrättade eller omorganiserade läroverk. Jag finner det i sin ordning, att vid S:t Görans och Högalids samrealskolor i Stockholm och Johannes samrealskola i Malmö, vilka tillkommit genom omorganisation av de kommunala mellanskolorna i dessa städer och tidigare haft att tillgå vardera två kommunalt anställda vaktmästare, nu erhålla sin andra statliga vaktmästartjänst. Då de redan upprättade tjänsterna äro placerade i lönegraden Ca 11, böra emellertid de tre nya icke placeras högre än i Ca 10. Samrealskolan i Brännkyrka, som beräknas kunna flytta in i egna lokaler instundande läsår, bör erhålla sin första statliga vaktmästartjänst. Enär uppgifter om de med tjänsten förenade sysslorna ännu icke föreligga, torde densamma i överensstämmelse med statskontorets mening böra placeras i Ca 10. Slutligen bör med hänsyn till av rektor anförda särskilda omständigheter den nuvarande extra ordinarie vaktmästartjänsten vid samrealskolan i Tranås ordinariesättas. Tjänsten torde böra placeras i Ca 9. I övrigt bör överstyrelsens framställning om ytterligare ordinarie vaktmästartjänster för närvarande icke föranleda någon åtgärd.

I fråga om överflyttning på de nya tjänsterna av redan anställd personal och åtföljande övergångsanordningar i lönehänseende torde sedan 1939 tillämpad praxis kunna följas. Det bör därvid ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i varje särskilt fall.

Uppflyttning av ordinarie tjänst i högre lönegrad torde endast kunna komma i fråga i samband med den löne reglering för personalen vid vissa av de fasta maskinläggningarna inom civilförvaltningen, som förordats av chefen för civildepartementet under för flera huvudtitlar gemensamma frågor. Vaktmästartjänster i Ca 10 vid 21 läroverk böra ombildas till värmeskötartjänster i Ca 11 (högre allmänna läroverken i Borås, Eskilstuna, Falun, Gävle, Halmstad, Kalmar, Karlstad, Linköping och Luleå, katedralskolan i Lund, högre allmänna läroverket i Skellefteå, å Kungsholmen i Stockholm, statens normalskola, högre allmänna läroverket i Enskede, nya elementarskolan i Stockholm, högre allmänna läroverken i Sundsvall, Södertälje, Västerås, Växjö och Östersund samt karolinska högre allmänna läroverket i Örebro). Därjämte böra 10 vaktmästartjänster i Ca 11 ombildas till värmeskötartjänster (Hvitfeldtska och Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg, högre allmänna läroverken i Jönköping och Karlskrona, högre allmänna läroverket för gossar i Malmö, högre allmänna läroverken i Bromma och å Östermalm i Stockholm, i Umeå och Uppsala samt Burgårdens samrealskola i Göteborg).

I personalförteckningen för de allmänna läroverken böra de ändringar vidtagas, som föranledas av vad jag i det föregående anförde. Vidare må erinras om att Kungl. Maj:t genom beslut den 5 maj 1950 medgivit, att

rektors adjunktstjänst vid de tre från och med budgetåret 1947/48 successivt förstatligade kommunala mellanskolorna må återbesättas från och med den 1 juli 1950. De ändringar i personalförteckningen, som betingas härav eller av beslut före förteckningens fastställande om återbesättande av ytterligare dylika tjänster eller ombildning av adjunktstjänst till ämneslärarinnetjänst eller av ämneslärarinnetjänst till adjunktstjänst, torde likaledes böra vidtagas.

Med utgångspunkt i skolöverstyrelsens uppskattning av ordinarieposten beräknar jag medelsbehovet under denna post till 43 000 000 kronor.

Arvodesposten. Delposterna till arvoden åt kvinnliga sakkunniga och tillsynslärare, till arvode åt biträdande föreståndarinna och till personlig lönefyllnad åt vissa rektorer torde i enlighet med överstyrelsens förslag böra uppföras med respektive 500, 16 500, 1 200 och 500 kronor.

Delposten till arvoden åt skolläkare m. m. bör höjas på grund av motsedda automatiska utgiftsökningar. Jag uppskattar medelsbehovet för instundande budgetår till 397 000 kronor, varav 282 000 kronor till skolläkare och 115 000 kronor till deltidsanställda skolsköterskor, vilket innebär en ökning med 39 200 kronor. Jag kan således icke heller i år tillmötesgå skolöverstyrelsens förslag, att timarvodet för skolsköterskornas deltidstjänstgöring skall höjas och omfattningen av de heltidstjänstgörande sköterskornas arbetsuppgifter begränsas.

Posten för arvoden åt bibliotekarier bör i stort sett beräknas efter nu gällande grunder. En jämkning uppåt av anslagssumman synes dock påkallad med hänsyn till de största läroverkens behov. Posten bör för instundande budgetår uppföras med 140 000 kronor mot 133 000 kronor innevarande budgetår.

I fråga om organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna föreligger sedan 1947 en utredning, som åsyftar att effektivt minska rektorernas administrativa arbetsbörda. Skolöverstyrelsen föreslår, att delposten till arvoden åt sekreterare m. m. skall höjas från nuvarande 245 000 kronor till 1 000 000 kronor för att möjliggöra genomförandet av det vilande förslaget. Vid de stora läroverken äro emellertid redan de pedagogiska uppgifterna av betydande omfattning. Skolöverstyrelsen har därför ytterligare föreslagit, att vid varje allmänt läroverk, där lärjungeantalet överstiger 600, en lärare skall såsom rektors närmaste man övertaga och på eget ansvar sköta vissa av de pedagogiska uppgifter, som nu ankomma på rektorer. Denne lärare — konrektor — skulle åtnjuta visst arvode och därjämte erhålla nedsättning i undervisningsskyldigheten. Kostnaden för denna anordning skulle stiga till 267 500 kronor, varav 87 500 kronor på arvodesposten.

Av handlingarna framgår, att de närmast berörda rektorerna icke ansett sig kunna förorda överstyrelsens senast framlagda förslag. Även andra om-

ständigheter — lärarbristen och de ekonomiska konsekvenserna — försvåra en lösning efter de linjer överstyrelsen sist uppdragit. Förslaget synes mig därför icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. De statsfinansiella svårigheterna äro tyvärr för närvarande avgörande hinder för varje mera genomgripande förbättring av rektorsämbetenas organisation. För närvarande måste jag därför nöja mig med att föreslå den höjning av sekreterareposten, som nödvändiggöres av automatiskt verkande förhållanden. Tillväxten i antalet avdelningar och lärjungar synes motivera en anslagsökning med omkring 23 600 kronor. Posten bör följaktligen för instundande budgetår uppföras med $245\ 000 + 23\ 600 = 268\ 600$ kronor.

Delposten för särskilda arvoden vid provårsläroverk torde från och med instundande budgetår böra benämnas *Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs*. Under denna post böra uppföras kostnader för arvoden åt föreståndare, lärare, handledare och föreläsare vid de egentliga lärarkurser, som äro förlagda till högre allmänna läroverk, samt kostnaderna för arvoden till ledare och föreläsare vid de förberedande lärarkurserna. Enligt förut meddelade beräkningar bör delposten följaktligen uppskattas till $252\ 000 + 3\ 400 + 26\ 640 = 282\ 040$ kronor eller avrundat 282 000 kronor.

Övriga för lärarkursinstitutionen erforderliga belopp böra uppföras dels på folkskoleseminariernas avlöningsstat under beteckningen *Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs* (54 000 kronor), dels såsom ett särskilt förslagsanslag å riksstaten, benämnt *Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* ($769\ 200 + 3\ 400 + 21\ 550 =$) 794 150 kronor eller i runt tal 790 000 kronor.

Delposten till särskilda arvoden vid statens aftonskola, för närvarande 7 700 kronor, torde kunna bibehållas oförändrad.

Hela arvodesposten bör alltså uppföras med $500 + 16\ 500 + 397\ 000 + 140\ 000 + 268\ 600 + 282\ 000 + 7\ 700 + 1\ 200 + 500 = 1\ 114\ 000$ kronor, innebärande en höjning med 113 400 kronor.

I c k e - o r d i n a r i e p o s t e n. Skolöverstyrelsen beräknar för instundande budgetår en ökning av lärarbehovet i teoretiska och praktiska läroämnen motsvarande 225 heltidstjänster; 190 ordinarie tjänster skulle upprättas, återstoden täckas av icke-ordinarie lärare. Dessutom föreslår överstyrelsen, att en icke-ordinarie övningsskollärartjänst skulle inrättas för statens normalskolas enhetsskolelinje.

Den ståndpunkt, jag intagit i fråga om upprättandet av ordinarie tjänster, innebär, att endast 104 ordinarie ämneslärartjänster skulle inrättas, varav följer, att ökningen av den icke-ordinarie lärarkraften nu i stället måste anslås till $35 + 86 = 121$ heltidstjänster förutom den nyss nämnda övningsskollärartjänsten. Lärarpersonalen utanför personalförteckningen,

som nu omfattar 532 ämneslärare och 2 övningsskollärare, skulle följaktligen nästa läsår omfatta 653 ämneslärare och 3 övningsskollärare eller motsvarande timplärare. Härtill skulle enligt överstyrelsens uppskattning komma omkring 550 vikarier.

Överstyrelsen föreslår, att antalet extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 24 liksom för innevarande budgetår bestämmes till 485, sammanlagt vid de allmänna läroverken och försvarets läroverk, och att antalet extra ordinarie ämneslärarinnetjänster i Ce 22 höjes från nuvarande 69 till 75 för att möjliggöra, att 6 kommunalt anställda e. o. ämneslärarinnor överflyttas i statstjänst.

På grund av den starka omsättningen bland de extra ordinarie adjunkterna kunna ett 40-tal tjänster i Ce 24 beräknas stå vakanta. Detta uppväges likväl mer än väl av att ordinarie tjänster icke kunna komma till stånd i den omfattning överstyrelsen föreslagit. Jag räknar därför med, att det medgivna maximiantalet samtidigt besatta e. o. adjunktstjänster i Ce 24 vid de allmänna läroverken och försvarets läroverk höjes till $485 - 40 + 86 = 531$. Mot höjningen av antalet e. o. ämneslärarinnetjänster i Ce 22 till 75 har jag intet att invända.

Statskontoret ifrågasätter, att övningsskollärarna vid statens normalskola skola disponeras för seminariernas behov och deras undervisning övertagas av befattningshavare i småskollärares respektive folkskollärares löneställning. Jag vill med anledning härav nämna, att genom kungligt brev den 28 juli 1950 bestämmelser utfärdats om ifrågavarande övningsskollärares deltagande i den praktiska lärarutbildningen vid småskoleseminariet i Stockholm och att två av de ordinarie övningsskollärarna vid statens normalskola för närvarande uppehålla övningsskollärartjänst vid småskoleseminariet. Omfattningen och organisationen av undervisningen på folkskolestadiet vid statens normalskola torde inom kort i annat sammanhang komma under Kungl. Maj:ts prövning. I avvaktan härpå anser jag mig icke böra föreslå någon ändring i avseende på dessa tjänster. Jag beräknar sålunda provisoriskt lärarbehovet för normalskolans folk- och enhetsskolelinjer i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Liksom överstyrelsen beräknar jag ett belopp av 6 000 kronor för sexualundervisning, 500 kronor för examinationer efter läsårets slut och 5 000 kronor för institutionsarbeten; däremot kan jag icke heller i år tillstyrka, att medel anvisas för studiebesök av rektorer och lärare vid andra läroverk eller för stödundervisning åt lärjungar, som på grund av långvarig sjukdom eller av därmed jämförlig anledning kommit efter sina kamrater.

Vid bifall till vad jag nyss anfört bör kostnadsberäkningen för icke-ordinarie ämneslärares undervisning höjas med 826 000 kronor och sänkas med $4\,000 + 50\,000 = 54\,000$ kronor i jämförelse med skolöverstyrelsens

förslag. Om hänsyn slutligen tages till att lärarkandidaternas ferielön från och med nästa budgetår skulle bortfalla, avgår ytterligare $\frac{100}{112} \cdot 370\,000 = 330\,000$ kronor. Som anslagsökning kvarstår då ett belopp av $826\,000 - 54\,000 - 330\,000 = 442\,000$ kronor för undervisningen i läroämnena.

I stort sett kan jag biträda skolöverstyrelsens beräkningar rörande undervisningens omfattning i övningsämnen. Med hänsyn till grunderna för budgetplaneringen för instundande budgetår nödgas jag dock ställa mig avvisande till förslagen att utvidga undervisningen i instrumentalmusik och i gymnastik med lek och idrott utöver det automatiska samt att införa frivillig undervisning i maskinskrivning i realskolan. Däremot måste den undervisning vid läroverk, som enligt överstyrelsens förslag skolats bestridas av fyra ordinarie gymnastiklärare i Ca 21, här beaktas.

Skolöverstyrelsens kostnadskalkyl är i fråga om övningslärarna mycket approximativ. En överslagsberäkning ger vid handen, att det upptagna beloppet för undervisning i övningsämnena efter de beskärningar jag ifrågasatt bör kunna sänkas med omkring 30 000 kronor.

Ur icke-ordinarieposten avlönas jämväl de extra ordinarie vaktmästare vid de allmänna läroverken, som innehava statstjänst. Nya sådana tjänster torde i nuvarande läge huvudsakligen bära inrättas vid de samrealskolor, som under de senaste åren tillkommit genom ombildning av kommunala mellanskolor. I likhet med statskontoret tillstyrker jag en ökning av antalet e. o. vaktmästartjänster med 6 heltidstjänster och en halvtidstjänst i lönegraden Ce 9. Därjämte bör i samband med den i det föregående nämnda löne regleringen för viss maskinistpersonal en värmeskötartjänst i Ce 11 inrättas vid högre allmänna läroverket i Sollefteå och vaktmästartjänster i Ce 9 ombildas till värmeskötartjänster i Ce 11 vid högre allmänna läroverken för gossar och för flickor å Södermalm i Stockholm samt vid högre allmänna läroverket i Örnsköldsvik. Å andra sidan avgår på grund av vad jag vid beräkningen av ordinarieposten anför en heltidstjänst i samma lönegrad. Kostnaderna nedgå med omkring 46 350 kronor i jämförelse med skolöverstyrelsens beräkningar.

För avlöning åt skolkuratorer, skolpsykologer och praktikanter vid läroverk, där försök med kuratorsverksamhet nu pågå, beräknar jag ett belopp av 16 850 kronor. I avvaktan på resultaten av den utredning rörande kuratorsverksamheten vid de högre skolorna, som skolöverstyrelsen ämnar företaga, bära i övrigt frågor om anslag för hithörande ändamål som hittills bedömas från fall till fall.

Icke-ordinarieposten, som av skolöverstyrelsen beräknats till 14 555 350 kronor, bör på av mig anförda skäl höjas till i runt tal 14 900 000 kronor. Kostnadsökningen för innevarande år skulle sålunda uppgå till 1 900 000 kronor.

Rörligt tillägg. Särskilda uppbördsmedel. Posten för rörligt tillägg torde kunna uppföras med oförändrat belopp, 6 700 000 kronor. — Det sedan många år såsom särskilda uppbördsmedel upptagna beloppet, 926 600 kronor, torde vara för lågt. Sannolikt komma inkomsterna under nästa budgetår icke att understiga 1 000 000 kronor. Det torde vara berättigat att bringa upp summan till detta belopp genom att höja beräkningen av de från läroverkens ljus- och vedkassor inflytande bidragen till vaktmästarpersonalens avlöning.

Avlöningsanslaget i sin helhet bör vid bifall till vad jag förordat för nästa år uppföras med 64 714 000 kronor, innebärande en anslagshöjning av 514 000 kronor. Att anslaget trots en avsevärd ökning av lärjungenumrären icke behövt höjas mer än som skett, beror på att vid beräkningen av ordinarieposten större hänsyn tagits till de besparingar, som göras genom att tjänster befinna sig under tillsättning eller av andra orsaker stå vakanta. En bättre överensstämmelse mellan anslagsberäkningen och den faktiska belastningen bör därigenom kunna ernås.

IV. Hemställan.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att vid statens normalskola i Stockholm skall successivt från och med budgetåret 1951/52 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, inrättas ett 4-årigt realgymnasium under villkor att Stockholms stad förbinder sig att — utöver tidigare gjorda åtaganden i fråga om läroverket — bevilja ett engångsanslag av minst 15 000 kronor för anskaffande av undervisningsmateriel för läroverket;
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, vilka föranledas av vad jag i det föregående förordat;
3. bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, skolöverstyrelsen att — utan hinder av fastställd personalförteckning — tills vidare under budgetåret 1951/52, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid allmänt läroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktstjänst eller ämneslärarinnetjänst;
4. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

U t g i f t e r :

	Kronor	
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	43 000 000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt kvinnliga sakkunniga	500	
b) Arvoden åt tillsynslärare.....	16 500	
c) Arvoden åt skolläkare m. m., förslagsvis	397 000	
d) Arvoden åt bibliotekarier	140 000	
e) Arvoden åt sekreterare m. m. ..	268 600	
f) Särskilda arvoden vid läroverk med lärarkurs, förslagsvis	282 000	
g) Särskilda arvoden vid statens aftonskola	7 700	
h) Arvode åt biträdande föreståndarinna	1 200	
i) Personlig lönefyllnad åt vissa rektorer	500	1 114 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis	14 900 000	
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	6 700 000	
Summa kronor		65 714 000

Särskilda uppbördsmedel:

1. Bidrag från Stockholms stad	15 000	
2. Av kommuner och lärare erlagda hyror	274 000	
3. Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 600	
4. Av vaktmästare erlagda hyror samt ersättning för bränsle och lyse	120 000	
5. Bidrag ur läroverks ljus- och vedkassar till vaktmästarpersonalens avlöning	553 400	1 000 000
Nettoutgift kronor		64 714 000

5. bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna om de avvikelser från personalförteckningen och de överskridanden av maximerade poster i avlöningsstaten, som föranledas av ombildningen av kommunala mellanskolor till samreal-skolor;
6. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 64 714 000 kronor.

[176] 2. **Allmänna läroverken: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	279 000	398 625
1950/51 (statsliggaren s. 611)	310 000	
1951/52 (förslag)	354 000	

Det nuvarande anslaget å 310 000 kronor disponeras sålunda:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	220 000
2. Rese- och flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	85 000
3. Bidrag till biblioteks- och materielkassan vid statens normal-skola	2 500
4. Utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken ..	2 500
Summa kronor	310 000

Skolöverstyrelsen har föreslagit *dels* att anslagsposterna 1 och 2 uppräknas med 30 000 respektive 15 000 kronor med hänsyn till belastningen, *dels* att anslagsposten 4 å ena sidan minskas med ett engångsbelopp å 1 000 kronor och å andra sidan höjes med 15 000 kronor för anskaffande av 35 glasögonlådor till läroverk, som förut ej kunnat erhålla dylika, *dels* att en anslagspost 5 å 24 000 kronor uppföres till bestridande av kostnader för skyddsbeklädnad åt skolläkare och deltidsanställda skolsköterskor samt förbrukningsartiklar för skolhälsovården, *dels ock* att en anslagspost 6 — benämnd *Övriga utgifter* — å 10 000 kronor uppföres. Ur sistnämnda anslagspost skulle bland annat bestridas ifrågakommande kostnader för annonsering vid statens aftonskola, beräknade till 1 000 kronor, ävensom, efter prövning i varje särskilt fall, bidrag till bestridande av kostnaderna för s. k. pedagogdagar.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposterna till sjukvård m. m. samt rese- och flyttningersättningar uppräknas med respektive 30 000 och 15 000 kronor. Under anslagsposten till utrustning för skolhälsovården vid de allmänna läroverken bortfaller ett belopp av 1 000 kronor av engångsnatur, varför posten bör minskas med sistnämnda belopp. Då jag i övrigt icke anser mig nu böra förordna någon ändring beträffande förevarande anslag, bör detsamma alltså uppföras med (310 000 + 30 000 + 15 000 —

— 1 000 =) 354 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 354 000 kronor.

[177] **3. Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde detta anslag, som nu är uppfört med 145 000 kronor, böra för nästa budgetår höjas med 7 000 kronor till 152 000 kronor med hänsyn till de nya samrealskolorna i Gubbängen i Stockholm, i Lundby i Göteborg samt i Malmö ävensom det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 152 000 kronor.

[178] **4. Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 500 000	2 000 779
1950/51 (statsliggaren s. 612)	2 000 000	
1951/52 (förslag)	2 200 000	

Skolöverstyrelsen har ansett anslaget kunna minskas med 200 000 kronor till 1 800 000 kronor vid bifall till överstyrelsens förslag om genomförande av sakkunnigförslaget rörande organisationen av arbetet på rektors-expeditionerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, enär ljus- och vedkassorna då icke längre skulle behöva anlitas för renskrivningsgöromål. Därest återigen nämnda förslag icke skulle komma att genomföras, borde en höjning av anslaget ske till 2 200 000 kronor.

Departementschefen. Vid behandlingen av de allmänna läroverkens av-löningsanslag har jag icke ansett mig kunna förorda att förutnämnda sakkunnigförslag genomföres från och med nästa budgetår. Med hänsyn härtill torde förevarande anslag i enlighet med överstyrelsens beräkningar böra höjas med 200 000 kronor och alltså uppföras med 2 200 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Bidrag till ljus- och vedkassorna* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

[179] **5. Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 8 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Ersättning för djäknepenningar m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 8 500 kronor.

[180] **6. Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.** Sedan flera år finnes i riksstaten uppfört ett förslagsanslag till Arvoden åt lärarkandidater under provårstjänstgöring. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 320 000 kronor. Såsom närmare utvecklats i det föregående under allmänna läroverkens avlöningsanslag bör nämnda anslag från och med nästa budgetår ersättas med ett förslagsanslag under förestående rubrik, vilket anslag beräknats till 790 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arvoden åt deltagare i praktiska lärarkurser m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 790 000 kronor.

[181] **7. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar.** Direktionen, som fullgör vissa — huvudsakligen kamerala — uppgifter för allmänna läroverk i Stockholm, disponerar för sin verksamhet räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond. Då räntemedlen visat sig otillräckliga, har direktionen sedan flera år tillbaka understötts med statsmedel. Sedan budgetåret 1940/41 har ett anslag för ändamålet varit uppfört på riksstaten. Anslaget är nu uppfört med 19 800 kronor. Direktionens personal består av en sekreterare, en kamrerare samt två kvinnliga biträden, varav det ena åtnjuter ett arvode av 7 392 kronor (motsvarande lön enligt 15 löneklassen) och det andra ett arvode av 5 292 kronor (motsvarande lön enligt 8 löneklassen).

I särskilda skrivelser den 31 maj 1950 har *direktionen dels* framfört förslag om viss fastare anställning för den kvinnliga biträdespersonalen, *dels ock* framlagt sina anslagsäskanden för budgetåret 1951/52. I förstnämnda hänseende har hemställts om inrättande av en extra ordinarie tjänst såsom kansliskrivare i Ce 15, om bemyndigande för direktionen att tillsätta nämnda tjänst utan kungörelseförfarande samt om bemyndigande att antaga ett biträde enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befordringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst. Till stöd för dessa yrkanden har direktionen anfört följande.

Vid direktionen över Stockholms stads undervisningsverk tjänstgör sedan år 1927 fru Alfhild Carlson. Hennes arbetsuppgifter ha ökat allt efter direktionens uppgifter ökat. Sedan år 1948 är hon heltidsanställd och har synnerligen viktiga och ofta delikata arbetsuppgifter, som hon sköter med stor kunnighet, säkerhet och plikttröhet. Vid den stora ökning av arbetsuppgifterna, som oavbrutet pågått inom direktionens kansli, har denna endast med viss försening kunnat mötas med höjda anslag för att kunna minska

arbetsbördan på de anställda inom kansliet. Detta har lett till att fru Carlson haft och har en tjänsteställning, som icke står i proportion vare sig till arbetsuppgiftens art eller till arbetsbördan. Hennes arbete består i att till långt större delen sköta skatteuppbörden och sjukvårdsersättningarna och vid kamrerarens och sekreterarens tjänstgöring vid sina respektive läroverk lämna telefonupplysningar till alla dem, som önska sådana, upplysningar, som endast kunna ges av en person, som är väl insatt i avlöningsförfarandet inom läroverken och beskattningsfrågor liksom frågor om sjukvårdsersättning. Under sin 23-åriga anställning hos direktionen har fru Carlson blivit väl förtrogen med de speciella arbetsformer, som känneteckna de allmänna läroverken, och dessutom förvärvat en personkänedom, utan vilken arbetet för såväl kamreraren som sekreteraren skulle ha komplicerats i allra högsta grad.

Med kännedom om dessa förhållanden framstår det emellertid som obilligt att fru Carlson, som direktionens kansli är direkt beroende utav, är anställd endast mot arvode, för närvarande utgående med 7 392 kronor per år (lön motsvarande Ce 15, kansliskrivare).

Vid direktionen tjänstgör också ett skrivbiträde med heltidstjänst. Även i detta fall är det för direktionen av stort intresse att tjänsten ifråga uppföres som en extra ordinarie tjänst. I båda fallen kräver tjänsten förutom stor noggrannhet och vakenhet stor erfarenhet och kunnighet. Ofta förekommande byten av befattningshavare skulle vara helt ödesdigra för direktionen. Förutom tidigare framförda billighetskrav tillkommer också här mycket starka lämplighetskrav att i stället för dessa båda arvodesbefattningar två extra ordinarie tjänster inrättas.

Över direktionens ifrågavarande förslag ha yttranden avgivits av skolöverstyrelsen den 16 augusti och av statskontoret den 2 september 1950. *Överstyrelsen* är tveksam, om direktionen kan anses som statlig institution. Med hänsyn till karaktären av de arbetsuppgifter, som åligga direktionen, tillstyrker överstyrelsen dock, att ifrågavarande befattningar inrättas som extra ordinarie enligt Saar. Överstyrelsen har icke något att erinra mot de föreslagna lönegraderna.

Statskontoret har förklarat sig icke ha något i och för sig att erinra mot att åtgärder vidtagas för att bereda den heltidsanställda biträdespersonalen med pensionsrätt förenad anställning. En förutsättning härför måste emellertid vara, att direktionen erhöles karaktären av statlig förvaltningsmyndighet. Med hänsyn härtill och då det till direktionens verksamhet anvisade anslaget vore uppfört å riksstaten såsom obetecknat, syntes möjligheter icke föreligga att nu tillmötesgå framställningen. Spörsmålet syntes i stället böra upptagas till behandling i samband med direktionens anslagsäskanden för budgetåret 1951/52. Därest åtgärder i sådant syfte vidtoges borde statsmedel på sedvanligt sätt anvisas i form av ett avlönings- och ett omkostnadsanslag och inflytande räntemedel tagas till uppbörd å vederbörligt anslag.

I sina anslagsäskanden har direktionen beräknat utgifterna för nästa budgetår till 28 250 kronor och inkomsterna till 6 800 kronor samt hemställt

om ett anslag å 21 450 kronor, innebärande en anslagshöjning med 1 650 kronor. Vid utgiftsberäkningen har direktionen å ena sidan räknat med ett med 2 600 kronor minskat medelsbehov till följd av beslutade rationaliseringsåtgärder inom direktionen och å andra sidan med en ökning av medelsbehovet med 3 550 kronor på grund av inflyttning i nya kontorslokaler m. m.

Departementschefen. Jag får erinra om att fjolårets riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1950:154 beviljat ett anslag av 30 000 kronor till anskaffning av viss maskinell utrustning till direktionen över Stockholms stads undervisningsverk — vilken är att betrakta som en statlig institution — i syfte att arbetet vid direktionen därigenom skulle förenklas och rationaliseras. Vid anmälan av ärendet framhöll jag, att ifrågavarande relativt betydande engångsutgift borde ses mot bakgrunden av de årliga direkta besparingar och den ökade arbetskapacitet, som man syntes kunna räkna med. Av den föregående redogörelsen framgår, att på grund av rationaliseringsåtgärderna en besparing av 2 600 kronor kan beräknas för nästa budgetår, vilken besparing dock mer än uppväges av vissa stegrade omkostnader, främst sammanhängande med direktionens inflyttning i nya lokaler. Jag har icke funnit anledning till erinran mot dessa beräkningar och uppskattar den erforderliga medelsanvisningen från statens sida till 21 500 kronor eller 1 700 kronor mer än för innevarande budgetår.

I likhet med skolöverstyrelsen och statskontoret har jag funnit skäligt, att den heltidsanställda biträdespersonalen vid direktionen erhåller en fastare, med pensionsrätt förenad anställning. Jag förordar därför, att vid direktionen inrättas dels en kansliskrivartjänst i Ce 15 dels ock en biträdestjänst enligt den reglerade befordringsgången samt förutsätter, att å den förra tjänsten skall utan ansökningsförfarande kunna förordnas fru Alfhild Carlson, som sedan länge uppehåller motsvarande arvodestjänst. I anslutning härtill bör den budgettekniska förändringen vidtagas, att statsmedlen framdeles anvisas i form av ett avlöningsanslag och ett omkostnadsanslag och inflytande inkomster tagas till uppbörd å avlöningsanslaget.

På avlöningsanslagets utgiftssida torde böra uppföras följande anslagsposter, nämligen *dels* en till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, å 8 500 kronor och innefattande kamrerarens och sekreterarens arvoden, vilka torde böra fastställas till nu utgående belopp, 5 500 kronor respektive 3 000 kronor, *dels* en till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 11 400 kronor, avseende biträdespersonalens avlöningar, *dels ock* en till rörligt tillägg å 1 300 kronor. Slutsumman å utgiftssidan skulle alltså bli 21 200 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen böra upptagas med av direktionen angivet belopp, 6 800 kronor, varav 6 200 kronor utgöra räntemedel och 600 kronor hyra för ett rum. Nettoutgiften under anslaget blir alltså (21 200 — 6 800 =) 14 400 kronor, med vilket belopp anslaget torde böra uppföras i riksstaten.

Till omkostnadsanslaget återkommer jag under nästföljande punkt. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa följande avlöningsstat för direktionen över Stockholms stads undervisningsverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

Utgifter:

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	8 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	11 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 300
Summa kronor	21 200

Särskilda uppbördsmedel:

1. Räntemedel från Allmänna undervisningsverkens fond	6 200
2. Hyra	600
Summa kronor	6 800
Nettoutgift kronor 14 400	

- b) till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 14 400 kronor.

[182] **8. Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader.** Med hänsyn till vad under nästföregående punkt anförts, bör från och med budgetåret 1951/52 i riksstaten uppföras ett anslag under denna rubrik.

Direktionen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat de utgifter, vilka äro av beskaffenhet att bära bestridas från omkostnadsanslaget, sålunda:

1. Sjukvård m. m.	200
2. Bränsle, lyse och vatten	1 850
3. Övriga expenser	5 000
Summa kronor	7 050

Departementschefen. Mot direktionens beräkning av medelsbehovet under detta anslag har jag icke funnit anledning till annan erinran än att posten till bränsle, lyse och vatten bör uppföras med 1 900 kronor och hela anslaget således med 7 100 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till *Direktionen över Stockholms stads undervisningsverk: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 7 100 kronor.

[183] **9. Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 405 000 kronor. Av efterföljande sammanställning framgår anslaget storlek och disposition under budgetåren 1948/51 samt skolöverstyrelsens förslag med avseende å nästa budgetår.

L ä r o a n s t a l t	Understöd budgetåret			Överstyrelsens förslag för budgetåret 1951/52
	1948/49	1949/50	1950/51	
Komm. gymn. i Arvika	45 000	45 000	45 000	45 000
» » » Söderhamn	45 000	45 000	45 000	45 000
» » » Karlshamn	30 000	45 000	45 000	60 000
» » » Kiruna	60 000	90 000	90 000	90 000
» » » Karlskoga	15 000	30 000	45 000	45 000
» » » Mariestad	—	15 000	30 000	45 000
» » » Trelleborg	—	30 000	60 000	90 000
» » » Katrineholm	—	—	15 000	30 000
» » » Avesta	—	—	—	15 000
» » » Filipstad	—	—	—	15 000
» » » Hedemora	—	—	—	15 000
» » » Lidköping	—	—	—	15 000
» » » Malmberget	—	—	—	15 000
» » » Oskarshamn	—	—	—	15 000
» » » Åmål	—	—	—	15 000
Realskollinjen vid komm. flickskolan i Karlstad	20 000	20 000	20 000	20 000
Realskollinjen vid komm. flickskolan i Uppsala	10 000	10 000	10 000	10 000
Realskollinjen vid komm. flickskolan i Linköping	—	—	—	10 000
Summa	225 000	330 000	405 000	595 000

Med anledning av att lokalstyrelsen vid gymnasiet i Åmål hemställt, att hänsyn vid bestämmandet av understödet till gymnasiet måtte tagas till att gymnasiets samtliga ringar äro uppdelade i parallellavdelningar, har skolöverstyrelsen uttalat, att den icke på grund härav kunde tillstyrka högre understöd till gymnasiet än som enligt hittills tillämpade principer brukade utgå; dylik uppdelning vore ofta av provisorisk natur och det torde icke ha varit riksdagens mening, att anslaget skulle höjas på grund av ökning på en gymnasielinje av antalet parallellavdelningar, framhåller överstyrelsen.

Genom beslut den 31 mars 1950 har Kungl. Maj:t medgivit föreståndaren för kommunala flickskolan i Linköping rätt att från och med vårterminen 1950 anställa realexamen vid den med flickskolan förenade realskollinjen.

Elevantalet å linjen uppgick hösten 1949 då tredje klassen upprättades till 85. Under hänvisning till liknande beslut i fråga om Karlstad och Uppsala har överstyrelsen, efter framställning från styrelsen för kommunala flickskolan i Linköping, funnit skäligt, att ifrågavarande realskollinje får komma i åtnjutande av statsunderstöd för sin fortsatta verksamhet och i sådant hänseende förordat ett belopp av 10 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen. I anslutning till de synpunkter, som varit vägledande för statsmakternas ställningstagande till frågan om understöd åt vissa kommunala gymnasier, torde understöden till de kommunala gymnasierna i Mariestad, Trelleborg och Katrineholm böra höjas till respektive 45 000, 90 000 och 30 000 kronor. Även kommunala gymnasiet i Karlshamn torde böra komma i åtnjutande av förhöjt understöd — 60 000 kronor — på grund av att även en latinlinje upprättats vid gymnasiet, vid vilken studentexamen för första gången anordnats våren 1950. Medel torde vidare böra beräknas till understöd från och med nästa budgetår till de kommunala gymnasierna i Avesta, Filipstad, Hedemora, Lidköping, Malmberget, Oskarshamn och Åmål, vilka samtliga omfatta endast realgymnasie-linje och vid vilka studentexamen för första gången avlagts våren 1950. I likhet med överstyrelsen förordar jag, att ett vart av nämnda gymnasier för nästa budgetår erhåller ett understöd av 15 000 kronor, och anser mig således icke böra tillstyrka, att gymnasiet i Åmål skulle erhålla högre belopp på grund av förefintliga parallellavdelningar.

Under hänvisning till de synpunkter, som föranlett statsmakternas beslut att bevilja understöd till realskollinjerna vid de kommunala flickskolorna i Karlstad och Uppsala (prop. 1947: 151, s. 70 och 1948 års åttonde huvudtitel, s. 213) tillstyrker jag anvisande av 10 000 kronor till den vid kommunala flickskolan i Linköping upprättade realskollinjen.

Förevarande anslag bör alltså i överensstämmelse med överstyrelsens beräkningar för nästa budgetår uppföras med 595 000 kronor, innebärande en ökning med 190 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Understöd åt vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 595 000 kronor.

[184] 10. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor. 11. Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor. 12. Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	Kommunala flickskolor	7 760 000
	» mellanskolor	2 000 000
	Praktiska mellanskolor	4 300 000
		7 899 349
		1 950 869
		3 996 464

1950/51 (statsliggaren s. 614 ff.)		Kommunala flickskolor	7 760 000
		» mellanskolor	1 400 000
		Praktiska mellanskolor	4 300 000
1951/52 (förslag)		Kommunala flickskolor	8 560 000
		» mellanskolor	2 600 000
		Praktiska mellanskolor	4 700 000

Statsbidrag till avlöning av lärare vid ifrågavarande skolor utgår med 78 procent av vederbörande löneförmåner.

I besparingssyfte ha även för innevarande budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar, begränsning av antalet nybörjaravdelningar, inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal mellanskola, utsträckning av tjänstgöringsskyldigheten för ämneslärare och lärare i yrkesämne samt reduktion av arvodena till tillsynslärare. Dessa bestämmelser ansluta sig till de för de allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslagen måtte för nästa budgetår uppföras med respektive 8 600 000 kronor, 2 800 000 kronor och 4 900 000 kronor. Överstyrelsen räknar därvid med 48 kommunala flickskolor mot 47 för innevarande budgetår, 46 kommunala mellanskolor mot 34 för innevarande budgetår samt oförändrat antal praktiska mellanskolor (18). Förutom av det ökade antalet skolor betingas de beräknade anslagshöjningarna till huvudsaklig del av den från och med den 1 juli 1950 genomförda löne regleringen för övningslärare. Vidare ha i anslagen för de kommunala mellanskolorna och praktiska mellanskolorna inräknats belopp å respektive 22 000 kronor och 17 200 kronor för inrättande, i enlighet med särskilt förslag, av konrektorsbefattningar vid skolor, där lärjungeantalet överstiger 600. Överstyrelsen har därjämte förutsatt, att frivillig undervisning i gymnastik skall i begränsad omfattning kunna bedrivas vid de högre kommunala skolorna samt att lärare vid dessa skolor skola i viss begränsad omfattning beredas tillfälle till auskultationer och studiebesök vid andra läroanstalter än den egna. Någon uppräknig av respektive anslag med anledning av sistnämnda båda förslag har överstyrelsen icke ansett erforderlig med hänsyn till de ringa belopp det kunde bli fråga om.

I detta sammanhang torde böra anmälas av skolöverstyrelsen framlagt förslag om inrättande i vissa fall av realskollinjer vid kommunala flickskolor, i första hand i sådana städer, där flickor för närvarande icke äga tillträde till realskolan, och i andra hand även i sådana städer, där dylika möjligheter finnas men tillströmningen till realskolan är mycket stor. För närvarande utgår statsbidrag till realskollinjer vid kommunala flickskolorna i Karlstad och Uppsala med respektive 20 000 och 10 000 kronor. Jag har i det föregående tillstyrkt samma belopp för nästa budgetår liksom

även ett bidrag av 10 000 kronor till en realskollinje vid kommunala flickskolan i Linköping.

I skrivelse den 16 mars 1950 hemställde *skolöverstyrelsen* om bemyndigande, att, där parallellavdelning redan funnes vid kommunal flickskola eller sådan efter Kungl. Maj:ts medgivande upprättades, besluta om en sådan linjes förändring till realskollinje, under förutsättning att vederbörande kommun gjort framställning därom och överstyrelsen i övrigt funnit omständigheterna föranleda en sådan organisation. Överstyrelsen utgick ifrån, att för ifrågakommande realskollinjer skulle utgå statsbidrag i samma ordning och under motsvarande förutsättningar som till övriga linjer inom flickskolorna. I utlåtande över förslaget förklarade sig *statskontoret* vilja under vissa förutsättningar icke motsätta sig bifall till en sådan ombildning av redan befintliga parallellinjer vid flickskolorna. För ombildning borde i första hand ifrågakomma endast linjer vid flickskolor å orter, som vore särskilt ogynnsamt ställda i fråga om utbildningsmöjligheter å realskolans stadium. Därjämte borde krävas, att den organisatoriska förändringen icke nu eller framdeles komme att påkalla parallellundervisning i större utsträckning än om ombildningen icke kommit till stånd.

Genom beslut den 5 maj 1950 fann Kungl. Maj:t framställningen för det dåvarande icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har nu skolöverstyrelsen upprepat sin förutnämnda framställning och meddelat, att det för närvarande vore mest aktuellt att inrätta dylika linjer i Göteborg, Malmö, Borås, Jönköping och Östersund. Vidare har överstyrelsen framhållit, att de nya linjerna indirekt skulle vara till fördel även för gossarna vid tävlan om inträde till läroverken. Överstyrelsen har icke ansett ett bifall till framställningen behöva föranleda någon uppräknig av förslagsanslaget till bidrag till kommunala flickskolor.

Departementschefen. I överensstämmelse med den ståndpunkt jag inlagt till motsvarande förslag i fråga om de allmänna läroverken anser jag mig nu icke kunna tillstyrka inrättande av konrektorsbefattningar vid de högre kommunala skolorna liksom icke heller anordnande av frivillig gymnastik eller auskultationer och studiebesök för lärare vid andra läroanstalter än den egna. Jag är vidare icke beredd att ge min anslutning till vad skolöverstyrelsen föreslagit i fråga om upprättande av realskollinjer vid kommunala flickskolor och dessa linjers jämställdhet med flickskolorna i övrigt i statsbidragshänseende.

Med hänsyn till beräknad ökning av antalet skolor och den från och med den 1 juli 1950 genomförda löneregleringen för övningslärare, vilken på grund av statsbidragssystemets konstruktion återverkar först på nästa budgetårs medelsbehov, torde en viss höjning av anslagen vara erforderlig. Jag beräknar den erforderliga anslagshöjningen till 800 000 kronor för kom-

munala flickskolor, till 1 200 000 kronor för kommunala mellanskolor och till 400 000 kronor för praktiska mellanskolor. Anslagen böra därför uppföras med respektive 8 560 000 kronor, 2 600 000 kronor och 4 700 000 kronor. De nuvarande grunderna för bidrag till avlönande av lärare torde böra bibehållas under nästa budgetår och statsbidrag alltså utgå med 78 procent av vederbörande löneförmåner.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1951/52 anvisa

a) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala flickskolor* ett förslagsanslag av 8 560 000 kronor;

b) till *Kommunala läroverk: Bidrag till kommunala mellanskolor* ett förslagsanslag av 2 600 000 kronor;

c) till *Kommunala läroverk: Bidrag till praktiska mellanskolor* ett förslagsanslag av 4 700 000 kronor.

[185] **13. Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	70 000	72 889
1950/51 (statsliggaren s. 619)	70 000	
1951/52 (förslag)	75 000	

Statsbidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterskor vid kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor och praktiska mellanskolor utgår enligt kungörelsen 1944:584 med belopp motsvarande hälften av kostnaderna för ifrågavarande personal tillkommande minimiavlönning. Denna minimiavlönning är fastställd efter samma grunder, som gälla för motsvarande ersättning vid de allmänna läroverken.

Skolöverstyrelsen har upprepat sitt tidigare framförda förslag, att såsom villkor för nu ifrågavarande statsbidrag skall gälla, att såsom minimiavlönning för deltidsanställd skolsköterska skall utgå arvode med 4 kronor 75 öre (nu 3 kronor 75 öre) per tjänstgöringstimme vid tjänstgöring av mindre omfattning än en vecka samt att det sammanlagda elevantalet för heltidsanställd sköterska skall utgöra 1 200—1 700 (nu 1 500—2 500).

Departementschefen. Överstyrelsens ånyo framförda förslag om ändrade grunder för ifrågavarande statsbidrag anser jag mig icke böra tillstyrka. Med hänsyn till tillkomsten av nya kommunala skolor torde anslaget böra uppräknas med 5 000 kronor till 75 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommunala läroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa högre kommunala skolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[186] **14. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk.** För närvarande finnas i riksstaten under härefter angivna rubriker uppförda anslag med följande belopp:

Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor	1 025 000
» : Bidrag till högre flickskolor	285 000
» : Bidrag till enskilda mellanskolor	90 000
» : Särskilt bidrag till verksamheten vid statsunderstödda privatläroverk	40 000
	Summa kronor 1 440 000

Dessutom utgå till avlönande av lärare vid ifrågavarande privatläroverk bidrag ur de särskilda anslagen till särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter och till kristillägg. Dessa bidrag torde sammanlagt något överstiga sistnämnda belopp. Den av 1950 års riksdag beslutade löneregleringen för privatläroverkens lärare är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1951. Förslag om de ändrade statsbidragsgrunder, som föranledas av löneregleringen, torde senare få föreläggas 1951 års riksdag. Medelsbehovet under det förslagsanslag, vilket torde böra ersätta nyssnämnda fyra anslag å tillhoppa 1 440 000 kronor och i sig innefatta samtliga nu utgående former av statsbidrag till ifrågavarande skolor, kan därför icke nu med säkerhet bedömas. Anslaget bör i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* ett förslagsanslag av 3 700 000 kronor.

[187] **15. Privatläroverk: Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 50 000 kronor. *Stiftelsen Höglandsskolan* har begärt höjning av anslaget till 86 000 kronor, medan *skolöverstyrelsen* tillstyrkt ett anslag av 60 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att skolan, som läsåret 1949/50 hade 200 elever i elementarklasserna, ofrånkomligen fyllde en lokal uppgift, varjämte den hade ett visst värde som försöksskola. Det nuvarande statsbidraget — motsvarande 250 kronor per elev — måste anses blygsamt. Skolan syntes svårligen kunna upprätthålla en tillfredsställande pedagogisk standard, med mindre den erhöle ökade anslag av allmänna medel för att möjliggöra en höjning av lärarlönerna. Med en höjning av statsbidraget till 60 000 kronor skulle statens utgift per elev bli 300 kronor vid oförändrat elevantal. Till jämförelse kunde nämnas, att statens utgift per elev utgjorde budgetåret 1948/49 vid folkskolor 510 kronor och vid kommunala flickskolor 579 kronor.

Departementschefen. Av skäl som skolöverstyrelsen anfört synes en viss höjning av detta anslag vara påkallad. Jag förordar i likhet med överstyrelsen, att anslaget uppföres med 60 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Höglandsskolan i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 60 000 kronor.

[188] **16. Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Franska skolan i Stockholm* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 50 000 kronor.

[189] **17. Privatläroverk: Bidrag till Lyceum för flickor i Stockholm för dess realgymnasium.** I skrivelse den 16 juni 1950 har *styrelsen för aktiebolaget Lyceum* hemställt om statsbidrag till skolans realgymnasium under en avvecklingsperiod läsåren 1950/53.

Läroanstalten Lyceum för flickor i Stockholm omfattar sedan den 1 juli 1939, då läroanstaltens elementarskola tillsammans med andra privatskolor i Stockholm ombildades till Östermalms kommunala flickskola, en förberedande skola och ett 4-årigt gymnasium. Läroanstalten äges av aktiebolaget Lyceum. Reallinje hade enligt ansökningen funnits under åren 1911—1930; den nedlades på grund av bristande lokalutrymmen. Sedan skolstyrelsen hos överstyrelsen anhållit om tillstånd att från och med höstterminen 1945 få återinföra reallinjen, meddelade överstyrelsen den 12 april 1945, att överstyrelsen intet hade att erinra däremot under förutsättning att statsverket därigenom icke förorsakades ökade kostnader. Från och med budgetåret 1933/34 har i Kungl. Maj:ts beslut angående statsunderstöd till läroanstalten angivits, att understödet till gymnasiet avsett latینگymnasium. Statsbidrag har därmed författningsenligt icke kunnat utgå till avlönande av lärarpersonalen vid realgymnasiet.

På grund av skolans ekonomiska situation har styrelsen nu ansett det nödvändigt att för undvikande av hela skolans nedläggande indraga den icke statsbidragsberättigade reallinjen. För att eleverna icke skola nödgas byta läroanstalt har en avveckling tänkts på så sätt, att ny första ring icke inrättats höstterminen 1950 men nuvarande elever framföras till studentexamen. Avvecklingsperioden skulle i så fall omfatta tre år. Nettokostnaden för reallinjen efter avdrag av terminsavgifter och med utgångspunkt från nu tillämpad lönesättning beräknas uppgå till 19 500 kronor läsåret 1950/51,

11 200 kronor läsåret 1951/52 och 5 600 kronor läsåret 1952/53. Terminsavgiftsinkomsterna liksom löneutgifterna ha därvid beräknats enligt nu gällande grunder. Undervisningen upprätthålles helt och hållet av timlärare, vilka i teoretiska ämnen åtnjuta arvode med 403 kronor per veckotimme (= TA 21). Styrelsen räknar med att Stockholms stad skall tillskjuta hälften av de under avvecklingsperioden erforderliga anslagen och hemställer därför om statsbidrag med 9 750 kronor för läsåret 1950/51, 5 600 kronor för läsåret 1951/52 och 2 800 kronor för läsåret 1952/53. Elevantalet i realgymnasiet kan under de ifrågavarande läsåren beräknas till respektive 35, 23 och 12, om inga nya elever antagas utöver dem som vårterminen 1950 åtnjöto undervisning därstädes.

Skolöverstyrelsen har i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 avgivit infordrat utlåtande över ifrågavarande framställning. Överstyrelsen anser lämpligt, att den ifrågavarande realgymnasielinjen avvecklas, då något behov av densamma för närvarande icke kunde sägas föreligga. Därigenom skulle lärarkrafter frigöras för annan undervisning. Ett återupprättande av linjen eller införande av annan gymnasielinje vid läroanstalten syntes böra föregås av en allsidig utredning angående behovet av gymnasieplatser i Stockholm. Ett nedläggande på en gång av realgymnasiet skulle medföra olägenheter i flera avseenden. Med hänsyn härtill ansåge sig överstyrelsen, trots att linjen i fråga tillkommit under förutsättning att statsverket därigenom icke förorsakades ökade kostnader, böra tillstyrka avveckling på det sätt som föreslagits i ansökningen. Mot kostnadsberäkningarna hade överstyrelsen intet annat att erinra, än att läroanstalten måhända bleve nödsakad att höja arvodet för sådana timlärare, som efter lönereglering för privatläroverkens lärare skulle kunna erhålla högre arvode vid tjänstgöring på skolans latinlinje. Statsbidrag syntes böra utgå med hälften av de belopp, som erfordrades för avlönande av lärarna på realgymnasiet enligt samma grunder som komme att gälla för lärarna vid läroanstaltens latingymnasium, sedan inkomsterna av terminsavgifter på realgymnasiet frånräknats. Därvid förutsattes, att Stockholms stad för ändamålet beviljade lika stort bidrag som staten. Överstyrelsen hemställer, att av statsmedel anvisas till gymnasielinjens avveckling dels å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1950/51 9 750 kronor, dels ock för budgetåret 1951/52 5 600 kronor.

Statskontoret har icke ansett skäl föreligga för ett tillmötesgående av framställningen, därest eleverna kunde beredas plats vid andra läroanstalter. Med anledning härav har *skolöverstyrelsen* i förnyat utlåtande lämnat vissa uppgifter rörande antalet elever i de tre högsta ringarna av 4-årigt realgymnasium, tillgängligt för flickor, i de centrala delarna av Stockholm hösten 1950, varav framgår, att det i och för sig skulle vara möjligt att överföra eleverna vid reallinjen vid Lyceum till andra läroanstalter. Emeller-

tid har överstyrelsen av pedagogiska skäl icke ansett sig böra ifrågasätta en dylik överflyttning. Överstyrelsen har anfört.

Någon förändring innevarande läsår synes icke rimligen kunna ifrågasättas.

Vad nästa läsår angår skulle det vara förenat med stora olägenheter för lärjungarna i nuvarande ring R III⁴ att behöva byta läroanstalt sista året före studentexamen. Av pedagogiska skäl avstyrker överstyrelsen bestämt en dylik åtgärd.

I fråga åter om lärjungarna i nuvarande ring R II⁴ äro de med ett byte av skola förenade olägenheterna mindre framträdande, och mot ett överförande av dessa lärjungar till annan skola eller andra skolor med ingången av läsåret 1951/52 behövde väl i och för sig inga avgörande betänkligheter resas. Dock innebär det alltid svårigheter för eleverna, särskilt vid ett privatläroverk, att byta läroanstalt under gymnasietiden, enär ett byte som regel för med sig olikartade kurser, nya läroböcker och nya lärare. Själva övergången bleve också förenad med olägenheter för lärjungarna, såsom nedan närmare framhålles. Då utgifterna för staten, om ifrågavarande ring finge bibehållas vid Lyceum för flickor, skulle begränsas till jämförelsevis obetydliga belopp, 2 800 kronor för vart och ett av budgetåren 1951/52 och 1952/53, finner överstyrelsen med hänsyn härtill ett överflyttande av eleverna i denna ring till annan läroanstalt icke skäligen böra ifrågasättas.

Slutligen vill överstyrelsen framhålla, att vid övergång till allmänt läroverk skulle eleverna jämlikt § 30 mom. 1 läroverksstadgan vara skyldiga undergå inträdesprövning. För enskilda läroanstalter finnas inga bestämmelser angående inträdesprövningar till gymnasiets olika årsklasser, utan varje läroanstalt äger bestämma omfattningen av prövningarna; dock är studierektorn för en läroanstalt skyldig att vid elevernas anmälan till studentexamen styrka, att de i de s. k. bortvalsämnena ha kunskaper motsvarande fordringarna för flyttning till gymnasiets näst högsta ring.

På grund av vad sålunda anförts vidhåller överstyrelsen sitt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 i ämnet.

Departementschefen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har aktiebolaget Lyceum av ekonomiska skäl ansett sig böra nedlägga den realgymnasielinje, som funnits vid läroanstalten sedan år 1945 och till vilken skolan icke ägt uppbära något statsbidrag. På av skolöverstyrelsen anförda skäl synes någon överflyttning av de nuvarande eleverna å linjen till andra läroanstalter icke skäligen böra ifrågasättas, varför en successiv avveckling av linjen måste ske. Under sådana förhållanden har jag funnit billighetsskäl tala för att skolan erhåller ekonomiskt stöd under avvecklingsperioden under förutsättning att staten bidrager med motsvarande belopp. Skolans styrelse har hemställt om statsbidrag med 9 750 kronor för innevarande läsår, 5 600 kronor för läsåret 1951/52 och 2 800 kronor för läsåret 1952/53, motsvarande hälften av de beräknade kostnaderna för linjen. Jag har funnit mig böra godtaga dessa beräkningar och förordar, då jag

icke vill ifrågasätta någon medelsanvisning å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, att för budgetåret 1951/52 anvisas ett särskilt anslag av (9 800 + 5 600 =) 15 400 kronor för ändamålet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till Lyceum för flickor i Stockholm för dess realgymnasium* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 15 400 kronor.

[190] **18. Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa.** Detta anslag är för närvarande uppfört med 3 800 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 kronor.

Jämlikt av Kungl. Maj:t den 21 februari 1914 fastställt reglemente för kassan har den till ändamål att, så vitt angår till densamma anslutna läroanstalter, lämna bidrag till bestridande av avlöningen för på grund av sjukdom eller havandeskap tjänstlediga lärarinnors vikarier och därvid betrygga rätt för sådana lärarinnor att bibehålla en del av sina löneförmåner. Skyldighet att tillhöra kassan åligger som regel läroanstalt, som åtnjuter understöd ur förslagsanslagen till privatläroverk. Läroanstalts delaktighet avser, under förutsättning att de icke uppnått 60 års ålder, föreståndarinna och alla vid läroanstalten anställda ämneslärarinnor med full tjänstgöring, gymnastiklärarinnor med minst 4 veckotimmars undervisning och andra övningslärarinnor med minst 6 veckotimmars undervisning. Dessutom har kommunal flickskola, som uppstått genom ombildning av statsunderstödd enskild läroanstalt, viss skyldighet att tillhöra vikariatskassan. Denna delaktighet avser övningslärarinnor, som varit anställda vid den statsunderstödda läroanstalten vid tidpunkten för dennas ombildning till kommunal flickskola och för vilka den enskilda läroanstalten varit delaktig i kassan, dock allenast under förutsättning att sagda lärarinnor icke uppnått 60 års ålder och att deras tjänster vid den kommunala flickskolan icke underkastats reglering för pensionsrätt.

Utom en statsunderstödd avdelning har kassan en icke statsunderstödd avdelning gällande lärarinnor i förberedande klasser vid enskilda läroanstalter, för vilka enligt reglementet delaktighet kan erhållas.

I och med ikraftträdandet av löneregleringen för privatläroverkens lärare från och med den 1 juli 1951 kommer de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa icke att ha någon uppgift att fylla beträffande föreståndarinor (rektorer), ämneslärarinnor med full tjänstgöring och ordinarie eller extra ordinarie övningslärarinnor vid privatläroverken. Den skulle dock i fortsättningen, framhåller skolöverstyrelsen, kunna vara av betydelse för sådana timplärare i övningsämnen vid privatläroverken och de kommunala flickskolorna, vilka tidigare på grund av delaktighet i kassan vid ledighet för sjukdom eller havandeskap haft rätt att bibehålla viss del av lönen,

men som icke kunna komma i åtnjutande av sådan förmån jämlikt avlösningsreglementet för övningslärare och de bestämmelser, som må kunna komma att utfärdas angående arvoden till timplärare i övningsämnen.

Vidare torde kassans icke statsunderstödda avdelning (B-fonden) vara av viss betydelse för lärarinnor i privatläroverkens förberedande klasser.

Under erinran om att Kungl. Maj:t den 1 oktober 1948 anbefallt överstyrelsen att verkställa utredning rörande kassans framtida ställning samt till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, vartill utredningen kunde föranleda, har överstyrelsen nu meddelat, att överstyrelsen icke vore beredd att taga definitiv ställning till frågan om kassans fortsatta verksamhet, förrän överstyrelsen kunnat bilda sig en uppfattning angående antalet av de timplärlarinnor i övningsämnen, som genom löneregleringen komme att berövas tidigare tillförsäkrad löneförmån vid sjukledighet, havandeskap eller barnsörd, och omfattningen av ifrågavarande lärarinnors tjänstgöring.

För närvarande har överstyrelsen ansett sig böra föreslå, att kassan består även under budgetåret 1951/52 men att det för densamma utfärdade reglementet upphör att gälla i och med ikraftträdande av löneregleringen för privatläroverkens lärare. Erforderliga bestämmelser om vikariatsbidrag m. m. beträffande sådana timplärlarinnor i övningsämnen vid statsunderstödda privatläroverk och kommunala flickskolor, för vilka delaktighet i kassan förelegat, syntes böra meddelas genom särskild kungörelse.

Jämlikt § 7 mom. 2 vikariatskassans reglemente utgår från staten årligt bidrag till kassan med 90 öre för varje veckotimme av övningslärarinnas undervisning. Om bestämmelse av motsvarande innehåll blir gällande för budgetåret 1951/52, anser överstyrelsen ett anslag av 1 000 kronor vara tillräckligt för ändamålet.

Departementschefen. Under hänvisning till vad skolöverstyrelsen anfört förordar jag, att förevarande anslag, i avvaktan på det slutliga resultatet av överstyrelsens utredning rörande kassans framtida ställning, för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 1 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga ändrade bestämmelser i ämnet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[191] **19. Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör detta förslagsanslag, som nu är uppfört med 16 000 kronor, på grund av det väntade medelsbehovet för nästa budgetår uppräknas med 3 000 kronor till 19 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 19 000 kronor.

[192] 20. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	114 000	107 321
1950/51 (statsliggaren s. 623)	159 000	
1951/52 (förslag)	164 500	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 33 200 kronor till 192 200 kronor. Höjningen betingas av följande förslag.

- 1) inrättande av ytterligare en ordinarie lärarinnetjänst i hushållsgöromål i stället för en befintlig extra ordinarie,
- 2) reglering av timlärararvodena i teoretiska ämnen (+ 4 000 kronor),
- 3) uppräknig av arvodet till räkenskapsbiträdet från 1 000 till 2 500 kronor,
- 4) automatisk ökning av antalet praktiska undervisningstimmar (+ 5 500 kronor),
- 5) ökning av anslagsmedlen till handledararvoden (+ 600 kronor),
- 6) uppräknig av icke-ordinarieposten med 20 000 kronor till vikariekostnader vid sjukdom.

Förslaget under 2) utgör en upprepning från överstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 27 november 1942 utgår timarvodet vid seminariet med 477 kronor per veckotimme för teoretisk undervisning i lärarinnekursen och med 397 kronor per veckotimme för sådan undervisning i övriga kurser. Dessa timlärararvoden berördes ej av den allmänna timlärarlöneregleringen från och med budgetåret 1947/48. *Överstyrelsen* har, under framhållande av att stora svårigheter förelegat att med de nuvarande arvoden få kompetenta lärare till seminariet och under hänvisning till lämnade uppgifter om de olika lärarnas utbildning eller kompetens, föreslagit dels att undervisningen i kursen för utbildande av ekonomiföreståndarinnor i arvodeshänseende jämsättes med undervisningen i lärarinnekursen och dels att arvodet vid nämnda båda kurser må utgå med 558 kronor (i huvudsak motsvarande TA 27) och vid övriga kurser med 450 kronor (i huvudsak motsvarande TC 27).

Statskontoret har avstyrkt förslaget om inrättande av ytterligare en ordinarie lärarinnetjänst vid seminariet och därvid anfört följande.

Enligt 12 § i 1950 års stadga för övningslärare skall ordinarie eller extra ordinarie lärare, som meddelar undervisning minst 14 veckotimmar, därutöver tillgodoräkna sig högst 3 veckotimmar bland annat då undervisningen avser ämnet hushållsgöromål vid statens skolköksseminarium. Den effektiva tjänstgöringen å en ordinarie tjänst blir sålunda endast 27 vecko-

timmar. Vid fastställandet av denna tjänstgöring synes emellertid hava förbisetts, att lästiden vid detta seminarium i motsats till övriga lärarutbildningsanstalter (folk- och småskoleseminarier) är icke oväsentligt kortare (36 veckor mot normalt 39). Mot bakgrunden härav måste statskontoret påyrka, att för de ordinarie och icke-ordinarie lärarna i hushållsgöromål vid seminariet nämnda undantagsbestämmelse borttages och att sålunda lärarnas undervisningsskyldighet utsträcker från 27 timmar till 30 timmar per vecka. Under nu angivna förhållanden avstyrker statskontoret förslaget om inrättandet av ytterligare en ordinarie tjänst vid seminariet. Det lär vidare böra undersökas, vilka besparingar å icke-ordinarieposten som kunna göras genom den av statskontoret förordade jämkningen av undervisningsskyldigheten.

Vidare har statskontoret under hänvisning till sitt utlåtande i ämnet den 30 september 1949 bestämt avrått från ett genomförande av den föreslagna timlöneregleringen. Enda formen för en reglering av timarvodena syntes vara att inarbeta dessa i timlärarkungörelsen på sätt statskontoret tidigare angivit. Med hänsyn till de nu lämnade uppgifterna rörande timlärarna syntes dock den modifikationen i statskontorets tidigare förslag kunna vidtagas, att seminariet jämfördes med de högre tekniska läroverken, vilka i likhet med seminariet i hög grad vore beroende av timlärare. Statskontoret hade sålunda icke något att erinra mot att de i timlärarkungörelsen för tekniska läroverk och navigationsskolor meddelade undantagsbestämmelserna, enligt vilka timarvode må utgå efter löneklass 22 och 23, då vederbörande överstyrelse finner vägande skäl tala för en sådan högre placering med hänsyn till lärarens kompetens och tidigare tjänstgöring såsom lärare, tillämpades jämväl för statens skolköksseminarium.

Vad beträffar frågan om en särskild medelsanvisning å 20 000 kronor under icke-ordinarieposten till ersättning till vikarier vid sjukdom lära, framhåller statskontoret vidare, sådana kostnader i vanlig ordning — sedan i det enskilda fallet erforderlig utredning förebragts — böra regleras genom överskridanden.

Statskontoret har vidare icke ansett sig kunna tillstyrka bifall till den föreslagna uppräknigen av anslagsposten till arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t. Icke heller syntes enligt ämbetsverkets mening skäl föreligga för en uppräkning av icke-ordinarieposten med 600 kronor för höjda handledararvoden.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra biträda förslaget om inrättande av ytterligare en ordinarie lärarinnetjänst i hushållsgöromål. Till statskontorets förslag om utsträckning av undervisningsskyldigheten för lärarna vid skolköksseminariet är jag icke beredd att nu taga ställning. — Det av skolöverstyrelsen framförda förslaget till förbättring av timlärararvodena i teoretiska ämnen synes med hänsyn till vad statskontoret anfört icke böra genomföras. Statskontoret har i stället förordat en reglering av

ifrågavarande timarvoden genom att desamma inordnas under timlärarkungörelsen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga detta förslag och vidtaga de åtgärder i sådan riktning, som kunna befinnas lämpliga. Vid anslagsberäkningen utgår jag från nuvarande arvodesgrunder.

För den praktiska undervisningen torde böra beräknas ett med 5 500 kronor förhöjt belopp, vilket sammanhänger med att elevintagningen till lärarinnekursen vartannat år omfattar en avdelning och vartannat år två avdelningar. Icke-ordinarieposten bör därför höjas med detta belopp.

Jag anser mig icke kunna förorda någon uppräkningsstat av arvoden till räkenskapsbiträdet eller någon ökning av anslagsmedlen till handledararvoden. Icke heller kan jag under hänvisning till vad statskontoret anfört biträda förslaget om särskild medelsanvisning å 20 000 kronor under icke-ordinarieposten till sjukvikarier.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört bör anslaget för nästa budgetår höjas med 5 500 kronor och uppföras med 164 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolköksseminarium och hushållsskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	80 000
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	2 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	67 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	14 800
	Summa kronor 164 500

- b) till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola*:
Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 164 500 kronor.

[193] **21. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Omkostnader.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med 27 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 000 kronor, sammanhängande med bestämmelserna i 15 § av det nya avlöningsreglementet för övningslärare, att lärare i hushållsgöromål må åtnjuta fri kost i samband med de praktiska övningarna i ämnet. Av anslaget utgöra 4 000 kronor fortsatt engångsanslag för nyanskaffning och komplettering av utrustningen vid seminariet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

- att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola*:
Omkostnader för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 27 000 kronor.

[194] **22. Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier.** Detta anslag är nu uppfört med 3 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har ånyo framhållit, att de enskilda stipendierna bleve alltför låga på grund av det i förhållande till antalet sökande ringa anslaget, och därför hemställt om höjning av anslaget till 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra biträda förslaget om höjning av anslaget utan förordar, att detsamma för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolköksseminarium och hushållsskola: Stipendier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.

[195] **23. Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd. 24. Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. 25. Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål.** Dessa anslag äro för närvarande uppförda med respektive 33 300 kronor, 140 000 kronor och 18 900 kronor. Då beredningen av dessa anslagsfrågor ännu icke är avslutad, torde anslagen därför böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknade belopp, vilka i sig innefatta även de bidrag till läroanstalterna, som nu utgå ur de särskilda anslagen till särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter och till kristillägg. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1951/52 beräkna

a) till *Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd* ett anslag av 100 000 kronor;

b) till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* ett anslag av 325 000 kronor;

c) till *Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål* ett anslag av 55 000 kronor.

[196] **26. Läroboksnämnden.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen bör detta förslagsanslag för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 31 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

[197] **27. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet.** Detta förslagsanslag, som icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande över-skridas, är nu uppfört med 15 000 kronor. *Centralnämnden* har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget till 38 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har tillstyrkt framställningen.

Departementschefen. Jag anser mig icke heller i år böra förorda någon höjning av detta anslag utan föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 15 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kronor.

[198] **28. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 000	6 339
1950/51 (statsliggaren s. 628)	16 000	
1951/52 (förslag)	10 500	

Sedan under ett antal år viss försöksverksamhet pågått med provningsfri intagning vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, utfärdade Kungl. Maj:t den 24 mars 1949 ändrade bestämmelser rörande intagning av lärjungar i första klassen vid bland annat allmänna läroverk och högre kommunala skolor (kungörelserna 1949: 125—127 samt nådiga brev). I enlighet med givet bemyndigande har överstyrelsen dessutom medgivit, att bestämmelserna rörande provningsfri intagning vid kommunala mellanskolor jämväl få tillämpas vid åtta högre folkskolor. Vid samtliga nämnda skolor skall intagningen av lärjungar vid höstterminens början ombesörjas av en för varje särskild läroanstalt tillsatt intagningsnämnd, därest icke vid sagda tidpunkt antalet inträdessökande är mindre än antalet tillgängliga platser. Antalet ledamöter i intagningsnämnderna skall vara fem, och genom beslut den 13 maj 1949 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser angående ersättning åt ledamöterna av intagningsnämnderna. Kostnaderna för intagningsnämndernas verksamhet bestridas från förevarande förslagsanslag.

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 10 500 kronor. Överstyrelsen framhåller, att de beräkningar, som lågo till grund för överstyrelsens anslagsäskanden för innevarande budgetår, voro mycket osäkra och att det visat sig, att överstyrelsens uppskattning av förekommande ersättningar till ledamöter i intagningsnämnderna varit för hög.

Departementschefen. Anslaget synes i enlighet med skolöverstyrelsens förslag böra uppföras med 10 500 kronor, innebärande en minskning med 5 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 10 500 kronor.

[199] **29. Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolköterskor.** I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp, 25 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser i hygien för lärare, skolläkare och skolköterskor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[200] **30. Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 16 500 kronor och disponeras av skolöverstyrelsen. *Överstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte höjas till 80 000 kronor. Det ökade medelsbehovet har av överstyrelsen motiverats med önskvärdheten av att betydligt flera kurser kunde anordnas än som vore möjligt med nuvarande medelsanvisning. Såsom exempel på ämnen, vari behovet av dylika kurser vore stort, har överstyrelsen nämnt samhällslära, biologi (naturstudier), gymnastik med lek och idrott, musik, teckning och manlig slöjd. Det syntes alltjämt böra läggas i överstyrelsens hand att bestämma, vilka kurser som borde anordnas. Vidare har överstyrelsen, under hänvisning till av olika lärarföreningar gjorda framställningar i ämnet, ånyo upprepat sitt förslag att överstyrelsen skulle äga att från förevarande anslag tilldela dylik förening medel såsom bidrag till täckande av resekostnader, kostnader för hållande av föredrag m. m. i samband med av föreningen anordnad konferens.

Departementschefen. Med hänsyn till de rådande förhållandena anser jag mig alltjämt icke kunna förorda någon höjning av förevarande anslag, varför detsamma bör uppföras med oförändrat belopp, 16 500 kronor. Jag anser mig vidare icke böra frångå min förut intagna ståndpunkt, att medel ur anslaget icke må ställas till förfogande såsom resebidrag m. m. vid av lärarförening anordnad konferens.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 16 500 kronor.

[201] **31. Fortbildningskurser för folkskollärare och övningslärare.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 50 000 kronor. Kurserna, som kommit till stånd till följd av rådande lärarbrist i de naturvetenskapliga

ämnena, äro avsedda att inom ramen för realskolans undervisningsplan ge metodisk och experimentell fortbildning för lärare, som tidigare erhållit en för andra undervisningsuppgifter avsedd lärarutbildning. Anslaget har avsetts för fyra kurser i fysik och kemi, men på grund av svårigheter att erhålla ledare för kurserna ha endast tre kunnat anordnas, förlagda till Kristianstad, Linköping och Umeå.

Genom beslut den 7 juli 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att tre personer, vilka icke tidigare erhållit lärarutbildning men tjänstgjort som lärare, fingo delta i fortbildningskurs sommaren 1950.

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår till 85 000 kronor. Överstyrelsen framhåller, att den alltmer accentuerade lärarbristen, vilken numera icke enbart omfattade lärare i matematik och naturvetenskapliga ämnen, gjorde en utvidgning av fortbildningsverksamheten nödvändig. Starkast komme givetvis alltjämt behovet att vara i fysik och kemi, men ett visst behov föreläge även i bland annat biologi, matematik och modersmålet. Överstyrelsen har förutsatt, att kurserna skulle vara tillgängliga för folkskollärare och personer utan akademisk examen, vilka avlagt vanlig eller teknisk studentexamen och vilkas användbarhet som lärare praktiskt prövats och dokumenterats. Anslagsrubriken har med hänsyn härtill föreslagits ändrad till Fortbildningskurser för folkskollärare och studenter utan akademisk examen.

Departementschefen. Såsom av anslagsrubriken framgår äro dessa kurser avsedda för folkskollärare och övningslärare, varvid beträffande sistnämnda kategori förutsatts, att de skola ha avlagt studentexamen på reallinjen. I vissa sällsynta undantagsfall torde även andra personer, som avlagt vanlig eller teknisk studentexamen men ej akademisk examen, kunna utnyttjas som lärare i realskolan. Därest riksdagen ej framställer erinran däremot torde anslaget framdeles böra få utnyttjas i enlighet därmed. Jag förutsätter därvid givetvis, att detta skall ske utan att folkskollärarnas och övningslärarnas möjligheter till fortbildning beskäras. Vidare bör ifrågasvara studenters användbarhet som lärare ha praktiskt prövats och dokumenterats. Någon ändring av anslagsrubriken ifrågasätter jag icke.

Jag anser mig i nuvarande ekonomiska läge icke kunna tillstyrka någon höjning av anslaget för nästa budgetår. I anledning av överstyrelsens förslag vill jag som min mening framhålla, att behov icke torde föreligga att för folkskollärare anordna fortbildning i modersmålet och matematik för undervisning i de lägre realskoleklasserna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för folkskollärare och övningslärare* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[202] **32. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter.** Detta reservationsanslag är nu uppfört med 60 000 kronor. Ur anslaget skall jämligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bestridas kostnader för av skolöverstyrelsen anordnad språkundervisning genom infödda lärare (språkassistenter) i engelska, tyska och franska vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga under överstyrelsens inseende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folk- och småskoleseminarierna. Arvode till heltidsanställd språkassistent må utgå med högst 9 000 kronor för år och till deltidanställd assistent med högst 9 kronor 20 öre för undervisningstimme. Språkassistent må vidare åtnjuta rese- och traktamentsersättning enligt klass II B i allmänna resereglementet.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 33 000 kronor till 93 000 kronor. Härav avse 2 000 kronor ökning av medlen till rese- och traktamentsersättningar, beräknad till 500 kronor för heltidsanställd språkassistent, och 31 000 kronor anställande av ytterligare två dylika assistenter, nämligen en i engelska och en i tyska. Överstyrelsen framhåller, att det nu disponibla beloppet av 6 000 kronor för varje heltidsanställd assistent till rese- och traktamentskostnader vore otillräckligt, därest man skulle kunna tillfullo utnyttja språkassistenterna.

Departementschefen. Jag anser mig böra biträda förslaget om beräkning av ytterligare 2 000 kronor till rese- och traktamentsersättningar åt språkassistenterna men kan icke i nuvarande läge tillstyrka en utvidgning av assistentverksamheten. Anslaget bör således uppföras med 62 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 62 000 kronor.

[203] **33. Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter.** Detta anslag är nu uppfört med 50 000 kronor samt disponeras till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid allmänna läroverk, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte höjas till 85 000 kronor. Anslaget skulle enligt överstyrelsens förslag disponeras med 75 000 kronor till resestipendier åt lärare i moderna främmande språk vid allmänna läroverk, till vilka läroanstalter de kommunala gymnasierna hänförts, kommunala flickskolor, kommunala mellanskolor, praktiska mellanskolor och privatläroverk, med 8 000 kronor till andra lärare vid allmänna läroverk än lärare i moderna främmande språk, särskilt vid provårsläroverk, och med 2 000 kronor till resestipendier åt övningslärare vid allmänna läroverk.

Departementschefen. Jag anser mig icke heller för nästa budgetår kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för här ifrågakarande ändamål utan förordar, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp, 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[204] **34. Psykologisk-pedagogiska institutet: Avlöningar.** Detta anslag är nu uppfört med 15 000 kronor och disponeras för utbetalning av arvoden å 1 000 kronor och 500 kronor till institutets direktor respektive vetenskaplige expert samt avlöning åt institutets sekreterare, vilken är placerad i Ce 27.

Institutets styrelse har upprepat sina förslag för innevarande budgetår om höjning av direktorsarvodet med 2 000 kronor till 3 000 kronor och om förändring av sekreterarbefattningen till ordinarie tjänst i Ca 29. Vidare har styrelsen som ett första steg mot utbyggande av institutet med en institution för vetenskaplig grundforskning inom psykologi och pedagogik föreslagit inrättande från och med nästa budgetår av en forskningsprofessur i dessa ämnen. Slutligen har styrelsen föreslagit, att institutet skulle övertaga pedagogiska biblioteket från och med budgetåret 1951/52.

Under åttonde huvudtiteln har sedan ett antal år varit uppfört ett anslag till bidrag till pedagogiska biblioteket. Biblioteket är för närvarande förlagt till skolöverstyrelsens lokaler. För budgetåret 1950/51 är anslaget uppfört med 32 700 kronor. Härav ha 17 900 kronor beräknats för avlöningar, 12 000 kronor för bokinköp och bokbindning samt 2 800 kronor för expenser. Vid biblioteket finnes anställd en bibliotekarie med arvode motsvarande lön enligt Cg 24: 24 och en halvtidstjänstgörande biblioteksassistent med arvode motsvarande lön enligt Cg 15: 15.

Styrelsen för biblioteket har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om en höjning av anslaget med 12 700 kronor till 45 400 kronor. Därvid ha för personalkostnader beräknats i runt tal 23 600 kronor, innebärande en höjning med i runt tal 5 950 kronor, och för bokinköp och bokbindning 18 500 kronor, innebärande en höjning med 6 500 kronor. Utgifterna för expenser ha beräknats öka till omkring 3 300 kronor, varvid av ökningen 240 kronor belöpa sig på städning av nya lokaler.

Beträffande personalen har styrelsen liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslagit, att bibliotekarien skulle erhålla lön motsvarande 27 lönegraden 27 löneklassen, att biblioteksassistentens tjänstgöringstid skulle utökas från halvtid till heltid samt att ett kanslibitråde med halvtidstjänstgöring skulle anställas med lön motsvarande Cg 9. Av den begärda ökningen av anslagsmedlen till bokinköp och bokbindning avses 1 000

kronor till inköp av i Sverige och övriga nordiska länder utkommande psykologisk och pedagogisk litteratur samt viktiga läroböcker, som tidigare förvärvats mestadels genom gåvor, och 1 000 kronor för inköp av dragbandsportföljer, avsedda för förvaring av årsredogörelser, broschyrer och äldre böcker, vilka av olika skäl ej bundits. I övrigt har framhållits de stegrade priserna, bland annat till följd av den svenska kronans devalvering, samt vikten av att genom inköp uppehålla fortlöpande kontakt med forskningen.

Skolöverstyrelsen har liksom tidigare tillstyrkt biblioteksstyrelsens förslag ifråga om personalen utom i vad avser ökningen av bibliotekariens arvode. Med en omprövning av detta borde enligt överstyrelsens mening anstå i avvaktan på att biblioteket definitivt övertages av psykologisk-pedagogiska institutet. Medelsbehovet för nästa budgetår har av överstyrelsen beräknats till 43 400 kronor.

Statskontoret har utöver en mindre uppräknig på 240 kronor för ökade städningskostnader icke ansett sig kunna tillstyrka den av biblioteket begärda anslagshöjningen för budgetåret 1951/52. Statskontoret har vidare anfört följande.

Med hänsyn till bibliotekariens långa tjänstetid och bibliotekets snabba tillväxt under senare år anser statskontoret det rimligt, att bibliotekarien beredes extra ordinarie anställning. För att möjliggöra en sådan anordning bör enligt ämbetsverkets mening bibliotekets anslag, med den uppräknig som nyss förordats, inarbetas i anslagen till psykologisk-pedagogiska institutet. En sådan anordning synes icke böra inge betänkligheter, i all synnerhet som bibliotekets styrelse i det närmaste är identisk med institutets styrelse samt principbeslut av statsmakterna föreligger om bibliotekets inordnande i institutet. Enbart den omständigheten, att lokalfrågan ännu ej är löst, bör icke få förhindra den i och för sig önskvärda samordningen av verksamheten.

Departementschefen. Icke heller i år anser jag mig kunna biträda förslagen om förbättrad löneställning för sekreteraren, om höjning av arvodet åt institutets direktor eller om inrättande av en forskningsprofessur.

Jag erinrar om att enligt beslut av 1949 års riksdag pedagogiska biblioteket i organisatoriskt avseende skall övertagas av psykologisk-pedagogiska institutet från och med den tidpunkt Kungl. Maj:t må komma att bestämna. I likhet med statskontoret har jag funnit vägande skäl tala för att denna samordning av verksamheten vid de båda institutionerna nu kommer till stånd, oaktat lokalfrågan ännu ej är löst. Jag avser därför föreslå Kungl. Maj:t att fatta beslut härom, att gälla från och med den 1 juli 1951. Det särskilda anslaget till pedagogiska biblioteket bör i samband därmed upphöra. I stället torde anslagsmedlen till avlöningar och expenser vid biblioteket böra anvisas under psykologisk-pedagogiska institutets avlönings- respektive omkostnadsanslag och de för bokinköp och bokbindning avsedda medlen anvisas under särskilt anslag.

Någon ökning av anslagsmedlen till pedagogiska biblioteket anser jag mig i nuvarande läge icke kunna tillstyrka. Jag delar emellertid statskontorets uppfattning, att bibliotekarien, som varit i bibliotekets tjänst i 25 år, bör beredas extra ordinarie anställning, varvid befattningen i anslutning till innehavarens nuvarande löneförmåner bör inplaceras i Ce 24. Den halvtidstjänstgörande biblioteksassistenten torde bära avlönas som extra tjänsteman i Cg 15. Jag beräknar till lönekostnader ett belopp av 18 500 kronor, däri inberäknade 600 kronor till ersättning åt expeditionsvakt och vikariatsersättningar, vilka utgifter nu hänförs till expenser. Av nyssnämnda belopp å 18 500 kronor torde 16 900 kronor bära anvisas under institutets icke-ordinariepost och 1 600 under anslagsposten till rörligt tillägg. Dessa poster bära därför uppföras med 28 900 kronor respektive 3 100 kronor och hela avlöningsanslaget med 33 500 kronor.

Det nuvarande för bokinköp och bokbindning avsedda beloppet å 12 000 kronor torde bära upptagas under ett särskilt reservationsanslag, benämnt Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket.

Till expenser vid biblioteket torde, efter frånräknande av nyssnämnda belopp av 600 kronor till ersättning åt expeditionsvakt och vikariatsersättningar, bära beräknas 2 200 kronor, med vilket belopp den under institutets omkostnadsanslag uppförda anslagsposten till expenser, 3 000 kronor, bör ökas. Beträffande nämnda anslag och anslaget till bokinköp och bokbindning gör jag hemställan i det följande. Nu hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för psykologisk-pedagogiska institutet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	28 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 100
Summa kronor	33 500

- b) till *Psykologisk-pedagogiska institutet*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 33 500 kronor.

[205] 35. **Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader.** Detta anslag är nu uppfört med 7 100 kronor, varav 100 kronor till sjukvård m. m. och 3 000 kronor till expenser. *Institutets styrelse* har hemställt om höjning av sjukvårdsposten med 100 kronor till 200 kronor.

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård m. m. torde böra uppräknas med 100 kronor till 200 kronor. I enlighet med vad jag under nästföregående punkt anført bör vidare anslagsposten till expenser höjas med 2 200 kronor till 5 200 kronor. Anslaget bör således höjas med 2 300 kronor till 9 400 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Psykologisk-pedagogiska institutet: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 9 400 kronor.

[206] **36. Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket.** Under hänvisning till vad jag anført under psykologisk-pedagogiska institutets avlöningsanslag förordar jag, att under denna rubrik anvisas ett reservationsanslag av 12 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Psykologisk-pedagogiska institutet: Bokinköp och bokbindning vid pedagogiska biblioteket* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

[207] **37. Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser.** Detta anslag är nu uppfört med 65 000 kronor. *Institutets styrelse* har ånyo hemställt om höjning av anslaget med 135 000 kronor.

Departementschefen. Jag anser mig icke heller i år kunna förorda någon ökad medelsanvisning till förevarande ändamål. Anslaget bör därför uppföras med oförändrat belopp, 65 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Psykologisk-pedagogiska institutet: Undersökningar och kurser* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[208] **38. Vissa kostnader för student- och realexamina.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	446 000	443 195
1950/51 (statsliggaren s. 631)	455 500	
1951/52 (förslag)	460 000	

Det nuvarande anslaget å 455 500 kronor disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömande av examensprov 18 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i realexamen och praktisk realexamen 33 000

3. Övriga utgifter, *förslagsvis* 404 500

Anm.: Ur förestående anslagspost skola bestridas kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att vid enskild läroanstalt övervaka och leda realexamen, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder i enlighet med bestämmelser, som äro eller må varda av Kungl. Maj:t meddelade, ävensom kostnader för ersättningar jämlikt § 82 mom. 4, § 107 avd. B mom. 9 och § 110 mom. 5 läroverksstadgan.

Summa kronor 455 500

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1950 har från och med innevarande budgetår vidtagits en omreglering av arvodena för censorer vid studentexamen; medan tidigare sådant arvode utgick med 1 600 kronor för tjänstgöring under vårterminens examensperiod, utgår arvodet nu med 1 550 kronor för censor, som under nämnda examensperiod tjänstgör vid högre allmänna läroverk och övriga läroanstalter med studentexamensrätt, och med 1 800 kronor för censor, som jämväl tjänstgör i examensnämnd vid privatisternas examen. Samtidigt har den särskilda ersättningen för censor, som under vårterminens examensperiod erhåller uppdrag att inom en censorsgrupp uppgöra examensordning m. m., höjts från 200 till 300 kronor.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte uppföras med 466 500 kronor, innebärande en höjning med 11 000 kronor. Av höjningen avser ett belopp av 2 000 kronor posten 2, som av överstyrelsen beräknats till 35 000 kronor; höjningen sammanhänger dels med beräknad ökning av antalet examinander och dels med förslag av överstyrelsen om höjning av eftergranskararvodet från 55 öre till 75 öre för de engelska och tyska proven i realexamen, vilken arvodeshöjning motiverats med att en ny typ av prov, s. k. kombinerade prov, införts, vilka vore mer krävande att granska. Överstyrelsen har vidare ansett angeläget, att eftergranskning kan komma till stånd även av studentexamensproven i matematik och fysik samt har, för undvikande av kostnadsökning, räknat med en samtidig begränsning av eftergranskningen av de skriftliga proven i engelska, tyska och matematik i realexamen till att gälla högst halva antalet skrivande.

Anslagsposten 3 (Övriga utgifter) har av överstyrelsen beräknats till 413 500 kronor eller 9 000 kronor mer än det för innevarande budgetår anvisade beloppet. Ökningen är delvis av automatisk natur men betingas också av att överstyrelsen räknat med att redan tidigare framförda förslag om höjning av ersättningarna till rektorer och lärare för arbetet med privatisternas skriftliga prov samt för examination och närvaro vid omprövning skulle fastställas.

Departementschefen. Anslagsposten 1 synes bära uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 18 000 kronor. Beträffande anslagsposten 2 synes icke något vara att erinra mot förslaget om eftergranskning även av vissa skriftliga prov i studentexamen och om viss

höjning av arvudet för eftergranskning av de engelska och tyska proven i realexamen, under förutsättning att samtidigt omfattningen av eftergranskningen i realexamen begränsas så, att någon kostnadsökning ej uppstår. Jag förordar således, att även posten 2 uppföres med oförändrat belopp, 33 000 kronor.

Anslagsposten 3 synes för nästa budgetår böra uppräknas med 4 500 kronor till 409 000 kronor.

Hela anslaget beräknar jag sålunda till 460 000 kronor, innebärande en ökning med 4 500 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kronor.

[209] 39. Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	9 800 000	10 002 477
1950/51 (statsliggaren s. 632)	11 000 000	
1951/52 (förslag)	12 200 000	

Till s. k. behovsstipendier må under innevarande budgetår användas högst 4 000 000 kronor.

Studielånenämnden har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår vid tillämpning av gällande bestämmelser till 12 200 000 kronor. Nämnden har därvid anfört följande.

Stipendierna utdelas för varje läsår (= budgetår) i två omgångar. För huvuddelen av eleverna sökas stipendierna under vårterminen och utdelas vid höstterminens början. Denna del omfattade våren 1950 omkring 28 500 elever. För i läroverken höstterminen nyinskrivna elever, huvudsakligen i första klasserna, samt för eleverna i tekniska läroverk och handelsgymnasier sökas stipendierna under höstterminen. Antalet sökande i denna grupp uppgår höstterminen 1950 till omkring 15 000. Sammanlagt ha sålunda för läsåret 1950/51 stipendier sökts för omkring 43 500 elever, en ökning från föregående år med omkring 4 500.

Till den första gruppen elever har nämnden genom beslut den 5 augusti 1950 till 19 963 elever utdelat tillhoppa 7 220 000 kronor, därav grundstipendier 4 060 000 kronor och behovsstipendier 3 160 000 kronor. Landsbygds-lärjungarna ha erhållit 6 070 000 kronor och hemortslärjungarna 1 150 000 kronor. Föregående års utdelning vid samma tidpunkt omfattade 17 790 stipendier med en sammanlagd stipendiesumma av 6 550 000 kronor. Till fördelning bland den senare gruppens sökande höstterminen 1950 återstå av anslaget 3 780 000 kronor. Granskningen av dessa ansökningar är icke slutförd. Under antagande att ungefär samma procent sökande erhålla stipendium med samma genomsnittliga stipendiebelopp per elev som hösten 1949, skulle till denna grupp stipendier åtgå omkring 4 000 000 kronor. För budgetåret 1950/51 skulle då komma att åtgå omkring 11 200 000 kro-

nor, vilket, då hela utdelningen budgetåret 1949/50 var 10 200 000 kronor, innebär en ökning av 1 000 000 kronor från förra året.

För budgetåret 1951/52 anser nämnden böra beräknas samma ökning av anslaget, som visat sig erforderlig de senaste budgetåren, eller 1 000 000 kronor. Summan är större än som motsvarar den automatiska ökningen med hänsyn till elevantalets ökning men förklaras däruv, att antalet sökande år från år ökas allteftersom stipendierna bli mer kända och till de högre läroanstalterna föra elever från befolkningsskikt, som tidigare ej i samma utsträckning på grund av ekonomiska hänsyn varit företrädda i läroanstalternas elevkårer. Anslaget bör sålunda för budgetåret 1951/52 upptagas med 12 200 000 kronor. Härav torde högst 4 300 000 kronor få användas till behovsstipendier. Lägre högstbelopp anser sig nämnden icke böra föreslå, enär begränsningen eljest kan utestänga berättigade elever från att erhålla behovsprövat stipendium.

Departementschefen. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser jag mig alltjämt icke böra för riksdagen framlägga något förslag i anledning av studielånenämndens den 23 juni 1949 avgivna betänkande angående studiehjälpverksamheten vid de allmänna läroverken m. fl. statliga och statsunderstödda läroanstalter. Nu gällande stipendiesystem bör alltså i huvudsak tillämpas även under nästa budgetår. Studielånenämndens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 200 000 kronor och uppföres med 12 200 000 kronor, varav högst 4 300 000 kronor eller 300 000 kronor mer än för innevarande budgetår böra få användas till behovsstipendier. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 12 200 000 kronor, varav högst 4 300 000 kronor må användas till behovsstipendier.

[210] 40. Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning.

	Anslag	Reservation
1947/48	250 000	458 945
1948/49	100 000	458 200
1949/50	100	362 335
1950/51 (statsliggaren s. 632)	100	
1951/52 (förslag)	100	

Kungl. Maj:t har efter riksdagens hörande medgivit, att för innevarande budgetår må till stipendier, som här avses — utöver för utdelning disponibel del av behållningen å förevarande reservationsanslag — utdelas ytterligare högst 75 000 kronor.

Bestämmelser angående de med anslaget avsedda stipendierna äro meddelade i kungörelsen 1946: 552.

Studielånenämnden har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp, 100 kronor. Nämnden har därvid anfört i huvudsak följande.

För budgetåren 1945/46—1948/49 ha genom anslag å riksstaten tillförts reservationsanslaget tillhopa 710 000 kronor. Under samma budgetår har nämnden i stipendier utdelat sammanlagt 611 240 kronor. För budgetåren 1949/50 och 1950/51 har nämnden utdelat stipendier med respektive 73 690 kronor och 64 500 kronor, sistnämnda summa fördelad bland 344 stipendiater. Sammanlagda belastningen å reservationsanslaget uppgår sålunda till 749 430 kronor. Enligt inhämtade uppgifter från brevskolorna torde omkring 50 000 kronor icke komma att uttagas, enär åtskilliga elever, som erhållit stipendium, avbrutit studierna utan att avlägga examen. Å reservationsanslaget skulle därför kvarstå odisponerat i runt tal 10 000 kronor.

För budgetåret 1951/52 anser nämnden medel böra finnas tillgängliga för utdelning av ungefär den storlek, som de senaste åren visat sig vara erforderlig eller omkring 75 000 kronor. Visserligen har budgetåret 1950/51 denna summa underskridits, men då detta kan vara en tillfällig nedgång, bör medelstillgången icke beräknas lägre än budgetåret 1950/51. Å reservationsanslaget kvarstod vid utgången av budgetåret 1949/50 i runt tal 362 000 kronor. Beloppet torde vara tillräckligt för de uttag, som budgetåren 1950/51 och 1951/52 kunna komma att ske från anslaget. Anslaget för budgetåret 1951/52 torde därför, i likhet med vad som skett de två senaste budgetåren, kunna upptagas med nominellt 100 kronor men samtidigt medgivande lämnas, att utöver disponibel del av behållningen å reservationsanslaget må utdelas ytterligare 75 000 kronor.

Departementschefen. De nu ifrågavarande stipendierna utbetalas i regel icke förrän stipendiaten avlagt den avsedda examen eller eljest uppnått sitt studiemål. På grund härav har såsom härförut angivits en betydande reservation uppstått å anslaget. Jämväl för nästa budgetår torde därför endast ett nominellt anslag å 100 kronor böra uppföras i riksstaten. Emellertid bör riksdagen med hänsyn till det framtida anslagsbehovet fatta beslut om huru stort belopp — utöver för utdelning disponibel del av reservationen — som studielånenämnden för nästa budgetår skall få utdela. Detta belopp torde böra bestämmas till 75 000 kronor eller samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att för budgetåret 1951/52 må till stipendier, som under denna punkt avses — utöver för utdelning disponibel del av behållningen å förevarande reservationsanslag — utdelas ytterligare högst 75 000 kronor;

b) till *Stipendier för studier genom korrespondens och vid enskilda realskolor med kombinerad undervisning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 100 kronor.

[211] **41. Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.** Detta anslag är nu uppfört med 500 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har förordat oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Överstyrelsen har därvid erinrat, att för ifrågavarande ändamål hittills anvisats sammanlagt 3 250 000 kronor. De odisponerade medlen under anslaget understege väsentligt det medelsbehov, som föreläge vid bifall till av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning tillstyrkta, å Kungl. Maj:ts prövning beroende ansökningar om bidrag till skolhem. Med hänsyn till den rådande situationen på byggnadsmarknaden syntes dock en förhöjning av anslaget icke erforderlig.

Departementschefen. Å förevarande anslag finnes för närvarande ett odisponerat belopp av omkring 1 400 000 kronor. Med hänsyn härtill och till den rådande situationen på byggnadsmarknaden torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kronor.

[212] **42. Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	30 000	30 275
1950/51 (statsliggaren s. 633)	45 000	
1951/52 (förslag)	45 000	

Skolöverstyrelsen har förordat en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 5 000 kronor.

Departementschefen. Någon höjning av anslaget för nästa budgetår synes knappast erforderlig, varför jag föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 45 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid skolhem för lärjungar vid högre läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

I. Folkundervisningen.

Anstalter för lärarutbildning m. m.

[213] 1. Folkskoleseminarierna: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	8 300 000	8 027 108
1950/51 (statsliggaren s. 633)	9 345 000	
1951/52 (förslag)	9 518 000	

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår med 730 000 kronor till 10 075 000 kronor.

Seminarieorganisationen.

Folkskoleseminarieorganisationen omfattar för närvarande 19 seminarier, av vilka 9 äro provisoriska. Hösten 1950 ha i seminariernas första klass intagits 49 klassavdelningar, varav 26 på den 4-åriga linjen med högst 30 elever i varje avdelning och 23 på studentlinjen med högst 32 elever i varje avdelning; sammanlagt har alltså kunnat intagas högst 1 516 elever.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden framlagt resultatet av inom överstyrelsen våren 1950 gjorda nya beräkningar rörande examinationsbehovet vid folkskoleseminarierna under ett antal år framåt. Beräkningarna äro gjorda under förutsättningen, att folkskolläraernas verksamhetsområde förblir oförändrat.

Av efterföljande sammanställning framgår hur det beräknade examinationsbehovet kan tillgodoses inom ramen för nuvarande seminarieorganisation.

Läsår	Examinationsbehov	Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist
1949/50				— 1 100
50/51	834	1 275	+ 441	— 659
51/52	1 250	1 520	+ 270	— 389
52/53	1 536	1 550	+ 14	— 375
53/54	1 548	1 560	+ 12	— 363
54/55	1 541	1 560	+ 19	— 344
55/56	1 307	1 560	+ 253	— 91
56/57	1 088	1 560	+ 472	+ 381
57/58	748			
58/59	382			
59/60	391			
60/61	383			

examinationen minskas

Överstyrelsen föreslår, att år 1951 vid folkskoleseminarierna intagas på den 4-åriga linjen 27 avdelningar med högst 32 elever per avdelning och på studentlinjen om möjligt 25, i varje fall lägst 23, avdelningar, likaledes med högst 32 elever per avdelning.

Till stöd för sitt förslag har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Överstyrelsen beräknade föregående år, att lärarbristen skulle upphöra under läsåret 1953/54. Av tabellen framgår, att den nu ej kan beräknas bli upphävd förrän under läsåret 1956/57. Bristen kan emellertid uppvägas av förefintligt överskott på småskollärarinnor. Folkskolläraryrket skulle vara mindre, om icke ett visst antal folkskollärare vore engagerade vid högre skolor. Såsom framgår av en redogörelse för lärarbristen vid de högre skolorna i Aktuellt från skolöverstyrelsen 1950: 5 s. 63, voro 119 folkskollärare utan akademisk examen anställda med full tjänstgöring vid högre skolor höstterminen 1949. Under innevarande läsår torde antalet komma att stiga ytterligare, vilket medför, att lärarbristen vid folkskolorna blir större än enligt överstyrelsens nu föreliggande beräkningar. I vilken utsträckning folkskollärare erfordras för de högre skolorna, torde komma att behandlas av läroverkens krisutredning.

Överstyrelsen har i beräkningarna ej tagit hänsyn till bestämmelserna i kungörelsen 1950:137 angående provisoriska åtgärder med anledning av lokal- och lärarbristen vid folkskolan. Bestämmelserna i kungörelsen skola innevarande läsår tillämpas i samtliga skoldistrikt, som berörs därav. Med ledning av inhämtade uppgifter och gjorda beräkningar har överstyrelsen funnit, att antalet läraravdelningar på folkskolestadiet innevarande läsår torde bli omkring 330 färre, än om kungörelsen ej förelegat. Huruvida kungörelsens bestämmelser böra tillämpas även ett följande läsår, skall bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen. Överstyrelsen ämnar framdeles behandla detta spörsmål i samband med avgivandet av sådant förslag.

De elever, som intagas på 4-årig linje 1951, utexamineras 1955 och bli alltså tillgängliga för tjänstgöring läsåret 1955/56. Av tabellen framgår, att seminariernas fulla examinationskapacitet måste utnyttjas 1955. Överstyrelsen beräknar därför, att 1951 på 4-årig linje böra intagas 27 avdelningar med 32 elever per avdelning.

De elever, som intagas på studentlinje 1951, utexamineras 1953, och för att uppnå den i tabellen angivna examinationen för läsåret 1953/54 erfordras 23 avdelningar med 32 elever per avdelning. Examinationen 1953 blir då på 4-årig linje ($27 \times 32 =$) 864 och på studentlinjen ($23 \times 32 =$) 736 eller sammanlagt ($864 + 736 =$) 1 600, av vilka dock icke flera än 1 560 torde bli disponibla för tjänstgöring. Möjligen skulle plats kunna beredas för 25 avdelningar på studentlinjen, varigenom den beräknade lärarbristen för läsåret 1953/54 skulle kunna nedbringas från 363 till 303.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Denna anslagspost, som nu är uppförd med 3 830 000 kronor, har av överstyrelsen för nästa budgetår beräknats till 4 125 000 kronor, innebärande en ökning med 295 000 kronor. Höjningen betingas i huvudsak av följande av överstyrelsen framlagda förslag:

1) inrättande av tre nya ordinarie lektorstjänster, varav en avsetts för seminariet för kvinnliga elever i Linköping och två för seminariet i Härnösand;

2) inrättande av dels elva nya ordinarie övningslärartjänster, varav sex i musik och fem i gymnastik med lek och idrott, vid provisoriska seminarier, dels ock en ordinarie lärartjänst i kvinnlig slöjd vid övningsskolan vid seminariet för manliga elever i Göteborg;

3) uppflyttning av de ordinarie lärarna i trädgårdsskötsel från Ca 21 till Ca 23 eller samma lönegrad, som lärarna i manlig slöjd vid folkskoleseminarierna tillhöra enligt den nya löneregleringen för övningslärare;

4) inrättande av elva nya ordinarie övningsskollärartjänster, varav tre vid seminariet i Härnösand och åtta vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg; de senare avses ersätta lika många extra ordinarie övningsskollärartjänster »vid folkskola»;

5) inrättande av två ordinarie vaktmästartjänster i Ca 11, varav den ena avses för seminariet för kvinnliga elever i Göteborg och den andra för seminariet för manliga elever i Stockholm.

Förslaget under 2) om inrättande av elva ordinarie övningslärartjänster vid provisoriska seminarier och förslaget under 3) framfördes även i anslagsäskandena för innevarande budgetår men föranledde då ingen statsmakternas åtgärd.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle denna anslagspost, nu 207 200 kronor, böra höjas med 212 800 kronor till 420 000 kronor.

Delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m., nu uppförd med 62 500 kronor, beräknas av *överstyrelsen* vid tillämpning av oförändrade bidragsgrunder till 65 500 kronor. Vid bifall till av överstyrelsen ånyo framfört förslag om höjning av timarvodet för seminariesköterskorna från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre skulle ett ytterligare medelsbehov av 4 500 kronor uppstå.

Delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier, som nu är upptagen med 32 000 kronor, beräknas av överstyrelsen vid oförändrade arvodesgrunder till 33 600 kronor. Överstyrelsen har emellertid hemställt om en höjning av posten till 43 800 kronor för att möjliggöra viss förbättring av dessa arvoden samt för anställande av vissa försök av pedagogisk natur vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm i samarbete med Stockholms stadsbibliotek, allt i enlighet med tidigare framförda förslag.

Ur delposten till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna, vilken nu är uppförd med 20 900 kronor, utgår ett arvode av 1 100 kronor vid varje seminarium. Överstyrelsen har föreslagit, att arbetet på rektorsexpeditionerna från och med nästa budgetår organiseras i anslutning till det av särskilda sakkunniga den 20 december 1947 avgivna förslaget angående organisationen av arbetet på rektorsexpeditionerna vid

de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter samt överstyrelsens däröver avgivna utlåtande med vissa föreslagna jämkningar. Vid ett genomförande av förslaget med dessa jämkningar har överstyrelsen beräknat medelsbehovet under denna delpost till 176 000 kronor. Samtidigt kunde emellertid en minskning ske av icke-ordinarieposten med de nuvarande kostnaderna för avlöning åt kvinnliga biträden m. m., vilka sammanlagt uppginge till 119 200 kronor. Enligt överstyrelsens mening bör förevarande delpost, vare sig de nya beräkningsgrunderna genomföras eller ej, benämnas Arvoden åt sekreterare m. m.

Beträffande de särskilda arvoden vid provårseminarierna har *överstyrelsen* ånyo framfört förslag om förbättring av dessa arvoden, innebärande *dels* höjning av arvodet till provårsföreståndare från 1 200 kronor till 2 004 kronor, *dels* höjning av arvodet till ordinarie och extra ordinarie ämnes- och övningskollärare vid provårseminarium från 360 till 720 kronor, *dels ock* höjning av ersättningarna till handledare från 300 till 450 kronor för enterminkandidat och från 180 till 300 kronor per termin för tvåterminkandidat. Medelsbehovet under förevarande delpost, som av överstyrelsen med tillämpning av nuvarande grunder beräknats till oförändrat belopp, 52 500 kronor, skulle vid ett genomförande av ifrågavarande förslag ökas till 98 500 kronor.

Delposten till tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker, som nu är uppförd med 27 200 kronor, motsvarande en undervisning av sammanlagt 90 veckotimmar, har av *överstyrelsen* för nästa budgetår föreslagits uppförd med 31 700 kronor, motsvarande 96 veckotimmars undervisning.

Delposten till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare är nu uppförd med 12 100 kronor. Vid bifall till överstyrelsens i annat sammanhang framförda förslag om inrättande av ett s. k. specialpedagogiskt seminarium för utbildning av bland annat hjälpklasslärare skulle behovet av denna delpost bortfalla. För den händelse åter förslaget ej skulle bifallas har överstyrelsen beräknat medelsbehovet under delposten till 17 200 kronor. Höjningen beror på ånyo föreslagen uppräknings av arvoden till föreståndare, lärare och handledare vid kurserna.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost är för närvarande uppförd med 4 470 000 kronor och föreslås av överstyrelsen för nästa budgetår höjd med 180 000 kronor till 4 650 000 kronor. Höjningen betingas i huvudsak av följande förslag:

1) inrättande av åtta nya extra ordinarie lektorstjänster (Ce 30), varav två tänkts placerade vid seminariet i Växjö och en vid vart och ett av seminarierna i Gävle, Härnösand, Kristianstad och Umeå samt seminarierna för kvinnliga elever i Göteborg och Linköping;

2) uppflyttning av de extra ordinarie lärarna i trädgårdsskötsel från Ce 20 till Ce 21;

3) inrättande av en extra ordinarie lärartjänst i trädgårdsskötsel vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg;

4) inrättande av tre nya extra ordinarie övningsskollärartjänster »vid folkskola» vid seminariet i Växjö; vidare föreslås fyra dylika tjänster vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg bliva ändrade till motsvarande tjänster »vid seminarium»;

5) ökning med 72 800 kronor av anslagsmedlen till förläggande av vissa lektionsövningar, särskilt de s. k. serieövningarna, till klassavdelningar vid folkskolorna på seminarieorterna (nu 66 000 kronor); höjningen, som närmast anknyter till av skolkommissionen framlagt förslag om omläggning av utbildningen vid folk- och småskoleseminarierna, har dock av överstyrelsen ansetts böra genomföras även om nämnda omläggning ej skulle komma till stånd;

6) ökning av anslagsmedlen, nu 50 000 kronor, till seminarieelevernas studiebesök vid andra skolor, särskilt B 2- och B 3-skolor, med 10 000 kronor, varav 4 000 kronor betecknats som automatisk ökning;

7) inrättande av en extra ordinarie vaktmästartjänst i Ce 9 vid seminariet i Härnösand i stället för en befintlig extra tjänst;

8) upphävande av maximeringen av antalet extra ordinarie adjunkts-tjänster i Ce 24 (nu 23) eller, i andra hand, ökning av antalet till lägst 30;

9) omläggning av utbildningen vid folkskoleseminarierna (+ 180 000 kronor).

Rörligt tillägg.

Denna anslagspost är nu uppförd med 837 800 kronor och föreslås av överstyrelsen för nästa budgetår höjd med 42 200 kronor till 880 000 kronor.

Departementschefen. Jag erinrar om att skolöverstyrelsens i anslags-äskandena för innevarande budgetår framlagda beräkningar angående lärarbehovet ansetts kunna möjliggöra någon minskning av elevintagningen vid folkskoleseminarierna hösten 1950, vilket främst skett genom en sänkning av maximiantalet elever per klassavdelning å den 4-åriga linjen från 32 till 30.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, ha emellertid de nu senast av överstyrelsen gjorda beräkningarna givit vid handen, att tidpunkten för lärarbristens hävande torde komma att förskjutas tre år framåt i tiden, eller till läsåret 1956/57 mot läsåret 1953/54 enligt de tidigare undersökningarna. Överstyrelsen har därför ansett sig böra förorda, att elevintagningen hösten 1951 åter ökas ungefärligen till sin tidigare omfattning, vilket innebär att på den 4-åriga linjen skulle intagas 27 avdelningar med högst 32 elever per avdelning och på studentlinjen 23 avdelningar, möjligen 25, likaledes med högst 32 elever per avdelning. Såsom jag tidigare framhållit måste alltid en viss osäkerhet vidlåda dylika prognoser, icke minst med hänsyn till kommande organisatoriska förändringar inom skolväsendet. Liksom överstyrelsen finner jag försiktigheten bjuda, att resultatet av de senaste statistiska undersökningarna får bestämma omfattningen av elevintagningen nästa läsår, och jag har icke funnit någon anledning till erinran

mot överstyrelsens förslag härutinnan. Den närmare fördelningen av klassavdelningarna på olika seminarier ävensom proportionen mellan manliga och kvinnliga elever torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa.

Ordinarieposten. Jag anser mig endast kunna tillstyrka inrättandet av två av de tre föreslagna nya ordinarie lektorstjänsterna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen bestämma placeringen av dessa tjänster.

Mina i fjol uttalade betänkligheter mot inrättande av ytterligare ordinarie övningslärartjänster vid provisoriska seminarier kvarstå oförminskade; jag kan därför alltjämt icke biträda detta förslag. Däremot har jag funnit mig kunna tillstyrka inrättandet av den begärda ordinarie lärartjänsten i kvinnlig slöjd vid övningsskolan vid seminariet för manliga elever i Göteborg.

Jag är icke för närvarande beredd att framlägga något förslag om förbättrad löneställning för vare sig de ordinarie eller de extra ordinarie lärarna i trädgårdsskötsel.

Jag biträder förslaget om inrättande av elva nya ordinarie övningsskol-lärartjänster, varav åtta skola ersätta lika många extra ordinarie dylika tjänster.

Med hänsyn till byggnadsfrågans läge för seminariet för manliga elever i Stockholm torde kunna anstå med inrättande av den föreslagna vaktmästartjänsten därstädes. Vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg torde däremot böra inrättas en dylik tjänst i Ce 11.

I anslutning till av chefen för civildepartementet i bilagan För flera huvudtitlar gemensamma frågor förordad lönereglering för personalen vid vissa av de fasta maskinanläggningarna inom civilförvaltningen m. m. böra vaktmästartjänsterna i Ca 10 vid seminarierna i Falun, Karlstad, Luleå, Lund, Umeå, Uppsala och seminariet för manliga elever i Linköping ombildas till värmeskötartjänster i Ca 11.

Medelsbehovet under ordinarieposten uppskattar jag för nästa budgetår till 3 965 000 kronor, innebärande en ökning med 135 000 kronor.

Arvodestjänsten. Med hänsyn till mitt ställningstagande vid anmälan av läroverkens avlöningsanslag till frågorna om höjning av sköterskearvodet och om omorganisation av arbetet på rektorsexpeditionerna bör delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m. blott uppräknas med 3 000 kronor till 65 500 kronor på grund av ökat elevantal och delposten till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna uppföras med oförändrat belopp, 20 900 kronor. Den sistnämnda delposten torde icke böra givas ändrad benämning under nästa budgetår.

Av överstyrelsen beräknad ökad medelsanvisning till bibliotekariearvoden och till vissa pedagogiska försök vid seminariet för kvinnliga elever i Stockholm kan jag icke heller i år tillstyrka. Jag ifrågasätter därför endast eu

uppräknig av automatisk natur av delposten med 1 600 kronor till 33 600 kronor.

Beträffande förslaget om uppräknig av de särskilda arvoden vid provårsseminarierna hänvisar jag till vad jag i samma fråga anfört under de allmänna läroverkens avlöningsanslag. Jag förordar i anslutning till vad där anförts, att nu ifrågavarande delpost höjes med 1 500 kronor till 54 000 kronor, samt att posten betecknas förslagsvis. Samtidigt bör postens beteckning ändras till Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs.

Delposten till tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker bör i enlighet med överstyrelsens förslag uppföras med 31 700 kronor.

Då jag alltjämt icke är beredd att framlägga förslag om inrättande av ett specialpedagogiskt seminarium, bör delposten till arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare kvarstå. Någon höjning av arvoden till föreståndare, lärare och handledare vid dessa kurser kan jag icke tillstyrka, varför posten bör uppföras med oförändrat belopp, 12 100 kronor.

Arvodessposten i dess helhet beräknar jag sålunda till (65 500 + 20 900 + 33 600 + 54 000 + 31 700 + 12 100 =) 217 800 kronor, vilket innebär en höjning med 10 600 kronor.

Icke-ordinarieposten. Utöver de av mig tidigare förordade två nya ordinarie lektorstjänsterna torde ytterligare fyra extra ordinarie lektorstjänster böra inrättas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att även i fråga om dessa tjänster bestämma, vid vilka seminarier de lämpligen böra placeras.

Jag förordar vidare, att medel beräknas för undervisning i trädgårdsskötsel vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg samt för inrättande av tre extra ordinarie övningsskollärartjänster »vid folkskola» vid seminariet i Växjö, varjämte fyra dylika tjänster vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg böra förändras till tjänster »vid seminarium» med hänsyn till att detta seminarium nästa läsår beräknas få egen övningsskola.

Någon omläggning av utbildningen vid seminarierna ifrågasätter jag icke för nästa läsår. Med hänsyn härtill förordar jag, att medelsanvisningen till förläggande av vissa lektionsövningar till folkskolor på seminarieorterna bibehålles vid oförändrat belopp, 66 000 kronor. Till studiebesök av seminarieeleverna i andra skolor, särskilt B 2- och B 3-skolor, bör med hänsyn till stegrat elevantal anvisas ett till 54 000 kronor uppräknat belopp.

Det föreslagna utbytet av en extra vaktmästartjänst vid Härnösandsseminariet mot en extra ordinarie anser jag mig icke böra biträda. Under ordinarieposten har jag förordat inrättande av en vaktmästartjänst i Ce 11 vid seminariet för kvinnliga elever i Göteborg.

Antalet extra ordinarie adjunktstjänster i Ce 24 bör enligt min mening alltfört maximeras. För nästa budgetår torde antalet böra bestämmas till 30.

Till kontorsbiträden och skrivhjälp på rektorsexpeditionerna torde ur

icke-ordinarie posten böra anvisas medel i samma omfattning som för innevarande budgetår.

Det sammanlagda medelsbehovet under icke-ordinarieposten beräknar jag till 4 480 000 kronor, innebärande en ökning med 10 000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost torde böra uppräknas med 17 400 kronor till 855 200 kronor.

Hela avlöningsanslaget bör vid bifall till vad jag i det föregående förordat uppföras med 9 518 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 173 000 kronor.

I personalförteckningen böra de ändringar vidtagas, som föranledas av vad jag i det föregående förordat. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för folkskoleseminarierna, vilka föranledas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 965 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	65 500
b) Arvoden åt seminariebibliotekarier	33 600
c) Arvoden åt biträden på rektors-expeditionerna	20 900
d) Särskilda arvoden vid seminarier med lärarkurs, <i>förslagsvis</i>	54 000
e) Tilläggsarvoden åt lärare vid kurser för utbildande av kyrkomusiker, <i>förslagsvis</i>	31 700
f) Arvoden vid kurser för utbildande av hjälpklasslärare	12 100
	217 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 480 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	855 200

Summa kronor 9 518 000

c) till *Folkskoleseminarierna*: Avlöningar för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 9 518 000 kronor.

[214] 2. Folkskoleseminarierna: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	906 000	869 916
1950/51 (statsliggaren s. 639)	1 025 800	
1951/52 (förslag)	1 048 600	

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 1 135 000 kronor, innebärande en ökning med 109 200 kronor, enligt följande sammanställning.

Utgifter:

Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	26 000	(+ 5 800)
Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	405 000	(— 15 000)
Övriga expenser	451 000	(+ 35 000)
Trädgårdarnas underhåll och skötsel, <i>förslagsvis</i>	116 000	(+ 18 500)
Särskilda kurser och föreläsningar m. m., <i>förslagsvis</i>	96 000	(+ 56 900)
Resersättningar, <i>förslagsvis</i>	33 000	(+ 32 500)
Dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare	—	(— 28 000)
Bidrag till seminarieelevernas studiebesök vid skolor av lägre skolform, <i>förslagsvis</i>	50 000	
Bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder	10 000	(+ 2 500)
	<u>Summa 1 187 000</u>	<u>(+ 108 200)</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse m. m. ..	10 000	(+ 1 000)
Inkomster av trädgårdarna	42 000	(— 2 000)
	<u>Summa 52 000</u>	<u>(— 1 000)</u>
	<u>Nettoutgift 1 135 000</u>	<u>(+ 109 200)</u>

Höjningen av delposten till *övriga expenser* har motiverats med den alltjämt fortgående utvidgningen av seminarieorganisationen och ianspråktagandet av nya lokaler. Av det föreslagna beloppet avses vidare 2 500 kronor för anskaffande och tvätt av skyddsbeklädnad för seminarieläkarna och de deltidsanställda seminariesköterskorna.

Höjningen av delposten till *trädgårdarnas underhåll och skötsel* erfordras enligt överstyrelsen med hänsyn särskilt till de nya seminariernas behov.

Av den beräknade ökningen av delposten till *särskilda kurser och föreläsningar* avse 2 500 kronor ytterligare medelsanvisning utöver för innevarande budgetår anvisade 3 500 kronor till anordnande av psykotekniska inträdesprov, 12 400 kronor instruktörsarvoden vid av 1948 års riksdag beslutad utbildning av seminarieeleverna i brandskydd och olycksfallsvård, 40 000 kronor den ifrågasatta omläggningen av seminarieutbildningen och 2 000 kronor automatisk ökning av medelsbehovet till simundervisning och bad samt förhryande av idrottsplan.

Beträffande anslagsposten till *resersättningar* har överstyrelsen föreslagit *dels* att sammanlagt 12 500 kronor skulle ställas till förfo-

gande för att möjliggöra för seminariernas rektorer och lärare att företaga studiebesök vid andra seminarier och vid olika typer av folkskolor, dels ock att lärare, som leder seminarieelevers studie- och idrottsutfärder, skall få åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet (beräknad kostnad 20 000 kronor).

Under hänvisning till ett av överstyrelsen i annat sammanhang framlagt förslag om inrättande av ett specialpedagogiskt seminarium har överstyrelsen icke medräknat någon anslagspost till dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare under förevarande anslag. För detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 28 000 kronor. Emellertid har överstyrelsen framhållit, att därest nyssnämnda seminarium ej skulle komma till stånd, en dylik anslagspost alltjämt vore erforderlig.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av anslagsposten till sjukvård m. m. (+ 5 800 kronor) och av delposten till bränsle, lyse och vatten (— 15 000 kronor) har jag icke funnit anledning till erinran. Jag förordar vidare en uppräknig av delposten till övriga expenser med 20 000 kronor, varvid jag dock icke avsett någon medelsanvisning till skyddsbeklädnad åt läkare och deltidsanställda sköterskor. Jag finner slutligen en viss höjning av anslagsposterna till trädgårdarnas underhåll och skötsel samt till särskilda kurser och föreläsningar erforderlig och förordar, att dessa poster uppräknas med respektive 10 000 kronor och 2 000 kronor, varvid det senare beloppet avser att täcka ökat medelsbehov av automatisk natur för simundervisning och bad samt förhyrande av idrottsplan.

Då jag icke heller i år är beredd att taga ställning till förslaget om inrättande av ett specialpedagogiskt seminarium, bör under förevarande anslag alltjämt uppföras en anslagspost till dagtraktamenten åt deltagare i kurser för utbildande av hjälpklasslärare. Posten bör uppföras med oförändrat belopp, 28 000 kronor.

Övriga av skolöverstyrelsen ifrågasatta ändringar beträffande omkostnadsstatens utgiftssida kan jag icke tillstyrka.

De särskilda uppbördsmedlens båda poster beräknar jag till respektive 10 000 kronor och 43 000 kronor, varvid summan blir oförändrad.

Med hänsyn till det anförda bör anslaget för nästa budgetår höjas med (5 800 — 15 000 + 20 000 + 10 000 + 2 000 =) 22 800 kronor och uppföras med 1 048 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 048 600 kronor.

[215] **3. Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 295 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har föreslagit en höjning av anslaget med 85 000 kronor till 380 000 kronor. Höjningsyrkandet har motiverats med dels en mindre ökning av antalet klassavdelningar och

den föreslagna omläggningen av utbildningen, dels ock undervisningen i olycksfallsvård och brandskydd.

Departementschefen. En mindre höjning av förevarande anslag torde vara erforderlig med hänsyn till det ökade antalet klassavdelningar. Jag förordar för egen del, att anslaget uppföres med 299 000 kronor, innebärande en förstärkning med 4 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.*
för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av
299 000 kronor.

[216] **4. Folkskoleseminarierna: Utrustning.** Detta anslag är nu uppfört med 400 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 290 000 kronor till 690 000 kronor och därvid framhållit, att utvidgningen av seminarieorganisationen krävde avsevärda belopp även under nästkommande budgetår för ofrånkomlig utrustning av nya lokaler. I sina anslagsäskanden har överstyrelsen närmare redogjort för de ändamål vid de olika seminarierna, vilka borde tillgodoses ur anslaget; härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Sedermera har överstyrelsen i skrivelse den 31 oktober 1950 — med överlämnande av en framställning av rektor vid folkskoleseminariet för manliga elever i Stockholm om beräkning av ytterligare medel (60 000 kronor) till utrustning vid seminariet utöver det belopp, som legat till grund för överstyrelsens anslagsäskanden — hemställt, att nämnda framställning måtte beaktas vid beräkningen av förevarande anslag.

Departementschefen. I betraktande av de avsevärda belopp, som under de senare budgetåren anvisats till utrustning vid folkskoleseminarierna, anser jag mig icke nu kunna förorda någon anslagshöjning utan förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 400 000 kronor. Inom denna ram torde utrymme kunna beredas, förutom för anskaffning av ofrånkomlig utrustning av nyinredda lokaler, även för förbättring i viss utsträckning av utrustningen i övrigt vid seminarierna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret
1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[217] **5. Småskoleseminarierna: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 495 000	2 446 268
1950/51 (statsliggaren s. 641)	2 820 000	
1951/52 (förslag)	2 828 000	

Skolöverstyrelsen har hemställt om höjning av anslaget för nästa budgetår med 80 000 kronor till 2 900 000 kronor.

Seminarieorganisationen.

Småskoleseminarieorganisationen omfattar för närvarande 10 seminarier, av vilka 3 äro provisoriska. Hösten 1950 ha i småskoleseminariernas första klass intagits sammanlagt 33 avdelningar, varjämte en avdelning intagits på provisorisk småskoleseminarielinje vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Göteborg. I var och en av de 34 avdelningarna ha intagits 28 elever.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden framlagt resultatet av inom överstyrelsen våren 1950 gjorda nya beräkningar rörande examinationsbehovet vid småskoleseminarierna för ett antal år framåt. Beräkningarna äro gjorda under den förutsättningen, att småskollärarnas verksamhetsområde förblir oförändrat.

Överstyrelsen upplyser, att de nu gjorda beräkningarna genomgående utvisa ett mindre examinationsbehov än föregående års beräkningar; maximum i fråga om antalet tjänster förutses nu infalla redan läsåret 1952/53 mot, enligt 1949 års beräkningar, först läsåren 1953/55.

Av efterföljande sammanställning framgår hur det beräknade examinationsbehovet kan tillgodoses inom ramen för nuvarande seminarieorganisation:

L ä s å r	Examinationsbehov	Examination	Överskott respektive brist per år	Summa överskott eller brist
1949/50				+ 540
50/51	1 177	870	— 307	+ 233
51/52	1 096	870	— 226	+ 7
52/53	807	910	+ 103	+ 110
53/54	485	} examinationen minskas		
54/55	432			
55/56	325			
56/57	310			
57/58	334			
58/59	323			
59/60	325			
60/61	334			

Överstyrelsen föreslår, att år 1951 vid småskoleseminarierna intagas sammanlagt 30 avdelningar, varav 29 på tvåårig linje och en på treårig, med högst 26 elever per avdelning. Till stöd för sitt förslag har överstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Den 1 mars 1950 funnos på småskollärartjänster sammanlagt 160 icke-ordinarie lärare, vilka saknade formell kompetens, varjämte antalet tjänstgörande pensionerade småskollärarinnor var 208. Samtidigt tjänstgjorde omkring 700 småskollärarinnor på folkskollärartjänster, varför överskottet till omkring (700 — 160 =) 540, eller nära nog exakt samma antal som enligt överstyrelsens beräkningar föregående år. Härvid har bortsetts från antalet tjänstgörande pensionerade småskollärarinnor, då det torde böra anses som en normal företeelse, att ett visst antal pensionerade tjänstgöra. Skulle ett större eller mindre antal av dessa ersättas med icke-pensionerade, bleve småskolläraryöverskottet i motsvarande mån mindre.

Av överstyrelsens tabell rörande det beräknade examinationsbehovet framgår, att det beräknade överskottet för innevarande läsår försvinner läsåret 1951/52. Det beräknade överskottet för läsåret 1952/53 räcker icke till för att täcka den samtidigt förefintliga bristen på folkskollärare.

Vid beräkningarna har överstyrelsen bortsett från bestämmelserna i kungörelsen 1950: 137 angående provisoriska åtgärder med anledning av lokal- och lärarbristen vid folkskolan. Dessa bestämmelser skola innevarande läsår tillämpas i samtliga skoldistrikt, som beröras därav. Med ledning av inhämtade uppgifter och gjorda beräkningar har överstyrelsen funnit, att antalet läraravdelningar på småskolestadiet innevarande läsår torde bli omkring 340 färre, än om kungörelsen ej utfärdats. Huruvida kungörelsens bestämmelser böra tillämpas även ett följande läsår, skall bestämmas av Kungl. Maj:t efter förslag av överstyrelsen. Överstyrelsen ämnar framdeles behandla detta spörsmål i samband med avgivandet av sådant förslag.

Examinationsbehovet har för läsåret 1953/54 beräknats till 485. Det torde emellertid icke vara tillrädligt att bestämma examinationen till endast detta antal, då under nämnda läsår en folkskollärarybrist på cirka 360 (eller möjligen cirka 300) kan beräknas föreligga. Examinationen bör dock icke göras så omfattande som 1952. Överstyrelsen finner, att en examination 1953 av omkring 760 småskollärarinnor torde vara lämplig. Då examinationsbehovet för läsåret 1953/54 beräknats till 485, blir överskottet för året (760 — 485 =) 275, och med hänsyn till överskottet 110 från läsåret 1952/53 blir det sammanlagda överskottet läsåret 1953/54 (275 + 110 =) 385, vilket täcker den samtidigt beräknade bristen på folkskollärare.

Den förutsatta examinationen 1953 av 760 lärarinnor kan uppnås genom intagning 1951 av sammanlagt 30 avdelningar med 26 elever per avdelning. Hela antalet elever blir då (30 × 26 =) 780, av vilka emellertid, på grund av avgång före examen, giftermål m. m., icke flera än 760 torde bli disponibla för tjänstgöring i skolan. Den stora intagningen av 34 avdelningar innevarande år har möjliggjorts genom placering av extra avdelningar vid vissa seminarier. Om 30 avdelningar intagas 1951, behöver någon extra avdelning ej intagas vid seminarierna i Landskrona, Skara och Stockholm och ej heller någon avdelning på den provisoriska småskoleseminarielinjen vid folkskoleseminariet för kvinnliga elever i Göteborg. Däremot räknar överstyrelsen fortfarande med en extra avdelning dels vid seminariet i Strängnäs, dels på 2-årig linje vid seminariet i Haparanda.

Det vore givetvis synnerligen angeläget, att elevantalet per klassavdelning kunde nedsättas till det i seminariestadgan föreskrivna antalet av högst 24. Särskilt med hänsyn till den praktiska lärarutbildningen vid småskoleseminarierna vore en sådan minskning av elevantalet i hög grad på-

kallad, då övningsskolorna vid dessa seminarier för närvarande äro alltför hårt belastade med övningslektioner och seminarieeleverna likväl icke kunna beredas tillfälle att hålla egna lektioner i den utsträckning, som vore önskvärd. Såsom av det ovan förda resonemanget rörande elevintagningens omfattning 1951 framgår, finner sig överstyrelsen dock nu endast kunna förorda en nedsättning av elevantalet per klassavdelning till 26.

A vlöningar till ordinarie tjänstemän.

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att denna anslagspost uppföres med oförändrat belopp, 1 493 000 kronor.

Vid seminariet i Lycksele finnas för närvarande 3 ordinarie adjunkter och en ämneslärarinna på övergångsstat. Ämneslärarinnan beräknas avgå med pension vid ingången av budgetåret 1951/52. Överstyrelsen föreslår, att i stället för hennes tjänst inrättas en ordinarie adjunktstjänst.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Enligt överstyrelsens beräkningar skulle denna anslagspost, nu 47 100 kronor, böra höjas med 59 900 kronor till 107 000 kronor.

Delposten till arvoden åt seminarieläkare m. m., nu 23 200 kronor, har överstyrelsen beräknat till 24 800 kronor vid bifall till förslaget om höjning av timarvodet för seminariesköterska vid deltidstjänstgöring från 3 kronor 75 öre till 4 kronor 75 öre.

Delposten till arvoden åt seminariebibliotekarier, nu 12 000 kronor, har föreslagits höjd med 2 000 kronor, vilket belopp avser kostnaderna för upprättande av en ämneskatalog vid seminariet i Landskrona.

Delposten till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna har av överstyrelsen med tillämpning av oförändrade arvodesgrunder beräknats till oförändrat belopp, 7 300 kronor. Emellertid har överstyrelsen, liksom beträffande folkskoleseminarierna, räknat med en omorganisation av arbetet på rektorsexpeditionerna. Medelsbehovet under denna delpost skulle då uppgå till 63 000 kronor, varvid emellertid samtidigt en minskning av icke-ordinarieposten skulle kunna ske med de nuvarande kostnaderna för fyra halvtidsanställda kontorsbiträden och skrivhjälp på rektorsexpeditionerna, vilka kostnader uppginge till i runt tal 37 000 kronor. Även om omorganisationen ej kommer till stånd, föreslås benämningen på denna delpost ändrad till Arvoden åt sekreterare m. m.

Delposten tilläggs arvoden åt lärare i trädgårdsskötsel är nu uppförd med 1 600 kronor. Ur densamma utgå arvoden med 400 kronor vid vart och ett av seminarierna i Landskrona, Skara, Strängnäs och Växjö. *Överstyrelsen* föreslår, att arvoden å 200 kronor måtte utgå även till seminarierna i Haparanda, Härnösand och Lycksele.

Till arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele föreslås oförändrat belopp, 3 000 kronor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

Denna anslagspost, som nu är uppförd med 1 011 000 kronor, har av överstyrelsen föreslagits höjd med 13 000 kronor till 1 024 000 kronor. Liksom i fråga om folkskoleseminarierna har överstyrelsen föreslagit upphävande av maximeringen av antalet adjunkter i Ce 24 (nu 12); därest detta icke bifölles har överstyrelsen hemställt, att antalet likväl ej måtte sättas lägre än till 16. — För beredande av möjligheter att för seminarieelevernas praktiska utbildning utnyttja folkskolorna på seminarieorterna utgår för närvarande arvoden åt de folk- och småskollärare, som förordnas som handledare för seminarieeleverna. För dylika arvoden stå innevarande budgetår 23 600 kronor till förfogande. Överstyrelsen har med tillämpning av samma beräkningsgrunder som för innevarande budgetår beräknat ett belopp av 24 400 kronor erforderligt för nästa budgetår. Vid bifall till tidigare redovisat förslag om omläggning av seminarieutbildningen har ytterligare ett belopp av 27 200 kronor ansetts erforderligt till dylika handledararvoden.

Departementschefen. De av skolöverstyrelsen nu framlagda beräkningarna rörande lärarbehovet och elevintagningen ha icke givit mig anledning till erinran. Jag räknar således i likhet med överstyrelsen med att nästa läsår skola intagas 29 avdelningar på tvåårig linje och en avdelning på treårig linje, varje avdelning med högst 26 elever. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av överstyrelsen bestämma angående fördelningen av dessa avdelningar på de olika seminarierna.

Såsom överstyrelsen föreslagit bör en adjunktstjänst inrättas i stället för den ämneslärarinnetjänst å övergångsstat, vars innehavare beräknas avgå med pension vid ingången av nästa budgetår. I anslutning till av chefen för civildepartementet i bilagan För flera huvudtitlar gemensamma frågor förordad lönereglering för personalen vid vissa av de fasta maskinanläggningarna inom civilförvaltningen m. m. böra vaktmästartjänsten i Ca 10 vid seminariet i Härnösand och vaktmästartjänsten i Ce 9 vid seminariet i Lycksele ombildas till värmeskötartjänster i Ca 11 respektive Ce 11. I personalförteckningen böra vederbörliga ändringar vidtagas i anledning av vad jag sålunda förordat.

Ordinarieposten beräknar jag i likhet med överstyrelsen till oförändrat belopp, 1 493 000 kronor.

Arvodestjänsten. Med hänsyn till mitt tidigare ställningstagande till frågorna om höjning av sköterskearvodet och om en omorganisation av arbetet på rektorsexpeditionerna böra delposterna till arvoden åt seminarieläkare m. m. och till arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna uppföras med oförändrade belopp, 23 200 kronor respektive 7 300 kronor. Den sistnämnda delposten torde icke böra givas ändrad benämning under nästa budgetår. — Då jag icke kan tillstyrka särskild medelsanvisning till upprättande av en ämneskatalog vid seminariet i Landskrona, bör även delposten till

arvoden åt seminariebibliotekarier uppföras med oförändrat belopp, 12 000 kronor.

Jag biträder överstyrelsens förslag, att lärarna i trädgårdsskötsel vid seminarierna i Haparanda, Härnösand och Lycksele må tillerkännas ett tilläggsarvode av för ettvarit seminarium 200 kronor, i följd varav delposten till tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel bör höjas med 600 kronor till 2 200 kronor. — Då jag slutligen icke ifrågasätter någon ändring av medelsanvisningen till arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele, nu 3 000 kronor, bör hela arvodesposten höjas med 600 kronor och således uppföras med 47 700 kronor.

Icke-ordinarieposten. Jag förordar, att antalet adjunkter i Ce 24 vid småskoleseminarierna ökas från 12 till 16. — Till kontorsbiträden och skrivhjälp på rektorsexpeditionerna torde ur icke-ordinarieposten böra anvisas medel i samma omfattning som för innevarande budgetår. — För beredande av möjligheter att för seminarieelevernas praktiska utbildning utnyttja folkskolorna på seminarieorterna bör beräknas ett belopp av 24 400 kronor. Icke-ordinarieposten bör med hänsyn till vad jag förordat uppräknas med 7 000 kronor och alltså uppföras med 1 018 000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna anslagspost torde böra höjas med 400 kronor till 269 300 kronor.

Hela avlöningsanslaget bör alltså uppföras med 2 828 000 kronor, innebärande en höjning med 8 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1951/52, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för småskoleseminarierna, som föranledas av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för småskoleseminarierna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 493 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a) Arvoden åt seminarieläkare m. m., <i>förslagsvis</i>	23 200
b) Arvoden åt seminariebibliotekarier	12 000
c) Arvoden åt biträden på rektorsexpeditionerna	7 300
d) Tilläggsarvoden åt lärare i trädgårdsskötsel	2 200

e) Arvode åt ett biträde för matlagningen vid seminariet i Lycksele ..	3 000	47 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis		1 018 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis		269 300
		<u>Summa kronor 2 828 000</u>

c) till *Småskoleseminarierna: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 828 000 kronor.

[218] 6. **Småskoleseminarierna: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	291 000	328 620
1950/51 (statsliggaren s. 644)	312 400	
1951/52 (förslag)	321 800	

Överstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 395 000 kronor, innebärande en ökning med 82 600 kronor, enligt följande sammanställning.

Utgifter:

Sjukvård m. m., förslagsvis	8 000	(+ 2 400)
Bränsle, lyse och vatten, förslagsvis	148 000	
Övriga expenser	141 000	(+ 15 000)
Trädgårdarnas underhåll och skötsel, förslagsvis	24 500	(+ 2 000)
Särskilda kurser och föreläsningar m. m., förslagsvis	64 000	(+ 40 200)
Reseersättningar, förslagsvis	17 000	(+ 16 500)
Underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele, förslagsvis	360	
Bidrag till seminarielävernans studiebesök vid andra skolor samt anordnande av studie- och idrottsutfärder	10 000	(+ 6 000)
	<u>Summa</u>	<u>412 860 (+ 82 100)</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Upplåtelse av lokaler, ersättning för lyse m. m.	8 000	
Inkomster av trädgårdarna	9 500	(— 500)
Elevavgifter till underhåll och förnyelse av inventarierna i elevbostadsrummen vid seminariet i Lycksele	360	
	<u>Summa</u>	<u>17 860 (— 500)</u>
	<u>Nettoutgift</u>	<u>395 000 (+ 82 600)</u>

Av det till övriga expenser beräknade beloppet avses bland annat 1 500 kronor för anskaffande och tvätt av skyddsbeklädnad åt seminarieläkarna och de deltidsanställda seminariesköterskorna.

Av den beräknade ökningen av delposten till särskilda kurser och föreläsningar avse i runt tal 3 000 kronor stegrat medelsbehov av automatisk natur för preparandkursen vid seminariet i Haparanda samt simundervisning och bad m. m., 7 000 kronor utbildningen av seminarieeleverna i brandskydd och olycksfallsvård samt 30 000 kronor den ifrågasatta omläggningen av seminarieutbildningen.

Beträffande anslagsposten till reseersättningar har överstyrelsen framlagt samma förslag som i det föregående redovisats för folkskoleseminarierna.

Överstyrelsen har föreslagit, att ur anslagsposten till bidrag till anordnande av studie- och idrottsutfärder även skulle få bestridas kostnader för seminarieelevers studiebesök vid andra skolor. Beträffande folkskoleseminarierna finnes en särskild delpost för detta ändamål. Överstyrelsen framhåller, att även vid småskoleseminarierna förekomme besök vid andra skolor, men några medel för bestridande av kostnaderna härför finnes ej.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposten till sjukvård m. m. och delposten till övriga expenser uppräknas med respektive 2 400 kronor och 4 000 kronor, varvid jag dock icke avsett någon medelsanvisning till skyddsbeklädnad åt läkare och deltidsanställda sköterskor. Ett ökat medelsbehov av automatisk natur till preparandkursen i Haparanda samt simundervisning och bad m. m. bör vidare föranleda en höjning av anslagsposten till särskilda kurser och föreläsningar med 3 000 kronor. De särskilda uppbördsmedlen beräknar jag till samma belopp som för innevarande budgetår. Anslaget bör alltså för nästa budgetår höjas med $(2\,400 + 4\,000 + 3\,000 =) 9\,400$ kronor och uppföras med 321 800 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 321 800 kronor.

[219] **7. Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.** Detta anslag är nu uppfört med 69 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår hemställt om höjning av anslaget med 16 000 kronor.

Departementschefen. Jag har icke blivit övertygad om behovet av en höjning av detta anslag och förordar därför, att detsamma uppföres med oförändrat belopp, 69 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 69 000 kronor.

[220] **8. Småskoleseminarierna: Utrustning.** Detta anslag är nu uppfört med 90 000 kronor. *Skolöverstyrelsen* har för nästa budgetår beräknat ett medelsbehov av 70 000 kronor.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens anslagsberäkning har icke givit mig anledning till annan erinran än att viss ytterligare reduktion av medelsanvisningen bör ske med hänsyn till mitt ställningstagande i fråga om samma anslag vid folkskoleseminarierna. Jag beräknar sålunda för egen del medelsbehovet för nästa budgetår till 50 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 40 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Småskoleseminarierna: Utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[221] **9. Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro- utbildning.** Stiftelsen, vars verksamhet bedrivs på egendomen Nääs i Västergötland, har till ändamål att genom fortsatt utbildning av lärare verka för uppfostran i allmänhet och särskilt för användande därvid av den pedagogiska slöjden. Vid sidan av denna sin egentliga uppgift har stiftelsen kommit att — i brist på ett statligt slöjdläroseminarium — bli en anstalt för utbildning av facklärare i manlig slöjd. För slöjdläroutbildningen åtnjuter stiftelsen alltsedan budgetåret 1941/42 ett årligt statsanslag, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 14 300 kronor.

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag erinrar om att jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1949 sakkunniga tillkallats för utredning rörande stiftelsens ekonomi och fortsatta verksamhet. Detta anslag synes böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroutbildning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 14 300 kronor.

[222] **10. Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor.** Detta reservationsanslag, som var indraget för budgetåren 1940/46, utgick för budgetåret 1946/47 med 20 000 kronor och för budgetåren 1948/50 med 30 000 kronor samt har för innevarande budgetår i samband med reglering av bidragen åt kursdeltagare höjts till 35 000 kronor.

Styrelsen för Federationen Sveriges allmänna folkskolläroförening har gjort framställning om ökad medelsanvisning till fortbildningskurser för folk- och småskollärare.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ökning av anslaget med 105 000 kronor. Härav avser ett belopp av 14 000 kronor en kurs för slöjdläroinnor och ett sammanlagt belopp av 58 000 kronor kurser i medborgarkunskap. Återstoden av den begärda anslagsökningen eller 33 000 kronor avser kursverksamheten i övrigt. Då önskemål framställts, att ifrågasvarande kurser

skulle bli tillgängliga även för lärare i sådana under överstyrelsens inseeende ställda andra skolor än folk- och småskolor, där i stort sett undervisningsplanen för rikets folkskolor tillämpades (t. ex. skolor vid sjukvårdsanstalter och barnhem, dövstumskolor, blindskolor) har överstyrelsen föreslagit, att ett uttalande av denna innebörd gjordes i samband med beviljande av anslag.

Departementschefen. Jag anser mig icke för närvarande böra föreslå någon ändring i fråga om förevarande anslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

[223] **11. Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter.** Ur detta anslag, som är uppfört med 25 000 kronor, utgå resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid folk- och småskoleseminarier, folk- och fortsättningsskolor samt högre folkskolor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget måtte höjas till 50 000 kronor och avses för stipendier åt lärare vid samtliga till folkundervisningen hörande läroanstalter ävensom åt statens folkskolinspektörer för allmänna skolstudier, språkstudier däri inbegripna.

Departementschefen. Jag är icke beredd att nu tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om ändringar beträffande det ifrågavarande anslagets disposition och belopp. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier åt lärare vid vissa till folkundervisningen hörande läroanstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[224] **12. Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska.**

	Nettoutgift	Anslag
1948/49	150 000	93 605
1949/50	100 000	129 866
1950/51 (statsliggaren s. 647)	100 000	
1951/52 (förslag)	130 000	

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till anslagsbelastningen under det sistförflutna budgetåret föreslagit höjning av anslaget för nästa budgetår till 130 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om uppräknings av anslaget med 30 000 kronor till 130 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier åt folkskollärare för vinnande av behörighet att undervisa i engelska* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[225] **13. Bidrag till Ericastiftelsen.** Detta anslag höjdes för budgetåret 1946/47 från 20 000 till 25 000 kronor och för budgetåret 1947/48 till nuvarande belopp, 35 000 kronor (statsliggaren s. 647). Bidraget avser stiftelsens läkepedagogiska institut, som omfattar en avdelning för fysisk hälsovård bland barn och ungdom (bestående av en rådgivningsbyrå och en behandlingsavdelning) samt ett läkepedagogiskt seminarium. Beträffande stiftelsens ändamål och verksamhet torde jag i övrigt få hänvisa till 1942 års statsverksproposition, bilagan femte huvudtiteln, s. 274 ff., och 1947 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 366 ff.

Stiftelsens styrelse har för nästa budgetår anmält ett anslagsbehov av 167 300 kronor från det allmänna samt hemställt om statsbidrag av sådan storlek, att nämnda anslagsbehov täcktes av statsbidraget jämte de kommunala bidrag, som kunde påräknas från Stockholms stad. Därvid har styrelsen ånyo (jfr 1950 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, s. 283 f.) erinrat om att förslag föreläge om stiftelsens medverkan i den psykiska barna- och ungdomsvården i Stockholm. Styrelsen har i anslutning härtill hemställt om förhandlingar mellan staten, staden och stiftelsen för fastställande av de grunder, enligt vilka de statliga och kommunala bidragen borde utgå. Enligt styrelsens mening borde staten av de beräknade nettoutgifterna för nästa budgetår betala 94 500 kronor, utgörande hela kostnaden för seminarieverksamheten samt en tredjedel av kostnaden för rådgivnings- och behandlingsverksamheten. Återstoden, eller 73 000 kronor, motsvarande nettoutgifterna för två tredjedelar av sistnämnda verksamhet, skulle då utgöra stadens bidrag.

Departementschefen. Jag finner mig icke kunna för nästa budgetår föreslå ökning av statsbidraget till stiftelsen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1951/52 anvisa ett anslag av 35 000 kronor.

Folkskolinspektionen.

[226] 14. Folkskolinspektionen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 050 000	1 039 089
1950/51 (statsliggaren s. 648)	1 100 000	
1951/52 (förslag)	1 118 000	

Skolöverstyrelsen har framhållit, att de senaste årens utveckling på folkskolans område givit folkskolinspektörerna en väsentligt ökad arbetsbörda, samt erinrat om att 1945 års folkskolesakkunniga framlagt förslag om högre löneställning för inspektörerna. Överstyrelsen har även ånyo framhållit vikten av att frågan om införande av nya mellaninstanser för folkskoleväsendet erhöles en snar lösning. Därest emellertid dessa frågor icke komme att föreläggas 1951 års riksdag, räknade överstyrelsen för nästa budgetår endast med en anslagshöjning av 43 000 kronor. Beträffande detta anslagsbehov har överstyrelsen anfört:

I skrivelse den 23 maj 1950 har överstyrelsen föreslagit ny indelning av riket i inspektionsområden. Detta förslag innebär bland annat, att inspektionsområdenas antal skall minskas från 52 till 51. Härvid uppstår en besparing på posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med i runt tal 12 000 kronor. Som överstyrelsen i nämnda skrivelse framhållit kan emellertid i vissa fall behov av partiell tjänstledighet för inspektörer uppkomma och därmed också ett ökat behov av vikarier. Posten Avlöningar till icke-ordinarie personal bör därför ökas med exempelvis 5 000 kronor.

Det ökade arbetet på inspektörernas expeditioner föranleder krav på ökad biträdeshjälp. För innevarande budgetår ha så gott som samtliga inspektörer begärt ökad sådan hjälp. Anslaget har emellertid icke tillåtit överstyrelsen att härvidlag tillmötesgå inspektörernas önskemål annat än i begränsad omfattning. Det synes därför nödvändigt att höja anslaget till biträdeshjälp med åtminstone 50 000 kronor.

Genom beslut den 29 september 1950 (svensk författningssamling 1950: 511) har Kungl. Maj:t meddelat nya bestämmelser angående rikets indelning i folkskolinspektionsområden, innebärande minskning av antalet områden med ett.

Departementschefen. Även för nästa budgetår måste jag räkna med bibehållande av folkskolinspektionens nuvarande form och med oförändrad löneställning för inspektörerna. På sätt överstyrelsen föreslagit torde till följd av indragningen av en inspektörstjänst en minskning av ordinarieposten med 12 000 kronor böra beräknas. I samband med sistnämnda organisationsändring har anmälts behov av ökade medel för vikarier, för vilket ändamål en ökning av icke-ordinarieposten med 5 000 kronor nu begäres. Jag tillstyrker denna höjning. I samma anslagspost ingår nu ett belopp av 225 000 kronor till ersättning åt inspektörerna för utbetalade arvoden till biträden på inspektörernas expeditioner. Såsom överstyrelsen framhållit måste detta belopp med hänsyn till inspektörernas stora och delvis genom organisationsändringen ökade arbetsbörda anses vara otillräckligt. Jag förordar därför höjning av anslagsmedlen till biträdeshjälp med 25 000 kronor till 250 000 kronor, varav högst 3 300 kronor för nomadskolinspektören. Icke-ordinarieposten bör således ökas med 30 000 kronor. Vid bifall till vad jag förordat bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med 18 000 kronor till 1 118 000 kronor.

Med anledning av indragningen av en inspektörstjänst bör antalet folkskolinspektörer i personalförteckningen minskas till 51.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande personalförteckning för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

P e r s o n a l f ö r t e c k n i n g .

Tjänstemän å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad.
51 folkskolinspektörer	Ca 29
1 nomadskolinspektör	Ca 29

b) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

A v l ö n i n g s s t a t .

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	708 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	318 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	92 000
Summa kronor	1 118 000

c) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 118 000 kronor.

[227] 15. Folkskolinspektionen: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	333 000	338 090
1950/51 (statsliggaren s. 648)	350 000	
1951/52 (förslag)	350 000	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget med 5 000 kronor, avseende anslagsposten till expenser, som nu är upptagen till 45 000 kronor. Överstyrelsen har åberopat, att enligt uppgifter från inspektörerna utgifterna på denna post under de båda sistförflutna budgetåren uppgått till omkring 53 500 respektive 53 000 kronor. Med anledning av en framställning från statens folkskolinspektörsförbund har överstyrelsen även hemställt, att hyresersättning åt inspektör för tjänstelokal skulle, då särskilda skäl föreläge, kunna efter länsstyrelsens prövning utgå med högst 200 kronor utöver nu gällande maximibelopp (se statsliggaren s. 649). Förbundet hade åberopat, att flera inspektörer med hänsyn till de växande arkiven och den ökade biträdeshjälpen ansett sig behöva hyra mer än ett rum men att de anvisade medlen ej räckte härför. Överstyrelsen har icke beräknat någon anslagsökning för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen har funnit en ökning med 200 kronor av hyresersättningarna skälig i de fall, där behov visades föreligga av expeditionslokal om två rum i stället för ett. Huruvida ökade lokaler erfordrades, undandroge sig emellertid styrelsens bedömande. Styrelsen har också framhållit angelägenheten av gallring av arkiven.

Departementschefen. Vad angår framställningen om att länsstyrelserna skulle få möjlighet att i särskilda fall bevilja folkskolinspektörer hyresersättning för tjänstelokal utöver fastställt maximibelopp, torde vid den nuvarande regleringens tillkomst ha förutsatts, att sådan möjlighet skulle förefinnas (jfr 1946 års attonde huvudtitel, s. 306 ff.). Jag kan icke tillstyrka ett vidsträckt utnyttjande av denna möjlighet men vill framdeles upptaga frågan om viss omformulering av bestämmelserna i ämnet. Till följd av indragningen av en inspektörstjänst torde det ökade behovet av expensmedel kunna åtminstone delvis tillgodoses utan att det nuvarande anslagsbeloppet höjes. Viss ökning av expensposten torde också kunna hållas genom en omfördelning mellan de olika anslagsposterna. Då jag icke heller i övrigt ifrågasätter någon ändring av anslaget, föreslår jag, att detta uppföres med oförändrat belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma storleken av de olika posterna i omkostnadsstaten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolinspektionen*: *Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

Skolmåltider.

[228] 16. Bidrag till anordnande av skolmåltider.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	14 000 000	15 998 674
1950/51 (statsliggaren s. 650)	16 120 000	
1951/52 (förslag)	19 500 000	

Skolöverstyrelsen har föreslagit höjning av anslaget för nästa budgetår med 3 880 000 kronor, innefattande en automatisk ökning med 3 380 000 kronor och en kostnadsökning med 500 000 kronor för höjning av statsbidraget för bespisning av »främmande» lärjungar. Av vad överstyrelsen anfört inhämtas bland annat följande.

Överstyrelsen har funnit, att föreskrivna anmälningar om igångsättande eller utvidgning av skolmåltidsverksamhet icke alltid gjorts. Denna underlåtenhet har medfört, att det av överstyrelsen beräknade antalet i bespisningen deltagande lärjungar visat sig betydligt understiga det verkliga. Överstyrelsen uppskattar antalet deltagare för innevarande budgetår till 367 000 och för budgetåret 1951/52 till 420 000. Med hänsyn endast till den beräknade stegringen av antalet deltagare i skolmåltidsverksamheten och till antalet lärjungar vid bespisningsenheter med två läraravdelningar,

till vilka bidragsunderlaget genom beslut av 1950 års vårriksdag höjts från 60 till 80 öre, skulle, med utgångspunkt i att statsverkets utgifter läsåret 1949/50 visat sig vara 15 662 300 kronor, statsbidraget för budgetåret 1951/52 kunna beräknas till 20 900 000 kronor. På grund av den alltjämt pågående stegringen av antalet skattekrönor per invånare synes anslaget likväl kunna minskas till 19 500 000 kronor.

I avvaktan på den av riksdagen begärda utredningen om skolbarnsbespisningen vill överstyrelsen icke nu föreslå eljest önskvärda ändringar av statsbidragsgrunderna, dock med ett undantag. Det vore nämligen av utomordentligt stort värde, om bespisning för »främmande» lärjungar kunde åstadkommas i ökad omfattning. Överstyrelsen föreslår därför, att skoldistrikt eller kommun, som vid skolmåltider mottager lärjungar tillhörande annat skoldistrikt respektive annan kommun, skall äga att för sådan lärjunge uppbära statsbidrag med belopp för varje utspisad måltid motsvarande den verkliga kostnaden, dock högst en krona, inventarie- och lokalkostnaden ej medräknad.

Departementschefen. Jag finner mig icke nu kunna biträda överstyrelsens framställning beträffande »främmande» lärjungar. Anslaget torde för nästa budgetår böra i enlighet med överstyrelsens beräkningar undergå en automatisk ökning med 3 380 000 kronor till 19 500 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av skolmåltider* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 19 500 000 kronor.

[229] **17. Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider.**

	Anslag	Nettoutgift
1946/47	200 000	413 296
1947/48	500 000	5 021 724
1948/49	500 000	2 202 088
1949/50	600 000	1 580 141
1950/51 (statsliggaren s. 650)	1 000 000	
1951/52 (förslag)	1 000 000	

Enligt kungörelsen 1946: 553 utgår statsbidraget såsom engångsbidrag med viss procent av ett bidragsunderlag, beräknat med hänsyn till antalet i skolmåltiderna deltagande lärjungar enligt fastställd skala; uppkommer viss ökning av antalet deltagare, må utgå tilläggsbidrag, beräknat efter samma grunder. Statsbidraget utbetalas i regel i efterskott för redovisningsår, men 40 procent av det beräknade bidragsbeloppet må kunna utgå i förskott.

Såsom framgår av fjolårets åttonde huvudtitel, punkten 223, berodde det stora anslagsöverskridandet under budgetåret 1948/49 väsentligen på att en del skoldistrikt, som före de nuvarande bestämmelsernas ikraftträdande börjat skolmåltidsverksamhet, rekvirerat statsbidrag till tidigare inköpta inventarier först budgetåret 1948/49 på grund av bristande kännedom om

att engångsbidraget till inventarier bort rekvireras samtidigt med att bidrag till driftkostnaderna enligt nuvarande bestämmelser första gången söktes.

Skolöverstyrelsen — som verkställt viss utredning rörande anslagsbelastningen — har anfört, att statsbidraget till inventarier för skolmåltider, igångsatta före budgetåret 1946/47, efter 1950 års rekvisition i stort sett torde vara rekvirerat. Att anslagen för de senaste budgetåren beräknats för lågt hade sin orsak också i de under nästföregående punkt omnämnda försummelserna i fråga om anmälningsskyldigheten. Vad anginge beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår, vore antalet osäkerhetsmoment i fråga om förevarande anslag avsevärt större än beträffande anslaget till anordnande av skolmåltider. Sålunda kunde överstyrelsen ej med säkerhet beräkna antalet nytillkommande lärjungar, lärjungarnas fördelning på bespisningsenheter, medeltalet för skatteunderlagen eller antalet nytillkommande skoldistrikt (kommuner). Med stöd främst av den beräknade ökningen av lärjungeantalet har överstyrelsen emellertid uppskattat anslagsbehovet för budgetåret 1951/52 till 1 000 000 kronor.

Departementschefen. I enlighet med överstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anskaffande av inventarier för skolmåltider* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[230] **18. Kurser för utbildande av personal för skolmåltider.** Till detta ändamål har riksdagen anvisat 51 000 kronor för budgetåret 1946/47, 85 000 kronor för vardera av budgetåren 1947/49, 82 500 kronor för budgetåret 1949/50 och 90 000 kronor för innevarande budgetår.

Skolöverstyrelsen har hemställt om ett till 85 000 kronor minskat anslag för nästa budgetår. Överstyrelsen har anfört bland annat, att under sommaren 1950 anordnats 14 kurser för nämnda ändamål i olika delar av landet, delvis med anlitan av anslaget för budgetåret 1949/50. Deltagarantalet hade varit cirka 200. Behovet av dessa kurser vore fortfarande stort. Då emellertid antalet sökande visat en nedgång år 1950, borde anslaget för budgetåret 1951/52 kunna minskas med 5 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens hemställan om fortsatt medelsanvisning för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 80 000 kronor, innebärande en minskning med 10 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av personal för skolmåltider* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Folkskoleväsendet.

[231] 19. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	216 600 000	231 168 902
1950/51 (statsliggaren s. 650)	234 000 000	
1951/52 (förslag)	257 000 000	

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget med 29 000 000 kronor. Innebörden av skolöverstyrelsens förslag framgår av följande uppställning.

	1950/51	1951/52	Ökning
1. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folk- och småskolor, <i>förslagsvis</i> ..	233 295 000	242 795 000	(+ 9 500 000)
2. Statsbidrag till avlönande av överlärare, <i>förslagsvis</i>	450 000	500 000	(+ 50 000)
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i>	180 000	180 000	
4. Ersättning för flyttningkostnad, <i>förslagsvis</i>	20 000	20 000	
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, <i>förslagsvis</i> ..	55 000	55 000	
6. Statsbidrag till avlöning åt övningslärare vid folkskolor m. m., <i>förslagsvis</i>	—	19 437 000	(+ 19 437 000)
Summa	234 000 000	262 987 000	(+ 28 987 000)
avrundat till		263 000 000	(+ 29 000 000)

Av överstyrelsens framställning inhämtas bland annat följande.

Anslagsposten 1. Vid bedömande av anslagsbehovet för budgetåret 1950/51 ha statens utgifter för lärarlönerna under budgetåret 1949/50 beräknats till 229,3 miljoner kronor (1950 års statsverksproposition, bil. 10, s. 297). Enligt av överstyrelsen verkställda beräkningar angående lärarbehovet kommer vid början av läsåret 1950/51 antalet folk- och småskollärartjänster att öka med omkring 550 respektive 700. Statsbidraget till bestridande av kostnaderna för de nya tjänsterna torde, efter avdrag enligt 3 § 4 mom. kungörelsen 1948: 208, kunna beräknas till: för folkskollärartjänsterna $550 \times (8\,880 - 1\,600) = 4\,004\,000$ kronor och för småskollärartjänsterna $700 \times (6\,264 - 1\,100) = 3\,615\,000$ kronor. Sammanlagda beloppet: 7 619 000 kronor. Avlöning åt vikarier för de nya lärarna, beräknad efter 6 procent, torde komma att uppgå till 457 000 kronor.

Statens utgifter för lärarlönerna under budgetåret 1950/51 kunna således beräknas till $(229,3 + 7,619 + 0,457 =)$ 237,376 miljoner kronor. Under samma budgetår utgående förskott å statsbidrag kan beräknas till $(0,9 \times 229,3 =)$ 206,37 miljoner kronor.

För budgetåret 1951/52 skulle enligt dessa beräkningar anslagsposten belastas med följande belopp:

Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1950/51 (237,376 — 206,37 =)	31 006 000
Under budgetåret 1951/52 utgående förskott å statsbidraget (0,9 × 237,376 =)	213 638 000
	Summa 244 644 000

Beträffande anslaget Folkskolor m. m.: Handledning vid kombinerad korrespondens- och radioundervisning har överstyrelsen föreslagit, att bidrag till timarvode för en begynnelsekurs i engelska överföres till här ifrågavarande anslagspost. Detta bidrag har beräknats till 167 000 kronor.

Som framgår under anslagspost 6 kan anslagspost 1 reduceras med visst belopp, när statsbidrag till avlöning åt övningslärare i viss utsträckning kommer att ersätta statsbidrag till avlöning åt annan lärare. Överstyrelsen beräknar reduktionen till 2 016 000 kronor. Anslagsposten synes därför böra uppföras med 242 795 000 kronor.

Anslagsposten 2. På grund av inrättande av nya distriktsöverlärartjänster torde medelsåtgången under denna post komma att ökas. Medelsbehovet beräknas för nästa budgetår till 503 500 kronor. Då emellertid statsbidragsutgifterna för skolekreterare sannolikt komma att minskas något, föreslår överstyrelsen, att anslagsposten uppföres med 500 000 kronor.

Anslagsposten 6. Denna ersätter, sedan löneregleringen för övningslärare genomförts, de tidigare upptagna anslagen till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare i slöjd vid folkskolor, mindre folkskolor eller särskilda slöjdskolor och till Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m., samt viss del av anslagspost 1 (nämligen bidrag till — huvudsakligen — vissa timplärläroverodden) och viss del av anslagen till Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter och till Kristillägg.

Anslagsposten omfattar bidrag till avlöning åt övningslärare vid folk- och småskolor, avlöning åt slöjdlärare vid sjukvårdsanstalter och barnhem samt avlöning (inklusive provisorisk avlöningsförbättring) åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskild anstalt.

Anslagsberäkningen, som erbjuder åtskilliga vanskligheter, uppdelas i det följande ämnesvis.

Slöjd. För budgetåret 1950/51 kan det beräknas, att undervisningen till omkring 40 procent kommer att meddelas av lärare med minst 20 veckotimmar, d. v. s. i omkring 10 050 avdelningar, medan undervisningen i omkring 15 100 avdelningar kommer att meddelas av lärare med mindre än 20 veckotimmar. Då statsbidrag härnäst kommer att utgå för undervisning under helt läsår och ej begränsas till visst timal, kan det förväntas, att slöjdundervisningen inom avdelningarna kommer att ökas. För anslagsberäkningen synes man kunna antaga, att den undervisning, som kommer att tilldelas lärare med minst 20 veckotimmar, i sin helhet fördelas på ordinarie lärare med 30 veckotimmar och all annan undervisning fördelas på timplärläroverodden. Undervisningen av nämnda 10 050 avdelningar bereder därför full tjänstgöring åt (10 050/7,5 =) 1 340 lärare. Årsavlöningen till dem beräknas till (1 340 × 7 356 =) 9 857 040 kronor.

För timplärare i slöjd kan efter ett medelarvode av 5:50 kronor för timme beräknas ($15\ 100 \times 125 \times 5:50 =$) 10 381 250 kronor.

Hushållsgöromål. Det kan beräknas, att statsbidrag budgetåret 1948/49 utgick för omkring 1 375 kurser i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt. Överstyrelsen uppskattar antalet kurser vid folkskola till 1 200 och vid särskild anstalt till 175. Antalet kurser kan förmodas bli det samma budgetåret 1950/51.

För att lärare skall beredas full tjänstgöring, skall hon undervisa 6 avdelningar med 5 veckotimmars hushållsgöromål. Undervisningen av nämnda 1 200 avdelningar bereder därför full tjänstgöring åt 200 lärarinnor i hushållsgöromål. Under förutsättning att alla äro ordinarie, äro placerade i Ca 18:18 och tjänstgöra på medeldyrort 3, uppgår deras årsavlöning till 1 528 800 kronor.

Statsbidraget till arvode åt lärarinnor för övriga kurser kan beräknas till ($175 \times 295 =$) 51 625 kronor.

Andra övningsämnen. I motsats till slöjd och hushållsgöromål ingår undervisningen i de andra ämnen, som i folkskolan kunna vara överlämnade åt facklärare, nämligen teckning, sång och gymnastik, i regel i folk- och småskolläraernas undervisningsskyldighet. Statsbidrag till avlöning åt övningslärare i teckning, sång och gymnastik kommer därför att utgå endast under vissa, starkt begränsande villkor. I hur stor utsträckning övningslärare kommer att anställas i stället för annan lärare är svårt att bedöma. En sådan anordning torde ofta befinnas mycket lämplig. Arvodet till sådana övningslärare kan uppskattningsvis beräknas efter TC 18 till ($8\ 000 \times 36 \times 7:30 =$) 2 102 400 kronor. Statsbidrag till arvode åt timplärare i ämnena teckning, sång och gymnastik har tidigare belastat anslagspost 1, som nu reduceras i motsvarande mån med (TC 17; $8\ 000 \times 36 \times 7:— =$) 2 016 000 kronor.

Det är ytterst vanskligt att bedöma, hur många före den 1 juli 1950 ordinarie lärare i teckning, sång och gymnastik, som komma att förklaras vara ordinarie även därefter, och vilkas tjänstgöring kommer att medföra, att fyllnadstjänstgöring ej kan uttagas av vissa folk- och småskollärare. Överstyrelsen uppskattar försöksvis deras antal till omkring 100, i regel anställda i de större städerna. Deras årsavlöning beräknas uppgå till ($100 \times 9\ 840 =$) 984 000 kronor.

Vissa lärare i gymnastik, såväl de högre skolornas som folkskolornas, anlitas såsom instruktörer för lärare vid folkskolan. Statsbidrag har hittills icke utgått för sådan instruktionsverksamhet. Överstyrelsen erinrar om att frågan behandlats vid 1950 års riksdag (jfr statsutskottets utlåtande nr 155).

Överstyrelsen föreslår — i likhet med 1941 års lärarlönesakkunniga — att lärare i gymnastik med lek och idrott må för tjänstgöring såsom instruktör i gymnastik för lärare vid folkskolan i tjänsten inräkna det antal veckotimmar, som skolöverstyrelsen bestämmer, samt att statsbidrag med 78 procent därför måtte utgå även till ersättningen för denna verksamhet. Överstyrelsen föreslår vidare, att verksamheten under budgetåret 1951/52 begränsas att omfatta högst 200 veckotimmar. Kostnaderna härför, som först komma att påverka anslagsbehovet för budgetåret 1952/53, torde kunna beräknas till i runt tal 65 000 kronor.

Den avlöning till övningslärare budgetåret 1950/51, vilken medför rätt till 78 procents statsbidrag, skulle enligt det föregående uppgå till:

slöjd, ordinarie lärare	9 857 040
d:o, timlärare	10 381 250
hushållsgöromål	1 528 800
teckning, sång, gymnastik, vissa redan nu ordinarie lärare ..	984 000
d:o, lärare, som ersätta lärare i andra ämnen	2 102 400
eller sammanlagt	kronor 24 853 490

Statsbidraget, beräknat efter 78 procent, skulle alltså utgöra 19 385 722 kronor.

Härtill kommer statsbidrag till arvode åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskild anstalt, 51 625 kronor.

Statsbidraget för här ifrågavarande ändamål utgår i efterskott. Anslagsposten skulle därför budgetåret 1951/52 belastas med 19 437 347 kronor.

Riksräkenskapsverket har beräknat den för nästa budgetår erforderliga anslagsökningen till 27 miljoner kronor, d. v. s. till ett 2 miljoner kronor mindre belopp än det skolöverstyrelsen räknat med. Minskningen hänför sig till posten 1. Ämbetsverket har bland annat anfört:

Skolöverstyrelsen har ansett posten 1 kunna reduceras med 2 016 000 kronor, när statsbidrag till avlöning åt övningslärare i viss utsträckning komme att ersätta statsbidrag till avlöning åt annan lärare. Riksräkenskapsverket får i anledning härav framhålla, att enligt kungörelsen den 10 augusti 1950 (nr 479) om statsbidrag till avlöning av övningslärare vid folkskolan dylikt statsbidrag utgår efter andra grunder än statsbidrag till avlöning åt övriga lärare vid folk- och småskola samt att förskott icke skall utbetalas å statsbidraget enligt nämnda kungörelse. Sistnämnda statsbidrag skall också redovisas å särskild anslagspost under förevarande anslag. På grund härav och med hänsyn till vad skolöverstyrelsen i övrigt anfört rörande utgifterna å anslagsposten 1 synes denna kunna beräknas på följande sätt:

Slutreglering av statsbidraget för budgetåret 1950/51 (237,376 — 2,016 — 206,37 =)	Milj. kr. 28,990
Under budgetåret 1951/52 utgående förskott [0,9 × (237,376 — 2,016) =]	211,824
Summa	240,814

Tillkommer enligt överstyrelsens förslag bidrag till timarvode för en begynnelsekurs i engelska	0,167
Summa	240,981

Sistnämnda belopp understiger det av skolöverstyrelsen beräknade med 1,814 miljoner kronor.

Från posten 1 synes enligt kungörelsen 1950:422 även komma att bestridas kantorstillägg i vissa fall. Då utgifterna härför komma att bli obetydliga, inverka de ej på anslagsberäkningen.

Då ur posten 4 även torde komma att bestridas vissa kostnader för övningslärares resor i samband med fyllnadstjänstgöring, kan ifrågasättas,

om denna post icke borde benämnas Ersättning för flyttningskostnad och resor.

I övrigt finner riksräkenskapsverket ej anledning till erinran mot överstyrelsens beräkningar. Anslaget torde sålunda böra beräknas till 261 173 347 kronor eller i avrundat tal till 261 miljoner kronor. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår uppgår till 27 miljoner kronor och fördelar sig huvudsakligen med cirka 7,6 miljoner kronor på anslagsposten 1 och cirka 19,4 miljoner kronor på den nytillkomna anslagsposten 6.

Statskontoret har yttrat, att ämbetsverket i allt väsentligt kunde ansluta sig till riksräkenskapsverkets synpunkter beträffande anslagsberäkningen. Dock har statskontoret ansett, att kostnaderna för handledning vid korrespondens- och radioundervisningen i varje fall tills vidare borde helt belasta det särskilda anslaget för ändamålet. Statskontoret har därför beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 261 006 347 kronor eller i runt tal 261 miljoner kronor. Överstyrelsens förslag beträffande instruktionsverksamhet i gymnastik har statskontoret avstyrkt, därvid statskontoret anfört i huvudsak:

Statskontoret har i utlåtande den 20 juli 1950 angående förslag till kungörelse om statsbidrag till avlönande av övningslärare vid folkskolan framhållit, att sakskaäl kunde anföras för att man för vissa av övningsämnena, t. ex. gymnastik, sammanförde flera läraravdelningar i en undervisningsavdelning. I avvaktan på närmare utredning av denna fråga syntes i vart fall lärjungeantalet i en sådan undervisningsavdelning icke böra få sättas lägre än i läsämnen. Detta blev också Kungl. Maj:ts beslut (kung. 1950:479, 2 §). Om denna bestämmelse bibehålles, lära möjligheter kunna öppnas för de skoldistrikt, som så önska, att utan merkostnader för skoldistriktet eller statsverket upprätthålla viss instruktionsverksamhet i gymnastik. Från statskontorets sida vore nämligen icke något att erinra mot att, i det fall flera undervisningsavdelningar i folkskolan sammanföras till en läraravdelning i gymnastik, de sålunda inbesparade lärotimmarna finge utnyttjas för dylik instruktionsverksamhet. Däremot måste ämbetsverket bestämt avstyrka, att, som överstyrelsen ifrågasatt, ett antal veckotimmar reserveras för sådan verksamhet.

Skolrådet i svenska Sofiaförsamlingen i Paris har anhållit om oförändrat anslag till svenska skolan därstädes för nästa budgetår. *Styrelsen för svenska föreläsnings- och skolföreningen i London* har hemställt, att bidraget till därvarande svenska skola, nu 5 500 kronor, måtte höjas till det för budgetåret 1949/50 beviljade beloppet av 6 500 kronor. Sistnämnda framställning har tillstyrkts av *svenska beskickningen i London*.

Departementschefen. Beträffande orsaken till att medelsåtgången under detta anslag under det sistflutna budgetåret betydligt överstigit anslagsbeloppet anhåller jag att få hänvisa till vad som under punkten 225 i fjolårets åttonde huvudtitel anförts rörande verkningarna av 1947 års löne reglering för folk- och småskollärare. Någon motsvarande merutgift torde icke uppkomma under innevarande budgetår.

För nästa budgetår beräknas en avsevärd automatisk utgiftsstegring under förevarande anslag. Till stor del — enligt riksräkenskapsverkets beräkning till omkring 7,6 miljoner kronor — belöper utgiftsstegringen på lärjungeantalets ökning. Kostnadsstegringen motverkas dock genom de åtgärder, som vidtagits för att minska lärar- och lokalbristen (jfr statsutskott. utlåt. 1950: 8 p. 217 och kung. 1950: 137). Nämda belopp torde därför kunna minskas med i runt tal 4 miljoner kronor. Skolöverstyrelsens förslag beträffande redovisningen av vissa kostnader för korrespondens- och radioundervisningen anser jag icke lämpligt att genomföra för närvarande.

Största delen eller cirka 19,4 miljoner av anslagshöjningen avser redovisning under anslaget av statsbidrag till avlöning åt övningslärare i folkskolan och vissa därmed jämförliga skolformer. Beträffande den för detta ändamål föreslagna anslagsposten bör framhållas, att en icke ringa del av bidragskostnaderna nu redovisas under andra anslag på huvudtiteln. Den egentliga utgiftsökningen till följd av löneregleringen för övningslärare torde emellertid bli större än som tidigare beräknats av lärarlönesakkunniga. Till största delen beror detta på automatiska förändringar, som inträffat efter budgetåret 1944/45, vilket år låg till grund för de sakkunnigas beräkningar. I skolöverstyrelsens förslag har under förevarande anslagspost upptagits bland annat statsbidrag för övningslärare vid särskild anstalt för undervisning i hushållsgöromål samt vid sjukvårdsanstalter och barnhem. Dessa bidrag torde dock, i analogi med redovisningen av statsbidrag för lärare i läsåmnen, böra upptagas under särskilda anslag, nämligen förslagsanslaget till avlöning åt lärare i hushållsgöromål respektive förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid sjukvårdsanstalter och barnhem. Överstyrelsens anslagsäskanden innefatta också förslag om särskilt statsbidrag för instruktionsverksamhet i gymnastik. Jag finner mig icke kunna tillstyrka detta förslag. Såsom statskontoret anfört förefinnes viss möjlighet att utan särskild kostnad för statsverket åstadkomma dylik instruktionsverksamhet.

Vad angår de svenska skolorna i utlandet, torde någon ändring av anslagspostens belopp icke erfordras. Jag erinrar om att posten sedan budgetåret 1948/49 är förslagsvis betecknad och att de från denna post utgående bidragen fastställas av Kungl. Maj:t.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört beräknar jag anslagsposten 1 till 236 845 000 kronor och anslagsposten 6 till 19 400 000 kronor. Anslagsposterna 2—5 torde böra upptagas till de av överstyrelsen föreslagna beloppen. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 257 miljoner kronor, innebärande en ökning med 23 miljoner kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 257 000 000 kronor.

[232] 20. **Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	820 000	851 788
1950/51 (statsliggaren s. 653)	900 000	
1951/52 (förslag)	945 000	

Det nuvarande förslagsanslaget är uppdelat på en anslagspost till bidrag till arvoden åt skolläkare å förslagsvis 735 000 kronor och en anslagspost till bidrag till avlönande av skolsköterskor å förslagsvis 165 000 kronor.

Enligt statsbidragsbestämmelserna skola i skoldistrikt med högst 20 000 invånare distriktssköterskorna vara skolsköterskor, distriktet dock obehaget att anställa särskild skolsköterska. I städer med mer än 20 000 invånare böra särskilda skolsköterskor anställas, varvid på varje skolsköterska med full tjänstgöring bör ankomma vården av högst 1 500 barn. Till arvode åt skolsköterska utgår statsbidrag i efterskott med en krona för varje vid vårterminens slut inskriven lärjunge, dock med högst hälften av distriktets verkliga kostnader för skolsköterskans avlönande. Beträffande deltidsanställd skolsköterska i distrikt med högst 20 000 invånare gäller vidare, att statsbidraget ej heller må överstiga hälften av ett belopp, motsvarande arvode efter 100 kronor för vecka vid heltidstjänstgöring i början av höstterminen under visst, av skolöverstyrelsen bestämt antal veckor och efter 3 kronor 75 öre för timme vid tjänstgöring under återstoden av läsåret.

Skolöverstyrelsen har med utgångspunkt i det beräknade elevantalet höstterminen 1951 och vid oförändrade statsbidragsgrunder beräknat en automatisk ökning av förutnämnda anslagsposter med 40 000 kronor respektive 5 000 kronor. Härjämte har överstyrelsen upprepat en i anslagsäskandena för innevarande budgetår gjord framställning om att antalet elever per skolsköterska med full tjänstgöring skulle begränsas till 1 000—1 300 samt att förutnämnda för deltidsanställda skolsköterskor fastställda maximibelopp av 3 kronor 75 öre för timme måtte höjas till 4 kronor 75 öre. Ett bifall härtill skulle enligt överstyrelsens beräkning medföra ett ytterligare medelsbehov av 30 000 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till den ståndpunkt jag i det föregående intagit till frågan om en minskning av omfattningen av de heltidstjänstgörande skolsköterskornas uppgifter och om en höjning av timarvudet för de deltidsanställda sköterskorna vid vissa högre kommunala skolor, är jag icke beredd tillstyrka motsvarande förslag beträffande skolsköterskorna vid folkskoleväsendet. Med utgångspunkt i det beräknade elevantalet under innevarande läsår och belastningen under de senaste budgetåren finner jag emellertid höjning av anslaget för nästa budgetår med 45 000 kronor till 945 000 kronor påkallad. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till hälsovården vid folk- och småskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 945 000 kronor.

[233] **21. Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor.**

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	125 000	59 498
1948/49	125 000	61 244
1949/50	75 000	58 778
1950/51 (statsliggaren s. 653)	75 000	
1951/52 (förslag)	65 000	

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Anslaget torde för nästa budgetår kunna minskas med 10 000 kronor till 65 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Resekostnadsersättningar åt skolläkare vid folk- och småskolor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[234] **22. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter.** Genom kungörelsen 1950: 479 om statsbidrag till avlönande av övningslärare vid folkskolan har kungörelsen 1920: 573 angående statsbidrag för undervisning i hushållsgöromål vid folkskola eller särskild anstalt upphävts endast i vad densamma avser undervisning i folkskolan. Sistnämnda kungörelse gäller således alltjämt för undervisning, som i särskild anstalt anordnas av landsting, hushållnings-sällskap eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation. Det nuvarande förslagsanslaget till bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid egentliga folkskolor m. m. bör därför, såsom jag under punkten 231 föreslagit, bibehållas i vad det avser annan undervisning än i folkskolan. Anslagets rubrik bör erhålla den angivna ändrade lydelsen. Statsbidraget till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter för nästa budgetår har av skolöverstyrelsen beräknats till 51 625 kronor. Anslaget torde i anslutning härtill böra uppföras med 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärarinnor i hushållsgöromål vid särskilda anstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[235] **23. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	440 000	350 700
1950/51 (statsliggaren s. 654 f.)	440 000	
1951/52 (förslag)	440 000	

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Vad jag under punkten 231 anført angående redovisningen av statsbidraget för övningslärare torde icke behöva medföra höjning av detta anslag, utan anslaget bör i enlighet med överstyrelsens förslag uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt lärare för vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kronor.

[236] **24. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	300 000	226 135
1949/50	300 000	333 383
1950/51 (statsliggaren s. 656)	300 000	
1951/52 (förslag)	300 000	

I enlighet med av skolöverstyrelsen framlagt förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[237] **25. Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	625 000	677 629
1950/51 (statsliggaren s. 657)	700 000	
1951/52 (förslag)	750 000	

Skolöverstyrelsen har beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 750 000 kronor.

Departementschefen. Anslaget torde på sätt överstyrelsen föreslagit böra uppräknas med 50 000 kronor till 750 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[238] 26. **Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	8 100	7 862
1949/50	5 100	3 501
1950/51 (statsliggaren s. 657)	2 200	
1951/52 (förslag)	800	

Skolöverstyrelsen har föreslagit sänkning av anslaget med 1 400 kronor till 800 kronor till följd av två understödsberättigade lärarinnors pensionering. Jag har intet att erinra mot överstyrelsens förslag och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Understöd åt vissa lärarinnor, som på grund av folkskoleväsendets omorganisation förlorat sin anställning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 800 kronor.

[239] 27. **Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	2 250 000	1 877 445
1949/50	2 250 000	2 220 918
1950/51 (statsliggaren s. 657 f.)	2 250 000	
1951/52 (förslag)	2 250 000	

Skolöverstyrelsen har föreslagit oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departementschefen. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag.

I detta sammanhang anhåller jag att få beröra uppkommen fråga om fortsatt disposition av det senast för budgetåret 1947/48 uppförda reservationsanslaget till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning*. Genom beslut den 3 mars 1950 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid utgången av budgetåret 1949/50 förefintlig behållning å anslaget finge disponeras intill utgången av budgetåret 1950/51. Under förutsättning att Kungl. Maj:t och riksdagen medgäve, att reserverade medel finge disponeras även under budgetåret 1951/52, har överstyrelsen förklarat anslag för ändamålet icke vara erforderligt för nästa budgetår. Med anledning

härav synes riksdagens medgivande till sådan fortsatt disposition böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i skolhem, arbetsstugor eller enskilda hem* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 250 000 kronor;

b) medgiva, att vid utgången av budgetåret 1950/51 befintlig reservation å det senast för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till *Folkskolor m. m.: Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning* må disponeras intill utgången av budgetåret 1951/52.

[240] **28. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.**

	Anslag	Nettoutgift
1948/49	6 500 000	8 263 077
1949/50	9 000 000	12 816 672
1950/51 (statsliggaren s. 658)	13 000 000	
1951/52 (förslag)	15 000 000	

Skolöverstyrelsen har anfört, att enligt inhämtade uppgifter totalkostnaderna för skjutsarna under redovisningsåret 1949/50 utgjort omkring 16 650 000 kronor och under redovisningsåret 1950/51 beräknades komma att uppgå till omkring 18 680 000 kronor. Den växande centraliseringen av sjunde årsklassen hade de senare åren medfört ett betydande antal nya skjutsar och torde föranleda ytterligare ökning av skjutsverksamheten. Även den alltmer kritiska lokalbristen finge i många fall till följd, att skolskjutsar måste anordnas för överförande av barn till skolor med bättre utrymmen. Då statsbidrag till skolskjutsar normalt utginge med 80 procent av kostnaderna under närmast föregående redovisningsår, torde medelsbehovet för budgetåret 1951/52 kunna beräknas till i runt tal 15 000 000 kronor.

Departementschefen. Jag tillstyrker överstyrelsens förslag om uppräknig av anslaget med 2 000 000 kronor till 15 000 000 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kronor.

[241] **29. Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 950 000	5 921 290
1950/51 (statsliggaren s. 658)	6 150 000	
1950/51 (förslag)	6 650 000	

Skolöverstyrelsen har med hänsyn till beräknad ökning av antalet lärjungar i folk- och småskolor, övningsskolor samt skolor vid sjukvårdsanstalter och barnhem uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 6 650 000 kronor.

I en den 27 november 1950 upprättad promemoria har 1950 års *besparingsutredning* ifrågasatt åtgärder i syfte att nedbringa statsverkets kostnader för tillhandahållandet av fria läroböcker. Utredningen har därvid erinrat om följande:

Statsbidraget utgör 10 kronor för varje lärjunge, som vid slutet av föregående läsår var inskriven och åtnjöt obligatorisk undervisning vid folk- eller småskola eller frivillig sådan undervisning, motsvarande 7:e eller 8:e skolåret. Bidrag utgår även för lärjunge i seminariums övningsskola eller i skola vid sjukvårdsanstalt eller barnhem. Som statsbidragsvillkor gäller bland annat att skoldistriktet (anstalten) tillhandahåller varje lärjunge för undervisningen erforderlig undervisningsmateriel samt att egentliga läroböcker, arbetsböcker och förbrukningsmateriel utlämnas såsom gåva — distriktet (anstalten) dock obetaget att besluta att viss förbrukningsmateriel skall tillhandahållas som lån.

Genom beslut den 5 mars 1948 har Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att delgiva skoldistriktet vissa rekommendationer i besparingssyfte, vilka lämnats av sakkunniga för utredning rörande en allmän översyn av regleringen av den inhemska pappersförbrukningen. De sakkunniga ansågo önskvärt, att skoldistriktet där så vore möjligt träffade överenskommelse med målsmännen om att böcker, som endast användes under kortare tid (s. k. ettårsböcker) och som icke hade något större värde ur upplysningssynpunkt för eleven efter slutad skolgång — i första hand småskolans böcker — återlämnades till skolan. De sakkunniga påpekade också möjligheten att överenskomma med målsmännen, att läroböcker icke skulle utdelas till de barn, vilkas äldre syskon redan tidigare fått boken i fråga och icke längre använde den i sina studier.

1937 års skolmaterielsakkunniga, vilkas förslag ligger till grund för statsbidragssystemet, uttalade, att i de planer och förebilder för reglemente och arbetsstadga för skolundervisningen, som utarbetades, borde lämnas föreskrift om att undervisningsmateriel, som utlämnats till lärjunge, borde i den mån så kunde ske utnyttjas av lärjungens yngre syskon. Detta borde emellertid ske frivilligt och endast avse fullt användbar materiel.

Med anknytning till sålunda berörda synpunkter har besparingsutredningen funnit angeläget, att åtgärder vidtoges i syfte att reducera statsverkets kostnader för de fria läroböckerna. Utredningen ville emellertid betona, att den därmed icke åsyftade ingrepp, som i grundläggande avseende skulle rubba denna verksamhet, vilken torde fylla en viktig social och pedagogisk funktion. Enligt utredningens mening borde emellertid sådan jämkning av nuvarande bidragsgrunder ske, att utlämnandet av läro- och läseböcker i princip skulle betraktas som lån. Utredningen avsågo därvid i första hand de förutnämnda »ettårsböckerna», men även beträffande övriga böcker syntes det icke minst ur uppfostringssynpunkt vara till fördel att slopa gavoprincipen. Vidare har utredningen funnit påkallat, att ytterligare kompletterande bestämmelser infogades i statsbidragskungörelsen i syfte att

begränsa utlämnandet av läro- och läseböcker. Av ett genomförande av låneprincipen följde emellertid, att läro- eller läsebok icke skulle tillhandahållas de barn, vilkas äldre syskon tidigare mottagit sådan bok och icke längre använde den för undervisningen.

Utredningen har ansett effekten av de föreslagna besparingsåtgärderna icke kunna uppskattas utan speciell undersökning och därför icke föreslagit någon ändring i fråga om anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Departementschefen. Principen om fri skolmateriel rubbas icke av besparingsutredningens förslag. I nuvarande läge kan jag dock i huvudsak ansluta mig till de synpunkter, som utredningen anfört i fråga om önskvärdheten av att läroböcker i ökad omfattning utlämnas som lån och ej som gåva. Med nuvarande utformning av statsbidraget (10 kronor per lärjunge) inverkar en dylik begränsning ej på statsbidragsanslaget. Jag är icke beredd att föreslå någon ändring av statsbidragsgrunderna. Vid oförändrade statsbidragsnormer angå de av besparingsutredningen föreslagna åtgärderna ur ekonomisk synpunkt närmast skoldistriktet. Jag finner fördenskull lämpligt, att varje skoldistrikt får avgöra, om och i vad mån läroböckerna, framför allt de som äro avsedda att användas under kortare tid, skola utlämnas som gåva eller lån. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, ämnar jag framdeles upptaga till behandling frågan om de författningsändringar, som må erfordras i angivna syfte.

På sätt överstyrelsen föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra höjas med 500 000 kronor till 6 650 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till kostnaderna för tillhandahållande av fria läroböcker m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 6 650 000 kronor.

[242] 30. **Folkskolor m. m. Bidrag till vissa byggnadsarbeten.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	22 000 000	17 377 636
1950/51 (statsliggaren s. 658)	34 000 000	
1951/52 (förslag)	34 000 000	

Från detta anslag avföras statsbidrag, som utgå dels jämlikt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, dels enligt kungörelsen 1948: 438 angående statsbidrag till provisoriska skolbyggnader för folkskoleväsendet.

Skolöverstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit höjning av anslaget med 26 miljoner kronor till 60 miljoner kronor. Överstyrelsen har anfört bland annat följande.

Av överstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnade men ännu icke avgjorda statsbidragsärenden omfatta en beräknad sammanlagd kostnad av omkring 85 000 000 kronor. Till överstyrelsen inkomna men av överstyrelsen

ännu icke färdigbehandlade statsbidragsärenden gälla byggnadsföretag, för vilka sammanlagda kostnaderna av överstyrelsen preliminärt uppskattats till omkring 90 000 000 kronor. Dessutom bör här tagas i beräkning ett flertal byggnadsföretag, beträffande vilka, enligt av folkskolinspektörerna lämnade uppgifter, ansökning om statsbidrag torde komma att ingivas till länsstyrelserna före den 1 januari 1951. I fråga om dessa företag har överstyrelsen, som utgått från antalet behovsprövade nya lokaler, uppskattat totalkostnaderna till cirka 100 000 000 kronor. De beräknade kostnaderna för skolbyggnadsföretag, beträffande vilka statsbidragsansökan inkommit eller kan beräknas bli ingiven före 1950 års slut, uppgå alltså sammanlagt till omkring 275 000 000 kronor.

Med anledning av inkomna ansökningar om prövning av lokalbehovet har överstyrelsen förklarat sådant behov föreligga, respektive folkskolinspektörerna i sina yttranden över av överstyrelsen ännu icke färdigbehandlade ansökningar räknat med ett behov, motsvarande en sammanlagd kostnad av omkring 370 000 000 kronor.

Sammanlagda kostnaderna för skolbyggnadsföretag, till vilka statsbidrag ännu icke beviljats men beträffande vilka utredningsarbetet dock fortskridit så långt, att lokalbehovet varit eller nu är föremål för överstyrelsens prövning, kunna således beräknas till närmare 650 000 000 kronor.

Vidare böra omnämnas de mestadels i så kallade etappbyggen ingående byggnadsarbeten, för vilka statsbidrag medgivits men byggnadstillstånd ännu icke beviljats. Kostnaderna för dessa arbeten beräknar överstyrelsen sammanlagt väsentligt överstiga 50 000 000 kronor.

Den starkt begränsade kostnadsram, inom vilken den statsbidragsberättigade skolbyggnadsverksamheten under en följd av år haft att röra sig, har för år 1950 utökats. Denna utökning är dock alldeles otillräcklig. Under de fem budgetåren 1951/52—1955/56 synes det nödvändigt att genomföra ett skolbyggnadsprogram till kostnader, som kunna beräknas sammanlagt överstiga en miljard kronor. En tillståndsgivning under kalenderåret 1951 motsvarande ett belopp av 180 000 000 kronor måste anses såsom minimum. Överstyrelsen har därvid tagit i beräkning den begränsning av skolbyggnadsverksamheten, varom Kungl. Maj:t den 20 maj 1949 meddelat anvisningar.

Vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1951/52 har överstyrelsen utgått från att statsbidrag till skolbyggnadsföretag genomsnittligt utgår med 50 procent av totalkostnaden, att $\frac{1}{2}$ utanordnas under det budgetår, som börjar den 1 juli det kalenderår, under vilket byggnadstillstånd beviljats för företaget, samt att $\frac{1}{4}$ utbetalas under det närmast följande budgetåret och $\frac{1}{4}$ under det därpå följande budgetåret. Då kostnadsramen för tillståndsgivningen i fråga om statsbidragsberättigade skolbyggnadsföretag var 44 000 000 kronor år 1949 och utgör 68 000 000 kronor år 1950 samt, därest överstyrelsens förslag vinner beaktande, komme att uppgå till 180 000 000 kronor år 1951, skulle alltså medelsbehovet för budgetåret 1951/52 kunna beräknas till

$$\left(\frac{22\,000\,000}{4} + \frac{34\,000\,000}{4} + \frac{90\,000\,000}{2} = \right)$$

59 000 000 eller i avrundat tal 60 000 000 kronor.

I en den 27 november 1950 upprättad promemoria har 1950 års besparingsutredning erinrat, att här ifrågavarande statsbidrag — utom till provisoriska lokaler — stode i viss relation till kommunernas skatteunderlag. På

grund härav hade statsbidragsandelen i byggnadskostnaderna sjunkit i samma mån som det kommunala skatteunderlaget ökat. En annan konsekvens av utvecklingen hade blivit, att ett stort antal kommuner fått så högt skatteunderlag, att den föreskrivna minimiprocenten för statsbidrag måste tillämpas. Enligt besparingsutredningens mening torde anledning föreligga att överse statsbidragsgrunderna. I avbidan på de mera genomgripande ändringar av grunderna, som därav möjligen kunde föranledas, har utredningen föreslagit, att statsbidragsskalan provisoriskt utbyggdes så, att bidragsgivningen till de mest bärkraftiga kommunerna begränsades. Utredningen har räknat med att en besparing av 4 à 5 miljoner kronor därvid skulle ligga inom räckhåll. Slutligen har utredningen ifrågasatt, om icke en graderad skala borde införas även i fråga om statsbidraget till provisoriska lokaler.

Departementschefen. Inom en nära framtid ämnar jag föreslå igångsättande av en utredning om ändrade grunder för vissa statsbidrag till folkskoleväsendet, vid vilken utredning även här ifrågavarande statsbidragsgrunder bära såsom besparingsutredningen förordat överses. Jag är icke beredd att nu framlägga förslag om provisoriska ändringar av statsbidragssystemet på sätt besparingsutredningen föreslagit.

Skolbyggnadsverksamheten under år 1951 torde icke kunna få så stor omfattning som överstyrelsen i sina anslagsäskanden beräknat. Då härjämte den genomsnittliga procenten statsbidrag av byggnadskostnaderna synes vara lägre än vad överstyrelsen kalkylerat med, torde anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

[243] 31. Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	2 200 000	2 075 466
1950/51 (statsliggaren s. 659)	2 200 000	
1951/52 (förslag)	2 500 000	

Enligt kungörelsen 1945: 882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet äga motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltjämt i huvudsak tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1 januari 1946. Dock ha vissa övergångsbestämmelser tillskapats, möjliggörande bland annat viss omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av de nya, genom kungörelsen 1945: 882 fastställda grunderna. De bidrag till byggnadsarbeten, som utgå enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avförs från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen — som från länsstyrelserna och statskontoret inhämtat vissa uppgifter angående de hithörande skolbyggnadsföretag, för vilka nämnda myndigheter före den 1 juli 1950 i samband med godkännande av respektive företag bestämt byggnadsbidragets belopp, därvid beaktats endast de fall, där bidraget fördelas på tjugufem redovisningsår — har upplyst, att årsbidragen för dessa byggnadsföretag utgjorde sammanlagt omkring 2 260 000 kronor. Då årsbidrag kunde beräknas komma att utgå inom de närmaste åren för ett antal utförda byggnadsföretag, däribland flera större skolanläggningar, som ännu icke hunnit avsynas, torde anslaget för nästa budgetår böra uppräknas med åtminstone 300 000 kronor till 2 500 000 kronor.

Departementschefen. Jag ansluter mig till överstyrelsens förslag om ökning av anslaget med 300 000 kronor till 2 500 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[244] **32. Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	900 000	820 805
1950/51 (statsliggaren s. 659)	700 000	
1951/52 (förslag)	600 000	

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med 600 000 kronor. Vid sin anslagsberäkning har överstyrelsen utgått från anslagsbelastningen under budgetåret 1949/50 och tagit hänsyn till den minskning av medelsbehovet i jämförelse härmed, som för budgetåret 1951/52 föranledes av att bidragstiden då utgått för sådana undervisningslokaler, som första gången togos i bruk under något av redovisningsåren 1925/27.

Departementschefen. Jag tillstyrker sänkning av anslaget med 100 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Byggnadsbidrag för vissa äldre undervisningslokaler* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[245] **33. Folkskolor m. m.: Hyresbidrag för undervisningslokaler m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	625 000	658 198
1950/51 (statsliggaren s. 659)	800 000	
1951/52 (förslag)	850 000	